

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
ANABİLİM DALI**

**“TÜRKÇE’DE FRANZ KAFKA VE DÖNÜŞÜM”
ÇEVİRİBİLİMSEL KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME**

Yüksek Lisans Tezi

Sevtap KONMUŞ

Ankara-2007

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
ANABİLİM DALI**

**“TÜRKÇE’DE FRANZ KAFKA VE DÖNÜŞÜM”
ÇEVİRİBİLİMSEL KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME**

Yüksek Lisans Tezi

Sevtap KONMUŞ

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Rezan KIZILTAN**

Ankara-2007

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
ANABİLİM DALI

“TÜRKÇE’DE FRANZ KAFKA VE DÖNÜŞÜM”
ÇEVİRİBİLİMSEL KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Rezan KIZILTAN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi .....

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../...../200...)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Sevtap KONMUŞ

İmzası

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Özet	i
Abstract	iv
Önsöz	viii
Giriş	ix
I. Çeviri Nedir?	1
I.I. Edebi Çeviri ve Kültür Aktarımı	15
II. Franz Kafka	35
II.I. Hayatı, Edebi Kişiliği ve Üslubu Üzerine	35
II.II. Die Verwandlung (Değişim/Dönüşüm) Eserin Konusu ve Çözümlemesi Üzerine	43
II.III. Kafka'da İmge ve Mitler	49
II.IV. Kafka'nın Türkiye'de Alınlanması	54
III. "Die Verwandlung" Adlı Eserin Türkçe'ye Yapılan Çevirileriyle Karşılaştırılması	57
IV. Değerlendirmeler	262
IV.I. Vedat Günyol'un "Değişim" Adı Altında Yaptığı Çevirinin Değerlendirilmesi	265
IV.II. Arif Gelen'nin "Değişim" Adı Altında Yaptığı Çevirinin Değerlendirilmesi	272
IV.III. Evrim Tevfik Güney'in "Dönüşüm" Adı Altında Yaptığı Çevirinin Değerlendirilmesi	279

IV.IV. Osman akmakçı'nın "Dönüşüm" Adı Altında Yaptığı	282
Çevirinin Değerlendirilmesi	
V. Sonuç	288
Kaynakça	

ÖZET

Bu karşılaştırmalı incelemede, Franz Kafka'nın "*Die Verwandlung*" adlı eserinin, Vedat Günyol'un "*Değişim*", Arif Gelen'in "*Değişim*", Evrim Teyfik Güney'in "*Dönüşüm*" ve Osman Çakmakçı'nın "*Dönüşüm*" adıyla Türkçe'ye yaptıkları çevirileri, çevirmenlerce ne ölçüde korunarak dilimize çevrildiği, karşılaştırmalı çeviri yöntemi ile saptanmaya çalışılmıştır.

Ayrıca çalışmanın birinci bölümünde, çeviri ve edebi çevirinin tanımlamalarına, edebi çeviride kültürel aktarım sorununa, çeviri ve edebi çeviri ile ilgili çeşitli görüşlere, bu alanla ilgili geliştirilen kuramlara kısaca değinilmiştir. Tezin ikinci bölümünde ise, üzerinde çalıştığımız "*Die Verwandlung*" adlı eserin çözümlenmesine, yazarı Franz Kafka'nın hayatı, edebi kişiliği, üslup özellikleri ve Türkiye'de alımlanması sürecine değinilmiştir.

Tezin üçüncü, yani uygulama bölümünde kaynak metin amaç metne aktarılırken, sözcük ve cümle düzeyinde meydana gelen anlam ve yapı gibi değişikliklerin yanı sıra sözcük ve cümle düzeyinde yapılan eklemeler, çıkarmalar saptanmış, bu değişikliklerin kaynak ve amaç metinler arasındaki eşdeğerlilikleri nasıl etkiledikleri ve bunların sonuçları değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Cümleler, çalışmada bütünlük sağlamak ve okuyucu için rahat okunabilmesi amacıyla yayımlanma tarihleri sırasına göre, orijinal cümleler ile birlikte bir tablo içersine yerleştirilmiş ve yine aynı tablo içersinde inceleme sonucu elde edilen bilgiler yazılmıştır. Tezde incelenecek cümleler her bölüm başından 50 cümle olmak üzere seçilmiştir. Böylelikle tek bir çeviri metin için toplam 150 cümle incelenmiştir. Cümlelerin bölüm başlarından, cümle diziliş sıralarını bozmadan alınmasının bir

nedeni de, inceleme sırasında, çevirmenin bir bütün olarak, orijinal metne ne kadar yaklaşabildiğini görmektir. Kafka'nın bu eseri dil, biçem ve içerik bakımından çevirmenlerce ne ölçüde korunarak Türkçe'ye aktarıldığı, karşılaştırmalı çeviri yöntemi ile tezin IV. Değerlendirmeler bölümünde yer almıştır. Karşılaştırmalı incelemenin ardından, üzerinde çalışılan her çeviri metninde varılan sonuçların, sayısal bir değerlendirilmesini ve bunlara bağlı olarak gerekli açıklamalarını vermeyi uygun gördük. İnceleme sonucu elde edilen sayısal veriler özetle şunlardır:

V. Günyol'un incelenen toplam 150 cümlesindeki sayısal değerlendirmeye göre, yapılan hataların içinde en yüksek oranı teşkil eden tutarsız cümlelerdir (V. %74). Bunu sırasıyla sözcük eklemesi (2. %61), sözcük çıkarması (1. % 56), orijinal cümleden sözcük çıkarması ve yerine başka sözcükler koyulması (3. % 42), noktalamanın korunmaması (6. % 40), eklenen yeni cümleler (I. % 28) ve tek bir cümlenin, amaç dilde birden fazla cümle olarak verilmesi (VIII. % 20) izlemektedir. Tutarlı ve tutarlıya yakın cümlelerin toplam oranı %20'dir.

A. Gelen'in incelenen toplam 150 cümlesindeki sayısal değerlendirmeye göre, yapılan hataların içinde en yüksek oran çıkarılan sözcüklerde görülmektedir (1. % 60), bunu sırasıyla kelime eklemesi (2. % 56), tutarsız cümleler (V. % 49), noktalamanın korunmaması (6. % 48) ve orijinal cümleden sözcük çıkarıp, yerine başka sözcükler koyulması (3. % 38) izlemektedir. Tutarlı ve tutarlıya yakın çeviri cümlelerinin toplam oranı ise %39'dur.

E.T. Güney'in incelenen toplam 150 cümlesindeki sayısal değerlendirmeye göre, yapılan hataların en yüksek oranı sözcük eklemesinde (2. % 52) görülmektedir. Bunu sırasıyla sözcük çıkarma (1. % 36) ve orijinal metinden sözcükler çıkarıp, yerine başka sözcükler eklenmesi (3. % 24), noktalamanın korunmaması (6. % 16) ve tutarsız cümleler (V. % 6) izlemektedir. Tutarlı ve tutarlıya yakın çeviri cümlelerinin toplam oranı ise %83'dir.

O. Çakmakçı'nın incelenen toplam 150 cümlesindeki sayısal değerlendirmeye göre, hataların en yüksek oranını tutarsız cümleler teşkil etmektedir (V. % 72). Bunu sırasıyla sözcük ekleme ve çıkarma (1/2. % 42), amaç metne eklenen yeni cümleler (I. % 32), noktalamanın korunmaması (6. % 30), orijinal cümleden sözcükler çıkarıp yerine başka sözcükler koyma (3. % 22), tek bir cümlenin, amaç dilde birden fazla cümle biçiminde verilmesi (VIII. % 18), çevrilmeyen cümleler (VI. % 16) ve cümle dizgesinde değişiklik (4. % 8) izlemektedir. Tutarlı ve tutarlıya yakın çeviri cümlelerinin toplam oranı ise %20'dir.

Çevirmenlerden V. Günyol, A. Gelen ve O. Çakmakçı'nın, amaç metin çevirilerini ekleme, çıkarma, cümleleri bölerek çevirme gibi yollara başvurarak yaptıklarını, aynı zamanda üslup ve dil konusunda serbest davrandıklarını, bu nedenle de kaynak metin ile amaç metinler arasında örtüşmezliklerin olduğu gözlemlenmiştir. Bunlara karşın E. T. Güney'in yaptığı çeviride, bazı sapmalar dışında, Kafka'nın üslubunu yansıtabildiğini ve kaynak metinde kullanılan dilin özelliklerine, cümle yapılarına bağlı kaldığı, Kafka'nın sıkça kullandığı bağlaçların çevrilmesine de önem verdiği gözlemlenmiştir.

ABSTRACT

In this comparative analysis, the different translations of the work written by Franz Kafka; “*Die Verwandlung*” translated by Vedat Günyol as “*Değişim*”, by Arif Gelen as “*Değişim*”, by Evrim Teyfik Güney as “*Dönüşüm*” and by Osman Çakmakçı as “*Dönüşüm*” have been studied in order to determine as to what extent the original structure of the work was maintained and translated into Turkish by getting use of comparative translation method.

At the first chapter of the study; definitions of translation and literary translation, the problem of cultural transfer in literary translation, various opinions related to translation and literary translation and the theories developed about this field have briefly been mentioned. At the second chapter of the thesis, the analysis of the work “*Die Verwandlung*”, its author; Franz Kafka, his life and literary personality, features of his literary style, and the process of his being perceived in Turkey have been mentioned.

At the third chapter of the thesis, which is the application part; meaning and structure changes that were made while translating from the source text into the target text at word, phrase and sentence levels, additions and deletions made at word and sentence levels have been determined, and the fact that how these changes affected the equivalence between the source and target texts and the results of these have been evaluated.

The sentences have been put into tables with the original sentences including publishing dates taken into consideration in order for them to be in consistency with the study and as a matter of convenience for the readers, and in the same table have

been entered the data and findings of the analysis results. 50 sentences have been chosen from the very beginning of each chapter of the books translated into Turkish in order to realize the study within the scope of the thesis. Therefore, 150 sentences in total have been analyzed for each translation text. One other reason that the sentences have been chosen from the very beginning of each chapter without the skipping any sentence or changing the order of them is that this helps to see and determine how close the translators could approach the original text as a whole during the analysis. The facts that to what extent this work of Kafka was maintained in terms of language, style and content and translated into Turkish by the translators have been included at the chapter IV, the Evaluation. Coming after the comparative analysis, we have considered it appropriate to evaluate the results obtained from each translation text that was studied from a numerical point and to indicate the necessary explanations in connection with them. The numerical data obtained at the end of the analysis are as follows:

According to numerical analysis of the 150 sentences in total from the translation of V. Günyol, the inconsistent sentences constitute the highest percentage among the errors (V. 74 %). Respectively, this is followed by word or phrase addition (2. 61 %), word or phrase deletion (1. 56 %), word or phrase deletion from the original sentence and substituting them with others (3. 42 %), neglecting and non-compliance with the punctuation (6. 40 %), addition of new sentence (I. 28 %) and translating one sentence into the target language as more than one sentence (VIII. 20 %). The total percentage of the consistent or almost consistent sentences is 20 %.

According to numerical analysis of the total 150 sentences from the translation of A. Gelen, deleted words or phrases constitute the highest percentage among the translation errors (1. 60 %). Respectively this is followed by word or phrase addition (2. 56 %), inconsistent sentences (V. 49 %), neglecting and non-compliance with the punctuation (6. 48 %) and word or phrase deletion from the original sentence and substituting them with others (3. 38 %). The total percentage of the consistent or almost consistent sentences is 39 %.

According to numerical analysis of the 150 sentences in total from the translation of E. T. Güney, word or phrase addition constitutes the highest percentage among the errors (2. 52 %). Respectively, this is followed by word or phrase deletion (1. 36 %), word or phrase deletion from the original sentence and substituting them with others (3. 24 %), neglecting and non-compliance with the punctuation (6. 16 %), and inconsistent sentences (V. 6 %). The total percentage of the consistent or almost consistent translated sentences is 83 %.

According to numerical analysis of the 150 sentences in total from the translation of O. Çakmakçı, the inconsistent sentences constitute the highest percentage among the errors made in his translation (V. 72 %). Respectively, this is followed by word or phrase addition and deletion (1/2. 42 %), new sentences added into the target text (I. 32 %), neglecting and non-compliance with the punctuation (6. 30 %), word or phrase deletion from the original sentence and substituting them with others (3. 22 %), translating one sentence into the target language as more than one sentence (VIII. 18 %), un-translated sentences (VI. 16 %), and changes in the order and system of

the sentences (4. 8 %). The total percentage of the consistent or almost consistent sentences is 20 %.

It has been seen that of the translators V. Günyol, A. Gelen and O. Çakmakçı applied some ways such as word or phrase addition or deletion, dividing sentences into more than one sentence while translating the original text into the target language, and at the same time, that they were neglectful of the literary style and language of the author; therefore, it has been noticed that there are certain discrepancies between the original text and the target text. On the other hand, it has been seen in the conclusion of the analysis that E. T. Güney was able to reflect the style and language of Kafka except for a few divergences in his translation of the work. It is also clear that he did not change the features of the original language and sentence structures, and attached importance to the translation of the conjunctions that Kafka frequently used in his works.

ÖNSÖZ

Çeviri dersleri gerek lisans eğitimim sırasında, gerekse yüksek lisans dönemimde ilgiyle katıldığım dersler arasında olmuştur her zaman. Öğrenimim süresince çeviri dersleri sayesinde, yabancı metinlerden kendi dilimize yaptığımız çevirilerin, aynı zamanda kendi kültürümüze ve dil gelişimimize büyük katkılar sağladığını gördüm. Çeviri sadece bir dilin diğer bir dile aktarımı değil, aynı zamanda bir kültür aktarımı, bilgi, donanım ve emek isteyen bir uğraştır. Tüm bu izlenimlerimden vardığım sonuç ise, çevirinin de aslında bir sanat olduğu düşüncesi olmuştur.

Bu nedenle de yüksek lisans tezimi hazırlamam gerektiğinde, çalışmak istediğim alan hiç kuşkusuz çeviri olmuştur benim için. Bilinçli amaç dil okuyucu kitlesinin oluşabilmesi için, aslına sadık ve nitelikli çeviriler gibi, bunlara dair eleştirilerin de ortaya çıkması gerekmektedir. Bu anlayış doğrultusunda, Alman edebiyatından beğeniyle ve severek okuduğum Franz Kafka'nın "*Die Verwandlung*" (Değişim/Dönüşüm) adlı eserinin Türkçe'ye yapılmış çevirilerini incelemeye ve bilimsel bir çeviri eleştirisi hazırlamaya karar verdim.

Bu tez çalışması süresince, olumlu yönlendirmeleriyle, gerek ders içi, gerekse ders dışı görüşmelerimizde benimle bilgi ve düşüncelerini paylaşan ve bana çeviri alanını sevdiren değerli hocam Prof. Dr. Rezan Kızıltan'a teşekkür ederim.

GİRİŞ

İnsanların farklı diller konuşması nedeniyle vazgeçilmez bir etkinlik olan çevirinin toplumlararası iletişimde ve kültürlerin etkileşiminde vazgeçilmez bir unsur olduğu kuşkusuzdur. Dünyada ve son yıllarda ülkemizde yabancı dilden çevrilen kitaplar sayısındaki artış bunun bir kanıtıdır. Yapılan çeviriler bir yana, çeviri üzerine geliştirilen çeviri kuramı ve çeviri eleştirisi gibi konular da yine sağlıklı çeviriye duyulan bir gereksinimin yanı sıra, bu gereksinimi giderme yolunda gösterilen ilginin de bir göstergesidir. Ancak çeviri eyleminin beraberinde getirdiği sorunlar nedeniyle çeviri eleştirisinin önemli bir işlevinin olduğunu ve bu alandaki çalışmaların çoğalmasına ihtiyaç duyulduğunu görmekteyiz. Bu alandaki çalışmalarla da aynı zamanda, daha bilinçli bir amaç dil okuyucu kitlesinin oluşabileceği düşüncesindeyiz.

Genel olarak ifade edilecek olursa çeviri, kaynak bir dildeki metni amaç dildeki metne aktaran dilsel ve metinsel bir işlemdir. Bu çalışmanın amacı da bir kaynak dil metnini amaç dile aktarırken ortaya çıkan sorunları, örtüşmezlikleri irdelemek ve üzerinde durmaktır.

Günümüzde çeviriri faaliyetleri ve çevirilerin büyük bir önem kazandığını göz önünde bulundurursak, çevirmene büyük görevler düştüğünü söyleyebiliriz. Çünkü çevirmenin görevi sadece mevcut kaynak metni amaç metne aktarmak değildir. Özellikle edebi çevirilerde çevirmene daha fazla sorumluluk düşmektedir. Çevirmen kaynak metni, amaç dilin sunduğu olanaklar çerçevesinde içerdiği tüm anlam boyutlarıyla aktarmaya çalışmalı, ekleme ve çıkarma yapmaktan kaçınmalı, yazarın üslubunu, eserdeki söz sanatlarını, kelimelerin tınılarını aktarmaya özen

göstermelidir.

Çevirmenin bir görevinin de toplumlar ve edebiyatlar arasında köprü kurmak olduğu unutulmamalıdır. Ancak çevirmenler edebi metinlerin çevirilerinde sorunlarla karşılaşmaktadırlar ki bu da şaşılacak bir durum değildir, çünkü edebi dilde uyak, aliterasyon, söz sanatları, metrik yapılar ve ritim gibi tüm estetik birimler söz konusu olmaktadır. Tüm bunlar edebi metinlerin çevrisinde bir çok çeviri sorununu da beraberinde getirir.

Bilindiği üzere, çeviri bilimin faaliyet alanlarından biri de çeviriler, özellikle de edebi çevirilerde yaşanan sorunlara kuramlar aracılığı ile çözümler üreterek, çevirmenlere yardımcı olmaktır. Ülkemizde de edebi çevirilerde karşılaşılan güçlükleri irdelemek ve böylece daha nitelikli çevirilere yol açabilmek için karşılaştırmalı çeviri eleştirisi çalışmaları yapılmaktadır. Bu çalışmanın amacı da karşılaştırmalı çeviri bilim çalışmalarına bir örnek oluşturmak üzere, çağdaş Alman yazarlarından Franz Kafka'nın (1883-1924) "Dönüşüm" ve "Değişim" adlar altında Türkçe'ye çevrilen "*Die Verwandlung*" adlı eserini, 20.y.y. edebi çeviri kuramları çerçevesinde irdelemektir.

Franz Kafka'nın eseri dilimize zaman içerisinde çok defa farklı çevirmenlerce aktarılmıştır. Bu çalışmanın temel konusu, söz konusu eseri dört farklı çevirisiyle karşılaştırarak sorunlu alanlar üzerinde durmak, nedenlerini irdelemek ve gerektiğinde çözümler üretmektir. İncelenen çevirilerde, her çevirmenin yaptığı çalışmada kendi yorumunu ve ifade biçimini öne çıkarma eğiliminde olduğu gözlemlenmektedir. Okumak, anlamak ve aktarmak arasındaki farkı da göz önünde bulundurursak, incelenen çevirilerde üslup, içerik ve biçim gibi önemli alanlarda sorunlar yaşandığını görmekteyiz. Bu sorunların üstesinden gelebilmek için bize

rehberlik edecek yol edebi çeviri kuramlarından geçer. Bunun için de mevcut çevirileri, Franz Kafka'nın edebi kişiliğini göz önünde bulundurarak bu kuramlar ışığında irdeleneceğiz. Bu bağlamda Franz Kafka'nın hayatı, edebi kişiliği ve eserlerine de tez içersinde yer verilecektir.

Kafka Alman edebiyatının önemli yazarlar arasında yer almaktadır. Yazarın eserlerini irdelediğimizde, Kafka'nın anlaşılması zor bir yazar olduğunu görüyoruz. Çünkü Kafka metaforlarla çalışan, ekol yaratmış bir yazardır. Kullandığı anlatım teknikleri ve eserlerinin kurgusu onu daha da karmaşık hale getirmiştir. Bu nedenle çevirmenler, kendi dilinde anlaşılması güç bir yazarın üslubunu başka bir dile aktarırken yorum sorunu ile de karşı karşıyadırlar. Bu çalışmanın amacı da Kafka'nın dilimize “*Dönüşüm*” ve “*Değişim*” adıyla defalarca çevrilmiş eserini inceleyerek, sorunlu alanları ortaya çıkarmak, nedenleri üzerinde durmak, kimi zaman yazarın üslubuna yapılan müdahaleleri gözler önüne sermektir.

Çalışmanın önemi yukarıda belirttiğim gibi bu tezin amacıyla ilintilidir. Çeviri yüzyıllar boyunca diller ve kültürler arası bir faaliyet olmuş, yabancı kültürleri birbirleriyle tanıştırmaya olanağı sunmuştur. Farklı uluslardan yazarların eserleri çeviri yoluyla hayatımıza girmiştir. Ancak bir kaynak eserin amaç metine dönüşümünde çeşitli sorunları da beraberinde getirdiği gerçeğinin göz ardı edilmemesi gerekir. Bu sorunlara daha sonraki bölümlerde sıkça değinilecektir. Çok sayıda örneklerle daha doğru ve eksiksiz çeviriye ulaşmaya çalışmak tezin temelinde yattığından bu araştırmanın sonunda günümüzde çok yaygın olan çeviri sorunlarına bir ölçüde ışık tutmuş olacağımıza inanıyoruz.

Mevcut çevirilerden bazıları 20.yy çeviri kuramları çerçevesinde, başlangıcından 20.yy sonuna kadar geliştirilmiş çeviri kuramları birikimine dayanılarak

incelenmiştir. Tezde benimsediğimiz metne bağlı çeviri kuramları çerçevesinde kaynak metin amaç metinlerle karşılaştırılarak analiz edilmiş, “doğruluk ve güzellik ölçütleri (etik ve estetik) dikkate alınarak birbirinden farklı iki dil ve kültürün dil aracılığıyla aktarımında, çeşitli zaafiyetler saptanmıştır.

Amaç daha önce de belirtildiği gibi çevirmenlerin hatalarını ortaya çıkarmak değil, eksiklik ve örtüşmezliklerin olduğu alanları saptayarak, daha sağlıklı çevirilerin yapılmasına ve bilinçli bir amaç dil okuyucu kitlesinin oluşmasına bir katkı sağlamaktır.

I. ÇEVİRİ NEDİR?

Yaklaşık dört milyon yıldır var olan insanoğlunun tarihinde yazı beş bin yıllık bir zaman süresini kapsar. Yazı Mezopotamya’da Sümer çiviyazılarıyla ortaya çıkmış, bunu daha sonra Mısır ve Çin alfabeleri izlemiştir. Çeviri insanoğlunun farklı toplumlarla iletişimi gereksinimi sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Arkeologlar 4500 yıl önce kil tabletlere yazılmış Sümerce Eblaitece’ce¹ sözcükleri keşfederek tarihin en eski devirlerinde bile çevirinin var olduğunu kanıtlamışlardır.² Bu bağlamda dillerin gelişmesinde çevirinin katkısı hiç kuşkusuz büyük olmuştur.

Çeviri aynı zamanda bir dil çalışmasıdır. Kaynak metni okuma sürecinde, metni anlama ve diğer bir dile aktarma donanım gerektirir. Aynı zamanda söz dizimi, söz sanatları ve biçem konusunda da donanımlı olmak gerekir.

Günümüzde de küreselleşen dünyada önemi ve günceliği giderek artan çeviri, iletişimi sağlayan vazgeçilmez bir etkinliktir. Tahsin Aktaş “Çeviri İşlemine Genel Bir Bakış” adlı kitabının önsözünde çeviri işleminin aynı zamanda bir zorunluluk olduğunu şu şekilde anlatır:

"Eğitimimizin, kültürümüzün, bilgi ve becerilerimizin gelişmesi, çağın. düşüncesini yakalamamız, ona ayak uydurmamız, yahut onun gelişmesine katkıda bulunmamız gibi etkenler hep çeviri işleminin yapılmasını zorunlu hale

---

¹ Eblaitice: Ebla tabletleri. M.Ö. 2500-2200'lü yıllardan kalma 14,000'den fazla bir çivi yazı koleksiyonuydu. Kuneiform tarzda yazılı karakterler Sümer kökenli ve Ebla'nın semitik halkına adapte edilmiş olup, gösteriyorlar ki ticari bir aristokraziyle yönetilen bir kent olan Ebla önemli bir ticaret merkeziydi ve seçilmiş bir kral ile hükümlenüyordu. Ayrıca bu tabletler M.Ö. 3'üncü binyılda Mısır ve Mezopotamya ile derin bir rekabet halinde olan bir Suriye medeniyetinin tanığıdır.

² N.Berrin Aksoy, Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi, İmge Kitapevi, Ankara 2002, s. 14

*getirmektedir.”*³

Çeviri olayını, yazılı çeviri (Übersetzung) ve sözlü çeviri (Dolmetschen) diye ikiye de ayırabiliriz. Yazılı Çeviri; bir metnin başka bir dile aktarılmasıdır. Sözlü çeviri (Dolmetschen) ise en basit anlamı ile bir dilden başka bir dile sözlü olarak yapılanaktır. Ancak sözlü çeviri dil yeteneğinin dışında daha başka beceri ve donanımlar da gerektiren bir etkinliktir. Sözlü çeviri (Dolmetschen) için dil ve sözcük bilgisine sahip olmak şarttır. Belirtilmesi gereken önemli bir konu da “Sözlü çeviri ve çeviri”nin genellikle birbiriyle karıştırılıyor olması. Sözlü çeviri anlıktır. Yani zaman kavramı bu çeviride çok önemlidir. Eğer sözlü olarak yapılan çeviri, her hangi bir yolla kaydedilmemişse çeviriyi kontrol etmek, üzerinde tartışma ve düzeltme yapmak oldukça güç hatta imkansızdır. Ancak yazılı metinlerin çevirisinde tam tersi bir durum söz konusudur.

Günümüzde önemi tartışılmaz olan çeviri, toplumsal ilişkilerin yanı sıra politika, bilim, sanat ve edebiyat gibi alanlarda oldukça önemli bir yere sahiptir. Çevirinin ne anlama geldiğini, birbirinden farklı sayısız bakış açılarıyla yapılan tanımlarla vermek gerekirse, "Türk Dil Kurumu Sözlüğü"nde çeviri genel anlamıyla: *"dilden dile aktarma, çevirme"*⁴ şeklinde tanımlanmaktadır. Berke Vardar ise çeviriyi şu şekilde tanımlamaktadır:

"Bir dilde (kaynak dil) düzenlenmiş bildirileri anlam ve biçimi bakımından eşdeğerlik sağlayarak bir başka dile (erek dil) aktarma işlemi bu işlemin

---

³ Tahsin Aktaş, "Çeviri İşlemine Genel Bir Bakış, Orsen Matbaacılık, Ankara.1996, s. V

⁴ Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, 1988,Ankara, Cilt I, s. 297

*gerçekleşmesiyle ortaya çıkan ürün”.*⁵

Türkiye’de “çeviri” konusunda çalışmalar yapan Akşit Göktürk tanımlaması ise “Çeviri: Dillerin Dili” adlı kitabında şu şekildedir:

*“Çeviri yalnızca anlamın yabancı bir dilden bir dile aktarımı değildir... Başka dillerin tanımladığı başka dünyaların tanıtılmasıdır.”*⁶

Çeviri konusuna bir tanımlama getiren diğer bir isim de Werner Koller'dir. Çeviriyi metin bağlamında ele alan Koller yine bu doğrultuda çeviriyi şu şekilde tanımlamaktadır:

*“Çeviri, kaynak dildeki bir metni amaç dildeki metne götüren, bunu yaparken de amaç metinle kaynak metin arasında bir çeviri (ya da eşdeğerlik) bağı kuran dilsel-metinsel bir işlemin sonucudur..”*⁷

Çeviri etkinliğini yine değişik bir bakış açısıyla tanımlayan Anton Popoviç ise çeviriyi:

*“Bir metnin, biçimsel modeli kurulacak biçimde yeniden kodlanması”*⁸ şeklinde tanımlar. Popoviç'in bu tanımlamasından sonra çeviri, kaynak dildeki iletinin kodunun çözümlenmesini takiben, amaç dilde bu iletinin yeniden kodlanarak alıcıya verilmesi şeklinde tanımlayabiliriz.

---

⁵ Berke Vardar, “Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, ABC Kitapevi, 1988, İst., s.63

⁶ Akşit Göktürk, “Çeviri: Dillerin Dili”, YKY,İst. 1994 s. 14

⁷ Mehmet Rifat, “Çeviri ve Çeviri Kuramı Üstüne Söylemler”, Düzlem Yayınları, İst. 1995

⁸ Anton Popoviç, “Yazım Çevirisi Terimleri Sözlüğü”, Haz. Suat Karantay-Yurdanur Salman, Metis Yayınları, İst. 1987, s. 9

Farklı bakış açılarıyla yapılmış bu çeviri tanımlamalarından sonra dil ve biçimin çeviri etkinliğinin gerçekleşmesi için göz ardı edilemez iki önemli unsur olduğunu söyleyebiliriz. Çeviri hakkındaki görüşlerin zamanla değişmekte ve gelişmekte olduğunu görmekleyiz. Bu bağlamda çeviri ile ilgili düşünceler ortaya koyan şahıs ve kuramlara da değinmek istiyorum.

I.Ö. 2 yy'da çeviri konusunda önemli düşünceler ortaya koyan ve çeviri kuramının temellerini atan Cicero Marcus Trillus bugün bile zaman zaman gündeme gelen kaynak metne sadık kalarak yani "sözcüğü sözcüğüne çevirme" ya da "serbest çevirme" yöntemiyle ilgili bir tartışmayı başlatmıştır. Ancak sonra "sözcüğü sözcüğüne" çevirinin anlam kaybına yol açtığı düşüncesiyle bu yönteme karşı çıkmıştır. Söz ve içerik ayrımını bir sisteme oturtan ilk kişinin Cicero olduğunu bir araştırmasında dile getiren Rezan Kızıltan, Cicero'nun, çeviri ile ilgili düşüncelerini şöyle açıklar:

"Çevirmen ya kaynak metne tamamen bir yorumcu ya da dinleyiciye hitap eden bir hatip gibi yaklaşır. Söz sanatları ve üslubu aktarırken, hatiplerin yaptığı gibi amaç dile yönelerek onun olanaklarından yararlanmak gerektiğini şu sözlerle dile getirir: "Fikirleri, biçimleri veya başka deyişle figürleri, bizim alışkanlıklarımıza uygun düşecek bir dile çeviriyorum..."⁹

Ayrıca Cicero, Gürsel Aytaç'ın "Karşılaştırmalı Edebiyat" adlı kitabında da belirttiği gibi edebi çevirmenliğin bir çeşit yeniden yaratıcılık olduğu görüşünü

---

⁹ "Tarihte Çeviri", Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 2002, s. 6

savunmuştur.¹⁰

Cicero'dan sonra “serbest çeviri” kuramını benimseyen bir başka isim Hieronymus'dur (348-420). Onun çeviri sorununa metin türü açısından yaklaştığını söyleyen Kızıltan, bunun büyük ilgi uyandırdığını, çevirinin artık antik çağ geleneğinden farklı olarak sadece özgün edebiyatı zenginleştirme aracı olarak değil, bünyesinde yeni bir kuram barındırdığı için etkili olduğunu vurgular. Hieronymus çeviri konusunda

“sözcüğü sözcüğüne çeviri” (verbum e verbum transferre) ve *“anlamın çevirisi”* (sensum exprimere de sensu) gibi iki tutum benimser, ancak Kutsal Kitap çevirisinde “sözcüğü sözcüğüne” çeviriden vazgeçmediğini, söyleyen Kızıltan, Hieronymus'un yine çeviri konusundaki düşünce ve ilkelerinden bir mektubunda şu şekilde bahsettiğini vurgular:

“Sadece kabul etmekle kalmıyor, ayrıca itiraf da ediyorum ki, Yunanca metinleri çevirirken –kutsal kitaplar hariç, çünkü onlarda kelimelerin dizilişi bile başlı başına bir giz- sözcüğü sözcüğüne çevirmek yerine anlamı aktarıyorum.”¹¹

Martin Luther (1483-1546) de yine Cicero ve Hieronymus'un çeviri alanındaki görüşlerini benimsemiş ve çeviride daha çok anlamın verilmesi düşüncesini savunmuştur. Kızıltan, Hieronymus'un kutsal kitap çevirilerinde benimsediği “sözcüğü sözcüğüne aktarım” tutumundan farklı olarak Luther'in, dillerin

---

¹⁰ Gürsel Aytaç, Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi”, Say Yayınları İst.2003, s.43

¹¹ Kızıltan, 2002, s. 8

ayrılığından kaynaklanan soruna bir çözüm getirdiğini şu şekilde ifade eder:

“Çeviri sırasında kaynak ve amaç metinle, o metinlerin dillerinin belirlediği ilkeler doğrultusunda, iki ayrı yöntem uygulanabileceğinin bilincindedir: kaynak metni amaç dil okuruna ya da amaç dil okurunu kaynak metne yöneltmek. Hieronymus’dan farklı olarak, duruma göre izleyeceği yola karar verecek kişi “çevirmen” olacaktır, görüşünü savunur.”¹²

Filoloji eğitimi almış bir din adamı olan Martin Luther'in İncil'i çevirene kadar İncil, çevirisinde “sözcüğü sözcüğüne” çevirilerin yapıldığını biliyoruz. Luther'in İncil çevirisiyle bu anlayışın değiştiğini 1534'de yayımlanan İncil çevirisinin, çeviri alanında atılmış büyük bir adım olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü Luther'in İncil çevirisinden önce kutsal kitapların çevirilerinde sözcüğü sözcüğüne çeviri yöntemi benimseniyordu. Ancak Kızıltan yine Luther'in çeviri anlayışında, acaba genel anlaşılabilirliğe ağırlık verildiğinde, kaynak metnin kutsallığı bozulmuş, o metne dayanmayan ve kendi başına sürekli değişime uğrayan bir ilkeye bağlanılmış olmaz mı? sorusunu sorar ve Luther'in bu sorunların bilincinde olduğunu şöyle anlatır:

“Ancak zamanla başka kişilerin onu örnek alarak İncil'i kendi vicdanları doğrultusunda ve pazarlarındaki adamlar için çevirmeye kalkışmalarına neden olduğu taktirde, bu kuramın “fazla cesur” olup olmayacağı sorusuyla yüz yüze gelir. Bu nedenle İncil'i gelecekte yeniden ve daha

---

¹² Kızıltan, 2002, s. 15

geniş bir zaman dilimi içinde çevirmeyi ümit eder.”¹³

Çeviri konusunda sözcükler mi yoksa anlamın mı verilmesi gerektiği tartışmaları sürerken çeviriye farklı bir bakış açısı getiren ve çevirinin ilk defa bir bilim olduğunu savunan ve bu konuda oldukça önemli düşünceler ortaya koyan bir başka önemli isim de Alman düşünür Friedrich Ernst Daniel Schleiermacher'dır (1768-1834). Schleiermacher çeviriye farklı bir bakış açısı getirir ve çevirinin ilk defa bir bilim olduğunu savunur. 19. yy'da yayımlanmış önemli eserlerinden biri olan “*Über die verschiedenen Methoden des Übersetzens*” de Schleiermacher Platon'dan yaptığı çevirilerde hangi prensipleri benimsediğini açıklar. Schleiermacher'ın, Platon'u Almanca'ya aktarırken karşılaştığı önemli sorunları şöyle açıklar:

“Çeviri prensipte bir anlama ve aktarma sürecidir. Bu aktarım süreci, sadece farklı diller arasında değil aynı dil içinde farklı ağızlar, grup dilleri ve aynı dilde yazılmış eski metinler için de söz konusudur”.¹⁴

Çevrilen metin türünün ve uygulanılacak çeviri yönteminin ilişkisine de önem veren Schleiermacher metinleri genel olarak ikiye ayırmıştır:

- *Sanat metinleri ile bilimsel metinler.*
- *Gündelik yaşamı ilgilendiren metinlerdir.*

---

¹³ Kızıltan, 2002, s. 16

¹⁴ Rezan Kızıltan, “Tarihte Çeviri”, Ankara Üniversitesi D.T.C.F Fakültesi Dergisi, Cilt: 41- Sayı:1-2. s.61

Çeviri konusunda farklı düşünceleriyle çeviri biliminde 18. yy'ın sonunda ve 19.yy'ın başlarında büyük tartışmalara neden olan önemli bir isim de Wilhelm von Humboldt'tur. Humboldt'un çeviri kuramında ortaya koyduğu önemli görüşü ayrı ayrı diller arasında söz konusu olan bağdaştırılmazlık ilkesidir. Çevirmen bu ilke doğrultusunda ya kaynak dile ya da amaç dile yönelik bir yöntem benimsemek zorundadır.

Dilbilimci ve önemli bir düşünür olan Humboldt 'un çeviri kuramını Kızıltan şöyle açıklar:

“ Humboldt, hangi dilde olursa olsun, sözcüklerin birbirleriyle bire bir değiştirilemeyen özgün karakterinden yola çıkar. Konuya böyle yaklaşıldığında, bir dildeki hiçbir sözcük bir başka dildeki karşılığıyla tamamen örtüşmediğinden, asıl kastedilen daima kaynak metinde saklı kalır”.¹⁵

Alman Edebiyatında gerek verdiği ürünlerle gerekse çeviri alanında geliştirdiği görüşleriyle bir diğer isim şair ve yazar Johan Wolfgang von Goethe'dir. Goethe çeviriyi bir zenginlik olarak görür ve bunu yine edebiyata bağlar. Çünkü Goethe edebiyatın yabancı kültürlerle etkileşim içinde olması gerektiği savunur. Kamil Aydın "Karşılaştırmalı Edebiyat" adlı kitabında Goethe hakkında şunları belirtir:

“Goethe edebiyat çalışmasının, yalnızca yazarın kendi ulusu ya da Avrupa 'da ve hatta onun yaygın kültürel geleneklerinin içinde olmaması gerektiğini ileri

---

¹⁵ Kızıltan, A.g.e. s. 63

sürer....”¹⁶

Goethe'nin İtalya seyahatiyle Alman Edebiyatında Şark nazmına ilgi uyandırmış olan “*West-östlicher Divan*” adlı eseri yine o dönemin en güzel örneklerinden biridir. Mounin'den yaptığı alıntıyla Tahsin Aktaş, Goethe'nin çeviri anlayışını şöyle özetlemektedir:

- *Çeviri, orijinal metnin düşünce bütünüünün aktarılmasını öngören bir olgudur.*
- *Çeviri, orijinal metnin hedef dilde başka bir düzenekte taklit edilmesi, doğru kopya edilmesi işidir.*
- *Çeviri sadece orijinal metnin anlamın değil, aynı zamanda o metnin içerdiği söz sanatlarının üslubunun ve ritmik unsurlarının da aktarılmasını sağlayan bir süreçtir.¹⁷*

Goethe ayrıca çeviriyi üç gruba ayırır bunlar: sade nesir tarzı (schlicht prosaisch), uyarlama (parodistisch) ve örnek çeviri. Kızıltan, Goethe'nin bu gruplandırmasını şu şekilde değerlendirir:

“Burada ilginç olan, Goethe'nin bu üç tür ve çağ ayırımında, aynı zamanda nitelik ve zaman arasında bir bağlantı kurmasıdır. Nesirsel çeviriyi çok değerli bulduğu halde, nitelik ve zaman bakımından yaptığı sıralamada, zamanla daha nitelikli çevirilerin yapılacağını vurgular. Hali hazırda en mükemmel olanı nesirsel çeviri olmakla birlikte, çabalar sürdükçe aslının aynısı çeviri, bu sıralamada en üst

---

¹⁶Kamil Aydın, “ Karşılaştırmalı Edebiyat”, Birey yayıncılık, İst. 1999. s. 63

¹⁷ Aktaş, 1996, s. 32

basamağı oluşturacaktır.”¹⁸

Theodore Savory de yine çeviri ile ilgili önemli görüşleri olan bir başka isim. Hamit Dereli tarafından Türkçe'ye çevrilen 'Tercüme Sanatı" adlı kitapta, Savory tercüme sanatının ayrıntılara bilimsel ve teknik tercüme, İncil'in tercümesi, klasik eserlerin çevirilmesi, şiir çevirisi gibi önemli konulara değinmiştir. Savory çevirmenin özelliklerini şöyle açıklar:

“Açıkça görülüyor ki bir mütercimın yüksek vasıflar sahibi olmasına zaruret vardır. Fakat yalnız dilbilgisi ve edebi kabiliyet de iyi tercüme yapmak için kafi değildir. Tercüme edilmekte olan eserin konusuna bir dereceye kadar sevgi ve sempati, daha yüksek bir dereceye kadar sevgi ve sempati, daha yüksek bir derecede vukuf elzemdır.”¹⁹

Çevirinin zamanla yeniden yapılması gerektiğini savunan Savory şunları da söyler:

"... edebi değeri olan bir eserin yeni bir tercümesi her zaman iyi karşılanır, çünkü mevcut tercümeleer zamanla eskimiş ve modası geçmiş gibi gelir.”²⁰

Kitabı "Tercümenin Prensipleri" adlı bölümünde ise çeviri sanatını nasıl uygulanması gerektiği konusunda birbirlerine zıt çiftler halinde sıralar:

---

¹⁸ Kızıltan, A.g.e. s. 57

¹⁹ Hamit Dereli, Tercüme Sanatı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1961, s. 19

²⁰ Dereli, A.g.e. s. 20

- *Bir tercüme aslının kelimelerini vermelidir.*
- *Bir tercüme aslının fikirlerini vermelidir.*
- *Bir tercüme okunurken orijinal bir eser hissini vermelidir.*
- *Bir tercüme okunurken tercüme olduğu belli olmalıdır.*
- *Tercüme aslının üslubunu aksettirmelidir.*
- *Tercüme mütercimın üslubunu vermelidir.*
- *Tercüme aslının yazıldığı devirde yazılmış gibi okunabilmelidir.*
- *Tercüme mütercimın yaşadığı devirde yazılmış gibi okunabilmelidir.*
- *Tercümede ilaveler ve atlamalar olabilir.*
- *Tercümede asıl metne bir şey ilave edilemez ve ondan atlamalar olamaz.*
- *Nazım, nesir olarak çevrilmelidir.*
- *Nazım, nazım olarak çevrilmelidir.²¹*

Birbirine zıt bu önerileriyle Savory metne sadık çevirinin nasıl olması gerektiği sorusuna da cevap bulmaya çalışmıştır.

Çeviri alanında bir başka önemli isim de Katharina Reiss'dır. Reiss'e göre çevirmenin hem amaç dil hem de kaynak dil kültürlerini çok iyi bilmesi, aynı zamanda metnin türünü de göz önünde bulundurması gerekir. Reiss "*Betik Tipi ve Çeviri Yöntemi*"²² adlı yazısında çevirmenlerin, yazarın yönelimlerini anlatıma kavuşturabilmek için bir dili nasıl kullandığını da araştırmaları gerektiğini söyler. Çeviri ve metin tipleri konusunda kendi görüşlerini ortaya koyan Reiss, Almanya'da çeviri alanında büyük ilgi uyandırmıştır.

---

²¹ Dereli, 1961, s. 20

²² Katharina Reiss, "Betik Tipi ve Çeviri", Çev. Ahmet Cemal, Bağlam, 1979, s. 309

“Übersetzungstheorien” adlı eserinde Radegundis Stolze, Reiss’in metinleri aşağıdaki gibi sınıflandırdığını söylemektedir.

- *İçerik ağırlıklı metinler (inhaltsbetonte Texte)*

- *Biçim ağırlıklı metinler (formbetonte Texte)*

- *Çağrı ağırlıklı metinler (appelbetonte Texte)*²³

Reiss yine yukarıda bahsettiğimiz yazısında, yazarın içerik ağırlıklı metinlerde bir içeriği betimleyebilmek için dilin bilgi verici olanaklarından yararlandığını, biçimsel ağırlıklı metinlerde sanat dilinin, anlatıcının ve anlatımının ön plana çıktığını vurgulamaktadır. Çağrısız ağırlıktaki metinlerde ise yazarın okuyucunun etkinliğini ön plana çıkarmak için dilin işlemsel olanaklarından yararlandığını söylemektedir. Reiss, bu bağlamda metinleri şu şekilde sıralar:

1. *Bilgilendirici Metinler (Informative Texte)*

2. *Anlatımcı Metinler (Expressive Texte)*

3. *İşlemsel Metinler (Operative Texte)*²⁴

Reiss yazısında, çevirmenin bir eseri çevirirken tüm bu özellikleri göz önünde bulundurması gerektiğini vurgulamıştır.

Werner Koller’in çeviri hakkındaki düşüncelerinden biri de, çeviride anlamın aktarılması gerektiğidir. Tahsin Aktaş, Koller’in düşüncesini aktarırken, çevirmenin yazarın ürettiği metinde neyi ifade etmek istediğini, öncelikle

---

²³ Radegundis Stolze, *Übersetzungsmethode*, Günther Narr Verlag, Tübingen 1994, s. 109

²⁴ Stolze, 1994, s. 109

koruması gerektiğini ortaya koyup elde ettiği sonuçları amaç dilde anlatmaya çalışması gerektiğini savunduğunu söyler. Sonuç olarak diyebiliriz ki, Koller çeviri yapılırken kaynak metnin bağlamının göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Yani Koller bir bakıma kelimesi kelimesine çeviri anlayışına, dolayısıyla kelimelerin tek tek anlamlarından yola çıkılarak yapılan çeviri anlayışına karşı çıkmaktadır. Koller'den yaptığı bir alıntıyla, Aktaş onun sözcüklerin anlamlarının bağlam çerçevesinde ele alınması gerektiği düşüncesinde olduğunu vurgular ve şu şekilde belirttiğini söyler:

Kaynak Dil Metni → *Hedef Dil Metni*

Analiz

Sentez

Çevrilecek Anlam Birimleri → *Hedef Dildeki Anlam Birimleri*²⁵

Koller'in sözcüklerin anlamlarını metinden yola çıkararak yapıtığını, bunun da işleyiş tarzını iki bölüme ayırdığını yukarıdaki tabloda görmekteyiz.

Kısaca belirtmek gerekirse, Koller'in çeviri işlemini tablodan da anlaşılacağı gibi bir analiz-sentez süreci olarak gördüğünü söyleyebiliriz.

Çeviri alanında önemli düşünceler ortaya koyan kişilerin kuramlarına kısaca değindikten sonra, günümüzde de hala çeviri hakkındaki tartışmaların sürmekte olduğunu görmekteyiz. Yabancı dilden çevrilen kitapların sayılarına bakıldığında ülkemizde de son yıllarda bir artış olduğunu gözlemlemekteyiz. Bu niceliksel artış, niteliksel artış anlamına gelmemektedir. İşte bu nedenle sürekli kuramlar

---

²⁵ Aktaş, 1996, s. 81

geliştiriliyor ve çeviriye ihtiyaç duyulduğu sürece bu böyle sürecektir. Günümüzde çeviride yaşanan sorunlar konusunda, kültürel aktarım sorunu üzerinde durulmaktadır. Bu nedenle “Edebi Çeviride Kültürel Aktarım Sorunu” bir sonraki bölümde ele alınacaktır.

I.I. EDEBİ ÇEVİRİ VE KÜLTÜR AKTARIMI

Avrupa'da ilk çeviri etkinlikleri M.Ö. 3.yy'da başlamıştır. İlk edebi çevirmen Livius Andronicus (?-İ. Ö. 200) adında bir Yunanlıdır. Tarent Savaşında (M.Ö. 272) Romalılara esir düşen Livius bir Romalının çocuklarına Yunanca öğretmenliği yapmış ve daha sonra efendisi tarafından hizmetlerinden dolayı azat edilmiştir. Livius "Odysseia" destanını Latince'ye çevirmekle kalmamış, destanın sanatsal özelliklerini de aktarmayı başarmış ve böylelikle Avrupa'nın ilk edebi çevirmeni unvanını almıştır.²⁶

Çeviri tarihi araştırmalarında, Romalılar döneminin, çevirinin düzenli çeviri faaliyetlerinin başlangıcı olduğusaptanmıştır. Romalılar kendilerinden üstün gördükleri Yunan yazınının çevirisini yapmış ve böylelikle Roma yazınında, Yunan örneklerine öykünen eserler ortaya çıkmıştır. Cicero'nun *non verbum de verbo, sed sensum exprimere de sensu* (sözcüğü sözcüğüne değil, anlamın karşılığının aynen yaratılması) ilkesinde yapılan çeviriler, kaynak metnin tüm unsurlarının amaç dilde tam anlamıyla karşılıklarının verilmesiyle yapılmıştır. Zaten Romalıların çoğunun Yunanca'yı konuşup okuyabildiklerini de varsayarsak, çevirmenlere sadece kaynak metni model olarak ele alıp, kendi dillerinde onun bir öykünmesini yaratma görevi düşüyordu.

Romalılarda ilk edebi çeviri faaliyetlerine kısaca değindikten sonra aslında edebi çevirinin, farklı kültürleri ve edebiyatları birleştiren önemli bir etkinlik olduğunu ve çeviri tarihinin başlangıcından günümüze kadar zorlu bir uğraş olduğunu

---

²⁶Aytaç, 2003, s. 42

vurgulamak gerekir.

Çünkü edebi metinlerde yazarın “ne” dediği kadar bunu “nasıl” söylediği önemli olduğu için, bu metinlerin çevirisinde her iki dile yeterince vakıf olmanın yanı sıra, edebiyat alanında donanım, üslup ve yorum bilgisi gerektirir. Çevirmen kimi zaman edebi metni çeviremeyecek duruma gelir, çünkü edebi yapıtlar günlük dil ve konuşmalardan çok farklı anlamlar ve yapılar içerir. Edebi yapıtlar diğer metinler gibi okuyucuya bir şey anlatmakla kalmaz, onda bazı duygu ve düşünceleri kendine has ve yaratıcı bir dil ile uyandırmaya çalışır.

Edebi metinlerin çevirisini güçleştiren en önemli unsurlardan biri, yazarın dilin kendine has ve yaratıcı bir biçimde kullanmasıdır. Bundan dolayı da edebi metinlerin çevirisi, çevirmeni belirli bir yöntem saptamanın yanı sıra, kaynak metnin sınırları içinde kalarak kendi dilinde yaratıcı olmaya zorlar.

Bu noktada çevirmenin özgürlük sınırlarını, hedef kültürde var olan yazın kuralları, okurun beklentileri ve çevirinin oluşturulduğu zaman dilimi belirler. Çevirmen, çevirideki amacı doğrultusunda bir yöntem belirlemek zorundadır, ancak bu belirlemeden sonra ya kaynak metni amaç kültürün bir parçasıymış gibi çevirir ya da yabancılığını ve çevirinin özgün metne bağlılığını ön plana çıkaran bir çeviri yöntemi benimser. Her iki yöntemde de çevirmen çevirinin amaç kültürde kabul edilebilir ve okunabilir olması amacını gütmelidir. Çevirmenin kaynak ve amaç dile hakim olması gereği ilk koşuldur. Yazarın kaynak eserde yarattığı dünya, önce kaynak dilde kavranmalıdır. Çevirmen amaç dilde karşılığı bulunmayan yapıları nasıl aktaracağı sorusuna cevap aramalıdır.

Bu noktada çevirmenin göz önünde bulundurması gereken önemli bir unsur da

kültür konusudur. Çünkü toplumların kendilerine göre alışkanlıkları, gelenek görenekleri, değer yargıları gibi bir çok kültürel etkenler birbiriyle kimi zaman uyuşurken, kimi zaman belirgin farklılıklar gösterir.

Özgün bir eserin, başka bir dilde yeniden oluşturulması ne kadar zor ise, farklı dil ve kültürel yapıya sahip metinleri çevirirken tamamen eşdeğer metinleri oluşturmak da aynı derecede güçtür. Fakat bu zorluklarla karşılaşan çevirmen için atlama, çevirmeme, kısaltma gibi yaklaşım çözüm yolu olmamalıdır. Eşdeğerlilik sorununu Gürsel Aytaç şöyle açıklar:

*“Çeviribiliminde çokça üzerinde durulan sorulardan biri, eşdeğerliliktir (Alm. Äquivalenz). Eşdeğerlilik genel olarak bir eserin orijinaliyle çevirisi arasında söz konusudur. Özgün metin, içerik ve biçim (üslup, söylem) yönünden çeviri sürecinde değerlendirilmeli ve çevirinin eşdeğerliliği elden geldiğince sağlanmalıdır. Dinamik ya da işlevsel eşdeğerlilik erek kültürde (çevrilen dilin yer aldığı kültürde) eşdeğer etki bırakmalıdır.”*²⁷

Çeviride kültürel aktarım sorunun önemi günümüzde bilinmektedir. Bununla birlikte farklı diller konuşan toplumlar arasındaki kültürel uyumsuzluk artık kültürlerin üyelerince de kabul edilmekte ve böylelikle hedef kültür açısından kabul edilemezlik sorununu da beraberinde getirmektedir.

Çünkü kültürden kültüre davranış biçimleri, gelenek ve görenekler, alışkanlıklar gibi pek çok tutumlar değişiklik göstermektedir.

---

²⁷Gürsel Aytaç, Genel Edebiyat Bilimi, Say Yayınları, İst. 2003, s. 23

Başka bir sorun da bazı kelimelerin yaşam koşulları, gelenek ve dini inançlarından dolayı amaç dilde var olmayışlarıdır. Günümüzde köy yaşamında hala önemli bir yere sahip kına ve kınayla ilgili kına sürmek, ele kına yakmak, kına yakmak deyimi, kınalı saç gibi tanımların bir kısmı, kına kültürüne sahip ulusların dillerine çevrilebilir. Ancak kınayı kültürlerinde barındırmayan bir ulusun diline çevirmek oldukça güçtür. Mesela kara kınayı Almanca'ya “*schwarze “Henna”* diye çevirmek kelime bazında doğru olabilir ancak aynı şekilde kına gecesini “*Hennanacht*” diye çevirdiğimizde Alman okuyucu için yadırgatıcı ve anlamsız olur.

Bu durumda çevirmen eşdeğer ifade bulma, anlamı çevirme ya da açıklama gibi yöntemlere başvurabilir. Ancak belirlenen yöntem çevirmenin keyfiyetine kalmamalı, metnin sanatsal ve estetik tüm etkilerinin yeniden yaratıldığı bir yöntem olmalıdır.

Her dilde farklı anlamsal çağrışımların olması kaçınılmazdır. Bir anlamda çevrilmesi güç olan da sözcükler değil onların ardında yatan düşünce ve yaşantı biçimleri, yani çağrışımlardır.

Edebi eserlerin vazgeçilmez unsurlarından biri de söz sanatlarıdır. Dil ve kültür farklılığı söz konusu olduğunda bir başka dile aktarılmaları da oldukça güçtür.

Gürsel Aytaç bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirir:

“Birbirine benzeyen, köken akrabalığı olan diller arasında geçişler kolaydır: Bir Alman yazar İngilizce’yi İngiliz edebiyatının inceliklerine vakıf olacak kadar bilir çoğunlukla. İtalyan, Fransız, İspanyol, Rus, Çek v.b. edebiyatların tümünü rahatça anlaması, daha çok sayıda dil bilmesine bağlıdır ve bu çoğu

*zaman kolay olmaz. Edebiyat eserlerine yansıyan kültür dünyaları da diyelim bir Asyalı, bir Afrikalı yazarı anlamada büyük engeller oluşturur.”*²⁸

Çeviri her şeyden önce farklı dil topluluklarının birbiriyle kültür ve bilgi alışverişini gerçekleştiren bir araçtır. Çevirinin bu anlamda önemini Kızıltan yine şu şekilde tanımlar:

*“...Toplumu yansıtan edebiyat ürünlerinin amacı, sadece yarattıkları yerdeki sınırlar içinde kalıp gelişmek değil, çeviri yoluyla başka toplumlara aktarılarak, onları birbirine kaynaştırmayı başaran bir köprü olabilmektir. Bunu başardığı ölçüde de kendisine, ait olduğu topluma ve toplumlara hizmet etmiş olur...”*²⁹

Çeviriyi kültürler arası iletişimi sağlamak ya da yaygınlaştırmak için bir yol olduğunu söyleyen Aytaç, bilim ve teknik konulardaki yayınları başka bir dile aktarmada başarı ölçüsünün doğruluk olduğunu, ancak edebiyat alanında bunun yeterli olmadığını vurgulamıştır:

“Sağlıklı bir çeviride yanlış anlamaya yol açmamak, yani anlamı vermek, ilk aranan özellik. Ama söz konusu metin ya da eser, estetik özen ürünüyse, onun başka dile çevrilmesinde ‘doğru’dan başka bir de ‘güzel’ ölçüsü göz önünde

---

²⁸ Aytaç, 2003, s. 41

²⁹ Rezan Kızıltan, Almanca’da Aziz Nesin Doktora Tezi, Ankara 1982, s. 4

tutulacak demektir.”³⁰

Sonuç olarak çevirinin sosyokültürel faktörlerle olan bağlantısı inkar edilemeyeceğine göre, çeviride en önemli engel farklı bir dil ve farklı sosyokültürel yaşantı olduğu ortadadır. Çevirmen kültürel ağırlığı olan bir metinle çalışırken, o toplumun sosyokültürel yapısına uygun olarak, ancak kaynak eserin özgünlüğünü bozmadan, çeviride eşdeğerliliği ve anlaşılabilirliği sağlamak için titiz bir çalışma yürütmelidir.

Bütün yazarların olduğu gibi, Kafka'nın da eserlerini eleştirebilmek ve çevirebilmek için, yazar ve eseri hakkında elde edilen bilgiler dışında, bilimsel yöntemlerden yararlanmak gerekir. Kafka'nın eserlerinde “kendine özgülük” önemli olduğundan, yazarın duygu dünyasının, buna bağlı olarak da üslubunun irdelenmesi gerekir.

Kendine has anlatımıyla okuru düşünmeye ve bilinçlenmeye yönelten Kafka'nın eserlerinin çevirisinde de amaç eşdeğerlilik sağlamaktır. Çeviri metnin türüne göre bir eşdeğerlilik kurmaya çalışmanın ilk adımı, metin türünü belirleme olacaktır. Klaus Brinker bunu şu şekilde açıklar:

“Edebi metinler, çağrı nitelikli metinler, yükümlülük ifade eden metinler. Bunlardan, edebi metinler grubuna roman, öykü, destan, tiyatro oyunu, şiir gibi sanat ağırlıklı metinler girmektedir. Bu türlerin çevirisinde içerikle birlikte öncelikle çevrilecek

---

³⁰ Gürsel Aytaç, Edebiyat Yazıları I, Gündoğan Yayınları, Ankara 1990, S. 112

metnin biçim, üslup, sözcük, ses, sözdizimi gibi bütün dilbilgisel örgüsünün aktarılması gerekir.”³¹

Çevirmenin, üzerinde çalıştığı metnin tüm dil, kültür ve üslup özelliklerini bilmesi, ortaya çıkacak yapının doğruluk ve güzellik ölçütleriyle aslına yaklaşmasını sağlayacaktır. Bu konuda Kızıltan , yaptığı çeviri çalışmasının önsözünde şu açıklamayı yapıyor:

“...Ayrıca Avusturya Almancasına özgü ünvanlar gibi yer ve zamanla sınırlı kavramlar kullanıyor ki, bu kavramları çağrıştırdıkları tüm yan anlamlarıyla aktarmak neredeyse olanaksızdır...Andığım bu nitelikler Türkçe için alışılmadık da gelse, yazarın üslup özelliklerini yansıttıklarından Türkçe’yi zorlayarak okuru yadırgatıcı bulabileceği bu anlatım biçimiyle karşılaştırmayı yeğledim. Bilindiği gibi, edebi çevirinin ilkesi yazarı içeriğiyle olduğu kadar üslubuyla da aslına bağlı kalarak aktarmaktır.”³²

Edebi eserlerin dili, yazar ve şairlerin dili, günlük konuşma dilinden farklılıklar gösterir. Dil bir edebi yapıtta araç olma özelliğini aşp içerikle bütünleşerek edebiyat ürününü oluşturur. Edebi eser mesaj, öz, anlam ve biçim bütünlüğü yansıtır. Birbirine bağlı bu özellikleri Emin Özdemir şöyle açıklar:

“Bir yapının kapsadığı duygular, imgeler, düşünceler; edebiyat ürünlerini oluşturan

---

³¹ Klaus Brinker, Linguistische Textanalyse, 1985, s. 104

³² Elisabeth Hauer, “Bir Başka Bahar, Çev. Rezan Kızıltan, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999, S. XII

işsel öğelerin tümüne (ileti, öz, anlam) içerik adı verilir. Konu, öz, anlam ayrı öğeler olmalarına karşılık birbirlerinden kopuk, aralarında ilişki yoktur anlamına gelmez. Öz, konuya anlam yüklemidir bir bakıma. Konunun öz ya da içeriğe dönüştürülmesinde yaratıcı, bu yaratıyı oluşturan bir biçime ihtiyaç duyar. Çünkü öz ile biçim arasında sıkı bir etkileşim vardır. Dar anlamıyla yol ve kalıp demektir biçim...Edebiyat eserlerinde biçim, sanatçının yapıt ve yaratılarında yer alan bütün öğeleri birbirine bağlayarak, örüntüleyerek oluşturduğu düzendir.”³³

Tüm bunlar dikkate alınarak çeviride de biçimin tesadüfi olmadığı, çözümlenmesinin aslında yapıtın çevrilmesi olduğu, aksi halde sadece konunun çevrilmiş olabileceği dikkat edilmesi gereken bir noktadır. Öykü çevirmeninin kendine özgü tekniğinin belirleyici yanını, Bertan Onaran şöyle açıklar:

“...yanıtı içinde, belirleyici olan yalnızca her yazarın/öykünün özgül biçemi.”³⁴

Ülkü Tamer ise konuya şu şekilde yaklaşır:

“Öykü çevirmeninin ayrı bir tekniği olduğunu sanıyorum. Belirleyici olan, yazarın, öykünün özgül biçimidir. Pırıl pırıl bir Türkçe uğruna o biçimden fedakarlık etmeye kalkarsanız, o öyküyü veremezsiniz; o öykünün konusunu verirsiniz sadece. Çeviride türün değil, yazarın, yapıtın özellikleri egemen olmalıdır.”³⁵

---

³³ Emin Özdemir, Türk ve Dünya Edebiyatı, Ankara: Kültür Bakanlığı Sanat ve Edebiyat Yayını, 1994, S. 23-32

³⁴ Bertan Onaran, Ülkü Tamer, “Öykü Çevirisi Üzerine-Söyleşi”, Metis Çeviri Dergisi, Yaz 1990, s.

14

³⁵ Onaran, Tamer, A.g.e., s. 14

Edebi metinlerde sadece anlamın aktarılmasının, yeterli olmadığını söyleyenlerden biri de Hüseyin Gümüş'tür. Gümüş, çeviriyi, çeviri yapılan özgün dilin üslubunda düşünmenin gereğini şöyle açıklar:

“Edebi metinler söz konusu olduğunda “şekil” ve “muhteva” arasında diyalektik bir ilişki olduğundan sadece anlamın doğru aktarılması yetmez. Bir roman, bir tiyatro ya da şiirde, yazarın kelime seçimi, bunun yanı sıra cümle düzeni ve anlatım biçimi de önemlidir. Yazarın vermek istediği mesajı taşıyan muhtevanın doğru aktarılmasının, değişmez olmasının yanında “üslup şekil yapısının da aktarılması, eserin yazarına saygı gereğidir...tercümenin şekil ve üslubu aslının şekil ve üslubuyla aynı olmalıdır...Bir dilde üslup sanatları, o dili konuşan milletin diliyle özdeşdir...Tercüme bunlardan ayrı düşündüğümüz zaman, o tercüme “çeviri kokar”, o tercüme lugattaki kelimeleri “lincaire” olarak yatay şekilde dizilmesidir.”³⁶

Dilsel bir ürün olan edebi yapıt, her ögesi ve her organıyla özel bir işlev yüklenmiş, kendine özgü bir yapıdır. Bunların yanı sıra eser toplumsal, siyasal, etik ya da felsefi bir bildiri de içerir. Sanat eserlerinin bir görevi de mesaj iletmek, verici ve alıcı arasında iletişim kurmaktır. Özdemir İnce edebi eserin özelliklerini şu şekilde tanımlamaktadır:

“Bir yazınsal yapıt ne yalnızca bildiridir, ne yalnızca anlamdır, ne yalnızca dildir, ne yalnızca içeriktir, ne yalnızca biçimdir, ne yalnızca iletişim aracıdır; bunlardan

---

³⁶ Hüseyin Gümüş, “Üslup ve Tercüme”, Selçuk Üniv. Fen.Ed. Fak. Dergisi. Sayı:4, Konya 1987, s. 51-53-56

yalnızca birine indirgenemez. Yazınsal yapıt, bu özelliklerden tümünü kendinde barındıran bir dilsel yapıdır.”³⁷

Aynı zamanda kültürün kendine özgü gelenekleri ve yaşam biçimlerinin olduğu unutulmamalıdır. Bu gelenek ve yaşam biçimlerini ifadeye döken dil, diğer dillerle iletişim kurduğunda, sözcük dağarcığı ve ifade biçimleri edinir. Farklı dil ailelerine ait dillerde edinilen bu sözcük dağarcığı ve ifade biçimleri yabancılığını hissettirirken, dil akrabalığı bulunan dillerde yadırgatıcı farklılıklar göstermez. Türkçe ve Almanca gibi farklı dil ailelerinden (Ural-Altay/Hint-Avrupa) gelen diller sözcük ve sözdizimi düzeyinde ciddi farklılıklar göstermektedir. Burada çevirmene büyük görev düşmekte, çevirmen yabancılaştırma veya uyarlama gibi yöntemlerle bu uçurumu kapatmaya çalışır. Çevirmen çevireceği metin için bir yöntem belirleyebilmek için, öncelikle neyi ne amaçla çevirdiğini, hangi okur kitlesini hedefleyerek bilmelidir. Çeviride çevirmenin tutum belirlemesi, çeviri eserin türü açısından da önemlidir. Bir roman, öykü, şiir, felsefi bir metin ya da bir konferans metni yazın türü bakımından farklılıklar taşıdığından, edebi metinde çevirmen edebiyat alanında, felsefi bir metinde ise felsefe alanında bilgi sahibi olmalıdır.

Edebi metin diğer metin türlerine göre doğası gereği farklılıklar göstermektedir. Edebi yapıtların en belirgin özelliklerinden biri de öykünemezliğidir. Eseri yazan, yaratan, yazar bile, yeniden aynı yapıtı ortaya koyamaz. Bu açıdan bakıldığında, her edebi metninin çevirisinin kendine özgü olacağını da varsaymak gerekir. Bu nedenle çeviri eleştirisi yaparken, amaç metinle karşılaştırıp doğru-yanlış, ya da

---

³⁷ Özdemir İnce, *Yazınsal Söylem Üzerine*, İstanbul: Can yayınları, 1993, s. 86

yapıtın bütününe bakarak, akıcı-bozuk gibi terimleri kullanmak ve öznel bir tutumla yaklaşmak sadece önyargılı yaklaşımdan öteye gidemez. Edebi metinlerde bireysel bir dil kullanılması, çevirmeni zorlamaktadır. Ayrıca çeviri eleştirmeninin çalışmasını salt kaynak metin ile amaç metnin karşılaştırmasıyla sınırlandırması da yeterli değildir. Bu nedenle bir yapıtın farklı çevirmenlerce çeşitli zaman dilimlerinde yapılan birkaç çevirisi ele alınarak karşılaştırmalı değerlendirmeler oluşturulabilir.

Çevirmenin, yazara ve okuyucuya karşı yerine getirmesi gereken sorumlulukları vardır ve bu sorumluluklar çevirmenin kuramlar doğrultusunda, yöntemlerle çalışmasını gerekli kılmaktadır. Çevirmen, hangi kuramdan yararlanacağını ve neye öncelik vereceğini kendisi belirler. Ancak çevirmen edebi metnin bireysel bir dil kullanımı sonucu ortaya çıktığını, dilin dilbilgisel kalıplar üzerine temellendiğini ve metnin bireysel biçem uygulamalarını da yansıttığını gözden uzak tutmamalıdır.

Dilin belli kurallara göre işleyişi içersinde dizge önemli görüldüğünden, dil ve dilin içersinde dizgenin bölünemezliği de önemli görülmektedir.

“Dil bütünüyle bir dizgedir. Birimleri vardır: 1. Ses dizgesi, 2. Yapısal anlamlar dizgesi, 3. Bu iki dizgenin birbirine bağımlılığından doğan bir başkan dizge olan dilbilgisi...Dil, belirli kural ve kalıplara göre işler ve insanlar tarafından birbiriyle anlaşmak için kullanılır. Dil insanların kullandığı bir anlaşmalar dizgesidir. Dizge ise bilimsel bir bütün, belli bir sonuca varmak ya da bir bütün elde etmek için bir araya gelmiş, birbirine bağlı parçalardan oluşan düzenli bir topluluktur.”³⁸

---

³⁸ Aysu Eldemir, Saussure'den Sonra Yapısal Dilbilimde Sözdizimi Konusundaki Tutumlar, Yöntemler ve Dönüşümlü Üretimsel Dilbilgisinde Chomsky”, Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları I., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1980, s. 130

Dilde kavramları belirten sözcüklerde ve bunların simgeledikleri kavramlar arasındaki ilişki rasgeledir, ancak sözdiziminde bu ilişki nedensiz değildir.

“Sözdiziminde bu sözcükler, zaman zaman dildeki en küçük öğeler aracılığıyla birbirine bağlanır, zaman zaman da, yalın halde bulunmalarına karşın dizim kurallarına uygun olarak yan yana dizilerek bir silsile oluştururlar.”³⁹

Bir başka önemli nokta da söz diziminde Almanca’daki özne-yüklem-nesne çatısına karşılık, Türkçe’de özne-nesne-yüklem çatısının mevcut olmasıdır. Bu farklılık çevirilerde zorluk yaratmakta ve yanlışlıkların kaynağı olmaktadır. Ayrıca Türkçe’de bulunan ancak nadiren kullanılan bazı cümle türleri de çeviride sorunlara yol açmaktadır.

“Türkçe’de dolambaçlı birleşik cümleler, devrik cümlelerin kullanımı çok azdır. Soyut kavramlar, somut sözcüklerle anlatılır. Edilgen çatıların Türkçe’de diğer dillere göre daha az kullanılması, deyim ve atasözlerin bir hikayeye dayandırılması ve sözcüklerdeki anlam yükünün çok zor ayırt edilebilmesi çeviriyi zorlaştırır.”⁴⁰

Çevirmenin sözdizimsel yapıları dikkate almaması ya da ikinci dilden çeviri yapması kaynak eserle sıkça örtüşmezlikler oluşmasına yol açabilir. Amaç, kaynak dile özgü sözdizimsel özelliklerin, oluşturulan amaç metinde göz önünde bulundurulmasıdır.

---

³⁹ Eldemir, 1980. s. 131

⁴⁰ Armağan Ethemoglu, “Yazınsal Çeviride Sanatsal Eşdeğerlilik Sorunu”, Çağdaş Çeviri Kuramları ve Uygulamaları Seminerinde Sunulan Bildiriler (12-13 Nisan 1990), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Y.D.Y.O. Mütercim-Tercümanlık Bölümü. 1991. s. 738

Çeviri sürecinde gerek sözdizimi gerekse anlam ve dilbilgisel boyutta, amaç metinde oluşabilecek çeviri hataların saptanabilmesi için cümlelerin gruplandırılması yararlı görülmüştür. Rezzan Algün, nesnel çeviri eleştirisine yönelik olarak geliştirdiği karşılaştırmalı analiz yönteminde, cümle alanındaki farklılıkları dokuz gruba ayırmaktadır:

- a) *Yeni cümle*
- b) *Tutarlı çeviri cümle*
- c) *Tutarlı çeviriye yakın cümle*
- d) *Uyarlama cümle*
- e) *Tutarsız çeviri cümle*
- f) *Orijinal metne cümle ekleme*
- g) *Orijinal metne cümle çıkarma*
- h) *Birden fazla Türkçe cümlelerin birleştirilerek çevrilmesi*
- i) *Türkçe cümlelerin bölünüp birden fazla Almanca cümle olarak çevrilmesi.*⁴¹

Akşit Göktürk yapıcı bir çeviri eleştirisi nasıl olmalı sorusuna şöyle bir yorum getirir:

“Kaynak dil ile amaç dil, özgün metin ile çeviri metin arasında yapılacak ayrımsal karşılaştırmalarla, tek tek yanlışlar ötesinde, benzer türden yanlışların nedenleri, işlenme olasılıkları, dizgeli bir biçimde ortaya konursa, yapıcı bir eleştiriye doğru

---

⁴¹ Rezzan Algün, Almanca’da Aziz Nesin. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi, 1982, 2. Cilt, s. 851

adım olacaktır.”⁴²

Reiss çeviri eylemini iki dilli bir iletişim olarak değerlendirdikten sonra iletişimi üç aşamada ele alır:

1. *Gönderici olarak yazar ve kaynak dil alıcısı olarak çevirmen*
2. *Amaç dil göndericisi durumunda çevirmen*
3. *Amaç dil göndericisi çevirmen ile amaç dil alıcısı okur arasında iletişim⁴³*

İletişimi gerçekleştiren metnin nasıl değerlendirilmesi gerektiği, çeviri eleştirisi alanına girmektedir. Yine Reiss’in çeviri eleştirisi bağlamında oluşturduğu temel ilkeler şunlardır:

1. *Çeviri eleştirisi özgün dile ve amaç dile hakim olan kişilerce yapılmalıdır.*
2. *Özgün metin ile amaç metin arasında karşılaştırma olmaksızın çeviri eleştirisi olamaz.*
3. *Çeviri metni kaynak metinde ölçmek ve kaynak metin ile karşılaştırmak gerekir.*
4. *Bütün değerlendirmeler gerekçeleri ile ortaya koyulmalı ve veriler ispatlanmalıdır (nesnellik-kontrol edilebilirlik).*
5. *Bütün eleştirilerde, başka eleştirilere fırsat verecek boşluklar bırakılmalıdır.*
6. *Olumsuz değerlendirme sonuçlarında, eleştirmenini çevirmenin bu davranışını açıklayan bilgiler sunması gerekir.*
7. *Değerlendirilecek metnin amaç dilde, kaynak dildeki metnin içeriğini ne*

---

⁴² Göktürk, 1994, s. 87

⁴³ Katharina Reiss, *Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik. Kategorien und Kriterien für eine Sachgerechte Beurteilungen von Übersetzungen*, 3. Aufl., München Hueber, 1986, s. 107

kadar oluşturabildiğini nesnel biçimde tespit etmek gerekir. ⁴⁴

Daha önce de belirttiğimiz gibi, yapıcı bir çeviri eleştirisinde önemli olan hata avcılığına çıkmak değil, çeviri sırasında yapılmış benzer türden yanlışları ve nedenlerini saptamak, bunların nasıl giderilebileceğine dair çözümler aramaktır. Yine bu konuda Yılmaz Özbek'in çalışmasında çeviride yapılan yanlışlıkların tespit edilmesinden çok, bunların kaynaklarına inildiğini ve bunların sonuçlarıyla birlikte çözümlenmelerinin verildiğini görmekteyiz. Özbek'in çalışmasında çeviri metinlerde yapılan hatalar ve kaynakları başlıklar altında şöyle sıralanmaktadır:

- 1- *Sözlüğün Yetersiz Kullanımı.*
- 2- *Dil Duygusunun Yetersizliği.*
- 3- *Bağlamın Göz ardı Edilmesi.*
- 4- *Söz Sanatlarının Dikkate Alınmaması.*
- 5- *Alan Terimlerinin Dikkate Alınmaması.* ⁴⁵

Son zamanlarda Türkiye'de ve özellikle Batı'da çeviri kuramı konusunda çok değerli bilimsel araştırmaların giderek yoğunlaştığını görüyoruz. Bu çalışmalar 60'lı ve 70'li yıllarda egemen olan geleneksel çeviri kuramların terk edilmesine de yol açmıştır. Bu döneme kadar yapılan çeviri araştırmalarına egemen olan unsur geleneksel eşdeğerlilik kavramıydı. F. Güttinger bu eşdeğerlilik kavramını şöyle tanımlar:

“Özgün metnin, kendi dilinin okurunda uyandırdığı etkinin, çeviri metnin de çeviri

---

⁴⁴ Reiss, 1986, s. 107

⁴⁵ Yılmaz Özbek, “Die Quellen Der Übersetzungstheorien”, Erzurum 1988, 2. Baskı

dili okurunda uyandırabilmesidir.”⁴⁶

Ancak bu tanımın uç bir tanım olduğunu belirten Göktürk, böyle bir eşdeğerlilik tanımının yazın metinlerinin çevirisinde her zaman uygulanamayacağını vurgular ve bu durumun nedenlerini şu şekilde sıralar:

- 1. Bir yazın metninin, kendi özgün dilindeki, ses, sözcük, sözdizim, bütün yapı gibi öğelerin birbirine örtüşük işlevlerinden doğma etkisinin, çok karmaşık olabileceği;*
- 2. Karmaşık, çoğul anlamlı nitelikteki özgün metinlerin, kendi dillerinin değişik okurları üzerinde bile aynı etkiyi uyandıramayacağıdır.”⁴⁷*

Bu nedenle aynı etkiyi uyandırmak ya da “benzer etki sağlamak”⁴⁸ gibi amaçlar, yazın metinlerinin çevirisinde her zaman işe yarayacak eşdeğerlilik ilkeleri olamazlar. Bu nedenle çeviri alanının önemli isimlerinden biri olan Eugen A. Nida, yazın metinleri konusunda eşdeğerlilik kavramı yerine “*devingen eşdeğerlilik-dynamik equivalence*” önerir. Nida’ya göre:

“Değişik öğrenim düzeyleri, değişik meslekler, ilgiler, insanların bir iletiyi anlayabilme yetisini önemli ölçüde etkiler. Dolayısıyla, bir metnin üniversite öğrencileri, ilkokulu bitirmişler, yeni okumaya başlamış yetişkinler, yabancı dilde okuyan okul çocukları, geri zekalılar gibi değişik okur toplulukları için birbirinden

---

⁴⁶ Güttinger, F., Zielsprache. Theorie und Technik des Übersetzens, Zürich: Manesse Verlag, 1963. (Çev. Akşit Göktürk, Çeviri: Dillerin Dili, İst. 1994, s. 55)

⁴⁷ Göktürk, 1994, s. 57

⁴⁸ Werner Koller, Grundprobleme der Übersetzungstheorie, unter besonderer Berücksichtigung schwedisch-deutscher Übersetzungsfälle, Bern: München 1972, s.114)

apayrı nitelikte çevirilerin yapılması gerekebilir.”⁴⁹

Yine Nida’ya göre devingen eşdeğerlilikte yapılan çeviri:

“...anlatımda bütün doğallığı amaçlar, alıcıya kendi kültürü bağlamına uygun davranış kipleriyle seslenmeyi dener; alıcının, iletiyi kavrayabilmek için kaynak dil kültürünün örgüsünü bilmesi gerektiği görüşünde diretmez.”⁵⁰

Günümüzde çevirmene daha fazla özgürlük sağlanmakla beraber sorumluluğu artmaktadır. Bu bağlamda geleneksel yaklaşımın dayanak noktası olan eşdeğerlilik kavramı, işlevselci yaklaşımı benimseyen araştırmacılar için anlamını yitirmiş bulunmaktadır. Çünkü çeviri olayının bugün artık sadece dilbilimin kurallarının uygulanmasının da ötesinde olduğu kabul edilmiştir. Yani çevirmen, çeviri yaparken sadece dilbilimin kurallarına uymamalı, çeviride başarılı olmak için, mesela Psiko-linguistik, sosyo-linguistik, iletişim, beyin psikolojisi gibi alanlara da yönelmek zorundadır.

Tüm bu bilgilere kısaca değindikten sonra, bu çalışmanın temelini oluşturan çeviri eleştirisine değinilecektir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, amaç çevirmenlerin hatalarını ortaya koymak değil, bunların nedenleri ve sonuçları üzerinde durmaktır. Bu nedenle orijinal eserin birkaç çevirisini bir yöntem doğrultusunda incelemenin nesnel bir çeviri eleştirisi açısından önemli olduğunu, bir eserin birden fazla

---

⁴⁹ Eugen A. Nida, A Framework for the Analysis and Evaluation of Theories of Translation, W. Brislin 1976,

s. 68, Çev. A. Göktürk, s. 57

⁵⁰ Eugen A. Nida, Toward a Science of Translating. With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating, Leiden 1964, s. 159, Çev. A. Göktürk, s. 58

çevirisini karşılaştırarak nesnel, kontrol edilebilir değerlendirim ölçütleri oluşturmak gerektiğini belirtmek gerekir. Bu bağlamda dünyada ve ülkemizde tanınan Franz Kafka'nın "*Die Verwandlung*" adlı eserinin varolan çevirilerinden dört tanesi belirlenen çeviri eleştirisi yöntemi ışığında incelenecektir. Üzerinde çalışılacak çeviri eserler yayımlanma tarihlerine göre şunlardır:

- "*Değişim*" , Çeviren Vedat Günyol, Yaba Yayınları, 6. Basım, Eylül 1991.
- "*Değişim*" , Çeviren Arif Gelen, Sosyal Yayınlar, 1. Baskı, İstanbul, Ocak 2003.
- "*Dönüşüm*" Çeviren Evrim Tevfik Güney, Bordo Siyah Klasik Yayınlar, İstanbul 2004.
- "*Dönüşüm*" Çeviren Osman Çakmakçı, Babil Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2005.

Tezde, kaynak metnin genel özellikleri göz önünde bulundurularak, Reiss'in daha önce değindiğimiz çeviri eleştirisi bağlamında oluşturduğu ilkeleri temel alınmış ve Koller'in çeviri eleştirisinde belirttiği amaçlara hizmet edebilecek bir yöntem kullanılmıştır. Yukarıda adı verilen çeviri eserlerden seçilen cümleler Algün'ün doktora tezinde uyguladığı karşılaştırmalı yöntemindeki temel sapmalar doğrultusunda incelenmiş ve incelenen cümlelerin değerlendirilmesi yine daha önce uygulanmış bu yöntemle dayandırılmıştır.⁵¹

Çeviri eleştirisinde başka bir önemli nokta da metin analizidir. Bu nedenle amaç metin ile kaynak metin arasındaki karşılaştırmaya geçmeden önce, kaynak metin, Reiss tarafından genişletilen "Laswell-formülü"ne göre incelenmiştir.

---

⁵¹ Algün, 1982, s. 851

*“Laswell-formülü: incelenen metnin konusu nedir, göndericinin iletisi nedir, gönderici hangi alıcıya yönelik yazmaktadır, hangi yolla iletisini iletmektedir. Reiss’ın genişletilmiş önerisi ise, kim, ne hakkında, neyi, nasıl, ne zaman ve nerede, hangi yolla, kime, hangi amaçla yazmaktadır, (çeviri yönelimli metin analizi).”*⁵²

Bu incelemeler tezin bir sonraki bölümlerinde de yer almaktadır. Kısaca tekrar değinmek gerekirse, üzerinde çalıştığımız eser biçim ağırlıklı ve ifade gücü yüksek olan metin tiplerine girmektedir. Metin sözdizimsel, anlamsal ve sanatsal bir yapıya sahiptir.

“Die Verwandlung” adlı öykü üç bölümden oluşan bir öyküdür. Yazar, kahramanı Gregor aracılığıyla, okuyucuyu kendi dünyasına “o” anlatıcısı olarak götürür. Kafka, eserin anlatım tekniğinde Gregor’un ölümüne kadar O-anlatımını (Er-Form) seçmiş, daha sonra yani öykünün sonunda yanlı anlatım (Auktorial) biçimini tercih etmiştir. Böylelikle anlatıcı olayların ardına gizlenemez, tam tersi ön plana çıkarak yorumlar yapar, kararlar verir, kendi görüşlerini sunar ve eleştirir. Bu özellik öyküde önemli bir yer teşkil eder. Yanlı anlatıcı her şeyi bilir ama bir yandan da anlatamaz, çünkü olay hemen çözülür ve öykünün heyecanı kalmaz. Kafka’nın ben-anlatımını seçmemiş olması, muhtemelen, Gregor’un dönüşmüş halinin inandırıcılığını zayıflatacağı içindir. Öyküde ardı ardına sıralanmış cümleler, yalın ve anlaşılması güç değildir. Yazar imge ve sembollerle yüklü bir anlatım tarzını benimsemiş, esere hemen ilk cümlesiyle çarpıcı bir şekilde başlamıştır.

Tezde incelenecek cümleler her bölüm başından seçilmiştir. Böylelikle her bölümden

---

⁵² <http://www.schule.bremen.de>

50 cümle alınmış ve her çeviri eser için toplam 150 cümle incelenmiştir. Cümlelerin bölüm başlarından, cümle diziliş sıralarını bozmadan alınmasının bir nedeni de, inceleme sırasında, çevirmenin bir bütün olarak, orijinal metne ne kadar yaklaşabildiğini görmektir.

Cümleler, çalışmada bütünlük sağlamak ve okuyucu için rahat okunabilmesi amacıyla yayımlanma tarihleri sırasına göre, orijinal cümleler ile birlikte bir tablo içersine yerleştirilmiş ve yine aynı tablo içersinde inceleme sonucu elde edilen bilgiler yazılmıştır. Kafka'nın bu eseri dil, biçem ve içerik bakımından çevirmenlerce ne ölçüde korunarak Türkçe'ye aktarıldığı, karşılaştırmalı çeviri yöntemi ile tezin IV. Değerlendirmeler bölümünde yer almıştır. Karşılaştırmalı incelemenin ardından, üzerinde çalışılan her çeviri metninde varılan sonuçların, sayısal bir değerlendirilmesini ve bunlara bağlı olarak gerekli açıklamalarını vermeyi uygun gördük.

II. FRANZ KAFKA

II.I. HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ÜSLUBU ÜZERİNE

Modern dünya edebiyatında çok tartışılan, çok yorumlanan ve edebiyat akımlarına

yerleştirmesi zor eserler bırakan Franz Kafka, 3 Temmuz 1883'de Almanca konuşan ek asıllı Yahudi bir tüccar ailenin oğlu olarak Prag'da doğdu. Kafka'nın babası, yoksul koşullardan zengin bir tüccar durumuna yükselmiş, bir toptancı mağazasının sahibi olmuştur. Annesi ise varlıklı, aydın bir Alman Yahudi ailesinden geliyordu. Edebiyat tarihçileri Kafka'nın çekingen, huzursuz, alıngan ve iletişim kurmakta güçlük çeken duygulu kişiliğini, Yahudi asıllı Almanca konuşan bir ek oluşuna, bu nedenle bu sosyal ve kültürel çevrede yaşadığı yabancılaşmaya bağlarlar. Babanın ekonomik durumundaki yükselişi, onun kaba fizik ve ruh yapısı, yaşayışındaki pratik-ekonomik yn, Franz Kafka için bir hayranlık fakat aynı zamanda yenilmez bir nefret ve yabancılaşma kaynağı olmuştur. Ailesi Prag'daki Alman topluluğuyla kaynaşmaya çalışmış, Kafka'nın üç kız kardeşi Alman okullarına gitmiş, Kafka anadil olarak Almanca'yı kullanmıştır.

Kızlık adı Lwyy olan annesi Julie Kafka ince duygulu kibar bir Prag'lı aileden geliyordu. Ne var ki anne tamamen kocasının buyruğu altında yaşadığından tek başına kalan Kafka, zamanla babasının hakimiyetinden kendini kurtaran ve içsel özgürlüğe kavuşan en küçük kız kardeşi Ota ile ancak büyüdüğü zaman daha sıkı manevi ilişki kurabildi.

1883-1901 yılları arasında Prag'da Alstdter Ring'deki okulda okudu. Sınıfın en iyi öğrencilerinden olan Kafka on beş yaşlarında Spinoza ekolü ile tanıştı; Darwin'i, Nietzsche'yi hayranlıkla okudu, tanrıtanımazlığı ve sosyalizmi benimsedi. Dine karşı ilgisiz olan baba evinde zaten dini eğitimden eser yoktu. Okuldaki Musevilik dersi bir ahlak öğretiminden ve filolojik bir İbranice dersinden oluşuyordu ve Kafka bu derslere katılmıyordu. Daha sonraki okul yaşamında felsefe derslerinde, Fechner'in

Psychophysik, yani ruhsal büyüklüklerin matematik ölçülebilirliği öğretisiyle tanıştı. Okul hayatındaki ilerleyen dönemlerinde Kafka önemli bir sanat tarihçisi olan Oskar Pollak ile sıkı bir dostluk kurdu. Pollak ve öğrenci arkadaşlarıyla birlikte antiklerikal⁵³ eğilimli, muhalif “Freie Schule” (Özgür Okul) derneğini kurdu. Kafka'nın en sevdiği yazarlar Goethe, Kleist, Grillparzer ve Stifter oldu.

1901'de Kafka babasının zoruyla Prag Üniversitesi'nde hukuk öğrenimine başladı. Bir yandan da sanat tarihi ve Alman edebiyatı dersleri aldı. 1906'da doktorasını tamamladı. Bu dönemde Prag'da bulunan ve yanında doktorasını yaptığı Alfred Weber'in sosyolojik derslerinin etkisi altında kaldı.

Kafka yine bu dönemde Prag ceza ve asliye hukuk mahkemelerinde bir yıl stajyerlik yapar ve daha sonra “Assicurazione Generali”de ve 1908'de memur olarak Prag'daki “ İşçi Kaza Sigortası”nda çalışmaya başlar. Hastalığının (Akciğer Tüberkülozu) ortaya çıkana, yani 1917 eylülüne kadar çalışır. Kafka mesleği ve sanatçı eğilimlerinden dolayı yıpranır ve yabancılaşma duygusu iyice gelişen Kafka, iş dünyasına bir sanatçı olarak çok sağlıklı bakmaz. Gündüzleri sıradan bir memur gibi işine gitmekte, geceleri ise ölümden derin bir uykuya benzettiği yazma işinde yoğunlaşmaktadır. İnsanlara olan güveni azaldıkça daha çok yazmaya başlar. “Şato”, “Dava”, “Amerika” adlı eserleri hep bu dönemin eserleridir.

Elias Canetti dünyaya yaklaşmaktan korkan ve kendini yazmaya adayan Kafka'nın bu uğurda gözden çıkardıklarını, yine Kafka'nın 3 Ocak 1912 tarihli günlük notlarından alıntılacağı şu satırlarla anlatmakta:

---

⁵³ <http://www.itusozluk.com>

Antiklerikal: Kilisenin ayrıcalıklarına, mülklerine, varolan ya da olduğu iddia edilen toplumsal ya da siyasal nüfuzuna karşı çıkan ya da başka gerçeklerle ruhban zümresini hedef alan akım ve eğilimler. Daha çok Fransız Devrimi sırasında ve sonrasında ortaya çıkan gelişmeler için kullanılır.

*“ Yazmanın varlığımın en verimli yönü sayılacağı organizmamda açığa çıktıktan sonra içimdeki tüm güçler o yana üşüştü ve cinselliğin, yeme içmenin, felsefi düşüncelerin, ama her şeyden çok müziğin hazlarına yönelik bütün öbür yeteneklerden yüz çevirdi, sözü geçen alanlarda yoksul duruma düştüm ”.*⁵⁴

Kafka Prag’da kültür çevrelerinin yanı sıra basit halkla da ilişki içinde olmuştur. 1908-1912 yılları arasında siyasal ve toplumsal olaylara ilgi duymaya başlar. Bu dönemde Çek siyaset adamlarının toplantılarına katılmaya başlar. Prag’lı Alman yazar dostları Çek politik hayatına uzak ve ilgisiz kaldıkları için bu toplantılara yalnız katılır. Ayrıca Yahudilikle ilgilenip İbranice öğrenmeye de yine bu dönemde başlar. Yahudi tarihi ve Yiddis edebiyatıyla geniş çapta ilgilenmeye başlar.

Kafka 1914’te patlak veren 1. Dünya Savaşına fiziksel yetersizliği nedeniyle alınmaz.

Biri 1914 diğeri 1917’de iki defa aynı kızla olmak üzere üç kez nişanlanıp ayrılır. Onda derin etki bırakan Felice Bauer adlı bir kadın olur. Mektuplaşmaktan öte pek ilişkileri olmadı. Bu ilişkiden geriye 500’ün üstünde mektup kaldı. Kafka’nın ölümünden uzun yıllar sonra 1967’de ilk kez yayınlandı.

1920’de Milena Jesenka adlı bir kadınla mektuplaşmaya başladı. Onunla mektuplaşmaları önce bir arkadaşlık gibi başladı daha sonra tutkulu bir aşka dönüştü. Ancak Milena, Kafka’dan on iki yaş küçük ve evliydi. Bir araya gelmeleri imkansızdı ve bu ilişki Kafka’yı derin acılara sürükledi. Milena’ya da yazdığı mektuplar, Felice Bauer’e yazdıkları gibi daha sonraki yıllarda yayınlandı.

---

⁵⁴ Elias Canetti, “ Öbür Dava, Kafka’nın Felice’ye Mektupları Üzerine”, Cev. Kamuran Şipal. Cem Yayınevi, İst., 1994, s. 32

Sağlığının kötü gitmesi üzerine emekliliğini isteyen Kafka hatırı sayılır bir Doğu Yahudi ve Hassidi ailesinden gelen Dora Diamant adlı yirmi yaşındaki bir kızla tanışır. Ancak bu olumlu ilişki sayesinde Prag'daki ailesiyle arasındaki iç bağlardan kendini kurtarabilir ve Dora ile o berbat enflasyon döneminde, Berlin'de orta halli bir ev tutar. Ancak mutlulukları iki yıl sürer. Kafka'nın hastalığının ağırlaşmasıyla 1924'de Viyana yakınlarındaki Kierling Sanatoryumuna kaldırılır. 3 Haziran 1924'te bu Sanatoryumda hayata gözlerini yumar.

Nazilerin Çekoslovakya'yı işgali sırasında Kafka'nın üç kız kardeşi de toplama kamplarında öldürüldü. Kafka ile ilgili bir çok belge yine bu dönemde yok edildi. Kafka tüm yazdıklarını yirmi yıl süren dostluklarından sonra yakması için Max Brod'a vermişti. Çünkü yazdıklarını gereğinden fazla kişisel ve değersiz buluyordu. Ama M. Brod dostunu dinlemeyerek karışık halde bulunan binlerce sayfa metni toplayıp düzenleyerek Kafka'nın ölümünden sonra bastırdı. 1935'de başlayan ilk toplu basım önce engellendi, sonra da yasaklandı. Kırk bir yıl gibi kısa bir ömürde olağan üstü yapıtlar ortaya koyan Kafka, gerek yapıtları gerekse ilginç otobiyografik özellikleriyle yöreselliğin sınırlarını aşarak bütün dünyada büyük bir üne kavuşur. Kafka'nın eserlerinin günümüze ulaşmasını sağlayan Max Brod, Kafka'yı içine kapanık, ama yüreği sonsuz iyilik duygusuyla dolu, hep arka planda kalan ve asla göze çarpmaktan hoşlanmayan biri olarak tanımlar ve dostluklarını şu şekilde betimler:

“Yapıtlarında kendini sevgi yoksunluğuyla suçlayan, kendini, kendine özgü katı ölçütlere vurarak sevgi ateşiyle yeterince yanıp tutuşuyor görmeyen Kafka, gerçekten

en candan dost ve en candan bir insandı.”⁵⁵

Kafka'nın eserleri bugüne kadar birbirine zıt yorumlara yol açmış, kimi zaman dini açıdan ele alınmaya çalışılmış, psikanalizci edebiyat anlayışı onda kendince bir şeyler bulmaya çalışmış, hatta Fransa ve İtalya'da gerçeküstücülük akımlarıyla ilintilenmek istenmiş, sosyalist ülkelerde kimi zaman kabul görmüş kimi zaman yasaklarla karşılaşmıştır.

Kafka'nın eserlerinde her zaman bir bitmemişlik izlenimi ve hiçbir kesinlik taşımayan sonlar vardır. Eser kahramanlarının kendi varlıklarına anlam katmak için gösterdikleri çabalar, sonuçta kaçınılmaz bir biçimde yazgılarının gizemini daha da içinden çıkılmaz kılar. Oysa eserlerine bakıldığında öykü yapısının sadeliği, kişilerin azlığı, bir ya da iki olayın seçilip yoğunlaştırılmış olduğunu görürüz.

Kafka'nın karamsarlığına rağmen romanlarında her zaman bir ümit ışığı görmek mümkündür. Örneğin “Dava” adlı eserinde zavallı kahraman K. sayfalar boyunca suçunu öğrenmek için çırpınıp durur ama sonunda idam edilir. Fakat infaz sırasında binanın penceresinden ışıklar içerisinden bir adam çıkar ve K.'ya doğru ellerini uzatır. Yararı olmayan bir umuttur ama yine de orda ona elini uzatan biri vardır.

Dışlanmışlık, yabancılık, içe kapanıklık ve babasıyla olan olumsuz ilişkilerinden kaynaklanan olumsuzluklara rağmen Kafka'nın bir umut dünyası olduğunu Roger Garaudy şöyle açıklar:

“Kafka'nın dünyası bizimkinden ayrı bir dünya değildir. İçinde yaşadığı dünya ile kurduğu dünya tek bir dünyadır. Boğucu insaniliğini yitirmiş bir dünya, bir

---

⁵⁵ Max Brod. “Kafka'da İnanç ve Umutsuzluk”. Çev. Kamuran Şipal. Cem Yayınevi. İst., 1994 s. 66

*yabancılaşma dünyası, fakat yabancılaşmanın bilincine ulaşmış ve olağanüstü ile mizahın parçaladığı bu evrenin çatlaklarından bize bir ışık, belki de bir çıkış yolu gösteren yıkılmaz bir umudun dünyası.”*⁵⁶

Bir Savaşın Tasviri (Beschreibung eines Kampfes), *Taşrada Düğün Hazırlıkları* (Hochzeitsvorbereitungen auf dem Lande), *Karar* (Das Urteil) ve *Tayfa* (1927’de Amerika adıyla yayımlandı) başlıklı kitaplarında oğulların babalarının dünyasına başkaldırısını dile getirir Kafka. *Dönüşüm/Değişim’in* (Die Verwandlung) kahramanı Gregor Samsa ise üç şeye karşı çıkar: baba otoritesinin baskısına, duygusal yaşamın yok olmasına ve ekonomik sömürüye. Kafka’nın babasıyla ilişkisi, tüm ilişkilerine ve eserlerine yansımıştır. Babası başarıya ulaşmak için Almanlaşan Yahudi topluluklarının bir parçası olmuştur. Çek kökenli bir aileden gelmesine rağmen Almanca’yı ana dili olarak kullandığı için tam bir Çek sayılmayan Kafka çevresine yabancılaşarak büyür, zayıf ve sağlıksız kişiliği babası tarafından sürekli eleştirilir. Babasına yazdığı 100 sayfalık “*Babaya Mektup*” hiçbir zaman babasının eline geçmemiştir. Bu mektup Kafka’nın babasını hem küçümsediğinin, hem de ona hayranlık duyduğunun belgesidir. Kaybedilmiş baba oğul ilişkisinden yola çıkarak babasına ve kendisine duyduğu güveni kaybettiğini, yine “*Dava*” adlı eserindeki son kelimelerle ifade etmiştir;

*“Bir köpek gibi!” sanki utanç, ondan sonra da hayatta kalacaktı.”*⁵⁷

Eserlerinde çoğu zaman dışlanmışlık, yabancılık, içe kapanıklık ve babasıyla olan olumsuz ilişkilerini, bürokrasiyi, insanın yalnızlığını, güçsüzlüğünü ve boyun

⁵⁶ Roger Garaudy, “Picasso, Saint-John Perese, Kafka”, Çev. Mehmet H. Doğan, Payel Yayınevi. İst. 1991, s. 115

⁵⁷ Franz Kafka, *Dava*, Çev. Ahmet Cemal, Can Yayınları, İstanbul 2004, S. 240

eğmişliğini ele alan Kafka'nın güncelliğini ve özgünlüğünü koruyabilmesi, onun somut nesnelere ve gündelik ilişkileri, fizikötesi kuşkunun bir göstergesi biçiminde ele almasından kaynaklanır.

Ernst Fischer Kafka'nın yaşamındaki seçimini bilinçli olarak sanattan ve kendini yıkıma götürmekten yana yaptığını vurgulayarak onun büyüklüğünü şu şekilde açıklar:

*“ Kafka'nın günceleri ve mektupları yakınmalarla, kendine yönelik acımlarla, zayıflığın kendine acı çektirme pahasına açığa vurulmasıyla doludur, ama bütün bu yakınmaların ardında bir yaşam dolusu kahramanlık, vurgulanan yetersizliğin ardında ise, yıkıntılar sanat yapıtına kaynaklık etsin diye kendini yıkıma götürmüş bir insanın büyüklüğü gizlidir.”*⁵⁸

Kafka'nın dili ve üslubu şiveler yerine eleştirici, titiz özellikler taşır. Kafka'nın yapıtları incelenirken onun isteklerinin gerçekleştirilmemiş olması göze çarpar. Çünkü Kafka gerçekleştirilmemiş istekleri üstü kapalı bir anlatım biçimiyle anlatırken aslında kendisini anlatıyordu. Yazarın kendi özgün dilini oluşturması, psikolojik de olsa, baba evinde elde edemediği özgürlüğü hiç değilse yazarken elde ettiği şeklinde algılanabilir. Kafka öykülerinde hem bir dünya görüşünün gerçeğini şifreler hem de felsefe yapar. Fischer Kafka'nın üslubunu şöyle açıklar:

“ O, insanın evren içindeki ya da nesnelere başlangıcındaki acısını değil, belli bir toplumsal durum içindeki acısını anlatır. Kafka, yabancı bir dünyayla bilinmeyen bir

---

⁵⁸ Ernst Fischer, “ Franz Kafka” , Çev. Ahmet Cemal, B/F/S Yayınları. İst.,1985. s.21

takım güçlerle umutsuzca boğuşan, ne olduğu anlaşılmayan Şato ile bile bir çeşit ilişki kurmayı özleyen kimsesiz bireyin başkaldırışını anlatmak için, düşle gerçeğin birbirine karıştığı benzeri olamayan bir düşsel taşlama biçimi bulmuştu.”⁵⁹

Kafka'nın dilindeki özgünlüğü ise Fischer şöyle açıklar:

“ Çağdaş burjuva romanının bayağılığına karşı çıkar biçimde yalınlık, arılık ve akıcılık kaygısı güden Kafka, küçük ayrıntıların birbirine eklenerek gerçekliğin çevresini belli belirsiz çizdiği bir anlatı yöntemi ortaya koyar.”⁶⁰

Kafka yapıtlarında öz aynıdır aslında. Kafka olaylar karşısında algıladıklarını bilincinde saklar. Dış dünyaya tepkisini göstermez, öfkelenip nefretle öç almayı da denemez. Öfkesi her ortaya çıkışında korkar, onu tanır, adlandırır ve öyküsüne kahraman yapar. Böylece taşıdığı şiddeti işler. Kafka karşı koymayı denemez, çözümü küçülmekte, kaybolmakta bulur ve böylece zaman kazanır.

Karmaşık iç dünyası, gerçeküstülüğe yaklaşan anlatımıyla ortaya koyduğu eserleri ve öykülerinde ele aldığı konularla kalıcı yazarlar arasında yer alan Kafka, geçerliliğini ve günceliğini günümüzde halen korumakta.

II.II. DIE VERWANDLUNG (DEĞİŞİM/ DÖNÜŞÜM) ESERİN KONUSU VE ÇÖZÜMLENMESİ ÜZERİNE

Franz Kafka'nın en önemli eserlerinden biri olan “*Die Verwandlung*” ilk olarak 1915’de “*Die Weissen Blätter*” adlı dergide yayımlanmıştır. Üç bölümden oluşan

---

⁵⁹ Ernst Fischer, Sanatın Gerekliliği, Çev. Cevat Çapan, İst., e Yayınları, 1980. s. 107

⁶⁰ Fischer. A.g.e. s. 216

eserde ilk bölümde Gregor'un mesleğiyle, ikincisinde ailesiyle, üçüncüsünde ise kendi kendisiyle ilişkisini anlatır.

*“Gregor Samsa bunaltıcı rüyalarından uyandığı bir sabah, yatağında kocaman bir böceğe dönüşmüş olarak buldu kendini...”*⁶¹

Eser Gregor Samsa adlı bir pazarlamacının kendini bir sabah kocaman bir böcek olarak bulmasıyla başlar. Gregor bir yandan yatağından kalkmak için uğraşırken bir yandan da işine geç kalıp odasından çıkmaması üzerine meraklanan ailesini sakinleştirmeye çalışır. Tüm bu olaylar sürerken kapı çalınır ve Gregor'un oldukça titiz ve sıkı olan müdürü gelir. Müdür Gregor'u işe gelmemesi üzerine sorgulamaya gelmiştir.

Gregor zorlu bir uğraşın ardından yataktan kalkmayı başarır ve eve geldiğinden beri işe geç kalması nedeniyle kendisini sürekli azarlayan müdürüne bir açıklama yapmak için odasının kilitli kapısını açmayı başarır. Müdür Gregor'un bir böceğe dönüştüğünü görünce büyük bir korkuya kapılarak evden kaçar. Tüm aile Gregor'un bu yeni görüntüsünden dolayı dehşete kapılır. Gregor babası tarafından bir sopayla odasına geri sokulur. Babası Gregor'un üstüne kapıyı kapatır ve ortalık büyük bir sessizliğe gömülür.

Eserin ikinci bölümünde, bugüne kadar ailesinin borcunu ödemek ve onları geçindirmek için çalışıp çabalayan Gregor'un artık bir hayvan gibi kız kardeşi tarafından beslendiği anlatılmaktadır. Ancak Gregor'un düştüğü bu durum aile fertlerinin yaşamında bir dönüm noktasıdır. Baba bir bankada koruma memuru

---

⁶¹ Dönüşüm, Çev. Gülçay Teniker, Altıkırkbeş Yayın, İst. 2003, S. 7

olarak işe başlar.

Tüm bu gelişmelerden sonra Gregor yabancı olduğu bedenine alışmakla beraber yeni yetenekler edinir. Gregor'un yalnızlığa saplanması ve olanaksızlığın sınırına gelmesi, onda yine de umutsuzluk içinde umut aramaması anlamına gelmez.; kanepenin altında, duvarlarda, tozlar içinde gezinerek yaşamla savaşıyor. Gregor'un tavanda yürüdüğünü gören kız kardeşi bir gün ağabeyinin bir böcek olarak odasında bulunan eşyalara ihtiyaç duymadığına karar verir ve annesiyle birlikte odadaki eşyaları çıkartmaya karar verir. Gregor bu duruma karşı çıkar. Anne ve kız kardeşinin elinden insanlığını hatırlatan ve duvarda asılı olan resmi kurtarmak için saklandığı yatağın altından çıkar. Gregor'un birden ortaya çıkmasıyla korkan annesi düşüp bayılır. Tüm bunlara rağmen annesine yardım etmek için çarpınan Gregor bu arada eve gelen babası tarafından kovalanır. Gregor babasının sırtına attığı bir elma darbesiyle olduğu yere yığılır. Elma sırtına saplanmıştır.

Eserin son bölümünde ise Gregor'un bedenine saplanan elmanın açtığı yara sonucu çektiği acılar anlatılır. Bu arada Samsa ailesinin borçlarını ödemek ve geçimlerini sağlamak için evlerinin bir odasını üç kişiye kiralamışlardır. Bir gece kız kardeşinin yeni kiracılara keman çaldığını duyan Gregor saklandığı odasından çıkar, ailesinin arasına katılmaya çalışır. Kiracılardan biri onu fark edince oradan dövülüp kovulur. Aynı akşam Gregor odasında bir köşede ölüp gider. Gregor terk edilmesini ve yalnızlığını ölümlerle paylaşır. Kalıntılarının hizmetçi tarafından sanki bir çöp yığınıymışçasına süpürülüp atılmasıyla son bulan öykü, bir yandan Kafka'nın hissettiği ümitsizlik, işe yaramama ve aile bireyleri tarafından küçümsenme duygusuna açıklık getirmektedir.

Kafka, öyküsünü yazıp tamamladığı 06.12.1912 tarihli bir mektubunda Felice'ye öykü hakkında şunları yazar;

*"Ağla canımın içi ağla, işte ağlama vakti gelip çattı! Küçük hikayemin kahramanı bir süre önce öldü. Seni avutacaksa eğer, onun huzur içinde ve herkesle barışık öldüğünü de ekleyebilirim..."*⁶²

Kafka'yı çağdaşlarıyla karşılaştırınca öykünün özgünlük göstermesine karşın, öykünün içeriğine yönelik sorunların yaşanmasını, hatta öykünün kapağına uygun düşecek resmin seçimini Kafka telaşla izler ve aynı telaşla kapak için özgün bir resmin seçimini yapar. Dönüşüm'ün kapağını Ottomar Starke'nin yapacağını öğrenince, 25 Ekim 1915 tarihinde Kurt Wolff Yayınevi'ne şöyle yazar:

*"Daha çok illüstrasyonla uğraştığı için, Starke'nin tutup böcek çizmek isteyebileceğini düşünüyorum. Sakın ha, buna engel olun lütfen!.. Kapak resmi için önerilerde bulunmama izin verecek olursanız, şu sahneleri önerirdim; kapalı kapının önünde duran anne babayla bürodan gelen müdür yardımcısı, ya da daha iyisi anne, baba ve kız kardeş aydınlık odada durmuş bekliyor, o kapkaranlık yan odada, odaya açılan kapı da açık..."*⁶³

Kafka'nın çoğu öykülerindeki değişim ya da yabancılaşma, romanlarında kahramanın bir alandan bir diğer alana geçişi, ya da geçirilişi ile başlatılır.

---

⁶² Franz Kafka, "Yapıtları Üzerine Kendi Söyledikleri", Cev. Fatih Özgüven, İst. Cem yayınevi, 1994, s. 97.

⁶³ Kafka, A.g.e., s. 97

Köleleştirilmiş birey, kahramanın kişiliğinde çağın ve toplumun karmaşık durumları içersinde ustaca yansıtılır. Yaşamında uysal olan Gregor, babasının ticari bir talihsizliğe uğrayıp işini kaybetmesi sonucu, ailenin geçimini sırtlanmaya zorlanmıştır. Seçtiği meslek bir yana, babasının talihsizliği birden bire onun talihi oluvermiştir.

Bir sabah uyandığında kendini bir böceğe dönüşmüş olarak bulması, öykünün kendine özgü öze başlayışıdır. Gregor'un böcek vücudu onun mutsuzluğunu, köleleştirilmiş varlığını ve sürekli bastırmaya çalıştığı protestolarını dile getirecektir. Ailesi Samsa'nın içinde bulunduğu durumdan kurtulma çabalarında ona yardım etmez hatta kullandığı eşyaların odadan alınarak onun insani yönünün büsbütün sona erdirilmesi, Gregor'un sonunu hazırlar. Öykünün trajik yanını oluşturan ise Gregor'un böceğe dönüşmesinden dolayı ailede gelir getirecek kimsenin kalmayışıdır.

Gregor'un böceğe dönüştükten sonra ailesiyle olan bütün ilişkilerinin sona ermesinin yanı sıra, nesnelere de ilişkisi kalmamıştır artık.

Aile bireyleri için bir tikslenme ve utanç kaynağı olmuştur ama insan gibi düşünmeyi ve hissetmeyi sürdürmektedir.

Her anlamda etkileyici bir öykü olan Dönüşüm'ü, çevirmenlerinden Ahmet Cemal şöyle değerlendirir:

“Dönüşüm, gerçekte içinde yaşadığı toplumu, artık insanı insan kılan değerlerden hiçbirleriyle ölçmeyen, bu değerlerin hemen tümünün yitimine tanık olan bir toplum teki'nin, bireyliğini koruyabilmek için son çıkış yolunu

"insandan başka bir şeye dönüşmekte" aramasının öyküsüdür." ⁶⁴

Kafka, öyküsünde sadece sevgisizlik temasını işlememiştir. Sevgisizlikten çok çaresizlikten kurtulmak amacıyla çırpınmalara tüm yardımların önünün kapalı tutulduğunu işlemesi dikkat çekicidir.

Artık sorgulama gereği duyulmayan yaşamın kemikleşmiş kurallarına, insan ilişkilerine, toplumsal yaşayışa bir başkaldırı öyküsü olan "*Die Verwandlung*" (Değişim/Dönüşüm), bilincini yitirmeden sadece görünüşte bir böceğe dönüşen Gregor Samsa'nın hala kendisi olduğunu bir türlü ailesine ve çevresine anlatamamasının tragedyasıdır. Öykü aynı zamanda eleştirmeyen, teslim olmuş birey kimliğine açık bir başkaldırıdır.

Bu öykü, 41 yaşında yaşamdan ayrılan Kafka'nın, öldükten sonra yakması için dostu Max Brod'a verdiği yapıtları arasındadır. Max Brod, Kafka'nın vasiyetini yerine getirmez ve ölümünden sonra tüm eserleri derler ve yayınlatır. Dönüşüm bugün dünya klasikleri arasında yerini alan dev eserlerden biridir.

ESERLERİ

1904-1905 *Beschreibung eines Kampfes* (Bir Savaşın Tasviri)

1906-1907 *Hochzeitsvorbereitungen auf dem Lande* (Taşrada Düğün Hazırlıkları)

1913 *Betrachtung* (Gözlem)

---

⁶⁴ Ahmet Cemal, Yaşamdan Çevirdiklerim, İst. İyi Şeyler Yayıncılık, 1996, s. 147

- 1911-1914 *Der Verschollene* (Kayıp)
- 1912 *Das Urteil* (Hüküm/Yargı)
- 1912 *Die Verwandlung* (Değişim/Dönüşüm)
- 1914 *In der Strafkolonie* (Ceza Sömürgesi)
- 1914 *Der Prozess* (Dava)
- 1915 *Der Dorfschullehrer* (Köy Öğretmeni)
- 1922 *Das Schloss* (Şato)

II.III. KAFKA'DA İMGELER VE MİT'LER

Edebi eserlerde yazarların çoğu genellikle insanı konu alır. İnsan dışındaki konular, özler, varlıklar da öykülerde zaman zaman işlenir. İnsan dışı varlıkların öykülere konu olmasıyla insanın yabancılaşması süreci de başlamış olur. Hiç kuşkusuz ki

Kafka'nın yaşadığı dünya yabancılaşmanın, ikiye bölünmüş insanın dünyasıdır. Kafka'ya göre edebiyat da “gerçeklikten kaçmak” demektir zaten.

Kafka'nın öykülerinde olaylar iki alanda geçer, yani gerçek boyutla imge arasında gider gelir. İmgeler ikili yapılarıyla işlev görür yapılardan biri gerçek alanda insanın gerçekleri, diğeri ise imgesel alanın anlatısı olur. Pierre Reverdy'ye göre:

*“ İmge aklın arı bir yaratısıdır. Bir imge güçlü değildir; çünkü kaba ve fantastiktir; düşüncelerin birliği uzakta ve doğruyken oransız iki gerçekliği (azıcık) yüzleştirmekle imge yaratılmaz.”*⁶⁵

Kafka'nın Dönüşüm/Değişim eserinde imgesel alana geçişi Roman Karst şöyle açıklar:

*“Değişim'de bir insan bir sabah uyandıığında böcek olarak uyanır ve imgesel alana geçer. Ama aynı zamanda ve aynı evde, tek para getiren kişiden yoksun kalmış, günlük kayguların yükü altındaki ailesi yaşamaktadır. Bir dünyadan ötekine geçmek için, hem sonsuz bir süre gerekir, hem de bir adım atmak yeter Gregor'un odasından içeriye.”*⁶⁶

Kafka Gregor'u gözden çıkarmıştır. Gregor'un yeni vücudu ve çabası ailenin duyarsızlığıyla birbirine bağlanır. Karst bunu şöyle açıklar:

---

⁶⁵ Pierre Reverdy. “İmge”, Çev. Halil Gökhan, Littera Edebiyat Yazıları, Ankara. Karşı Yayınları. 1990. s. 161

⁶⁶ Roman Karst, Kafka ve Gogel-Gerçekliği Olan İmgeler ve İmgeleri Olan Gerçek”, Çev. Turgay Kurultay. Yazko Çeviri Özel Sayısı, İst. Cem Yayınevi, 1984, s. 70

“Samsa pis bir böcek olarak uyandıığında bedeni kendisinden ayrılmıştır, ama yeni bedenine çaresiz bir duruma uyar gibi baş eğer...tüm aile bu görülmemiş olayı bir talihsizlik olarak alır, ama olayların aykırılığı karşısında kesinlikle afallamamışlardır. Kız kardeş ve annenin zavallıya yürekleri sızlar, baba ona yüz çevirir. Gregor’a gelince, daha dün bir homo sapiens iken bu gün tiksinti uyandıran bir böcek olmuştur, en büyük tasası ailesinin onun desteği olmadan ne yapacağıdır. Hiç biri akıl almaz olay üzerine kafa patlatmaz.”⁶⁷

Yazarın yapıtlarını çözümlemenin zorluğu, onun aşırı gerçekçi bir yazar oluşuna bağlanır. Kafka dönemin memuriyet yapısını, bürokrasi engellerini ve toplum yaşamını tüm hatlarıyla çizebilen biridir. Kendi iç dünyasını, insanın toplumsal ve siyasal güçler karşısındaki zayıflığını ayrıntılarıyla işleyerek onun toplumun her kesimine ve geniş halk yığınlarına ulaşabildiği görülmektedir. İnsan yaşamındaki sorunları, inanılması zor olaylar karşısındaki insanın sıkıntılarını alışılmadık bir biçimde ve yeni bir teknikle yansıtması; bireyi imgeler, simgeler ve mitler yoluyla betimlemesiyle olur.

Kafka’nın hayvan imgeleri (fare, köpek, böcek) içlerinde aslında birer birey taşır, onun bu imge dünyası üzüntülü ve yıkık haliyle günlük hayattan kesitler çağırır. Her çağrışımla yeni bir mit yaratır. Yaşadığı dünya ve iç dünyası bir bütün gibi algılanmalıdır Kafka’nın. Çünkü Kafka, eserlerinde bize bir başka dünyayı anlattığında, betimlediği dünyanın aslında bu dünyanın içinde olduğunu, her ikisinin de iç içe geçtiğini hissettirir.

Hayvanları alıp onları bir insanın yapısına büründürmesi, insanlarla eşdeğer kılması

---

⁶⁷ Karst, 1984, s. 72

gibi anlatımı kolaylaştırması gayretiyle oluşturulan basit dengede, kendini feda eden kahramanın hakkını alışı sonu olur aslında. “*Die Verwandlung*” adlı öyküde ailenin geçimi için fedakarlığı istenen kahramanın böceğe dönüşmesi, aileden hesap sorma ve patrona karşı çıkma başlangıcıdır aslında. Öykü kahramanı Gregor’un, ailesine ve müdürüne karşı başkaldırması beklenirken, sakın görünmesi, yazarın aslında bir çıkmazda olduğu halde telaşa düşmeyen yanını gösterir. Bu özelliği eserlerinde durumu abartmak yerine az sözle serinkanlı anlatılar olarak ortaya çıkarır. Öykülerinde kahramanlar, toplumsal gerçeklikte bir mit’i canlandırır. Kahramanlar bu mit’in içinde hep bir kabus yaşasa da yakınlarında hep bir aydınlık vardır. Ernst Fischer de Kafka’nın eserlerine kabuslar olarak bakmaz.

“Kafka’nın romanları temelsiz karabasanlar değildir; düşlerin ve gülmecenin çarpıtılması içersinde milyonların yaşadığı bir gerçeklik, bir örneğine daha rastlanılması olanaksız iktidar yoğunlaşmasından ve güçsüz bireylerden oluşma bir dünyadır.”⁶⁸

Kafka’nın kendisini “*Dönüşüm*” adlı eserinde bir böcek, “*Fareler Ulusu*”nda bir fare ve “*Bir Köpeğin Araştırmaları*”ında bir köpek ile özdeşleştirilmesi, mistiklere özgü bir gösterge olarak algılansa da Kafka bir mistik değildir. Eserlerinde yarattığı hayvanlarda var olduğunu hisseder sadece. Yazarın öykülerinde seçtiği çirkin dış görünüşün arkasında, irdelendiğinde aslında kırılğan bir ruh ve derin bir anlamın olduğu açıkça görülmektedir.

Kafka’nın eserleri, aslında dikkatlerin üzerine odaklandığı bir mit ile başlar. Kafka

---

⁶⁸ Fischer, 1980, s. 157

bu mit'te insanın baş eğme ve bunaltıyı, başkaldırı ve inancı, red ve özlemi, alay ve sorunu öğrenmesi ve yaşamasını ister. Bu açıdan bakıldığında Kafka eserleri birer haber, Kafka ise insanları uyandıran bir tanık gibidir. Her şey bu mit'te gizlidir. Hemen eserin başında ortaya çıkar ve gelişir. O an okuyucu sarsılır. Bu yine Kafka'nın "Dava" adlı önemli eserinde kahraman K.'nin bir sabah aniden tutuklanması ve bir süre sonra serbest bırakılması, ama hayatına o olaydan sonra sanki olarak devam etmesi, insanlarla hatta kurumlarla bağlarının altüst olması; "Dönüşüm" adlı yapıtında ise Gregor'un bir sabah uyandığında böcek oluvermesi gibi,acı, sıkıntı, korku içinde özgürlükten yoksun olma motifi şeklinde ortaya çıkar. Aslında tüm bunlara bakılarak Kafka bir çöküş yazarı olarak görünebilir ama aslında o yarattığı kahraman ve hayal dünyaları ile aynı dünyada olmadığından, bir çöküş yazarı olma nitelemesinden kurtulmaktadır. Çünkü Kafka "Dava" da yargıç arayışını, "Şato" da içeri girebilme, "Dönüşüm" de bekleyiş ve umutsuzluğu konu almış gibi görünse de, umut etme hissi hiç kaybolmaz. Hermann Hesse'ye göre Kafka her ne kadar sorunsalcı bir yazar olarak görünse de, yine de insan için vardır ve hiçbir zaman salt umutsuz görünmemiştir.

*"Böylesine köksüz ve sorunsalcı zekaların yapıtlarını, insanlıktan saklamanın daha iyi olacağını düşünen insanlar eksik olmayacaktır...Kafka'nın yapıtı gerçekten yok edilmiş olsaydı, bu yapıtla eğitim gereksinimini karşılamak amacıyla ilgilenen bazı okuyucuların uçurumları görme şansı ellerinden alınmış olacaktı. Fakat, gelecek her umutsuz durum karşısında gözlerini yumanlara bağlı değildir. Gizli uçurumların görünür ve bilinir duruma getirilmesi yazarın görevleri arasındadır."*⁶⁹

---

⁶⁹ Hermann Hesse, "Kafka Üzerine", (Çev. Yüksel Filiz), Yazko Çeviri Kafka Özel Sayısı, Cem Yayınevi. İst. 1984. s. 162

Kafka anlatılarında insanın yabancılaşması, sınırın ucuna kadar dayanır. Okuyucu da bu sınıra kadar getirilir, ancak bu sınırdaki yeni bir dünya ile karşılaşır. Bu özelliğiyle yazar gerçekçi olmayan, bölücü, sosyalist topluma uymayan, sosyalist ülkelerin edebiyat çevrelerinde çok yıllar geçmeden kabul edilecektir. Çünkü Kafka dünyaya hakim bürokrasinin insanlığa aykırı yanını ortaya çıkaran biri olarak tanınmayı başarır.

II.IV. KAFKA’NIN TÜRKİYE’DE ALIMLANMASI

Türkiye’de Franz Kafka eserlerinin yaygınlaşması ve alımlanması üç aşamada gerçekleşmiştir diyebiliriz. İlk aşama Kafka eserlerinin çevirisi, ikincisi Kafka hakkında yabancı literatürün çevirisi, üçüncü aşama ise Türkçe telif yayınlar

olmuştur.

Kafka eserlerinin 1951 yılından önce Türkiye’de yabancı dil bilenler tarafından okunabilmiş, ancak Türkçe’ye çevrilmeye başlamasıyla Türk Edebiyat dünyasına girmiştir. Yani Kafka’nın geniş okur kitlesiyle tanışması ancak 1951 den sonra olmuştur. Gürsel Aytaç “Edebiyat Yazıları I” adlı kitabında, Kafka’nın Türk edebiyatındaki yeri hakkında şunları yazar:

*“Franz Kafka’nın edebiyatımızdaki yeri, başlı başına bir konudur. ‘Kafka Dalgası’, Türk edebiyat dünyasına 60’lı yıllarda ulaşır. Politik angajmanı olan edebiyat çevrelerinin, Kafka hayranlığına tepkisi de ayrı bir konudur. Mesela Kafka merakının uyandırılarak gençlerin gerçekçi edebiyattan alıkondukları ileri sürülmüştür.”*⁷⁰

Kafka’nın anlaşılması için Kafka hakkındaki yabancı literatürün Türkçe’ye çevrilmesiyle hemen hemen aynı tarihlerde Kafka’nın eserleri de çevrilmeye başlanmıştır. Bu çalışmaların yardımıyla Türk edebiyatçıları da Kafka’yı değerlendirmeye başlamışlardır.

Kafka’nın Türkçe’ye “Dönüşüm” ve “Değişim” adıyla çevrilmiş yabancılaştırmanın çok somut bir hal aldığı “Die Verwandlung” adlı öyküsü ilk olarak 1952’de Vedat Günyol tarafından çevrilmiştir. Hemen belirtilmesi gereken nokta, Günyol’un Türk yazınına kazandırdığı ve bu çalışmada da yararlanılan çevirisi, ikinci erek dilden Türkçe’ye çevrilmiştir. Aktarım eyleminde karşılaşılan güçlükler bir yana çeviri bir

---

⁷⁰ Aytaç, 1990, s. 15-16

de ikinci dilden yapıldığında sorunların daha da büyüdüğünü, yazarın dil ve biçeminde çevirmen ve yöntem kaynaklı değişimler yaşanabildiğini burada belirtmek gerekir. İkinci dilden çeviri eserde daha fazla kayıplara yol açar. Okur büyük bir olasılıkla metnin dışında kalacak ve yazarı tam anlamıyla anlamayacaktır. İkinci elden yapılan çeviriler olumsuzluklarla doludur ve kayıplar sorunu iki katına çıkabilir.

Günyol “Değişim” adlı öyküyü çevirme sürecinin başlangıcını şu cümlelerle anlatmıştır:

*“Dünyaca ünlü beş romancının yapıtlarını konu alan, 1952 yılında katıldığım bir derste Kafka’yı tanıdım. Yurda dönünce okuyup sevdiğim Değişim öyküsünü Fransızca ve İngilizce çevirilerinden yararlanarak Türkçe’ye aktardım...uzunca bir süre yasaklı yazarlar listesinde yer alan Kafka ilk kez benim çevirilerimle okuyucular önüne çıkıyordu.”*⁷¹

Kafka eserlerini Türk okuruyla buluşturan farklı iki çevirmen de Ahmet Cemal ve Kamuran Şipal olmuştur. Ahmet Cemal de Kafka’nın “Dönüşüm” ünü yazmasının sebebini şöyle açıklar:

*“Kafka Değişimi, bir insanın bir böceğin ezilmişliğine asla yakışmayacağını kanıtlamak için yazdı; insan öteki insanlarla ilişkileri içerisinde ufalması, böcekleşmesin diye. Bu da ancak çok sağlıklı bir bilincin işidir.”*⁷²

---

⁷¹ Vedat Günyol, Giderayak Yaşarken I., İst., Çağdaş Yayınları, 1989. s. 51

⁷² Dönüşüm, Çev. Ahmet Cemal, Can Yayınları, İstanbul 1999, S. 6

Dünyaca ünlü yazar Franz Kafka'nın Türkiye'de alımlanması hakkında bir fikir sahibi olmak için yazarın öncelikle hangi eserlerinin ülkemizde tanındığı ve Türk okurunda nasıl bir izlenim bıraktığı önemlidir. Türkiye'de Kafka eserlerindeki bazı konuların ön plana çıktığı görülmüştür. Türk eleştirmenlerinin Kafka'da gördükleri üç temel konu vardır bunlar

“Özgürlük”, “Yabancılaşma”, “Yahudilik” temalarıdır. Kafka zaman zaman Türk eleştirmenleri tarafından çeşitli edebiyat ve düşünce akımlarına maledilmeye çalışılmıştır. Bunlardan en çarpıcı olanı, Kafka'nın “Realizm” edebiyat akımı içinde yer alıp almadığı hakkındaki görüşler olmuştur. Ancak Türk araştırmacıların büyük bir bölümü, Kafka'nın yazdıklarının sanıldığı gibi sürrealist olmadığı, tam aksine, günlük hayatta hepimizin başına gelebilecek tarzdaki olayların değişik bir anlatım tekniğiyle ortaya konulduğu görüşünde birleşirler. Kafka'nın eserleri günümüzde güncelliğini korumakta ve Türkiye'de olduğu gibi tüm dünyada çevrilmeye devam etmektedir.

4. “DIE VERWANDLUNG” ADLI ESERİN TÜRKÇE ÇEVİRİLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

Die Verwandlung
FRANZ KAFKA

T – 1 Değişim
(V.GÜNYOL)

T – 2 Değişim
(A.GELEN)

T – 3 Dönüşüm
(E.T.GÜNEY)

T – 4 Dönüşüm
(O.CAKMAKCI)

Die Verwandlung

Eserin başlığı olan “*Die Verwandlung*” sözcüğünü irdelediğimizde, bunun amaç dilde “*değiştirmek, çevirmek, tahvil, değişmek, başkalaşmak*” gibi karşılıkları olduğunu görmekteyiz. Yani sözcük ince ayrıntılarla birbirinden farklı anlamlar taşıyan sözcüklerle eş anlamlıdır. Ancak “*dönüşüm*” sözcüğünü irdelediğimizde bunun amaç dilde “*olduğundan başka bir biçime girme, başka bir durum alma, transformasyon*” gibi anlamlara geldiğini görmekteyiz. Bu iki tanımlamadan sonra anlaşılacağı gibi “*dönüşüm*” sözcüğü daha kökten bir değişime işaret etmektedir. İncelenen

Eserin başlığı olan “*Die Verwandlung*” sözcüğünü irdelediğimizde, bunun amaç dilde “*değiştirmek, çevirmek, tahvil, değişmek, başkalaşmak*” gibi karşılıkları olduğunu görmekteyiz. Yani sözcük ince ayrıntılarla birbirinden farklı anlamlar taşıyan sözcüklerle eş anlamlıdır. Ancak “*dönüşüm*” sözcüğünü irdelediğimizde bunun amaç dilde “*olduğundan başka bir biçime girme, başka bir durum alma, transformasyon*” gibi anlamlara geldiğini görmekteyiz. Bu iki tanımlamadan sonra anlaşılacağı gibi “*dönüşüm*” sözcüğü daha kökten bir değişime işaret etmektedir. İncelenen

Eserin başlığı olan “*Die Verwandlung*” sözcüğünü irdelediğimizde, bunun amaç dilde “*değiştirmek, çevirmek, tahvil, değişmek, başkalaşmak*” gibi karşılıkları olduğunu görmekteyiz. Yani sözcük ince ayrıntılarla birbirinden farklı anlamlar taşıyan sözcüklerle eş anlamlıdır. Ancak “*dönüşüm*” sözcüğünü irdelediğimizde bunun amaç dilde “*olduğundan başka bir biçime girme, başka bir durum alma, transformasyon*” gibi anlamlara geldiğini görmekteyiz. Bu iki tanımlamadan sonra anlaşılacağı gibi “*dönüşüm*” sözcüğü daha kökten bir değişime işaret etmektedir. İncelenen

Eserin başlığı olan “*Die Verwandlung*” sözcüğünü irdelediğimizde, bunun amaç dilde “*değiştirmek, çevirmek, tahvil, değişmek, başkalaşmak*” gibi karşılıkları olduğunu görmekteyiz. Yani sözcük ince ayrıntılarla birbirinden farklı anlamlar taşıyan sözcüklerle eş anlamlıdır. Ancak “*dönüşüm*” sözcüğünü irdelediğimizde bunun amaç dilde “*olduğundan başka bir biçime girme, başka bir durum alma, transformasyon*” gibi anlamlara geldiğini görmekteyiz. Bu iki tanımlamadan sonra anlaşılacağı gibi “*dönüşüm*” sözcüğü daha kökten bir değişime işaret etmektedir. İncelenen

eserin bağlamını göz önüne alırsak, aslında eser kahramanı bir değişimden çok bir **“dönüşüm”** geçirmiştir. Hayvana has özellikler kazandığını, aşağıda örnek verilen cümlelerden de anlayabiliriz. Yazar Gregor’un hayvana özgü özellikler kazandığını, onun bir hayvan gibi davrandığını bize her şekilde açıkça eser boyunca anlatmaktadır. Eserde gerçekleşen bir değişim değil dönüşümdür. Bu nedenle **“Dönüşüm”** sözcüğünün **“Verwandlung”** kelimesinin karşılığı olmasından ziyade, tümüyle değişip başkalaşmayı anlattığı için ve kaynak metnin bağlamına daha yakın olduğu için uygun düştüğünü söyleyebiliriz.

eserin bağlamını göz önüne alırsak, aslında eser kahramanı bir değişimden çok bir **“dönüşüm”** geçirmiştir. Hayvana has özellikler kazandığını, aşağıda örnek verilen cümlelerden de anlayabiliriz. Yazar Gregor’un hayvana özgü özellikler kazandığını, onun bir hayvan gibi davrandığını bize her şekilde açıkça eser boyunca anlatmaktadır. Eserde gerçekleşen bir değişim değil dönüşümdür. Bu nedenle **“Dönüşüm”** sözcüğünün **“Verwandlung”** kelimesinin karşılığı olmasından ziyade, tümüyle değişip başkalaşmayı anlattığı için ve kaynak metnin bağlamına daha yakın olduğu için uygun düştüğünü söyleyebiliriz.

eserin bağlamını göz önüne alırsak, aslında eser kahramanı bir değişimden çok bir **“dönüşüm”** geçirmiştir. Hayvana has özellikler kazandığını, aşağıda örnek verilen cümlelerden de anlayabiliriz. Yazar Gregor’un hayvana özgü özellikler kazandığını, onun bir hayvan gibi davrandığını bize her şekilde açıkça eser boyunca anlatmaktadır. Eserde gerçekleşen bir değişim değil dönüşümdür. Bu nedenle **“Dönüşüm”** sözcüğünün **“Verwandlung”** kelimesinin karşılığı olmasından ziyade, tümüyle değişip başkalaşmayı anlattığı için ve kaynak metnin bağlamına daha yakın olduğu için uygun düştüğünü söyleyebiliriz.

eserin bağlamını göz önüne alırsak, aslında eser kahramanı bir değişimden çok bir **“dönüşüm”** geçirmiştir. Hayvana has özellikler kazandığını, aşağıda örnek verilen cümlelerden de anlayabiliriz. Yazar Gregor’un hayvana özgü özellikler kazandığını, onun bir hayvan gibi davrandığını bize her şekilde açıkça eser boyunca anlatmaktadır. Eserde gerçekleşen bir değişim değil dönüşümdür. Bu nedenle **“Dönüşüm”** sözcüğünün **“Verwandlung”** kelimesinin karşılığı olmasından ziyade, tümüyle değişip başkalaşmayı anlattığı için ve kaynak metnin bağlamına daha yakın olduğu için uygun düştüğünü söyleyebiliriz.

- 1 Als Gregor Samsa eines Morgens aus unruhigen träumen erwachte, fand er sich in seinem Bett zu einem ungeheueren Ungeziefer verwandelt.
- Gregor Samsa, bir sabah korkulu bir düšten uyanınca yatağının içinde kendini korkunç bir böcek olarak buldu.
- Gregor Samsa, bir sabah korkulu rüyalarından sonra uyandığı zaman yatakta kendini kocaman bir böcek olarak buldu.
- Gregor Samsa bir sabah, sıkıntılı rüyalar gördüğü uykusundan uyandığında, kendini yatağında ürkütücü dev bir böceğe dönüşmüş buldu.
- Gregor Samsa, kabuslarla dolu rüyasından uyandığı bir sabah, kendini yatağının içinde dev bir böceğe dönüşmüş olarak buldu.
- Yazarın “-un” ön ekini üç kez üç ayrı kelimedede kullandığı görülmektedir. Böylelikle ses benzeşmesi yapmıştır. Çevirmen de **korkulu** ve **korkunç** kelimelerini kullanarak bu ses benzeşmesini aktarmaya çalışmıştır. Ancak **verwandelt** kelimesinin çıkarılmış olduğu göze carpmaktadır. Oysa eserin başlığına bakacak olursak, “**verwandelt**” kelimesinin önemi ortaya çıkmış oluyor. Çünkü eserin temel konusu bir insanın dönüşümüdür aslında. Kafka sıra dışı bir yazardır ve bu sıra dışılığını çeviride de yansıtmak gerekiyor. Bu nedenle kaynak metindeki “Ungeziefer” yani “haşarat/böcek” kelimesini irdelemek gerekir. Çünkü
- Çevirmen “sonra” ve “zaman” kelimeleri eklemiştir. Çevirmen **verwandelt** kelimesini çıkarmıştır, ki bu da kaynak cümleye ciddi bir müdahaledir. Eserin başlığına bakacak olursak, “**verwandelt**” kelimesinin önemi ortaya çıkmış oluyor. Çünkü eserin temel konusu bir insanın dönüşümüdür aslında. **Ungehuere** kelimesi **kocaman** olarak aktarılmış. “**In seinem Bett**”, “**yatakta**” olarak çevrilmiştir. Böylece kelimenin anlamı zayıf kalmıştır. “**seinem**”deki iyelik zamiri böylelikle aktarılmamış. Kafka sıra dışı bir yazardır ve bu sıra dışılığını çeviride de yansıtmak gerekiyor. Bu nedenle kaynak metindeki “Ungeziefer” yani
- “**Ungeheuer**” kelimesi dilimize “**ürkütücü dev**” olarak aktarılmıştır. Burada “**dev**” kelimesi yetersiz kalır düşüncesiyle “**ürkütücü**” kelimesi eklenmiştir. Ayrıca “**uykusundan**” ve “**gördüğü**” kelimeleri eklenmiştir. “**verwandelt**” kelimesi isabetli bir biçimde “**dönüşmüş**” olarak aktarılmıştır. Kafka sıra dışı bir yazardır ve bu sıra dışılığını çeviride de yansıtmak gerekiyor. Bu nedenle kaynak metindeki “Ungeziefer” yani “haşarat/böcek” kelimesini irdelemek gerekir. Çünkü aynı “verwandelt” sözcüğü gibi bu kelime de eser içinde büyük bir önem taşıyor. Bu kelimenin Türkçe sözlükdeki karşılığına bakıldığında Almanca’ya çevirmeye çalışırsak, birbirine anlam

aynı “verwandelt” sözcüğü gibi bu kelime de eser içinde büyük bir önem taşıyor. Bu kelimenin Türkçe sözlükteki karşılığına bakıldığında, Almanca’ya çevirmeye çalışırsak, birbirine anlam olarak yakın gibi görünen “Ungeziefer” ve “Insekt” kelimelerini buluyoruz. İki kelime arasında aslında düşünüldüğünde önemli bir fark vardır. “Ungeziefer” daha çok istenmeyen, korkulan ve iğrenilen bir varlıktır, yani insan üzerinde olumsuz bir etki yaratır. “Insekt” yani “böcek” kelimesinin ise hem olumlu hem de olumsuz bir etkisi vardır. Çünkü uğur böceği de bir böcek türüdür mesela. Bu nedenle yukarıda da belirttiğim gibi, Kafka’nın sıra dışı bir yazar olduğu göz önünde bulundurulmalı ve anlatmak istediğini amaç metinde yansıtılmalı. Eser kahramanı Gregor, öykünün tamamı okunduğunda istenmeyen, korkulan ve iğrenilen bir varlığa

“haşarat/böcek” kelimesini irdelemek gerekir. Çünkü aynı “verwandelt” sözcüğü gibi bu kelime de eser içinde büyük bir önem taşıyor. Bu kelimenin Türkçe sözlükteki karşılığına bakıldığında Almanca’ya çevirmeye çalışırsak, birbirine anlam olarak yakın gibi görünen “Ungeziefer” ve “Insekt” kelimelerini buluyoruz. İki kelime arasında aslında düşünüldüğünde önemli bir fark vardır. “Ungeziefer” daha çok istenmeyen, korkulan ve iğrenilen bir varlıktır, yani insan üzerinde olumsuz bir etki yaratır. “Insekt” yani “böcek” kelimesinin ise hem olumlu hem de olumsuz bir etkisi vardır. Çünkü uğur böceği de bir böcek türüdür mesela. Bu nedenle yukarıda da belirttiğim gibi, Kafka’nın sıra dışı bir yazar olduğu göz önünde bulundurulmalı ve anlatmak istediğini amaç metinde yansıtılmalı. Eser kahramanı Gregor, öykünün tamamı okunduğunda

Almanca’ya çevirmeye çalışırsak, birbirine anlam olarak yakın gibi görünen “Ungeziefer” ve “Insekt” kelimelerini buluyoruz. İki kelime arasında aslında düşünüldüğünde önemli bir fark vardır. “Ungeziefer” daha çok istenmeyen, korkulan ve iğrenilen bir varlıktır, yani insan üzerinde olumsuz bir etki yaratır. “Insekt” yani “böcek” kelimesinin ise hem olumlu hem de olumsuz bir etkisi vardır. Çünkü uğur böceği de bir böcek türüdür mesela. Bu nedenle yukarıda da belirttiğim gibi, Kafka’nın sıra dışı bir yazar olduğu göz önünde bulundurulmalı ve anlatmak istediğini amaç metinde yansıtılmalı. Eser kahramanı Gregor, öykünün tamamı okunduğunda istenmeyen, korkulan ve iğrenilen bir varlığa dönüşüyor.

olarak yakın gibi görünen “Ungeziefer” ve “Insekt” kelimelerini buluyoruz. İki kelime arasında aslında düşünüldüğünde önemli bir fark vardır. “Ungeziefer” daha çok istenmeyen, korkulan ve iğrenilen bir varlıktır, yani insan üzerinde olumsuz bir etki yaratır. “Insekt” yani “böcek” kelimesinin ise hem olumlu hem de olumsuz bir etkisi vardır. Çünkü uğur böceği de bir böcek türüdür mesela. Bu nedenle yukarıda da belirttiğim gibi, Kafka’nın sıra dışı bir yazar olduğu göz önünde bulundurulmalı ve anlatmak istediğini amaç metinde yansıtılmalı. Eser kahramanı Gregor, öykünün tamamı okunduğunda istenmeyen, korkulan ve iğrenilen bir varlığa dönüşüyor.

dönüşüyor.

istenmeyen, korkulan ve
iğrenilen bir varlığa
dönüşüyor.

2 Er lag auf seinem
panzerartig harten
Rücken und sah,
wenn er den Kopf
ein wenig hob,
seinen gewölbten,
braunen, von
bogenförmigen
versteifungen
geteilten Bauch, auf
desen Höhe sich die
Bettdecke, zum
gänzlichen
Niedergleiten bereit,
kaum noch erhalten
konnte.

Arkası üstü yatmıştı. Sırtı
demir bir levha gibi
kaskatıydı. Başını şöyle bir
kaldırınca karnını gördü :
Aman ne kocaman kümbetti o :
Koyu renkli, koskoca, bölük
bülük kavisli bir kümbet!
Yorgan kümbetin üst
bölümünden aşağı doğru
kaymış, nerdeyse yere dü-
şecekti.

Bağlaça kadar olan temel
cümle yapı bakımından
değişime uğramıştır. Kaynak
metindeki “und” bağlacı
çıkarılmış, iki nokta
kullanılarak noktalama
değiştirilmiş ve tamlama
bozularak dilimize iki cümle
halinde aktarılmıştır.
Dolayısıyla yüklem ve özne
de değişmiştir. “*Demir bir
levha, kaskatı*” kelimeleri
eklenmiştir. Bunun dışında
yüklemin zamanı
değişmiştir, yani *yatmıştı*
yerine *yatıyordu* aktarımı

Arkası üstü yatıyordu. Sırtı bir
zırh haline gelmişti. Başını
birazcık kaldırıncaya, kubbe gibi
şişmiş, rengi koyulaşmış, kavis
biçimi bölümlere ayrılmış
karnını gördü. Yorgan karnının
üstünden kaymış, nerdeyse yere
düşecekti.

Bağlaça kadar olan temel
cümle yapı bakımından
değişime uğramıştır. Kaynak
metindeki “und” bağlacı
çıkarılmış, nokta
kullanılarak noktalama
değiştirilmiş ve tamlama
bozularak dilimize iki cümle
halinde aktarılmıştır.
Dolayısıyla yüklem ve özne
de değişmiştir. “...*Haline
gelmişti*” kelimeleri
eklenmiştir.
“*Gewölbt*” isimden türemiş
zarf “*kubbe*” gibi
kelimeleriyle ifade edilmiş,
yani zarf isimleştirilmiş,
“*braun*” “*rengi
koyulaşmış*” olarak, yani

Zırh gibi sert sırtının
üzerinde yatıyordu; başını
biraz kaldırdığında, üzerinde
nerdeyse yere düşmek
üzere olan yorganın ancak
durduğu, boğum boğum,
kahverengi, yassı karnını
gördü.

Kaynak metindeki “und”
bağlacı çıkarılmış, noktalı
virgül kullanılarak
noktalama değiştirilmiştir.
Bu cümlelerin aktarımındaki
zorluk, kelimelerin anlam
aktarımındadır. Bu nedenle
çevirmenin anlama ve yapıya
sadık kalarak biraz serbest
davranması ve “von
bogenförmigen versteifungen”
için “*boğum boğum*”
ifadesini kullanmıştır. Bunun
dışında “*yassı*” kelimesi
eklenmiştir.
Kaynak metinden zorunlu
sapan bir kaç değişiklik de göz
önünde bulundurulduğunda bu
cümle dilimize aktarılmıştır.

Zırh gibi sertleşmiş sırtının
üstünde yatmaktayken, başını
kaldırıp, bir kubbe gibi şişmiş,
koyu renkli, sertleşen,
çizgilerle parsellere ayrılmış
karnına baktı. Yorgan tümüyle
üzerinden düşmekteydi,
tutunabileceği hiçbir nokta
kalmamış gibiydi.

Kaynak metindeki “und”
bağlacı çıkarılmıştır. Ayrıca
cümle yapısında değişiklik
mevcut. “*Er lag auf seinem
panzerartig harten Rücken*”
temel cümle yan cümleye
dönüştürülmüş ve Türkçe’ye
ortaç olarak aktarılmıştır.
Aynı şekilde “*wenn...hob*”
yan cümle temel cümle
olarak dilimize çevrilmiştir.
“*kubbe gibi şişmiş, koyu
renkli, sertleşen, çizgilerle
parsellere ayrılmış*”
ifadelerine kaynak metinde
rastlanmamaktadır. Bu ifadeler
kaynak metindeki kelimelerin
tamamen serbest bir

söz konusudur. Bağlaçtan sonra da benzer değişiklikler göze çarpıyor. Noktalama, virgüleme ve kelimelerde anlam değişikliği yapılmıştır.

Şöyle, kocaman, kümbet, koyu renkli ve koskoca kelimeleri eklenmiştir.

Ayrıca "*Aman ne kocaman kümbetti o*" ifadesi kaynak metinde yer almamaktadır. Bu kaynak metindeki üsluba ciddi bir müdahaledir.

Değinildiği üzere cümle yapı bakımından değiştirilmiştir. *Wenn* yan cümlesi ve içerisindeki sıfat cümlesi ve tamlamalar, yapı olarak temel cümle gibi aktarılmıştır.

"*Aman ne ... o*" ifadesi ve ardından gelen cümledeki ünlem işareti kaynak metinde mevcut olmayan bir virgüleme getirmiştir çeviri metnine.

Dolayısıyla hem sözcük düzleminde hem de yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

anlam değişime, "*bogenförmig*" ve "*geteilt*" kelimeleri de *gewölbt* kelimesindeki gibi cümle yapısında bir değişikliğe uğramıştır. Ayrıca

"*Versteifung*" kelimesi çıkarılmıştır.

"*...,auf dessen Höhe...*" sıfat cümlesi dilimize temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümlede "*zum ganzlichen Niedergleiten... konnte*" ifadesi anlam ve yapı bakımından tamamen serbest bir çeviridir.

Cümle bütün olarak değerlendirildiğinde hem yapı hem de anlam olarak değişime uğradığı göze çarpıyor.

Dolayısıyla hem sözcük düzleminde, hem anlam hem de yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

çevirisidir.

Sıfat cümlesi iki temel cümle olarak aktarılmıştır. "*Bereit*" kelimesi çıkarılmış, "*hiçbir nokta kalmamış gibiydi*" ifadesi eklenmiştir.

Dolayısıyla kelime ekleme çıkarmanın dışında genel olarak yapı ve anlam bakımından değişiklikler mevcuttur.

Yani kaynak metinle yapı ve anlam bakımından örtüşmeyen serbest bir çeviri söz konusudur.

<p>3 Seine vielen, im Vergleich zu seinem sonstigen Umfang kläglich dünnen Beine flimmerten ihm hilflos vor den Augen.</p>	<p>Gregor'un o koca bedenine göre acınacak denli incelmış bacakları rüzgâra tutulmuş gibi titriyordu.</p>	<p>Koca bedenine karşılık ipincecik, sayılamayacak kadar çok bacakları parlaklıkları ile Gregor'un gözlerini kamaştırıyordu.</p>	<p>Bedenine oranla acınacak kadar ince görünen bir sürü bacakcık, gözlerinin önünde çaresizce titreşip duruyordu.</p>	<p>O koca vücuduna nispetle, acınacak derecede incelmış bacakları çaresizlik içinde sallanıp durmaktaydı.</p>
	<p>Kaynak metinde isim kullanılmamış, ancak iyelik zamirlerinin aktarımında anlam güçlüğü yaşanacağı kaygısıyla isim eklenmiştir. Bunun dışında “<i>rüzgâra tutulmuş</i>” gibi ifadesi, <i>denli</i>” ve “<i>titriyordu</i>” kelimeleri eklenmiş ve “<i>hilflos, vor den Augen</i>” ve “<i>sonstigen</i>” ve “<i>vielen</i>” kelimeleri çıkarılmıştır. “<i>Jemandem vor den Augen flimmern</i>” deyimini Türkçe’de “<i>gözleri kararmak</i>” anlamına gelmektedir. Yani burada “<i>gözlerinin önünde kaybolmaktaydı</i>” anlamında kullanılmıştır. Dolayısıyla cümlede yanlış anlama söz konusudur. “<i>Dünnen</i>” kelimesi “<i>incelmış</i>” yerine “<i>ince</i>” olarak aktarılması gerekirdi ve burada anlam bakımından herhangi bir sorun</p>	<p>Kaynak metinde isim kullanılmamış, ancak iyelik zamirlerinin aktarımında anlam güçlüğü yaşanacağı kaygısıyla isim eklenmiştir. Bunun dışında “<i>ipincecik, sayılamayacak kadar çok, parlaklıkları, ile</i>” ve “<i>kamaştırıyordu</i>” kelimeleri eklenmiş ve “<i>hilflos</i>” ve “<i>klaglich</i>” kelimeleri çıkarılmıştır. “<i>Jemandem vor den Augen flimmern</i>” deyimini Türkçede “<i>gözleri kararmak</i>” anlamına gelmektedir. Yani burada “<i>gözlerinin önünde kaybolmaktaydı</i>” anlamında kullanılmıştır. Dolayısıyla cümlede yanlış anlama söz konusudur. Kaynak metinle anlam bakımından örtüşmeyen bir çeviri söz konusudur.</p>	<p>“<i>Görünen</i>” kelimesi eklenmiştir. “<i>Jemandem vor den Augen flimmern</i>” deyimini Türkçe’de “<i>gözleri kararmak</i>” anlamına gelmektedir. Yani burada “<i>gözlerinin önünde kaybolmaktaydı</i>” anlamında kullanılmıştır. Dolayısıyla cümlede yanlış anlama söz konusudur. Kaynak metinle anlam bakımından örtüşmeyen bir çeviridir.</p>	<p>Cümleye “<i>sallanıp durmaktaydı</i>” ifadesi eklenmiştir. “<i>Jemandem vor den Augen flimmern</i>” deyimini Türkçe’de “<i>gözleri kararmak</i>” anlamına gelmektedir. Yani burada “<i>gözlerinin önünde kaybolmaktaydı</i>” anlamında kullanılmıştır. Dolayısıyla cümlede yanlış anlama söz konusudur. Kaynak metinle anlam bakımından örtüşmeyen bir çeviri söz konusudur.</p>

yaratmazdı. Bu cümlede “*vielen*” kelimesinin anlamını vermek zorluk çıkarmaktadır, çünkü dilimizde *-ler* ve *-lar* takılarıyla çoğul yapıldığından çok kelimesi çıkarılmak durumunda kalınmıştır. Kaynak metinle anlam bakımından örtüşmeyen bir çeviri söz konusudur.

4	“Was ist mit mir geschehen?”, dachte er.	«Ne bu başıma gelen?» diye düşündü.	"Bana ne oldu böyle?" diye düşündü.	"Bana ne oldu böyle?" diye düşündü.	"Bu başıma gelen ne?" diye düşündü.
	Cümle serbest olarak aktarılmıştır. Amaç metindeki “ <i>Ne bu başıma gelen ifadesi</i> ” Türkçe’de bir deyimdir ve kaynak metindeki “ <i>bana ne oldu</i> ” ifadesiyle örtüşmemektedir. Bu cümle anlam düzleminde serbest bir çeviridir.	Kaynak metinle anlam ve yapı olarak örtüşen bir çeviridir. Almanca’daki aynı vurguyu verebilmek için “ <i>böyle</i> ” kelimesi eklenmiştir.	Kaynak metinle anlam ve yapı olarak örtüşen bir çeviridir. Almanca’daki aynı vurguyu verebilmek için “ <i>böyle</i> ” kelimesi eklenmiştir.	Cümle serbest olarak aktarılmıştır. “ <i>Bana ne oldu böyle?</i> ” ifadesi Türkçe’ye aktarılırken bir deyim ile aktarılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen serbest bir çeviridir.	
5	Es war kein Traum.	Düş değildi bu.	Rüya görmüyordu.	Bu bir rüya değildi.	Rüya değildi gördüğü.
	Kaynak metinle anlam ve yapı olarak örtüşmeyen serbest bir çeviridir. Çünkü devrik cümle	Cümlede özne ve yüklem değişikliği yapılmıştır. “ <i>Rüya görmek</i> ” ifadesi kaynak	Kaynak metinle anlam ve yapı bakımından örtüşen bir çeviridir.	Cümlede özne ve yüklem değişikliği yapılmıştır. “ <i>Rüya görmek</i> ” ifadesi kaynak	

	oluşturularak cümlede vurgulama değişmiştir. Ayrıca olumsuzluk veren “kein” belirsiz Artikeli çıkarılmıştır. Kaynak metinle yapı bakımından örtüşmeyen bir çeviridir.	metinde yer almamaktadır. Kaynak metinde vurgulanmak istenen, Gregor’un içinde bulunduğu durumun bir rüya olmadığıdır. Kaynak metinle anlam ve yapı olarak örtüşmeyen bir çeviridir.	metinde yer almamaktadır. Ayrıca devrik cümle oluşturularak cümlede vurgulama değişmiştir. Kaynak metinle anlam ve yapı olarak örtüşmeyen serbest bir çeviridir.		
6	Sein Zimmer, ein richtiges, nur etwas zu kleines Menschenzimmer, lag ruhig zwischen den vier wohlbekanntesten Wänden.	Odası o her zamanki dört duvarı içinde sessizdi. Doğrusu, küçücük ama, tam bir bekâr odasıydı.	Odası gerçek bir insan odasıydı, yalnız biraz küçüktü; her zamanki dört duvarı içinde sessizdi.	Epeyce küçük olmakla beraber, bildik "insan odası" olan odası, çok iyi tanıdığı o dört duvarın arasında duruyordu hâlâ işte.	Küçük odası, ezbere bildiği dört duvarın arasında, eskiden nasılsa şimdi de öyle sessizdi.
	Kaynak metinden kelime bazında sapmalar mevcuttur. “ <i>Menschenzimmer, insan odası</i> ” yerine “ <i>bekar odası</i> ” olarak aktarılmıştır. “ <i>Wohlbekannt</i> ” burada “ <i>o bildik</i> ” ya da “ <i>bilinen</i> ” anlamındayken “ <i>her zamanki</i> ” olarak aktarılmıştır. “ <i>nur</i> ” ve “ <i>lag</i> ” kelimeleri çıkarılmış, “ <i>doğrusu</i> ” ve “ <i>ama</i> ” kelimeleri eklenmiştir. Dolayısıyla cümlede yüklem değişmiştir. Cümle yapısı değişime uğramıştır. Apposition	Kaynak metinden kelime bazında sapmalar vardır. “ <i>Wohlbekannt</i> ” burada “ <i>o bildik</i> ” ya da “ <i>bilinen</i> ” anlamındayken, “ <i>her zamanki</i> ” olarak aktarılmıştır. “ <i>lag</i> ” kelimesi çıkarılmış, dolayısıyla cümlede yüklem değişmiştir. Cümle yapısı değişime uğramış. Apposition olarak kullanılan açıklamalar dilimize temel cümleler halinde aktarılmıştır. Bu cümle anlam ve yapı düzleminde kaynak metinle	Kaynak metinden kelime bazında sapmalar var. “ <i>epeyce, olmakla beraber, çok iyi, o, hala</i> ” ve “ <i>işte</i> ” kelimeleri eklenmiş ve “ <i>ruhig, etwas, nur</i> ” ve “ <i>richtig</i> ” kelimeleri çıkarılmıştır. Kelimeler anlam olarak kaynak metinle örtüşmüyor. Çevirmen cümle yapısına sadık kalmaya çalışmıştır. Bu cümle yapı ve anlam açısından kaynak metne yakın bir çeviridir.	Kaynak metinden kelime bazında sapmalar var. “ <i>Menschenzimmer, nur, etwas</i> ” kelimeleri çıkarılmış “ <i>ezbere bildiği doğrusu</i> ” ve “ <i>eskiden nasılsa şimdi de öyle</i> ” kelimeleri eklenmiştir. “ <i>lag</i> ” kelimesi çıkarılmış dolayısıyla cümlede yüklem değişmiştir. Cümle yapısına sadık kalmaya çalışırken çevirmen anlamı bozmuş kaynak metinden sapmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.	

olarak kullanılan açıklamalar örtüşmeyen bir çeviridir. dilimize temel cümleler halinde aktarılmıştır. Bu cümlede kaynak metindeki “*richtig*” ve “*klein*” kelimeleri birbirine zıtlık içerdiğinden Türkçe’de “*ama*” kelimesi eklenme zorunluluğu doğmuştur. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen serbest bir çeviridir.

- 7 Über dem Tisch, auf dem eine auseinandergepackte Musterkollektion von Tuchwaren ausgebreitet war – Samsa war Reisender - , hing das Bild, das er vor kurzem aus einer illustrierten Zeitschrift ausgeschnitten und in einem hübschen, vergoldeten Rahmen untergebracht hatte.
- Masanın üzerinde örneklik kumaş parçaları duruyordu. Samsa bir ticaret evinin gezici memuruydu. Masanın yukarı bölümünde, duvarda, son zamanlarda resimli bir gazeteden kesip, yaldızlı güzel bir çerçeveye koyduğu bir resim asılıydı.
- Çevirmen “*son zamanlarda*” kelimesini değiştirmiştir. Oysa orijinal metinde “*vor kurzem*” Türkçe’ye aktarıldığında “kısa süre/zaman önce anlamına gelmektedir. Çevirmenin kullandığı ifade okuyucuda Gregor’un bu eylemi daha son
- Masanın üzerine örnek kumaş parçaları serilmişti (Samsa bir gezgin satıcıydı); üst tarafındaki duvarda, kısa bir süre önce resimli bir dergiden kestiği, yaldızlı güzel bir çerçeveye yerleştiği bir resim asılıydı.
- Çevirmen “*duvarda*” kelimesi eklemiştir. Reisender kelimesi “*gezgin satıcı*” olarak aktarılmış. Burada “*pazarlamacı, mümessil*” yada “*temsilci*” ifadesi daha uygun olurdu. Çevirmen “*über dem Tisch*” için “*masanın üzerine, üst taraftaki duvarda*” ifadelerini
- Ambalajlarından çıkartılmış kumaş örnekleri yayılmış olduğu masanın üst tarafında -Samsa gezgin pazarlamacıydı- kısa bir süre önce resimli bir dergiden kestiği ve altın yaldızlı sevimli bir çerçevenin içine yerleştiği resim asılıydı.
- Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviri olmakla birlikte sözcük düzeyinde değişiklikler gözlemlenmektedir. Örneğin
- Masanın üzerinde paketten çıkarılmış örnek kumaş parçaları duruyordu. Samsa’nın işi pazarlamacılıktı. Duvarda ise bir dergiden kesip, altın yaldızlı çerçeveye geçirdiği resim asılıydı.
- Çevirmen “*duvarda, işi, ise*” kelimelerini eklemiştir. “*illustriert, vor kurzem hüpsch*” kelimelerini çıkarmıştır. Reisender kelimesi “*iş*” olarak aktarılmış. Burada “*pazarlamacı, mümessil*” yada “*temsilci*” ifadesi daha

zamanlarda sürekli yaptığı bir eylem olduğu duygusu uyandırmaktadır. Halbuki anlatılmak istenen bu resmin kısa bir süre önce bir dergiden kesilmiş olduğudur. Reiser kelimesi *“ticaret evinin gezici memuru”* olarak eklenmiştir. olarak aktarılmıştır Burada *“pazarlamacı, mümessil”* yada *“temsilci”* ifadesi daha uygun olurdu. Her iki ifade de Türkçe’de yoktur. Çevirmen *“über dem Tisch”* için *“masanın üzerinde, masanın yukarı bölümünde, duvarda”* ifadelerini kullanmıştır. Halbuki *“masanın üstünde”* ifadesiyle aktarılmış olurdu. Çünkü Almanca’da *“über”* präposizyonu üstünde anlamını vermektedir zaten ayrıca bir ekleme yapmaya gerek yoktur. Bu nedenle çevirmen *“duvarda”* sözcüğünü de eklemek ihtiyacı duymuştur. Ayrıca *“auseinandergepackte”* sözcüğü amaç metinden çıkarılmıştır. Çevirmenin cümle yapısında da da

kullanmıştır. Halbuki *“masanın üstünde”* ifadesiyle aktarılmış olurdu. Çevirmenin cümle yapısında da değişiklik yaptığı görülmektedir. *“auf dem ...”* ile başlayan ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Bundan ötürü noktalama da değişmiş, çevirmen kaynak metindeki tek cümleyi noktalı virgül ile ayrılan iki cümle halinde aktarmıştır. Kesme işareti arasındaki cümle ise dilimize parantez içinde aktarılmış dolayısıyla noktalama işareti değiştirilmiştir. Bu cümle anlam ve yapı bakımından uyarılma bir çeviridir.

“Ambalajlarından” sözcüğü orijinal metinde tekil iken amaç metine çoğul olarak aktarılmıştır. *“Reiser”* sözcüğü *“gezin pazarlamacı”* olarak aktarılmış oysa pazarlamacı kelimesi ile çevrilmesi karşılığı vermiş olacaktı. *“über”* präposizyonu *“üstünde”* anlamındadır çevirmen *“üst tarafında”* olarak çevirmiş ve ekleme yapmak zorunda kalmıştır.

uygun olurdu. Çevirmen *“masanın üzerinde,”* ifadesini kullanmıştır. Halbuki *“masanın üzerinde”* ifadesiyle aktarılmış olurdu. *“über”* präposizyonu *“üstünde”* anlamındadır çevirmen *“üst tarafında”* olarak çevirmiş ve ekleme yapmak zorunda kalmıştır. Çevirmenin cümle yapısında da değişiklik yaptığı görülmektedir. *“auf dem ...”* ile başlayan ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Bundan ötürü noktalama da değişmiş, çevirmen kaynak metindeki tek cümleyi nokta ile ayrılan üç cümle halinde aktarmıştır. Kesme işaretleri arasındaki cümle dilimize nokta ile ayrılmış cümle olarak aktarılmıştır. Çevirmen bu cümlede ne anlama ne de yapıya sadık kalmıştır.

değişiklik yaptığı görülmektedir. “*auf dem ...*” ile başlayan ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Kesme işaretleri arasındaki cümle ise dilimize temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam ve yapı bakımından uyarlama bir cümledir.

8

Es stellte eine Dame dar, die, mit einem Pelzhut und einer Pelzboa versehen, aufrecht dasaß und einen schweren Pelzmuff, in dem ihr ganzer Unterarm verschwunden war, dem Beschauer entgegenhob.

Dimdik oturmuş bir kadın resmiydi bu. Kadının başında küçük kürk şapka, boynunda da bir boa vardı. Kollarını ta dirseklerine kadar, kabarık tüylü bir manşona geçilmişti.

Bu cümlenin aktarımında göze çarpan ilk husus kelime bazındaki değişiklik. “*başında, küçük, resim, boynunda, vardı, da, kadar, kabarık tüylü, dirseklerine ve geçirmişti*” kelimelerinin eklendiği “*versehen, verschwunden,*” kelimelerinin çıkarıldığı görülmektedir.

Dimdik oturan bir kadının resmiydi bu. Kadının başında kürk bir şapka, boynunda bir boa vardı. Kollarını dirseklerine kadar bir manşonun içine sokmuştu.

Bu cümlenin aktarımında göze çarpan ilk husus kelime bazında bir örtüşmezliktir. “*başında, resim, boynunda, vardı, kadar, sokmuştu*” kelimelerinin eklendiği “*versehen, verschwunden, schwer, ganz*” kelimelerinin çıkarıldığı görülmektedir. Bu eklemeleri çevirmen

Resim, başında bir kalpak ve boynunda boa yılanına benzer bir kürk etolle, dimdik oturmuş ve kollarının dirsekten aşağısının içinde kaybolduğu ağır bir manşonu izleyenlere doğru kaldırmış bir kadını gösteriyordu.

Anlam bakımından “*başında, boynunda, boa yılanına benzer bir kürk etolle*” kelimelerinin eklendiği “*versehen*” kelimesinin çıkarıldığı görülmektedir. Çevirmen kültürümüzde pek kullanılmadığı düşüncesinden hareket etmiş olsa gerek,

Kürk şapkalı ve kürk atkılı bir kadın resmiydi bu. Dimdik oturan kadın, kollarına da dirseklerine kadar ağır bir kürk manşonu geçirmişti.

Bu cümlenin aktarımında göze çarpan ilk husus kelime bazındaki örtüşmezliktir. “*resim, da, kadar, dirseklerine ve geçirmişti*” kelimelerinin eklendiği “*versehen Pelzboa, verschwunden, ganz*” kelimelerinin çıkarıldığı görülmektedir. Bu eklemeleri çevirmen kaynak metindeki

Bu eklemeleri çevirmen kaynak metindeki kelimelerin anlamlarından yararlanarak yapmıştır.

Pelzhut kelimesinin karşılığı olarak *kürk şapka* yerine, *başında küçük bir şapka*, *Pelzboa* kelimesinin karşılığı olarak *kürk boa* yada *boa* yerine *boynunda da bir boa* kullanılmıştır.

Schwer kelimesinin karşılığı olarak ise *ağır* yerine *kabarık tüylü* kelimesi kullanılmıştır.

Oysaki son örnekte, yani *schweren Pelzmuff* için *bir kürk manşon* ifadesi yeterli olacaktı. Kürk zaten kabarık ve tüylüdür.

Dolayısıyla kelimeyi anlam bakımından değiştirmeye gerek yoktur.

Anlam aktarımında sorun teşkil eden diğer bir kelime de *Unterarm*'dır. Çünkü bu kelimenin Türkçe'de doğrudan, yani tek kelimelik bir karşılığı yoktur ve açıklanması gerekmektedir. Dolayısıyla *dirsekten aşağısı* ifadeleri doğrudur.

Bunların dışında çevirmenin

kaynak metindeki kelimelerin anlamlarından yararlanarak yapmıştır.

Anlam aktarımında sorun teşkil eden diğer bir kelime de *Unterarm*'dır. Çünkü bu kelimenin Türkçe'de doğrudan, yani tek kelimelik bir karşılığı yoktur ve açıklanması gerekmektedir. Dolayısıyla *dirsekten aşağısı* ifadeleri doğrudur.

Bunların dışında çevirmenin cümleye hem yapı hem de anlam iki ciddi müdahalesi söz konusudur.

Son ilgi cümlesinin "*einen schweren Pelzmuff*

dem Beschauer entgegenhob" tamamen çıkarıldığı görülmektedir.

Yapı açısından bakıldığında kaynak metindeki tek temel cümle çevirisinde noktalama değişimi ile üç bağımsız cümle yapılmıştır. halbuki kaynak metinde bir temel cümle ve onu takip eden dört ilgi cümlesi mevcut. Bu değişiklikten dolayı özne ve yüklem bakımından da kaynak metinden sapma

Pelzhut

ve *Pelzboa* kelimelerini açıklama gereği duymuş. Dolayısıyla burada tam anlamıyla kelime eklendiğinden söz edilemez. Cümle yapısı kaynak metinle örtüşmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde anlam ve yapı bir örtüşme söz konusudur.

kelimelerin anlamlarından yararlanarak yapmıştır.

Pelzboa kelimesinin karşılığı olarak *kürk boa* yada *boa* yerine *kürk atkı* kullanılmıştır.

Anlam aktarımında sorun teşkil eden diğer bir kelime de *Unterarm*'dır. Çünkü bu kelimenin Türkçe'de doğrudan, yani tek kelimelik bir karşılığı yoktur ve açıklanması gerekmektedir. Dolayısıyla *dirseğe kadar* veya *dirsekten aşağısı* ifadeleri doğrudur.

Bunların dışında çevirmenin cümleye hem yapı hem de anlam iki ciddi müdahalesi söz konusudur.

Son ilgi cümlesinin *einen "schweren Pelzmuff dem Beschauer entgegenhob"*

tamamen çıkarıldığı görülmektedir.

Yapısal açıdan bakıldığında kaynak metindeki tek temel cümle çevirisinde noktalama değişimi ile iki bağımsız cümle yapılmıştır. Halbuki kaynak metinde bir temel

cümleye hem yapı hem de anlam bakımından iki ciddi müdahalesi söz konusudur.

Son ilgi cümlesinin “*einen schweren Pelzmuff*

dem Beschauer entgegenhob” tamamen çıkarıldığı görülmektedir.

Yapı açısından bakıldığında kaynak metindeki tek temel cümle çevirisinde noktalama değişimi ile üç bağımsız cümle yapılmıştır. halbuki kaynak metinde bir temel cümle ve onu takip eden dört ilgi cümlesi mevcuttur. Bu değişiklikten dolayı özne ve yüklem bakımından da kaynak metinden sapma vardır.

Çevirmen ilk cümleyi devrik cümle olarak aktarmıştır.

Diğer sorunlardan biri de “*es*” zamiridir. Bir önceki cümlede “*Bild – resim*” kelimesine atıfta bulunulduğundan ve dilimize “*o*” yada “*bu*” zamiri olarak aktarıldığında anlaşılması zor olacağından burada “*resim*” kelimesinin kullanılması doğrudur.

bulunmaktadır.

Çevirmen ilk cümleyi devrik cümle olarak aktarmış.

Diğer sorunlardan biri de “*es*” zamiridir. Bir önceki cümlede “*Bild – resim*” kelimesine atıfta bulunulduğundan ve dilimize “*o*” yada “*bu*” zamiri olarak aktarıldığında anlaşılması zor olacağından burada “*resim*” kelimesinin kullanılması doğrudur.

Çevirmenin ciddi müdahalede bulunduğu bu cümle anlam ve yapı bakımından örtüşmeyen bir cümledir.

cümle ve onu takip eden dört ilgi cümlesi mevcut. Bu değişiklikten dolayı özne ve yüklem bakımından da kaynak metinden sapma bulunmaktadır.

Çevirmen ilk cümleyi devrik cümle olarak aktarmış.

Diğer sorunlardan biri de “*es*” zamiridir. Bir önceki cümlede “*Bild – resim*” kelimesine atıfta bulunulduğundan ve dilimize “*o*” yada “*bu*” zamiri olarak aktarıldığında anlaşılması zor olacağından burada “*resim*” kelimesinin kullanılması doğrudur.

Çevirmenin ciddi müdahalede bulunduğu bu cümle anlam ve yapı bakımından uyarılma bir çeviridir.

Çevirmenin ciddi müdahalede bulunduğu bu cümle anlam ve yapı bakımından uyarılma bir çeviridir.

- 9 Gregors Blick richtete sich dann zum Fenster, und das trübe Wetter – man hörte Regentropfen auf das Fensterblech aufschlagen – machte ihn ganz melancholisch.
- Gregor, pencereye baktı. Yağmur çinko borulara tıp tıp diye düşüyordu.
- Bu cümlede çevirmenin cümleye ciddi müdahaleleri söz konusudur. Cümle ve kelime çıkarıldığı görülmektedir. Ayrıca noktalamayı değiştirmiş, “*ve*” bağlacı çıkarılmış, iki cümle olarak aktarılmıştır. İlk cümlede “*richtette, Blick*” ve “*dann*” kelimeleri çıkarılmış, dolayısıyla yüklem ve özne değişmiş. “*çinko borular, tıp tıp*” ifadeleri kaynak metinde yer almamaktadır. “*das trübe Wetter machte ihn ganz melancholisch*” cümlesi çıkarılmıştır. Kesme işareti içindeki cümlede yapı değişikliğine uğramış noktalama yapılarak normal cümle düzeninde aktarılmıştır.
- Gregor, pencereye doğru baktı. Hava bulanıktı. Yağmur damlalarının pencerenin çinko çerçevesine düştüğü duyuluyordu. Bu bulanık hava onu iyice kederlendirdi.
- Bu cümlede çevirmenin cümleye ciddi müdahaleleri söz konusudur. “*ve*” bağlacı çıkarılmış, iki cümle olarak aktarılmıştır. “*Blick*” ve “*dann*” kelimeleri çıkarılmış, bundan ötürü yüklem ve özne değişmiştir. Kaynak metinde biri kesme işareti içinde olmak üzere üç temel cümle mevcuttur. Çevirmen noktalama ile ayırarak dört cümle halinde aktarmıştır. Ayrıca kesme işaretiyle kesilen cümle iki cümle halinde aktarılmıştır. Halbuki “*bulanık hava onu iyice melankolikleştirdi*” cümlesiyle aktarılabilirdi.
- Ardından Gregor'un bakışları pencereye kaydı ve puslu, kapalı hava -pencerenin çinko pervazı üzerine yağmur damlalarının çarpışı işitiliyordu- onu iyice melankolikleştirdi.
- Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir. Kelime seçiminde “*richtette*” için “*kaydı*” yerine “*çevrildi*”, “*trüb*” için “*puslu, kapalı*” ifadesi yerine “*kasvetli*” daha uygun olurdu.
- Gregor pencereden dışarıya baktı. Kasvetli bir hava vardı. Yağmur damlaları pervaza çarpıyordu. Damlaların sesini dinledi. İcini büyük bir hüznün sardı.
- “*richtette, Blick zum*” ve “*dann*” kelimeleri çıkarılmış, dolayısıyla yüklem ve özne değişmiştir. Ayrıca “*dışarıya, damlaların sesini*” ifadeleri eklenmiştir. Kesme işaretiyle kesilen cümlelerin ve bu işaretler arasındaki cümle iki cümle halinde aktarılmıştır. Cümleyi bölerek çevirmen anlam ve yapı farklı bir cümle meydana getirmiştir. Bundan ötürü cümlelerde özne ve yüklem değişiklikleri görülmektedir. Sondan önceki cümle ise tamamen uyarılma, daha doğrusu çevirmenin eklediği bir cümledir. Çevirmen cümleye ciddi

Anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen, çevirmenin ciddi müdahalelerde bulunduğu bir çeviridir.

Bu değişikliğe kaynak metindeki cümlenin kesintiye uğramasından dolayı gidilmiş ve çevirmen “bu bulanık hava” ifadesini tekrarlamak durumunda kalmıştır. Bu durumda hem cümle yapısına hem de anlama sadık kalmamıştır. Anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir cümledir.

müdahalelerde bulunmuş. Kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

10 “Wie wäre es, wenn ich noch ein wenig weiterschliefe und alle Narrheiten vergäße,” dachte er, aber das war gänzlich undurchführbar, denn er war gewöhnt, auf der rechten Seite zu schlafen, konnte sich aber in seinem gegenwärtigen Zustand nicht in diese Lage bringen.

«Şöyle biraz daha kestirsem de, şu aptalca şeyleri unutup versem» diye düşündü. Ama, olanağı var mıydı? Oldum bittim, sağına yatmaya alıştı. Bu berbat durumdaysa, bir türlü sağına dönemiyordu.

Bu cümlede çevirmenin cümleye müdahaleleri söz konusudur. Cümle ve kelime çıkarıldığı görülmektedir. Ayrıca noktalamayı değiştirmiş, virgüllerle birbirinden ayrılan temel cümleleri nokta ve soru işareti kullanarak ayırmıştır. Cümleden “*denn, schlafen, alle, Seite, gegenwärtig,*

“Biraz daha uyusam da şu aptalca şeyleri unutsam nasıl olur?” diye düşündü. Ama olacak şey değildi bu. Çünkü o, hep sağına yatıp uyumaya alıştı. Şimdiki haliyle sağına bir türlü dönemiyordu.

Bu cümlede çevirmenin cümleye müdahaleleri söz konusudur. Cümle yapısının değiştirildiği ve kelime çıkarıldığı görülmektedir. Ayrıca noktalamayı değiştirmiş, virgüllerle birbirinden ayrılan temel cümleleri nokta kullanarak ayırmıştır. Cümleden “*gänzlich, und, undurchführbar*” kelimeleri

“Biraz daha uyuyup bütün bu saçmalıkları unutsam nasıl olur!” diye düşündü; ama bu imkânsızdı, çünkü Gregor sağ tarafına yatmaya alıştı, oysa şu anki haliyle kendini o konuma bir türlü getiremiyordu.

Çevirmen “*gänzlich*” kelimesini çıkarmıştır. “*tamamen*” ya da “*neredeysel*” şeklinde aktarılmış olur ve cümleyi anlam bakımından da bozmamış olurdu. Burada “*er*” zamirini daha anlaşılır duruma getirmek için olsa gerek “*Gregor*” olarak aktarmıştır. Ayrıca “*schlafen*” burada “*uyumak*” yerine “*yatmak*”

“Biraz daha uyusam, bütün bu olanlardan kurtulabilir miyim?” diye düşündü. Ama bu imkânsızdı. Çünkü Gregor sağ yanına yatıp uyumaya alıştı. Oysa şu andaki durumu buna izin vermiyordu.

Bu cümlede çevirmenin cümleye müdahaleleri söz konusudur. Cümle ve kelime çıkarıldığı görülmektedir. Ayrıca noktalamayı değiştirmiş, virgüllerle birbirinden ayrılan temel cümleleri nokta kullanarak ayırmıştır. Cümleden “*gänzlich, Narrheiten, wie wäre es, in diese Lage bringen, und,*

Zustand, Lage, gänzlich, undurchführbar” kelimeleri çıkarılmıştır. “*şöyle, şu, oldum bittim, berbat*” ifadeleri ise kaynak metinde yer almamaktadır. “*aber das war gänzlich undurchführbar*” cümlesi serbest bir aktarımla bir soru cümlesine dönüştürülmüştür. Halbuki “*ama bu tamamen imkânsızdı*” şeklinde aktarabilir, hem cümle yapısına hem de anlama sadık kalınmış olurdu, böylelikle de cümledeki vurguyu artırmamış olurdu. “*denn er war gewöhnt, auf der rechten Seite zu schlafen*” cümlesinde de hem cümlelerin anlamına hem de yapısına müdahale söz konusudur. “*denn er war gewöhnt*” için “*oldum bittim*” ifadesi kullanılmış, oysa “*zira / çünkü alıştı*” burada daha doğru bir aktarımdır. Ayrıca “*schlafen*” burada “*uyumak*” yerine “*yatmak*” olarak aktarılmıştır. Son cümlede ise “*berbat*” kelimesi eklenmiştir. “*sich in diese Lage bringen*” çeviride “*sağına dönemiyordu*” olarak aktarılmıştır. Burada “*kendini*”

çkarılmıştır. “*da, hep, kendini, sağına*” ifadeleri kaynak metinde yer almamaktadır. “*aber das war gänzlich undurchführbar*” cümlesinin serbest çevrilmiş olduğu görülüyor. Halbuki “*ama bu neredeyse / tamamen imkânsızdı*” şeklinde aktarabilir, hem cümle yapısına hem de anlama sadık kalmış olur, böylelikle de cümleyi devrik cümle yapmamış ve cümledeki vurguyu artırmamış olurdu. Burada “*auf der rechten Seite zu schlafen*” “*sağına yatıp uyumak*” olarak aktarılmıştır. Dolayısıyla anlam bakımından gerekli olan “*yatıp*” kelimesini eklemiştir. “*sich in diese Lage bringen*” çeviride “*sağına dönemiyordu*” olarak aktarılmıştır. Burada “*kendini o / bu konuma getiremiyordu*” anlamı vardır. Anlam ve yapı açısından kaynak metinle örtüşmeyen, çevirmenin müdahalelerde bulunduğu bir çeviridir.

olarak aktarılmıştır. İlk cümlede de bir ünlem eklenmiştir. Bu ilave yerindedir. Genel itibariyle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

vergässe” kelimeleri çıkarılmıştır. “*olanlardan, kurtulabilir miyim, yatıp, kendini, buna, izin vermek*” ifadeleri kaynak metinde yer almamaktadır. Burada “*auf der rechten Seite zu schlafen*” “*sağına yatıp uyumak*” olarak aktarılmıştır. Dolayısıyla anlam bakımından gerekli olan “*yatıp*” kelimesini eklemiştir. Ayrıca “*er*” zamirini daha anlaşılır duruma getirmek için olsa gerek “*Gregor*” olarak aktarmıştır. İlk cümleyi çevirmenin tamamen serbest aktardığı görülmektedir. “*olanlardan kurtulabilir miyim*” ifadesi kaynak metinde yer almıyor. Tamamen serbest olarak aktarılmıştır. Dolayısıyla “*wie wäre es*” ve “*und alle Narrheiten vergässe*” tamamen çıkarılmış ve yerine “*olanlardan kurtulabilir miyim*” ifadesi yerleştirilmiştir. Burada “*auf der rechten Seite zu schlafen*” “*sağına yatıp uyumak*” olarak aktarılmıştır.

o / bu konuma getiremiyordu” anlamına gelmektedir. Anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir cümledir.

11 Mit welcher Kraft er sich auch auf die rechte Seite warf, immer wieder schaukelte er in die Rückenlage zurück.

Davranıp şöyle bir yan dönmeye çalıştıysa da, her seferinde, sallandı sallandı, arkası üstü düştü.

Çevirmenin kelime çıkardığı ve kelime eklediği görülmektedir. Kaynak metinde “*davranıp, şöyle, düştü, sallandı sallandı, çalıştıysa, da*” kelimeleri yer almamaktadır. Bunun yanı sıra “*mit welcher Kraft, auf die rechte Seite, zurückschaukeln*” kelimeleri çıkarılmıştır.

Bütün gücünü toplayıp sağına dönmeye çalıştıkça, sallanıp sallanıp gene sırt üstü düşüyordu.

Çevirmenin kelime çıkardığı ve kelime eklediği görülmektedir. Kaynak metinde “*bütün gücünü toplamaya çalışmak, sallanıp sallanıp, sırt üstü düşmek*” kelimeleri yer almamaktadır. Bunun yanı sıra “*mit welcher Kraft auch, immer wieder, zurückschaukeln*” kelimeleri çıkarılmıştır.

Sağ tarafına dönmek için ne kadar kuvvetli hamle yaparsa yapsın, her seferinde, sağa sola sallandıktan sonra sırtüstü kalakalıyordu.

Çevirmen kaynak metinde yer almayan “*hamle yapmak, kalakalmak*” kelimelerini eklemiştir. Aslında bu cümlede tam anlamıyla kelime eklenilmesinden söz edilemez. Çünkü bu cümlede pek çok *Verbgefüge*, yani eylem kalıplarının aktarımında

Böylelikle anlam bakımından gerekli olan “*yatıp*” kelimesi eklenmiştir.

“*...sich in diese Lage bringen*” çeviride “*...buna izin vermiyordu*” olarak aktarılmıştır. Burada “*şu anki haliyle kendini o / bu konuma getiremiyordu*” ifadeleriyle cümleyi anlam bakımından değiştirmemiş olurdu.

Anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen, çevirmenin müdahalelerde bulunduğu bir çeviridir.

Defalarca denedi fakat hep sallanarak sırtüstü düştü,

Çevirmenin kelime, hatta cümle çıkardığı ve kelime eklediği görülmektedir. Kaynak metinde “*defalarca denemek*”, ifadesi yer almamaktadır.

Çevirmen cümleye ciddi müdahalede bulunmuş ve cümleyi tamamen serbest bir şekilde aktarmıştır.

Bu cümle anlam ve yapı bakımından serbest bir çeviridir.

Aslında bu cümlede tam anlamıyla kelime çıkarılması ve eklenilmesinden söz edilemez. Çünkü bu cümlede pek çok *Verbgefüge*, yani eylem kalıplarının aktarımında zorluk yaşanmaktadır. Örneğin “*sich auf etwas werfen*” kalıbı, “*bir şey yapmaya çalışmak, uğraşmak*” anlamındadır. Dolayısıyla burada da “*auf die rechte Seite*” ifadesinden de yararlanılarak “*sağa dönmeye çalışmak, uğraşmak*” gibi ifadelerle aktarılabilir. Diğer kalıp ifade ise “*mit welcher Kraft auch*”. Burada kastedilen “*hangi kuvvetle olursa olsun*” ‘dur. Ayrıca “*in die Rückenlage zurückschaukeln*” kalıbı da “*zurückschaukeln*” kelimesinden dolayı sorun çıkarmaktadır. Anlam olarak “*sağa sola sallanıp sırtüstü konumuna gelmek*”tir. Bunlar göz önüne alınarak değerlendirildiği takdirde çevirmenin anlam yoğunluğu olan bu cümleyi “*davranıp,*

Aslında bu cümlede tam anlamıyla kelime çıkarılması ve eklenilmesinden söz edilemez. Çünkü bu cümlede pek çok *Verbgefüge*, yani eylem kalıplarının aktarımında zorluk yaşanmaktadır. Örneğin “*sich auf etwas werfen*” kalıbı, “*bir şey yapmaya çalışmak, uğraşmak*” anlamındadır. Dolayısıyla burada da “*auf die rechte Seite*” ifadesinden de yararlanılarak “*sağa dönmeye çalışmak, uğraşmak*” vsr. Şeklinde ifade edilebilir. Diğer kalıp ifade ise “*mit welcher Kraft auch*”. Burada kastedilen “*hangi kuvvetle olursa olsun*” ‘dur. Ayrıca “*in die Rückenlage zurückschaukeln*” kalıbı da “*zurückschaukeln*” kelimesinden dolayı sorun çıkarmaktadır. Anlam olarak “*sağa sola sallanıp sırtüstü konumuna gelmek*”tir. Bunlar göz önüne alınarak değerlendirildiği takdirde çevirmenin “*bütün gücünü toplayıp, çalıştıkça sallanıp*

zorluk yaşanmaktadır. Örneğin “*sich auf etwas werfen*” kalıbı, “*bir şey yapmaya çalışmak, uğraşmak*” anlamındadır. Dolayısıyla burada da “*auf die rechte Seite*” ifadesinden de yararlanılarak “*sağa dönmeye çalışmak, uğraşmak*” vsr. Şeklinde ifade edilebilir. Diğer kalıp ifade ise “*mit welcher Kraft auch*”. Burada kastedilen “*hangi kuvvetle olursa olsun*” ‘dur. Ayrıca “*in die Rückenlage zurückschaukeln*” kalıbı da “*zurückschaukeln*” kelimesinden dolayı sorun çıkarmaktadır. Anlam olarak “*sağa sola sallanıp sırtüstü konumuna gelmek*”tir. Bunlar göz önüne alındığında kaynak metinle anlam ve yapı bakımından örtüşen bir çeviridir.

şöyle, sallandı sallandı, yan dönme” gibi çevirisinden dolayı serbest bir çeviri olarak aktardığı söylenebilir.

sallanıp, sırt üstü düşüyordu” kelimelerini eklerken yukarıda izah edilen kurallara ve çevirilere uymadığı görülmektedir.

- 12 Er versuchte es wohl hundertmal, schloß die Augen, um die zappelnden Beine nicht sehen zu müssen, und ließ erst ab, als er in der Seite einen noch nie gefühlten, leichten, dumpfen Schmerz zu fühlen begann.

Titreyen bacaklarını görmemek için gözlerini yumdu. Belki yüz kez yan dönmeyi denedi. En sonunda böğrüne hafif, ama içine işleyen bir ağrı saplandı ve denemekten vazgeçti.

Kaynak metinde yer almayan *“yan dönmeyi, içine işleyen, saplandı, denemekten vazgeçti”* kelimeleri eklenmiş, *“geföhlt, dumpfen, fühlen, begannve müssen”* kelimeleri çıkarılmıştır.

Cümlelerin çeviri sıralaması değiştirildiğinden kaynak metindeki bir önceki cümleden yararlanarak *“yan dönmeyi”* ifadesi eklenmiştir. Kaynak metindeki sıralama takip edilmemiştir. Fakat daha sonraki *“denemekten”*

Belki yüz defa denedi bu işi; titreyen bacaklarını görmemek için gözlerini yumdu hep. En sonunda, daha önce hiç bilmediği, hafif, ama derinden gelen bir acı saplandı böğrüne; sağına dönmeyi denemekten vazgeçti.

“iş, hep, daha önce, bilmediği, ama, derinden gelen, saplandı, sağına dönmeyi, denemekten” ifadeleri kaynak metinde yer almamaktadır. *“geföhlt, dumpfen, fühlen, begann”* kelimeleri de çıkarılmıştır.

Daha önceki durumlardaki gibi burada da tamamen kelime eklenmesi ve çıkarılmasından söz edilemez. Çevirmen söz konusu kelimelerin anlamlarından hareket ederek uyarılma bir çeviri yapmıştır. Bu cümlede ise sadece

Belki yüz kez denedi bunu, havada debelenen bacaklarını görmemek için gözlerini yumdu; ve denemekten ancak böğrüne, o zamana kadar hiç hissetmediği hafif, belli belirsiz bir sancı girince vazgeçti.

Çevirmen *“havada”* ve *“girince”* kelimelerini eklemiştir. Fakat bu iki kelime de zorunlu bir eklemidir. Çünkü *“zappeln”* mana olarak *“titremek, çırpınmak, debelenmek”* anlamına gelmektedir. Dolayısıyla haşereye dönüşmüş Gregor sırtüstü kaldığından *“havada”* doğru bir ilavedir. Diğer kelimeyi ise çevirmenin iki defa *“hissetmek”* kelimesini kullanmaktan kaçınmıştır. Çünkü *“...hissetmediği...sancı hissedince vazgeçti”* ifadesi dilimizde kulağa pek hoş gelmemektedir.

Çırpınan bacaklarını görmemek için gözlerini kapadı. Sonunda yabancı olduğu bir ağrı hissetmeye başladı ve çabalamayı bıraktı.

Çevirmenin kelime ve cümle çıkardığı ayrıca kelime eklediği görülmektedir.

Kaynak metindeki *“Er versuchte es wohl hundertmal”* cümlesinin tamamen çıkarılmış olduğu görülmektedir.

Çevirmen cümleye ciddi müdahalede bulunmuş ve cümleyi tamamen serbest bir şekilde aktarmıştır.

Bu cümle anlam ve yapı bakımından uyarılma bir çeviridir.

ilavesi zorunludur. Çünkü **“bir şeyden vazgeçmek”** anlamına gelen **“liess erst ab”** ifadesi dilimizde anlaşılır olma durumundan dolayı zorunlu bir eklemedir. Kaynak metinde virgülle ve **“und”** bağlacı ile ayrılan üç temel cümle ve sonuncusunu takip eden bir **“als”** zaman yan cümlesi mevcuttur. Çevirmen ise nokta ile ayrılmış üç cümle şeklinde aktarmıştır. Ayrıca kaynak metindeki yan cümle son cümleye **“ve”** bağlacı ile bağlanmış, yan cümle temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümlede çevirmen cümle sıralamasını değiştirerek, normal sıralamada yapmaya gerek duyulmayacak kelime ekleyerek bir müdahale yapmıştır. Anlam ve yapı bakımından kaynak cümle ile örtüşmeyen bir çeviridir.

“denemekten” kelimesi zorunlu bir ilavedir. Çünkü bu ekleme olmadan dilimizde yeterince anlaşılır olmayacaktır. Bu cümlelerin yapısına da ciddi müdahale söz konusudur. Kaynak metinde virgülle ve **“und”** bağlacı ile ayrılan üç temel cümle ve sonuncusunu takip eden bir **“als”** zaman yan cümlesi mevcuttur. Çevirmen ise nokta ve noktalı virgül ile ayrılmış dört cümle şeklinde aktarmıştır. Ayrıca kaynak metindeki yan cümle temel cümle olarak aktarılmış, daha doğrusu hangi cümle olduğu tam anlaşılmamaktadır. Çevirmenin yapısına ve anlamına müdahalede bulunduğu bir çeviridir.

Kaynak metinle anlam ve yapı bakımından örtüşen bir çeviridir

- 13 “Ach Gott,” dachte er, “was für einen anstrengenden Beruf habe ich gewählt!”
- «Hay Allahım! dedi içinden, ne biçim meslek seçmişim.»
- Çevirmen **“dachte”**, yani
- “Hay Allahım!” diye düşündü, “ne yorucu bir meslek seçmişim böyle!”
- “Hey Tanrım!” diye düşündü, “Amma da zahmetli bir meslek seçmişim!”
- “Yüce Tanrım!” diye söylendi. Ne yorucu bir iş seçmişim meğer.

“*düşündü*” kelimesini “*dedi içinden*” olarak aktarmıştır. Ayrıca “*yorucu*” anlamına gelen “*anstrengen*” kelimesi çeviri metninde yer almıyor, yani kelime çıkarılmıştır.

Bunun yanı sıra ünlem işaretinin yerini değiştirerek cümle yapısına müdahalede bulunmuş. Anlam ve yapı bakımından orijinal cümleyle örtüşmeyen bir çeviridir.

Ayrıca çevirmen Almanca “*Gott*” kelimesini “*allahım*” şeklinde çevirmiştir. Oysa bu kelimenin kültürler arası ayrımı göz ardı edilmemeli. Bilindiği üzere bu kelime dinler arasında farklılık göstermektedir. Çünkü “*Allah*” kelimesi yalnızca Müslüman toplumlarda kabul görürken, “*Tanrı*” kelimesi genellikle Hıristiyan inancının bir ifadesidir. Dolayısıyla Gregor’un yaşadığı toplum inancı göz önüne alınırsa, onun “*Allah*” diye bir ifade kullanmayacağı, çeviride dikkat edilmesi gereken bir noktadır.

14 Tag aus, Tag ein auf der Reise.

Tanrının günü, ha babam dolaş dur!

Çevirmen “*auf der Reise*” ifadesini “*ha babam dolaş dur*” olarak serbest bir şekilde

Çevirmen cümleye “*böyle*” kelimesini eklemiştir. Bunu “*was für...*” kalıbının dilimizde yeterince ifade edilemeyeceğini düşünerek yapmış olabilir.

Anlam bakımından farklı ama yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir. Ayrıca çevirmen Almanca “*Gott*” kelimesini “*allahım*” şeklinde çevirmiştir. Oysa bu kelimenin kültürler arası ayrımı göz ardı edilmemeli. Bilindiği üzere bu kelime dinler arasında farklılık göstermektedir. Çünkü “*Allah*” kelimesi yalnızca Müslüman toplumlarda kabul görürken, “*Tanrı*” kelimesi genellikle Hıristiyan inancının bir ifadesidir. Dolayısıyla Gregor’un yaşadığı toplum inancı göz önüne alınırsa, onun “*Allah*” diye bir ifade kullanmayacağı, çeviride dikkat edilmesi gereken bir noktadır.

Her Allahın günü durmadan dolaş.

Çevirmen “*auf der Reise*” ifadesini “*durmadan dolaş*” olarak serbest bir şekilde

Ayrıca “*amma da*” kelimesi eklenmiştir. Burada “*amma da*” kelimesi sanki kaynak metinde “*denn*” kelimesi var gibi algılanıyor: “*was für einen anstrengenden Beruf habe ich denn gewählt!*”. Ayrıca bu ifadeyle orijinal metindeki dil de değiştirilmiştir.

Anlam bakımından farklı ama yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir

Her Allanın günü yoldayım.

Çevirmen “*auf der Reise*” ifadesini “*yoldayım*” olarak serbest bir şekilde aktarmıştır. Kaynak metinde yüklemsiz,

Çevirmen “*dachte*”, yani “*düşündü*” kelimesini “*söylendi*” olarak aktarmış, kelimenin anlamını değiştirmiştir.

Ayrıca “*meğer*” kelimesi eklenmiştir. Burada “*meğer*” kelimesi sanki kaynak metinde “*denn*” kelimesi var gibi algılanıyor: “*was für einen anstrengenden Beruf habe ich denn gewählt!*”.

Anlam bakımından farklı ama yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Çevirmen bu cümleyi amaç metinden tamamen çıkarmış, çevirmemiştir.

aktarmıştır. Burada “*yolda olmak*” anlamı vardır aslında Ayrıca çeviri metninde kaynak metinde yer almayan bir ünlem var. Anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

aktarmıştır. Burada “*yolda olmak*” anlamı mevcuttur. Anlam bakımından farklı ama yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

eliptik (eksilteli) bir ifade bulunmaktadır. Dolayısıyla Türkçe çevirisinde de “*yolda*” denilebilirdi ve kaynak metinle örtüşen bir çeviri olurdu. Anlam bakımından farklı ama yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

15 Die geschäftlichen Aufregungen sind viel größer, als im eigentlichen Geschäft zu Hause, und außerdem ist mir noch diese Plage des Reisens auferlegt, die Sorgen um die Zuganschlüsse, das unregelmäßige, schlechte Essen ein immer wechselnder, nie andauernder, nie herzlich werdender menschlicher Verkehr.

Yazıhane yaşamına taş çıkarcak bir sürü dert. Haydi şu ticaret işi neyse ne ama, şu gezi belası çekilmiyor. Tren değiştirmek, tren kaçırmak, vakti «amanı belli olmayan, üstelik berbat yemekler çekilir şey mi? Sonra, ömrün boyunca bir kere daha görmeyeceğin o bir sürü yeni yeni yüzler, ahbap olmaya fırsat bulamayacağın bir sürü yeni yeni yüzler, ahbap olmaya fırsat bulamayacağın bir sürü insan!

Bu cümlede kaynak metindeki ifadeler yer almamaktadır. Çevirmen cümle yapısını ve anlamını değiştirmiş, uyarlayarak aktarmıştır.

Bir büroda oturup çalışmaktan çok fazla derdi var bu ticaret işlerinin. Durmadan yolculuk yapmanın sıkıntısı da buna ekleniyor. Tren değiştirmek ve kaçırmak endişeleri, zamansız ve kötü yemekler; insanlarla durmadan değişen, hiçbir zaman sürekli olmayan, içtenlikten hep uzak kalan ilişkiler çekilir şey değil.

Çevirmen kaynak metindeki “*ausserdem, eigentlich*” kelimelerini ve “*und*” bağlacını çıkarmış “*ticaret*” kelimesini eklemiştir. Kelime bazında anlam sapması söz konusudur.

İlk cümle tam olarak anlaşılıyor, çünkü “*ticaret işleri*” bir büroda da icra

İşin yorgunluğu ve telaşı, firmadaki işlerin gerektirdiğinden çok daha fazla; üstelik başıma bir de bu seyahat belasını yıktılar; aktarma trenleri yakalamak için çektiğim sıkıntılar, düzensiz saatlerde yenen kötü yemekler, durmadan değişen, asla sürüp gitmeyen, içtenlik kazanmayan insan ilişkileri.

Çevirmen kelime anlamlarını değiştirmiştir. “*Aufregungen*” için “*yorgunluk ve telaş*” ifadesi kullanılmıştır. “*Eigentlich*” kelimesi için ise burada “*asıl*” yerine “*gerektirdiğinden*” olarak aktarılmıştır. “*und*” bağlacı çıkarılmış yerine noktalı virgül kullanılmıştır.

Mağazadaki masa başı işinden daha yorucu ve yıpratıcı. Günlerim hep yolculuk etmekle geçiyor. Peşinden koşturduğum trenler, düzensiz ve kötü yemekler, içtenlikten uzak, asla sürekliliği olmayan insan ilişkileri.

Bu cümlede kaynak metindeki ifadeler yer almamaktadır. Çevirmen cümle yapısını ve anlamını değiştirmiş, serbest bir şekilde aktarmıştır.

Bu cümle kaynak metinle örtüşür bir yanı olmayan sadece kısmen anlam aktarımı yapılmış bir çeviridir. Çevirmenin ciddi müdahalesi vardır. Cümleye yorum katmıştır. Dolayısıyla burada çeviri değil yorum söz

Bu cümle kaynak metinle örtüşür bir yanı olmayan sadece kısmen anlam aktarımı yapılmış bir çeviridir. Çevirmenin ciddi müdahalesi vardır. Cümleye yorum katmıştır. Dolayısıyla burada çeviri değil yorum söz konusudur.

edilebilir. Dolayısıyla burada kastedilen pazarlama işidir, yani ticaret kelimesinin eklenmesine gerek yoktur. Ayrıca cümle yapısı değiştirilmiş ve devrik cümle olarak aktarılmıştır.

İkinci cümlede “...noch ...*auferlegt*...” ifadesi “...*da ...ekleniyor*” biçiminde aktarılmış, yani burada anlam uyarlaması söz konusudur.

“*Zuganagsschlüsse*” kelimesini çevirmen “*tren değiştirmek ve kaçırmak*” olarak aktarmıştır. Halbuki burada “*aktarmalar*”, yani bağlantı hatlarının yakalanması anlamına gelmektedir. Ayrıca aktarmalar otobüs ve diğer ulaşım araçları için de geçerlidir.

Kaynak metinde tren ifadesine rastlanılmıyor. “*Plage*” için “*sıkıntı*” anlamı zayıf kalmıştır, çünkü sözlük karşılığına bakıldığında “*ceza, eziyet, işkence*” vsr. anlamları mevcuttur.

Son cümlede çevirmen “*çekilir şey değil*” ifadesini eklemiştir. Kaynak metindeki cümle

“*jmdm eine Plage auferlegen*” konusudur.

için kullanılan “*başına bela yıkmak*” deymi kullanılmıştır. Kaynak metindeki eksiltili ifadeyi “*Sorgen um etwas*” daha anlaşılır yapmak için olsa gerek “*çektğim*” kelimesi eklenmiştir.

“*Zuganagsschlüsse*” kelimesini çevirmen “*tren değiştirmek ve kaçırmak*” olarak aktarmıştır. Halbuki burada “*aktarmalar*”, yani bağlantı hatlarının yakalanması anlamına gelmektedir. Ayrıca aktarmalar otobüs ve diğer ulaşım araçları için de geçerlidir.

Kaynak metinde tren ifadesine rastlanılmıyor.

“*unregelmässig*” için çevirmen “*saatler*” kelimesini, tekil olan “*das Essen*” için ise çoğul “*yenen yemekler*” ifadesi eklemiştir.

Ayrıca kaynak metinde iki defa kullanılan “*nie*” kelimesi yalnız bir defa aktarılmış, dolayısıyla yazarın üslubuna müdahale edilmiştir.

Kaynak metindeki cümle yapısına çoğunlukla sadık

eksiltilidir. Çevirmen eksiltili cümleye bu ifadeyi ekleyerek cümlelerin yapısını ve anlamını değiştirmiştir. “und” bağlacının birleştirdiği iki temel cümle ve ardından gelen eksiltili cümleler nokta ve noktalı virgül ile ayrılmış cümleler halinde aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

16	Der Teufel soll das alles holen!	<u>Hepsi de yerin dibine batsın!»</u> Bu cümle bir deyim olduğundan Türkçe’de aynı anlamı veren birkaç karşılığı olabilir. Dolayısıyla bu cümle yapı ve anlam olarak örtüşük bir çeviridir.	<u>Yerin dibine batsın hepsi."</u> Bu cümle bir deyim olduğundan Türkçe’de aynı anlamı veren birkaç karşılığı olabilir. Dolayısıyla bu cümle yapı ve anlam olarak örtüşük bir çeviridir.	<u>Hepsinin canı cehenneme!"</u> Bu cümle bir deyim olduğundan Türkçe’de aynı anlamı veren birkaç karşılığı olabilir. Dolayısıyla bu cümle yapı ve anlam olarak örtüşük bir çeviridir.	<u>Hepsi yerin dibine batsın.</u> Bu cümle bir deyim olduğundan Türkçe’de aynı anlamı veren birkaç karşılığı olabilir. Dolayısıyla bu cümle yapı ve anlam olarak örtüşük bir çeviridir.
17	“Er fühlte ein leichtes Jucken oben auf dem Bauch; schob sich auf dem Rücken Langsam näher zum Bettpfosten, um den Kopf beser heben zu	Karnının üst bölümünde hafif bir kaşıntı duydu. Başını daha rahatça kaldırabilmek için, yattığı yerde sürüne sürüne karyola demirine yaklaştı. Şöyle dikkatle bakınca, tam kaşınan yerde bir anlam veremediği küçücük, beyaz	Karnının üstünde hafif bir kaşıntı duydu. Başını daha iyi kaldırabilmek için yattığı yerde sürünerek karyola demirine yaklaştı. Kaşınan yeri buldu; ne olduğunu bilemediği birçok küçücük beyaz noktacıklarla kaplıydı burası.	Karnının üstünde hafif bir kaşıntı hissetti; başını daha rahat kaldırabilmek için, kendini sırtının üstünde yavaş yavaş karyolanın ayağına doğru sürükledi; ne olduğuna karar veremediği bir sürü küçük beyaz benekle kaplanmış kaşı-	Karnının üstünde hafif bir kaşıntı hissetti, daha iyi görebilmek için ağır ağır yatağın başucuna doğru yaklaştı. Kaşınan yeri bulunduğu burada anlam veremediği bir sürü küçük ve beyaz nokta olduğunu gördü.

können; fand die juckende Stelle, die mit lauter kleinen weißen Pünktchen besetzt war, die er nicht zu beurteilen verstand; und wollte mit einem Bein die stelle betasten, zog es aber gleich zurück, denn bei der Berührung umwehten ihn Kälteschauer.

noktacıklar gördü. Ayacıklarından biriyle orayı şöyle bir kaşıyayım, dedi. Ayacığını dokundur-masıyla çekmesi bir oldu. Gövdesini bir ürperme kapladı.

Çevirmen kaynak metinde olmayan “*şöyle dikkatlice bakınca, tam, gördü, şöyle bir kaşıyayım, dedi*” ifadeleri eklenmiş, “*langsam, lauter, fand*” kelimeleri çıkarılmıştır. “*Auf dem Rücken*” ifadesi dilimize “*yattığı yerde sürüne sürüne*” olarak aktarılmıştır. Çevirmenin cümleye ciddi müdahalesi söz konusudur. Yüklemlerin, dolayısıyla fiillerin anlamları değiştirilmiştir. Kaynak metindeki işteş fiil “*sich schieben*” çevirisinde de “*kendini yaklaştırdı / sürükledi*” biçiminde ifade edilebilirdi. “*Fand*” için “*buldu*” yerine anlam değişikliği yapılarak hem “*şöyle dikkatlice bakınca*” hem de “*gördü*” ifadeleri eklenmiştir. “*wollte betasten*” için de aynı

Bacaklarından biriyle oraya dokunmak istedi. Ama dokundurmasıyla çekmesi bir oldu; bütün bedeni ürperdi.

Çevirmen kaynak metindeki “*denn, Berührung*” kelimelerini çıkarmıştır. “*Auf dem Rücken*” ifadesi dilimize “*yattığı yerde sürünerek*” olarak aktarılmıştır. Kaynaka metindeki işteş fiil “*sich schieben*” çevirisinde de “*kendini yaklaştırdı / sürükledi*” biçiminde ifade edilebilirdi. “*mit einem Bein*”, yani “*bir bacağıyla*” ifadesi yerine “*bacaklarından biriyle*” olarak verilmiş dolayısıyla anlamı değiştirilmiştir. Cümle yapısı bakımından da değişiklikler görülmektedir. Kaynak metinde noktalı virgüllerle ayrılan temel cümleler ve “*denn*” ile başlayan temel cümle çeviride nokta ile ayrılmıştır, yani noktalama değişimi yapılmıştır.

nan yeri buldu ve bir bacağıyla oraya dokunmaya çalıştı; ama derhal bacağına geriye çekti, çünkü o noktaya temas eder etmez, bütün bedenini buz gibi bir ürperti sarmıştı

Çevirmen “*bütün bedenini*” ifadesi eklemiştir. Ancak bu “*umwehen*” kelimesinin anlaşılabilirliği sağlamak için zaruri bir eklemidir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Ayaklarından biriyle kaşımak istedi fakat değmesi ile vücudunun her yanını bir titreme nöbeti kapladı.

Çevirmen kaynak metindeki “*zog es aber gleich zurück*” cümlesini “*auf dem Rücken*” ifadesini çıkarmış, “*ağır ağır, yatağın başucuna*” ifadelerini eklemiştir. “*Bettpfosten*” kelimesi dilimize “*yatağın başucu*” olarak aktarılmıştır. Burada “*yatağın ayağı*” daha doğru bir ifade olurdu. Kaynaka metindeki işteş fiil “*sich schieben*” çevirisinde de “*kendini yaklaştırdı / sürükledi*” biçiminde ifade edilebilirdi. “*mit einem Bein*”, yani “*bir ayağıyla*” ifadesi yerine “*ayaklarından biriyle*” olarak verilmiş dolayısıyla anlamı değiştirilmiştir. Cümle yapısı bakımından da değişiklikler görülmektedir. Kaynak metinde noktalı virgüllerle ayrılan temel cümleler ve “*denn*” ile başlayan temel cümle çeviride

durum söz konusudur. Burada **“dokunmak istedi”** anlamındadır, fakat çevirmenin **“şöyle bir kaşıyayım dedi”** olarak aktardığı görülüyor. **“Bein”**, yani **“bacak”** kelimesi burada **“ayacık”** olarak veilmiştir. Bunun dışında **“zog es aber gleich zurück”** cümlesi **“ama bacağını hemen geri çekti”** yerine **“ayacığın dokundurmasıyla ... bir oldu”** olarak çevrilmiştir. Cümle yapısı bakımından da değişiklikler görülmektedir. Kaynak metinde noktalı virgüllerle ayrılan temel cümleler ve **“denn”** ile başlayan temel cümle çeviride nokta ile ayrılmıştır, yani noktalama değişimi yapılmıştır. Çevirmenin ciddi müdahalelerinin söz konusu olduğu bu cümle anlam ve yapı bakımından uyarlama bir çeviridir.

Bunun dışında **“die mit besetzt war”** ilgi cümlesinin (Relativsatz) yapısı değiştirilerek temel cümle gibi aktarılmıştır. Çevirmenin ciddi müdahalelerinin söz konusu olduğu bu cümle anlam ve yapı bakımından uyarlama bir çeviridir.

nokta ile ayrılmıştır, yani noktalama değişimi yapılmıştır. Bunun dışında **“kaşınan yeri bulduğunda”** olarak aktarılan cümle kaynak metinde bir **“als”** yan cümle değil, bir temel cümledir, yani çevirmen cümle yapısını değiştirmiştir. Çevirmenin ciddi müdahalelerinin söz konusu olduğu bu cümle anlam ve yapı bakımından uyarlama bir çeviridir.

- 18 Er glitt wieder in seine frühere Lage zurück.
- Yine eski durumuna döndü.
- Gene eski durumunu aldı.
- Yine kayarak eski konumunu aldı.
- Yine eski konumuna döndü.
- Bu cümle anlaşılmıyor, çünkü “*eski durumunu*” derken tam olarak ne kastediliyor. Halbuki “*zurückgleiten*” yüklemi çıkarılmamış olsa cümle anlaşılabilirliğini yitirmeyecekti. Burada çevirisi zor olan ifade “*in seine frühere Lage zurückgleiten*” kelime anlamıyla “*eski konumuna geri kaymak*” biçimindedir. Böyle bir ifade biçimi olmadığından yukarıdaki çeviri önerisi daha uygundur. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.
- Bu cümle anlaşılmıyor, çünkü “*eski durumunu*” derken tam olarak ne kastediliyor. Halbuki “*zurückgleiten*” yüklemi çıkarılmamış olsa cümle anlaşılabilirliğini yitirmeyecekti. Burada çevirisi zor olan ifade “*in seine frühere Lage zurückgleiten*” kelime anlamıyla “*eski konumuna geri kaymak*” biçimindedir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.
- Bu cümlede “*yine*” kelimesinin yeri yanlıştır. Çünkü burada sanki Gregor tekrar tekrar kayıyormuş gibi algılanmaktadır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.
- Bu cümle anlaşılmıyor, çünkü “*eski durumunu*” derken tam olarak ne kastediliyor. Halbuki “*zurückgleiten*” yüklemi çıkarılmamış olsa cümle anlaşılabilirliğini yitirmeyecekti. Burada çevirisi zor olan ifade “*in seine frühere Lage zurückgleiten*” kelime anlamıyla “*eski konumuna geri kaymak*” biçimindedir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.
- 19 “Dies frühzeitige Aufstehen”, dachte er, “macht einen ganz blödsinnig.
- Kendi kendine : «Hep böyle erkenden kalkmak kadar insanı sersemleten bir şey olmaz,
- “Böyle erken kalkmak insanı iyice sersemletiyor,” diye düşündü.
- “Bu erken kalkmalar,” diye düşündü, “insanı büsbütün serseme çeviriyor.
- “Şu erken kalkmak yok mu” diye düşündü. “İnsanı sersemletiyor.
- Çevirmen kelime eklemiş ve cümle yapısını değiştirmiştir. Kaynak metinde “*kadar, bir şey olamaz*” ifadeleri yer almamaktadır. Cümle yapısına da ciddi müdahale söz konusudur. Kaynak metinde Çevirmen bu cümlenin yapısına müdahale etmiş ve üslubu değiştirmiştir. Kesintiye uğrayan düşünce aktarımı tek cümle olarak kesintisiz aktarılmıştır. Ayrıca “*dies*” için “*bu*” Çevirmen “*dies*” zamiri “*bu*” diye yalnız başına aktarıldığında anlaşılabilirliği bozar düşüncesiyle olsa gerek “*Aufstehen*” kelimesini çoğul olarak aktarmıştır. Ayrıca “*machen*” eylemi için Çevirmen bu cümlenin yapısına müdahale etmiş ve üslubu değiştirmiştir. Kesintiye uğrayan cümle “*yok mu*” ifadesi eklenerek iki tamamlanmış cümle olarak aktarmıştır. Bu cümle

	<p>düşünce anlatımı kesilerek dolaylı aktarıma geçilmiştir. Çeviride ise bu üslup “<i>düşündü</i>” yerine, iki nokta üst üste konularak “<i>kendi kendine</i>” olarak aktarılmıştır. Ayrıca cümle tamamen bir anlam uyarlamasıdır. Dolayısıyla ne yapı ne de anlam bakımından kaynak metinle örtüşmemektedir.</p>	<p>yerine “<i>böyle</i>” kullanılmıştır. Bu cümle yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.</p>	<p>“<i>çevirmek</i>” anlamını tercih etmiştir. Burada <i>-imek</i> eylemi de kullanılabilirdi. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.</p>	<p>soru cümlesine dönüştürülmüş, hem yapı hem de anlam değiştirilmiştir. Ayrıca “<i>dies</i>” için “<i>bu</i>” yerine “<i>şu</i>” kullanılmıştır. Bunun dışında “<i>ganz</i>” kelimesi çıkarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.</p>	
20	<p>Der Mensch muß seinen Schlaf haben.</p>	<p>İnsan dediğin şöyle doya doya uyumalı.</p>	<p>“İnsan uykusunu iyice almalı.</p>	<p>İnsan uykusunu almalı.</p>	<p>Uykuyu doya doya almak lazım.</p>
	<p>Çevirmen cümlenin anlamını uyarlayarak serbest bir çeviri yapmıştır, çünkü kaynak metinde “<i>insan dediğin şöyle doya doya</i>” ifadesi yer almamaktadır. Bu cümle serbest bir çeviridir.</p>	<p>Kaynak metinde “<i>iyice</i>” kelimesi yoktur. “<i>müssen</i>” kelimesini vurgulamak için eklenmiş olabilir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.</p>	<p>Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.</p>	<p>Çevirmen cümlenin anlamını uyarlayarak serbest bir çeviri yapmıştır, çünkü kaynak metinde “<i>uykuyu doya doya almak</i>” ifadesi yer almamaktadır. Bu cümle serbest bir çeviridir.</p>	
21	<p>Andere Reisende leben wie Haremsfrauen.</p>	<p>Şu dünyada, harem kadınları gibi gezenler de vardır.</p>	<p>Başka gezginciler harem kadınları gibi yaşıyorlar.</p>	<p>Öteki pazarlamacılar harem kadınları gibi yaşıyorlar.</p>	<p>Harem kadınları gibi gezen pazarlamacılar var.</p>
	<p>Cümle anlaşılmamıştır. Dolayısıyla tamamen serbest bir çeviridir.</p>	<p>Cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir, ancak “<i>gezginciler</i>” ifadesi dilimizde</p>	<p>Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.</p>	<p>Cümle anlaşılmamıştır. Dolayısıyla tamamen serbest bir çeviridir.</p>	

- 22 Wenn ich zum Beispiel im Laufe des Vormittags ins Gasthaus zurückgehe, um die erlangten Aufträge zu überschreiben, sitzen diese Herren erst beim Frühstück.
- Öğleden sonra, her ne zaman, siparişleri yazmak için otele dönsem böylelerini görürüm. Baylar daha hâlâ kahvaltı başındadırlar.
- Örneğin, öğleden sonraları aldığım siparişleri kaydetmek için ne zaman otele dönsem, bu bayların daha kahvaltı masasına oturduklarını görürüm.
- Mesela ben aldığım siparişleri merkeze iletmek için ne zaman otele öğleden önce dönecek olsam, bu beyler kahvaltıya daha yeni oturmuş oluyorlar.
- Çevirmenin bu cümleye ciddi müdahaleleri söz konusudur. Cümleyi kısmen anlamamıştır. Kelime ekleme ve çıkarmalar da mevcuttur.
- “*Vormittag*” “*öğleden sonra*” değil “*öğleden önce*” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla yanlış aktarım söz konusudur. Çevirmen “*görürüm, masa*” kelimelerini eklemiştir. Ayrıca “*erst*” için burada “*daha*” kelimesi kullanılmıştır. Halbuki burada kastedilen “*daha yeni*” oturmuş olmalarıdır. “*Gasthaus*” tam olarak bir “*otel*” anlamında değildir. Belki Türkçe’deki “*misafirhane*” ile kıyaslanabilir. Bu cümle anlam bakımından kaynak yaygın olarak kullanılmamaktadır. “*Pazarlamacı*” yada eserin yazıldığı tarih dikkate alınırsa “*seyyar mümessil*” daha uygun bir ifade olurdu.
- Çevirmenin “*merkeze*” kelimesini eklemiştir. Bu kelimeyi “*überschreiben*” eyleminden dolayı eklemiştir. Ancak bu eylemin burada tam ne anlama geldiği anlaşılmamaktadır, çünkü aldığı siparişleri acaba temize mi geçiyor, yoksa bu kelimenin anlamına bakıldığında “*devretmek*” anlamı da olduğundan acaba firmaya mı iletiyor? Bu ise eserin yazılış tarihi dikkate alındığında ancak mektup yada telgraf ile mümkündür. Yazarın ifadesi tam olarak anlaşılmamaktadır. İkinci
- Aldığım siparişleri firmaya iletmek üzere öğleden önce otele döndüğümde daha kahvaltı edenler oluyor.
- Çevirmenin bu cümleye ciddi müdahaleleri söz konusudur. Cümleyi kısmen anlamamıştır. Kelime ekleme ve çıkarmalar da mevcuttur.
- “*zum Beispiel, im Laufe, diese Herren, sitzen*” kelimeleri çıkarılmış, “*kahvaltı etmek*” ifadesi eklenmiştir. “*Gasthaus*” tam olarak bir “*otel*” anlamında değildir. Ayrıca “*beim Frühstück sitzen*” “*kahvaltı etmek*” değil “*kahvaltıya oturmak*” anlamına gelmektedir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlamaya bir çeviridir.

kullanılmıştır. Halbuki burada kastedilen **“daha yeni”** oturmuş olmalarıdır, yani yukarıda **“Vormittag”** örneğinde olduğu gibi cümle tam anlaşılmamıştır. Cümle yapısı da değiştirilmiştir. Kaynak metindeki “wenn” zaman yan cümlesine **“görürüm”** eklenerek temel cümleye dönüştürülmüştür. Bunun dışında **“Gasthaus”** tam olarak bir **“otel”** anlamında değildir. Belki bizdeki **“misafirhane”** ile kıyaslanabilir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen, kısmen anlaşılmayan uyarılama bir çeviridir.

metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

öneri söz konusu ise bu kelimenin eklenmesi zaruridir. Aksi takdirde bir yanlış anlama durumu mevcuttur. **“Gasthaus”** tam olarak bir **“otel”** anlamında değildir. Belki bizdeki **“misafirhane”** ile kıyaslanabilir. Ancak genel olarak bakıldığında bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

23 Das sollte ich bei meinem Chef versuchen; ich würde auf der Stelle hinausfliegen.

İnsanlık hali. Ben de böyle bir şey yapmaya kalkıyorsa, kimbilir neler der bizim şef? Pasaportumu verir elime muhakkak.

Cümle anlaşılmamıştır. **“İnsanlık hali, kimbilir neler der bizim, Pasaportumu verir elime muhakkak”** ifadeleri

Bizim şeften bende başka bir şey istemeye kalksam, adam beni hemen kapı dışarı eder.

“meinem” cümlede yerine **“bizim”** olarak aktarılmıştır.

Ayrıca **“bende”** kelimesinin yazımında hata vardır. Ayrı yazılması gerekirdi.

Ben bunu bizim patrona yapmaya kalksam, hemen oracıkta kapı dışarı edilirim.

“meinem” cümlede yerine **“bizim”** olarak aktarılmıştır.

“auf der Stelle” ifadesi için hem **“hemen”** hem de **“oracıkta”** kelimeleri kullanılmıştır.

Ben patronuma böyle bir şey yapmaya kalksam, kim bilir başıma neler gelir?

Hemen kapı dışarı edilirim.

“kim bilir başıma neler gelir?” cümlesi kaynak metinde bulunmamaktadır. Ayrıca cümle yapısı değiştirilmiştir. Kaynak

	<p>kaynak metinde yer almamaktadır. Ayrıca “kimbilir” kelimesi yanlış yazılmıştır. Bu cümle tamamen uyarlama bir çeviridir.</p>	<p>Kaynak metinde “başka bir şey istemek” ifadesi yer almamaktadır. Cümle yapısı değiştirilmiştir. Kaynak metinde noktalı virgülle ayrılmış iki cümle vardır. Çevirmen ilk cümleyi bir “wenn” koşul cümlesi gibi aktarmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.</p>	<p>Çevirmen bunu “würde” kelimesini vurgulamak için yapmış olabilir. Cümle yapısı değiştirilmiştir. Kaynak metinde noktalı virgülle ayrılmış iki cümle vardır. Çevirmen ilk cümleyi bir “wenn” koşul cümlesi gibi aktarmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.</p>	<p>metinde noktalı virgülle ayrılmış iki cümle vardır. Çevirmen ilk cümleyi bir “wenn” koşul cümlesi gibi aktarmış ve “kim bilir başıma neler gelir?” cümlesini eklemiş ve soru cümlesine dönüştürmüştür. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.</p>	
24	<p>Wer weiß übrigens, ob das nicht sehr gut für mich wäre.</p>	<p>Hem, belki de böylesi daha hayırlı olur.</p>	<p>Kim bilir, benim için belki böylesi daha iyi.</p>	<p>Gerçi bunun benim için hayırlı olmayacağı ne malum ki!</p>	<p>Belki böylesi çok daha iyi olurdu.</p>
	<p>Çevirmen tamamen serbest bir çeviri yapmıştır. Kaynak metindeki cümle yorumlanmıştır.</p>	<p>Çevirmen kısmen serbest bir çeviri yapmıştır. Kaynak metindeki cümle Türkçe’ye yorumlanmıştır. Bu cümledeki zorluk “ob” cümlesinden kaynaklanmaktadır. Burada “-ıp, -ıpmadığı” şeklinde aktarılması gerekmektedir. Ancak dilimizde bu ifade biçimi bu cümlede uygun düşmeyeceğinden uyarlama bir çeviri yapılmıştır.</p>	<p>Çevirmen kısmen serbest bir çeviri yapmıştır. Kaynak metindeki cümle Türkçe’ye yorumlanmıştır. Bu cümledeki zorluk “ob” cümlesinden kaynaklanmaktadır. Burada “-ıp, -ıpmadığı” şeklinde aktarılması gerek. Ancak dilimizde bu ifade biçimi bu cümlede uygun düşmeyeceğinden uyarlama bir çeviri yapılmıştır.</p>	<p>Çevirmen kısmen serbest bir çeviri yapmıştır. Kaynak metindeki cümle Türkçe’ye yorumlanmıştır. Bu cümledeki zorluk “ob” cümlesinden kaynaklanmaktadır. Burada “-ıp, -ıpmadığı” şeklinde aktarılması gerek. Ancak dilimizde bu ifade biçimi bu cümlede uygun düşmeyeceğinden uyarlama bir çeviri yapılmıştır.</p>	<p>Çevirmen tamamen serbest bir çeviri yapmıştır. Kaynak metindeki cümle yorumlanmıştır.</p>

- 25 Wenn ich mich nicht wegen meiner Eltern zurückhielte, ich hätte längst gekündigt, ich wäre vor den Chef hin getreten und hätte ihm meine Meinung von Grund des Herzens aus gesagt.
- Anamı babamı düşünüp kendimi tutmasam, şimdiye kadar çoktan basmıştım istifayı. Dosdoğru gider dikilirdim patronun karşısına, açardım ağzımı, yumardım gözümü.
- Çevirmen kaynak metinde yer almayan **“şimdiye kadar, dosdoğru gider, açardım ağzımı yumardım gözümü”** ifadelerini eklemiştir. **“von Grund Herzens aus”** burada **“açardım ağzımı yumardım gözümü”** olarak aktarılmıştır. Halbuki **“içimden geldiği gibi”** olmalıydı. Ayrıca cümle yapısı da değiştirilmiştir. **“wenn”** koşul yan cümlesi ve onu takip eden temel cümle diğer cümlelere önce virgöl, sonra da **“und”** bağlacıyla birleşmektedir. Çevirmen ise ilk temel cümleyi hem nokta ile ayırmış hem de devrik cümle olarak aktarmış, ardından gelen cümleleri
- Anamı babamı düşünmemiş olsam, çoktan vazgeçmişim bu işten. Şefin karşısına dikilir, ağzıma geleni söyledim ona.
- Çevirmen kaynak metinde yer almayan **“vazgeçmişim bu işten”** ifadesini eklemiştir. Burada söz konusu olan istifanın verilesidir, yani anlam değiştirilmiştir. **“von Grund Herzens aus”** burada **“ağzıma geleni”** olarak aktarılmıştır. Halbuki **“içimden geldiği gibi”** olmalıydı. Ayrıca cümle yapısı da değiştirilmiştir. **“wenn”** koşul yan cümlesi ve onu takip eden temel cümle diğer cümlelere önce virgöl, sonra da **“und”** bağlacıyla birleşmektedir. Çevirmen ise ilk temel cümleyi hem nokta ile ayırmış hem de devrik cümle olarak aktarmış, ardından gelen cümleleri
- Annemden babamdan çekinmesem çoktan istifamı vermişim; patronun karşısına çıkmış, düşündüklerimi ona içimden geldiği gibi söylemişim.
- “wenn”** koşul yan cümlesi ve onu takip eden temel cümle diğer cümlelere önce virgöl, sonra da **“und”** bağlacıyla birleşmektedir. Çevirmen ise ilk cümleyi noktalı virgöl ile, diğerlerini de virgöl ile birbirine bağlamıştır. **“und”** bağlacı çıkarılmıştır. **“Meinung”** anlam düşüklüğü olmaması için çoğul olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.
- Annemle babamı düşünmeseydim eğer çoktan ayrılmıştım işimden. Çıkardım patronun karşısına, ne düşündüğümü korkusuzca söyledim.
- Çevirmen kaynak metinde yer almayan **“ayrılmıştım işimden, korkusuzca”** ifadelerini eklemiştir. Burada söz konusu olan istifanın verilesidir, yani anlam değiştirilmiştir. **“von Grund Herzens aus”** burada **“korkusuzca”** olarak aktarılmıştır. Halbuki **“içimden geldiği gibi”** olmalıydı. Ayrıca cümle yapısı da değiştirilmiştir. **“wenn”** koşul yan cümlesi ve onu takip eden temel cümle diğer cümlelere önce virgöl, sonra da **“und”** bağlacıyla birleşmektedir. Çevirmen ise ilk temel cümleyi hem nokta ile ayırmış hem de devrik cümle olarak aktarmış, ardından gelen cümleleri ise virgülle bağlamıştır.

	ise virgülle bağlamıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.	bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.		Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.	
26	Vom Pult hätte er fallen müssen!	Masanın üstünden yere yuvarlanırdı muhakkak.	Masanın üstünden yere yuvarlanırdı herhalde.	Kesinlikle o yüksek masasından yere yuvarlanırdı!	O zaman masasından düşerdi herhalde.
	Bu cümlenin aktarımındaki güçlük kaynak metinde kullanılan “Konjunktiv II” den kaynaklanmaktadır. Çünkü bu ifade biçiminde dilimizdeki “-ırdı” takısı bazı durumlarda zayıf kalabilir. Bu nedenle çevirmen “muhakkak” kelimesini eklemiştir. Kaynak metinde cümle bir ünlem işareti içermektedir. Çeviride nokta bulunmaktadır, yani cümle yapısı değiştirilmiştir. Ancak cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.	Bu cümlenin aktarımındaki güçlük kaynak metinde kullanılan “Konjunktiv II” den kaynaklanmaktadır. Çünkü bu ifade biçiminde dilimizdeki “-ırdı” takısı bazı durumlarda zayıf kalabilir. Bu nedenle çevirmen “herhalde” kelimesini eklemiştir. Bunun yerine “müssen” fiilinden dolayı “kesinlikle” ya da “muhakkak” kelimesi kullanılması daha doğru olurdu. Kaynak metinde cümle bir ünlem işareti içermektedir. Çeviride nokta bulunmaktadır, yani cümle yapısı değiştirilmiştir. Ancak cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.	Bu cümlenin aktarımındaki güçlük kaynak metinde kullanılan “Konjunktiv II” den kaynaklanmaktadır. Çünkü bu ifade biçiminde dilimizdeki “-ırdı” takısı bazı durumlarda zayıf kalabilir. Bu nedenle çevirmen “kesinlikle” kelimesini eklemiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.	Bu cümlenin aktarımındaki güçlük kaynak metinde kullanılan “Konjunktiv II” den kaynaklanmaktadır. Çünkü bu ifade biçiminde dilimizdeki “-ırdı” takısı bazı durumlarda zayıf kalabilir. Bu nedenle çevirmen “herhalde” kelimesini eklemiştir. Bunun yerine “müssen” fiilinden dolayı “kesinlikle” ya da “muhakkak” kelimesi kullanılması daha doğru olurdu. Kaynak metinde cümle bir ünlem işareti içermektedir. Çeviride nokta bulunmaktadır, yani cümle yapısı değiştirilmiştir. Bunun dışında “o zaman” ifadesi eklenmiştir. Kaynak metinde yer	

27 Es ist auch eine sonderbare Art, sich auf das Pult zu setzen und von der Höhe herab mit dem Angestellten zu reden, der überdies wegen der Schwerhörigkeit des Chefs ganz nahe herantreten muß.

O acaip haller de ne oluyordu yani? Memurlara bir şeyler söylemek istemeye görsün, masanın üstüne çıkıp oturuyor. Dersin, sanki tahta çıkıyor mübarek! Sonra, kulağı ağır işitiyor diye, cümle âlemi etrafına toplamalar da ne oluyor öyle!

Kaynak metindeki cümle Türkçe’de birebir görülemiyor. Çevirmen cümleyi yorumlayarak aktarmış, hatta neredeyse hiç anlamamıştır. “*o acaip haller...yani? Memurlara ...görsün, Dersin sanki ... mübarek! Cümle âlemi ... ne oluyor öyle*” ifadeleri kaynak metinde yer almamaktadır. Çevirmen hem yazarın üslubuna hem de anlama ciddi biçimde müdahale etmiştir.

Adamın garip halleri de var. Memurun birine bir şey söylemek istediği zaman masanın üstüne çıkıp oturuyor. Bir de kulağı ağır olduğu için memur, ta yanına kadar yaklaşmak zorunda kalıyor.

Çevirmen cümleye eklemeler yapmış, kelime çıkarmıştır. “*adamın garip halleri de var*”, “*Memurun birine bir şey söylemek istediği zaman*” ifadeleri kaynak metinde yer almıyor. “*von der Höhe herab mit dem Angestellten zu reden*” ifadesi de çıkarılmıştır. Çevirmen cümleyi yorumlayarak aktarmış, yukarıdaki eklemeler ve çıkarmaları da yaparak hem üsluba hem de anlama etki etmiştir. Kaynak metinle ne yapı ne de anlam bakımından örtüşen bir çeviridir.

Masanın üzerine oturması yetmiyormuş gibi, kulakları ağır işittiğinden masaya iyice yaklaşmak zorunda kalan elemıyla yukarıdan aşağıya doğru konuşması da çok tuhaf bir tarz doğrusu.

Çevirmen cümleye eklemeler yapmış, kelime çıkarmıştır. Kaynak metinde olmayan “*yetmiyormuş gibi, çok, doğrusu*” kelimelerini eklemiş, “*überdies, Chef*” kelimelerini çıkarmıştır. Çevirmen “*überdies*” kelimesini bulunduğu cümlede içerisinde aktarmada zorluk yaşadığından olsa gerek “*yetmiyormuş gibi*” biçiminde aktarmıştır. Ayrıca “*sein*” daha doğrusu “*ist*” yüklemine *-imek* fiili yerine eksiltili olarak kullanmıştır, yani *tarz (dır)* ve bundan dolayı anlaşılabilirliğin tam olarak sağlanması amacıyla “*doğrusu*” kelimesini eklemiştir.

almamaktadır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

Masanın üzerine çıkıp memurlarına öyle yüksekten konuşması başlı başına tuhaf bir davranış. Hele bir de kulağı ağır işitiyor diye memurların masanın etrafına toplaması.

Çevirmen cümle yapısını değiştirdiğinden anlamda da farklılaşma olmuştur. Kaynak metinde cümle iki nesneli (Infinitiv mit zu) yapıya sahip bir temel cümle ve bir ilgi cümlesinden (Relativsatz) ibarettir. Çevirmen, nokta işareti ile iki cümleyi ayırmak kaydıyla cümle yapısına ciddi bir müdahalede bulunmuştur. Ayrıca “*öyle, başlı başına, hele, diye, masanın etrafına toplaması*” kelimeleri eklenmiştir. Bunun dışında “*memurlar*” çoğul olarak aktarılmış ve bu kişi ya da kişiler “*etrafında toplanmıyor*” “*iyice yaklaşmak*”

28 Nun, die Hoffnung ist noch nicht gänzlich aufgegeben; habe ich einmal das Geld beisammen, um die Schuld der Eltern an ihn abzuzahlen – es dürfte noch fünf bis sechs Jahre dauern – , mache ich die Sache unbedingt.

Neyse.
Yine de bütün umutlar suya düşmüş değil.
Hele ana babamın ona olan borcunu bir temizleyeyim – ki bu da aşağı yukarı beş altı yılı bulur - bu işi de yüzde yüz yaparım.

Çevirmen **“habe ich einmal das Geld beisammen”** cümlesini çıkarmış, yerine yorumlayarak **“temizleyeyim”** kelimesini eklemiştir. Ayrıca **“bütün”** kelimesi eklenmiştir. **“unbedingt”** kelimesi yerine **“yüzde yüz”** olarak serbest biçimde aktarılmıştır. **“Hoffnung”** kelimesi dilimizde tekil çevrildiği takdirde anlam düşüklüğüne neden olacağından çoğul aktarılmıştır. Yukarıdaki söz konusu cümle çıkarıldığından anlam eksik

Neyse, gene de bütün umutlar kesilmiş değil.. Anamın babamın ona olan borcunu ödeyecek kadar parayı biriktirdim mi, çaresiz bu işi çözümleneceğim.

Çevirmen **“es dürfte ... Jahre dauern”**cümlesini çıkarmıştır.

Ayrıca **“bütün”** kelimesi eklenmiştir. **“die Sache unbedingt machen”** ifadesi **“mutlaka bu işi yapacağım”** yerine **“çaresiz bu işi çözümleneceğim”** olarak serbest biçimde aktarılmış, anlam değiştirilmiştir.

Çevirmenin ciddi müdahalelerde bulunduğu bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Cümle yapı bakımından kaynak metinle örtüşmekle birlikte anlam bakımından serbest bir çeviridir.

Ancak umudum büsbütün tükenmiş değil henüz; anne babamın ona olan borcunu ödeyecek parayı biriktirdiğim anda -beş altı yıl daha sürebilir bu- bunu muhakkak yapacağım.

Çevirmen edilgen cümleyi etken olarak aktarmış ve özneyi değiştirmiştir. Anlam bakımından uyuşan ancak yapı bakımından kısmen örtüşen bir çeviridir.

zorunda kalıyorlar”.
Anlam ve yapı bakımından kaynak cümleyle farklılıkları olan bu cümle uyarlama bir çeviridir.

Yine de tüm ümitler yitirilmiş değil.
Annem ile babamın patrona olan borcunu ödememiz için gerekli parayı bir kez biriktirdim mi. - ki bu hemen hemen beş, altı yıl sürer.- işte o zaman yapacağım tüm bu düşüncelerimi.

Çevirmen **“nun, noch nicht”** kelimelerini çıkarmıştır.

Ayrıca **“tüm”** kelimesi eklenmiştir.

“die Sache unbedingt machen” ifadesi **“mutlaka bu işi yapacağım”** yerine **“işte o zaman yapacağım tüm bu düşüncelerimi”** olarak serbest biçimde aktarılmış, anlam değiştirilmiştir.

Çevirmenin ciddi müdahalelerde bulunduğu bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle

	kalmıştır. Cümle yapısı da kaynak metinden farklıdır. Noktalı virgül ve virgülle ayrılan cümleler nokta işaretiyle ayrılmıştır. Anlam ve yapı bakımından örtüşmeyen bir çeviridir.			örtüşmeyen bir çeviridir.	
29	Dann wird der große Schnitt gemacht.	İşte o zurnan hesabını görürüm onun.	O zaman hesabını göreceğim ben onun.	Ondan sonra o büyük adım atılacak.	Kaynak metindeki bu cümle, çevirmen tarafından çevrilmemiştir.
	Çevirmen cümleyi tamamen serbest biçimde aktarmıştır. Cümle yapısı da değişmiştir, pasif cümle devrik bir aktif cümle olarak aktarılmıştır. Anlam ve yapı bakımından örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.	Çevirmen cümleyi tamamen serbest biçimde aktarmıştır. Cümle yapısı da değişmiştir, pasif cümle devrik bir aktif cümle olarak aktarılmıştır. Anlam ve yapı bakımından örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.	Çevirmen cümleyi tamamen serbest biçimde aktarmıştır. Cümle yapısı da değişmiştir, pasif cümle devrik bir aktif cümle olarak aktarılmıştır. Anlam ve yapı bakımından örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.	Çevirmen “ <i>der</i> ” tanımlığı (Artikel) için “ <i>o</i> ” zamirini, “ <i>Schnitt</i> ” kelimesi için de “ <i>adım</i> ” ifadesini kullanmıştır. Buradaki “ <i>der grosse Schnitt</i> ” mecazi bir anlam içerdiğinden çevirmen isabetli bir çeviri yapmıştır. Ayrıca “ <i>der</i> ” tanımlığı için bu cümlede “ <i>o</i> ” zamirinin kullanılması doğrudur, çünkü bir önceki cümlede yapılacak iş anlatılıyor ve atılacak “ <i>o adımdan</i> ” bahsediliyor. Anlaşılabilirlik açısından gerekli bir eklemedir. Cümle kaynak metinle örtüşmektedir.	
30	Vorläufig allerdings muß ich aufstehen,	Ama şimdi kalkayım. Beş trenine yetişmem gerek»	Yalnız, şimdilik kalkmam gerek. Bineceğim tren saat beşte	Ama şimdi kalkmak zorundayım, trenim beşte	Ama şimdi yataktan çıkmak zorundayım, çünkü beş trenine

denn mein Zug fährt um fünf."	<p>dedi.</p> <p>Çevirmen "<i>muss, mein, denn, fährt</i>" kelimelerini çıkarmış, "<i>yetişmem gerek, dedi</i>" ifadelerini eklemiştir. Cümle yapısında da değişiklik söz konusudur. Noktalama değişimi ile çevirmen kaynak metinde virgül ile bağlı iki cümleyi nokta işareti ile ayırmıştır. Ayrıca "<i>dedi</i>" ifadesini ekleyerek hem anlam hem de yapı olarak cümleyi tamamen değiştirmiştir. "<i>mein Zug fährt um fünf</i>" cümlesi "<i>trenim beşte kalkıyor</i>" yerine "<i>beş trenine yetişmem gerek</i>" diye aktarılmıştır. Cümle anlam ve yapı olarak uyarlama bir çeviridir.</p>	<p>kalkıyor."</p> <p>Çevirmen "<i>bineceğim</i>" kelimesini eklemiş, "<i>denn</i>" kelimesini çıkarmıştır. "<i>mein Zug</i>" ifadesi "<i>bineceğim tren</i>" olarak çevrilmiştir, halbuki "<i>trenim</i>" denildiğinde o trenin bineceği tren olduğu anlaşılıyor, dolayısıyla kelimelerin anlamının değiştirilmesine gerek yoktu. "<i>denn</i>" kelimesi çıkarıldığından virgül yerine nokta kullanılmış, yani cümle yapısı değiştirilmiştir. Cümle anlam ve yapı olarak serbest bir çeviridir.</p>	<p>hareket ediyor!"</p> <p>Kaynak metinde olmayan ünlem işareti eklenmiş, "<i>denn</i>" kelimesi çıkarılmıştır. "<i>ama</i>" ve "<i>çünkü</i>" kelimeleri birbirini tamamlayan iki cümlede anlamı bozacağından çıkarılmış olabilir. Cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmektedir.</p>	<p>yetişmem lazım.</p> <p>"<i>yataktan çıkmak</i>" kelimesi eklenmiştir. Bu ekleme yerine sadece "<i>kalkmak</i>" ifadesinin kullanılması, kaynak metinle örtüşen bir ifade olurdu, hem de "<i>yataktan</i>" kelimesinin eklenmesine gerek kalmazdı. "<i>denn</i>" ile başlayan temel cümle serbest olarak aktarılmıştır. Cümle anlam ve yapı olarak uyarlama bir çeviridir.</p>
31 Und er sah zur Weckuhr hinüber, die auf dem Kasten tickte.	<p>Gece masasının üstünde tıkr tıkr işleyen saatine bir göz attı.</p> <p>Kaynak metinde yer almayan "<i>gece, göz attı</i>" ifadeleri eklenmiş, "<i>und</i>" kelimesi çıkarılmış ve kelime anlamları yanlış</p>	<p>Gece masasının üstünde tik tik eden çalar saate baktı.</p> <p>Kaynak metinde yer almayan "<i>gece</i>" kelimesi eklenmiş, "<i>und</i>" kelimesi çıkarılmıştır. "<i>ticken</i>" fiilini çevirmen "<i>tik tik etmek</i>" olarak</p>	<p>Derken konsolun üzerinde tik tak edip duran çalar saate baktı.</p> <p>Çevirmen "und" için "ve" yerine "derken" ifadesini kullanmıştır. Ancak genel anlamda baldığında anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.</p>	<p>Gece masasının üzerindeki tıkr tıkr işlemekte olan çalar saatine baktı.</p> <p>Kaynak metinde yer almayan "<i>gece</i>" kelimesi eklenmiş, "<i>und</i>" kelimesi çıkarılmış ve kelime anlamları yanlış</p>

aktarılmıştır. **“ticken”** fiilini çevirmen **“tıkır tıkır işlemek”** olarak aktarmıştır. Halbuki bu ifade **“her şey yolunda gitmek”** anlamına gelmektedir. **“ticken”** ise **“tik tak etmek”** anlamındadır, yani burada anlam sapması vardır. **“sah”** için de **“baktı”** yerine **“bir göz attı”** denilmiştir. Ayrıca **“Weckuhr”** **“saat”** değil **“çalar saat”** anlamına gelmektedir. **“und”** için bu cümlede **“ve”** yada **“derken”** denilebilirdi. Anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

aktarmıştır. Bu ifade dilimizde yadırgatıcıdır, **“tik tak etmek”** daha isabetli bir çeviridir. **“und”** için bu cümlede **“ve”** yada **“derken”** denilebilirdi. Anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

aktarılmıştır. **“ticken”** fiilini çevirmen **“tıkır tıkır işlemek”** olarak aktarmıştır. Halbuki bu ifade **“her şey yolunda gitmek”** anlamına gelmektedir. **“ticken”** ise **“tik tak etmek”** anlamındadır, yani burada anlam sapması vardır. **“und”** için bu cümlede **“ve”** ya da **“derken”** denilebilirdi. Anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

32 Himmlischer Vater!”, dachte er.

«Hay Allahım!» dedi.

“düşündü” yerine **“dedi”** kelimesi kullanılmış ve cümle anlam olarak değiştirilmiştir. Ayrıca çevirmen Almanca **“Himmlischer Vater”** kelimelerini **“Hay Allahım”**

"Aman Allahım!" diye düşündü.

Cümle yapı olarak kaynak metinle örtüşmektedir. Ancak çevirmen Almanca **“Himmlischer Vater”** kelimelerini **“Hay Allahım”** şeklinde çevirmiştir. Oysa bu

"Aman Tanrım!" diye geçirdi içinden.

“düşündü” yerine **“diye geçirdi içinden”** kelimesi kullanılmış ve cümle anlam olarak değiştirilmiştir.

Aman Tanrım" diye geçirdi içinden.

“düşündü” yerine **“diye geçirdi içinden”** kelimesi kullanılmış ve cümle anlam olarak değiştirilmiştir.

şeklinde çevirmiştir. Oysa bu kelimenin kültürler arası ayrımı göz ardı edilmemeli. Bilindiği üzere bu kelime dinler arasında farklılık göstermektedir. Çünkü “Allah” kelimesi yalnızca Müslüman toplumlarda kabul görürken, “Tanrı” kelimesi genellikle Hıristiyan inancının bir ifadesidir. Dolayısıyla Gregor’un yaşadığı toplum inancı göz önüne alınırsa, onun “Allah” diye bir ifade kullanmayacağı, çeviride dikkat edilmesi gereken bir noktadır.

kelimenin kültürler arası ayrımı göz ardı edilmemeli. Bilindiği üzere bu kelime dinler arasında farklılık göstermektedir. Çünkü “Allah” kelimesi yalnızca Müslüman toplumlarda kabul görürken, “Tanrı” kelimesi genellikle Hıristiyan inancının bir ifadesidir. Dolayısıyla Gregor’un yaşadığı toplum inancı göz önüne alınırsa, onun “Allah” diye bir ifade kullanmayacağı, çeviride dikkat edilmesi gereken bir noktadır.

33 Es war halb sieben Uhr, und die Zeiger gingen ruhig vorwärts, es war sogar halb vorüber, es näherte sich schon dreiviertel.

Saat altı buçuktu. Akreple yelkovan sessiz sessiz ilerliyordu; çok geçmeden yediye çeyrek kalacaktı.

Çevirmen ciddi bir müdahale yapmış ve “*es war sogar halb vorüber*” cümlesini ve “*und*” bağlacını çıkarmış, “*yediye*” ifadesini eklemiştir.

Ayrıca “*çok geçmeden yediye çeyrek kalacaktı*” ifadesi yadırgatıcı gelmektedir. Burada “*neredeyse yediye çeyrek vardı*” anlamı vardır. Kaynak

Saat altı buçuktu. Akreple yelkovan sessiz sessiz ilerliyordu. Hatta, buçuğu bile geçmişti; neredeyse yediye çeyrek vardı.

Çevirmen “*yediye*” ifadesini eklemiştir.

Kaynak metinde cümleler virgül ile ayrılmış olarak ard arda sıralanmıştır. Çevirmen virgül yerine nokta ve noktalı virgül işaretiyle cümleleri sıralamıştır. Anlam bakımından örtüşük olmakla birlikte yapı bakımından kaynak cümle ile

Saat altı buçuktu ve akreple yelkovan habire ilerleyip duruyordu; hatta buçuğu da geçmişti, neredeyse yediye çeyrek vardı.

“*ruhig*” kelimesi “*sessizce*” yerine “*habire*” olarak aktarılmış, “*yediye*” ifadesi eklenmiştir.

Yapı bakımından örtüşen, anlam bakımından kısmen serbest bir çeviridir.

Saat altı buçuktu ve akreple yelkovan ilerlemeye devam etmekteydi, çok geçmeden yediye çeyrek kalayı gösterecekti.

Çevirmen ciddi bir müdahale yapmış ve “*es war sogar halb vorüber*” cümlesini ve “*ruhig*” kelimesini çıkarmış, “*yediye*” ifadesini eklemiştir.

Ayrıca “*çok geçmeden yediye çeyrek kalayı gösterecekti*” ifadesi yadırgatıcı gelmektedir. Burada “*neredeyse yediye*

metinde cümleler virgül ile ayrılmış olarak ard arda sıralanmıştır. Çevirmen virgül yerine nokta ve noktalı virgül işaretiyle cümleleri sıralamıştır. Anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

çeyrek vardı” olarak aktarılması daha uygun olurdu. Yapı bakımından örtüşen, anlam bakımından uyarılma bir çeviridir.

- 34 Solte der Wecker nicht geläutet haben?
- Yoksa saatin zili çalmamış mıydı?
- Yoksa saatin zili çalmamış mıydı?
- Saat çalmamış olabilir miydi?
- Yoksa saat çalmamış mıydı?
- “Saatin çalmış olması gerekmiyor muydu?”** cümlesi daha uygun bir çeviri olurdu. **“sollte”** bu cümlede bir olasılıktan ziyade “bir zaruriyet, gereklilik” ifade ediyor. Bu nedenle çeviri önerisi kaynak metine daha uygun bir çeviridir. Dolayısıyla anlam bakımından örtüşmemektedir.
- “Saatin çalmış olması gerekmiyor muydu?”** cümlesi daha uygun bir çeviri olurdu. **“sollte”** bu cümlede bir olasılıktan ziyade “bir zaruriyet, gereklilik” ifade ediyor. Bu nedenle çeviri önerisi kaynak metine daha uygun bir çeviridir. Cümle yine de anlam bakımından orijinali ile örtüşmektedir.
- “Saatin çalmış olması gerekmiyor muydu?”** cümlesi daha uygun bir çeviri olurdu. **“sollte”** bu cümlede bir olasılıktan ziyade “bir zaruriyet, gereklilik” ifade ediyor. Bu nedenle çeviri önerisi kaynak metine daha uygun bir çeviridir. Ancak genel anlamda cümle kaynak metinle anlam bakımından örtüşmektedir.
- “Saatin çalmış olması gerekmiyor muydu?”** cümlesi daha uygun bir çeviri olurdu. **“sollte”** bu cümlede bir olasılıktan ziyade “bir zaruriyet, gereklilik” ifade ediyor. Bu nedenle çeviri önerisi kaynak metine daha uygun bir çeviridir. Ancak genel olarak bakıldığında kaynak metindeki cümlenin anlamına yakın bir çeviri cümlesidir.
- 35 Man sah vom Bett aus, daß er auf vier Uhr richtig eingestellt war; gewiß hatte er auch geläutet.
- Samsa yatağından görebiliyordu pekâlâ : Zil ibresi tam dördün üzerindeydi. Demek, zil çalmıştı.
- Zil, tam saat dörde ayarlanmıştı; yataktan görülebiliyordu. Zilin çalmış olması şüphe götürmezdi.
- Saatın, gerektiği gibi dörde kurulmuş olduğu yataktan görülmüyordu; çalmış olduğu da muhakkaktı.
- Çevirmen kaynak metinde olmayan **“zil, şüphe**
- Çevirmen kaynak metinde olmayan **“gerekliği gibi”** olarak
- Çevirmen kaynak metinde olmayan **“saatin ibresi,”** ifadesini eklemiş ve **“man,**

olmayan “*Samsa, pekala, zil ibresi, üzerindeydi, demek*” kelimelerini eklemiş ve “*man, gewiss, auch*” kelimelerini de çıkarmıştır. “*Samsa*” ismi eklenerek cümle edilgen yapıdan etken yapıya dönüştürülmüştür. Halbuki “*man*” kelimesi cümleyi edilgen yapmaktadır ve “*görülyordu*” anlamı mevcuttur. Bunun dışında “*zil ibresi*” ifadesi “*er*” zamirinden kaynaklanmaktadır, ancak bir önceki cümlede “*çalar saat*” kastedilmektedir. Dolayısıyla “*saat*” yada “*çalar saat*” yahut “*zil*” burada daha uygun olurdu. “*eingestellt*” kelimesi de “*üzerindeydi*” yerine “*ayarlanmıştı*” anlamındadır. Çevirmen cümle yapısına da ciddi bir müdahalede bulunmuştur. Edilgen cümleyi etken cümleye çevirmekle kalmamış, “*dass*”lı (nesne) cümlesini

“*götürmezdi*” kelimelerini eklemiş ve “*gewiss, auch*” kelimelerini de çıkarmıştır. “*zil*” ifadesi “*er*” zamirinden kaynaklanmaktadır, ancak bir önceki cümlede “*çalar saat*” kastedilmektedir. Dolayısıyla “*saat*” yada “*çalar saat*” yahut “*zil*” burada isabetlidir. Çevirmen cümle yapısına da ciddi bir müdahalede bulunmuş, “*dass*”lı nesne cümlesini (Objektsatz) bağımsız bir temel cümle yapmıştır. Anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılma bir çeviridir.

aktarmıştır. Bu cümlede “*tam*” anlamındadır. Ayrıca “*gewiss*” ile başlayan temel cümlenin yüklemi değişmiştir. “*çalmak*” eyleminin yerine “*-imek*” eylemi kullanılmıştır. Ancak anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

“*richtig, eingestellt, vom Bett aus, auch*” kelimelerini de çıkarmıştır. “*man*” kelimesi cümleyi edilgen yapmaktadır ve cümle “*görülyordu*” olarak aktarılabilirdi. Bunun dışında “*saatin ibresi*” ifadesi “*er*” zamirinden kaynaklanmaktadır, ancak bir önceki cümlede “*çalar saat*” kastedilmektedir. Dolayısıyla “*çalar saat*” veya “*zil*” kelimeleri burada kullanılabilirdi. “*eingestellt*” kelimesi de “*olduğu*” yerine “*ayarlanmıştı*” daha isabetli bir çeviri olurdu. Çevirmen cümle yapısına da ciddi bir müdahalede bulunmuştur. Edilgen cümleyi etken cümleye çevirmekle kalmamış, “*dass*”lı (nesne) cümlesini (Objektsatz) temel cümle ile harmanlayarak aktarmıştır. Anlam ve yapı bakımından kaynak metinle

(Objektsatz) iki nokta üst üste işareti ile bağımsız bir temel cümle yapmıştır. Anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

örtüşmeyen bir çeviridir.

36 Ja, aber war es möglich, dieses möbelschütternde Läuten ruhig zu verschlafen?

Demek, o ortalığı birbirine katan zil sesine karşın rahat rahat uyumuş kalmıştı.

Bu cümlede iki kelimenin aktarımında zorluk yaşanmaktadır: **“möbelschütternde” ve “verschlafen”**. Birinci kelimenin Türkçe’de bire bir karşılığı yoktur. Dolayısıyla çevirmen burada o kelimenin anlamına en yakın ifadeyi bulamak zorundadır. Ayrıca cümlenin Infinitiv zu yapısı çeviriyi zorlaştırmaktadır.

Çevirmen **“ja, aber, möglich”** kelimelerini de çıkarmıştır. Bunun yanı sıra edilgen cümle etken cümleye dönüştürülmüş ve özne eklenmiştir. Ayrıca

Odanın içindeki her şeyi sarsar gibi çalan zile rağmen rahat rahat uyumuş olması mümkün müydü hiç?

Çevirmen **“odanın içindeki, hiç”** ifadelerini eklemiş ve **“ja, aber, dieses”** kelimelerini çıkarmıştır. Ayrıca bu cümlede iki kelimenin aktarımında zorluk yaşanmaktadır: **“möbelschütternde” ve “verschlafen”**. Birinci kelimenin Türkçe’de bire bir karşılığı yoktur. Dolayısıyla çevirmen burada o kelimenin anlamına en yakın ifadeyi bulamak zorundadır. Bunun yanı sıra edilgen cümle etken cümleye dönüştürülmüş ve özne eklenmiştir.

Bu cümle anlam ve yapı

İyi de, yeri göğü inleten zil sesini işitmemiş ve uyuyup kalmış olması mümkün müydü?

Çevirmen **“ja, aber”** için **“iyi de”** ifadesini kullanmıştır. .

Bunun yanı sıra edilgen cümle etken cümleye dönüştürülmüş ve özne eklenmiştir.

Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Ama Gregor Samsa, o yeri göğü inleten çalar saatine rağmen rahat uykusuna devam mı etmişti?

Çevirmen **“ja, möglich”** kelimelerini çıkarmıştır.

Bunun yanı sıra edilgen cümle etken cümleye dönüştürülmüş ve özne olarak **“Gregor Samsa”** eklenmiştir.

Cümle çevirmen tarafından tam olarak anlaşılmamıştır. Uykuya devam edip etmediği değil, o zil sesine rağmen uyumasının mümkün olup olmadığı soruluyor.

Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

	<p>soru cümlesi düz bir cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.</p>	<p>bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.</p>		
37	<p>Nun, ruhig hatte er ja nicht geschlafen, aber wahrscheinlich desto fester.</p> <p>Rahat mı? Ne münasebet! Uykusu hiç de rahat değildi. Ama, yine de uyumuştu işte.</p> <p>Çevirmen yeni cümleler eklemiştir. Bu ciddi müdahalesi ile cümlenin yapı ve anlamı değişmiştir. “ne münasebet, rahat mı?, hiç de değil ki, yine de, işte” ifadelerine kaynak metinde rastlanılmamaktadır. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.</p>	<p>Rahat uyumamıştı ama, derin bir uykudaydı herhalde.</p> <p>Bu cümledeki “uykudaydı” ifadesi yanlıştır, çünkü Gregor halen uykuda değil, uykusu tamamlanmıştır, yani “uyumuştu” anlamı vardır. Bunun dışında “nun, ja nicht, desto” ifadeleri çıkarılmıştır. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.</p>	<p>Aslında huzurlu bir uyku uyumamıştı, ama galiba o ölçüde de derin uyumuştu.</p> <p>Çevirmen “nun” kelimesini “eigentlich”, yani “aslında” olarak aktarmıştır. Cümle içerisindeki “aber” kelimesinden dolayı doğru bir çeviridir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.</p>	<p>Gerçi rahat uyuduğu söylenemezdi. Ama o denli derin uyumuştu.</p> <p>Çevirmen “gerçi, söylenemezdi” ifadelerini eklemiş, “wahrscheinlich, ruhig, nun, ja nicht” kelimelerini çıkarmıştır. Çevirmenin eklediği ve çıkardığı kelimeler cümlenin anlamını değiştirmiştir. Noktalama değişimi ile de cümle yapısına müdahalede bulunmuştur. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.</p>
38	<p>Was aber sollte er jetzt tun?</p> <p>Peki ama, şimdi ne olacaktı?</p> <p>“tun” eylemi “olacaktı”</p>	<p>Peki ama şimdi ne yapmalıydı?</p> <p>Anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir</p>	<p>Peki ama ne yapmalıydı şimdi?</p> <p>Anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir</p>	<p>Peki ne yapacaktı şimdi?</p> <p>“aber” kelimesi çıkarılmıştır. Ayrıca</p>

olarak aktarılmıştır ve hem çeviridir. cümlelerin öznesini hem de yüklem anlamını değiştirmiştir. **“yapmalıydı”** anlamı vardır burda. Anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılma bir çeviridir.

çeviridir.

“sollte” burada bir gereklilik arz ettiğinden ve gelecek anlam içermiyor, yani **“yapmalıydı”** olması gerekirdi. Anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

39 Der nächste Zug ging um sieben Uhr; um den einzuholen, hätte er sich unsinnig beeilen müssen, und die kollektion war noch nicht eingepackt, und er selbst fühlte sich durchaus nicht besonders frisch und beweglich.

Yedide bir tren vardı. Ona yetişebilmek için kendini parçalarcasına acele etmesi gerekti. Oysa, kumaş örnekleri daha paket edilmemişti. Üstelik, Gregor kendini pek öyle dinç de hissetmiyordu. Kımıldamaya hiç de isteği yoktu.

Çevirmen **“kımıldamaya hiç de isteği yoktu”** cümlesini eklemiştir, **“der nächste Zug, Uhr”** kelimelerini çıkarmıştır. Bazı kelimelerin anlam ve yapıları da değiştirilmiştir. **“unsinnig”** **“saçma”** yerine

Bir sonraki tren saat yedide kalkıyordu. Ona yetişmek için kendini parçalarcasına acele etmeliydi, örnek kumaşları da henüz paket etmemişti.

Çevirmen **“besonders”** kelimesini çıkarmış **“unsinnig”** **“saçma”** yerine **“parçalarcasına”**, **“und er selbst...”** cümlesinde **“und”** için **“üstelik”** kelimesini kullanmıştır.

Kaynak metindeki iki noktalı virgül, diğerleri **“und”** bağlacıyla birbirini izleyen temel cümleler mevcuttur. Ancak çevirmen

Bir sonraki tren saat yedide kalkıyordu; oysa kumaş koleksiyonu bile daha ambalajlarına konmamıştı, üstelik kendini hiç de öyle dinlenmiş dipdiri ve çevik hissetmiyordu.

Çevirmen **“oysa, dinlenmiş”** kelimelerini eklemiştir, **“um den ... beeilen müssen”** cümlesi çıkarılarak cümlelerin anlam ve yapısına müdahalede bulunmuştur. Ayrıca **“eingepackt”** için yeni bir kelime olan **“ambalaşlarına koymak”** yerine **“paketlemek”** ifadesi

Bir sonraki tren yedide kalkıyordu fakat ona yetişebilmesi imkansızdı, üstelik kumaş örnekleri henüz paketlenmemişti ve Gregor Samsa kendini hiç de dinlenmiş, zinde hissetmiyordu.

Çevirmenin cümleye ciddi müdahalesi söz konusudur. Cümleye ekleme ve çıkarmalar yapmıştır. **“um den ... beeilen müssen”** cümlesi çıkarılmış, yerine yeni cümle, yani **“fakat ona yetişebilmesi imkansızdı”** cümlesi eklenmiştir.

“parçalarcasına”, “und die Kollektion...” cümlesinde *“und”* için *“oysa”*, daha sonraki *“und er selbst...”* cümlesinde *“und”* için *“üstelik”* kelimesi kullanılmış ve sıfat olan *“beweglich”* kelimesi isimleştirilerek yeni bir cümle eklenmiştir. Bunun dışında *“durchaus nicht”* için *“pek”* yerine *“hiç de”* anlamı içermektedir. *“dinç de”* ifadesindeki *“de”* kaynak metinde olmadığı halde eklenmiştir. Ayrıca *“hätte beeilen müssen”* *“acele etmesi gerekti”* olarak yanlış aktarılmıştır. Konjunktiv olmasından dolayı *“acele etmesi gerekecekti”* biçiminde olmalıdır. Cümle yapısında da ciddi müdahale söz konusudur. Kaynak metindeki iki noktalı virgül, diğerleri *“und”* bağlacıyla birbirini izleyen temel cümleler mevcuttur. Ancak çevirmen bu temel cümleleri nokta işaretiyle ayırmış ve son cümledeki

bu temel cümleleri nokta işaretiyle ayırmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kısmen uyarılma bir çeviridir.

kullanılmalıydı. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

Bunların dışında *“üstelik, dinlenmiş, Gregor Samsa”* eklenmiş ve *“besonders”* kelimesi çıkarılmıştır. Kaynak metindeki iki noktalı virgül, diğerleri *“und”* bağlacıyla birbirini izleyen temel cümleler mevcuttur. Ancak çevirmen bu temel cümleleri virgül ve *“fakat”* ve *“ve”* bağlacıyla sıralamıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılma bir çeviridir.

sıfatı isimleştirmek ve kelime eklemek vasıtasıyla yeni bir cümle eklemiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

- 40 Und selbst wenn er den Zug einholte, ein Donnerwetter des Chefs war nicht zu vermeiden, denn der Geschäftsdienst hatte beim fünfuhruzug gewartet und die Meldung von seiner Zersäumnis längst erstattet.
- Hem, diyelim trene yetişti. Patron yine de küplere binecekti muhakkak. Ticaret evinin ayak işlerini gören oğlan, Grogor'u beş treninde beklemiş, gelmediğini de bildirmiştir yüzde yüz.
- Çevirmen *“hem, diyelim, yine de, küplere binecekti, muhakkak, ticaret evinin ayak işlerini gören oğlan, yüzde yüz”* ifadelerini eklemiş, *“und, selbst, denn, längst”* kelimelerini çıkarmıştır. *“war nicht zu vermeiden”* burada anlamı değiştirilmiş, yazarın üslubuna müdahale edilmiştir. Halbuki *“kaçınılmaz olacaktı”* biçiminde aslına sadık ve doğru olarak aktarılabilirdi.
- Trene yetişse bile, şefin azarlarından kurtuluş yoktu. Çünkü ticarethanenin odacısı beş trenini beklemiş, Gregor'un treni kaçırdığını çoktan haber vermişti elbet.
- Çevirmen *“ticarethanenin odacısı, elbet, Gregor, treni kaçırdığını”* ifadelerini eklemiş ve *“Zersäumnis”* kelimesi çıkarılmıştır. *“Zersäumnis”* cümlede *“treni kaçırmak”* olarak ifade edilmiştir. Halbuki *“geciktğini”* anlamı vardır burada. *“Donnerwetter”* cümlede anlamca zayıf kalmıştır. *“azar”* yerine *“lanet”* yada *“şimşekler”* daha uygun olurdu. Cümlede noktalama değişimi
- Hemen terene yetişse bile, patronun kıyametleri koparması kaçınılmaz olacaktı; çünkü patronun işyerindeki adamı, beş treninde onu beklemiş ve geciktğini patrona çoktan bildirmiş olmalıydı.
- Çevirmen *“hemen”* kelimesi eklemiştir. Ancak cümle genel olarak yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.
- Trene yetişmiş olsa bile patronunun ona göstereceği öfke nöbetlerini engelleyemeyecekti. Çünkü onu karşılamak için beş trenini beklemiş olan ve mağazanın ayak işlerini yapan görevli, treni kaçırdığını çoktan patronuna haber vermişti.
- Çevirmen *“ona göstereceği öfke nöbetlerini, engelleyemeyecekti, onu, karşılamak, için mağazanın, ayak işlerini yapan”* ifadelerini eklemiş, *“und, Zersäumnis”* kelimelerini çıkarmıştır. *“war nicht zu vermeiden”* burada biçiminde anlamı değiştirilmiş, yazarın

Eklenen ve çıkarılan kelimelerin çokluğu ve anlam sapmaları cümlenin anlam bakımından kaynak metinle örtüşmediğini göstermektedir. Cümledeki noktalama değişimi ve yeni cümlenin eklenmesi cümle yapısını da değiştirmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmemektedir.

üslubuna müdahale edilmiştir. Halbuki **“kaçınılmaz olacaktır”** biçiminde aslına sadık ve doğru olarak aktarılabilirdi. **“Donnerwetter”** cümlede anlamca zayıf kalmış, gereksiz yere açılmıştır. **“ona göstereceği öfke nöbetlerini”** yerine **“lanet”** yada **“şimşekler”** daha uygun olurdu.

Eklenen ve çıkarılan kelimelerin çokluğu ve anlam sapmaları cümlenin anlam bakımından kaynak metinle örtüşmediğini göstermektedir. Cümledeki noktalama değişimi ve yeni cümlenin eklenmesi cümle yapısını da değiştirmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmemektedir.

- 41 Es war eine Kreatur des Chefs, ohne Rückgrat und Verstand. Bu oğlan, avanağın, köle ruhunun biriydi. İşi gücü patrona yardakçılık etmekte. Bu adam, şefin yar-dakçısıydı; ona kul köle olmaktan başka bir şey bilmeyen akılsızın biriydi. Adam, patronun akıldan yoksun, kişiliksiz bir uşağıydı. **“Es”** zamiri ile bir önceki cümlede **“Geschäftsdiener”** ima edildiğinden bu cümlede **Es** zamiri ile bir önceki cümlede **“Geschäftsdiener”**

ima edildiğinden bu cümlede “oğlan” kelimesi yerine “*bu adam*” yada “*adam*” eklenilebilirdi. “*avanak, köle ruhlu biri, işi gücü, yordakçılık etmek*” ifadeleri kaynak metinde yer almamaktadır. Cümle anlam ve yapı bakımından ciddi müdahaleye uğramış tamamen uyarlama bir çeviridir.

ima edildiğinden bu cümlede “*bu adam*” yada “*adam*” kelimesinin eklenmesi uygundur. “*ona kul köle olmaktan başka bir şey bilmeyen, yordakçısı*” ifadeleri kaynak metinde yer almamaktadır. Cümle anlam ve yapı bakımından ciddi müdahaleye uğramış tamamen uyarlama bir çeviridir.

“*bu adam*” yada “*adam*” kelimesinin eklenmesi uygundur. Cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

ima edildiğinden bu cümlede “*bu adam*” yada “*adam*” kelimesinin eklenmesi uygundur. Bunun dışında “*tekiydi, kayıtsız şartsız*” ifadeleri kaynak metinde yer almamaktadır. Cümle anlam ve yapı bakımından müdahaleye uğramış tamamen uyarlama bir çeviridir.

42 Wie nun, wenn er sich krank meldete?

Peki öyleyse, Gregor hastalığımı ileri sürsün, diyelim.

Acaba Gregor hasta olduğunu bildirirse nasıl olurdu?

Peki, hastalandığını kendisi bizzat bildirirse daha doğru olmaz mıydı?

Peki Gregor hastalandığı için işe gelemediğini söyleseydi ne kadar inandırıcı olabilirdi ki?

Cümle yanlış anlaşılmalıdır. Kaynak metindeki “*wie nun*” ifadesi “*was würde passieren*” yani Türkçe’de “*ne olurdu*” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla “*peki hasta olduğunu bildirirse ne olacaktı?*” anlamı içermektedir. Kaynak metindeki soru cümlesinin yapısı da değiştirilmiş, bir ifade cümlesi olarak aktarılmıştır. Bu cümle gerek yapı gerek anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir

Kaynak metindeki “*wie nun*” ifadesi “*was würde passieren*” yani Türkçe’de “*ne olurdu*” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla “*peki hasta olduğunu bildirirse ne olacaktı?*” anlamı içermektedir. Bu durum dikkate alındığında cümle anlam olarak kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

Cümle yanlış anlaşılmalıdır. Kaynak metindeki “*wie nun*” ifadesi “*was würde passieren*” yani Türkçe’de “*ne olurdu*” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla “*peki hasta olduğunu bildirirse ne olacaktı?*” anlamı içermektedir. Ayrıca “*bizzat, daha doğru olmak*” ifadeleri eklenmiştir. Bu cümle gerek yapı gerek anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

Cümle yanlış anlaşılmalıdır. Kaynak metindeki “*wie nun*” ifadesi “*was würde passieren*” Türkçe’de “*ne olurdu*” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla “*peki hasta olduğunu bildirirse ne olacaktı?*” anlamı içermektedir. “*Gregor, için, gelemediğini, ne kadar, inandırıcı*” ifadeleri eklenmiştir. Bu cümle gerek yapı gerek anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir

çeviridir.

43 Das wäre aber äußerst peinlich und verdächtig, denn Gregor war während seines fünfjährigen Dienstes noch nicht einmal krank gewesen.

Ama bu da hoş kaçmazdı. Üstelik kuşkuyu da çekerd. Niye mi? Gregor beş yıldır yazıhanede çalışıyordu. Bu beş yıl içinde bir kez olsun şöyle hafif rahatsızlandığı bile olmamıştı.

Çevirmen yeni cümleler eklemiştir. Kaynak metinde *“üstelik, niye mi, Gregor, yazıhanede, çalışıyordu”* ifadeleri yer almamaktadır. Ayrıca *“ausserst peinlich”* ifadesinin *çıkartıldığı görülmektedir*. Cümle yapısı da değiştirilmiş, biri bir soru cümlesi olmak üzere beş ayrı cümle olarak aktarılmıştır. Cümle anlam ve yapı bakımından ciddi müdahaleye uğramış, uyarlama bir çeviridir.

Bu hiç hoş kaçmazdı, üstelik şüphe uyandırır. Çünkü Gregor, beş yıllık hizmeti sırasında bir kez bile hasta olmamıştı.

Çevirmen yeni cümleler eklemiştir. *“Bu hiç hoş kaçmazdı”* cümlesi ve *“üstelik”* kelimesi kaynak metinde yer almamaktadır. *“peinlich”* kelimesi *“hoş kaçmamak”* olarak uyarlanmıştır. Cümlede noktalama da değişmiştir. Kaynak metinde *“denn”* temel cümle bağlacıyla iki cümle bağlanmıştır. Çevirmen cümleleri nokta işareti ile ayırmıştır. Cümle anlam ve yapı bakımından ciddi müdahaleye uğramış uyarlama bir çeviridir.

çeviridir.

Hayır, bu da iyice tatsız, ayrıca kuşku uyandırıcı bir şey olurdu, çünkü Gregor beş yıllık hizmeti boyunca bir kez olsun hastalanmamıştı.

Çevirmen yeni cümleler eklemiştir. *“Hayır, bu da iyice tatsız, ayrıca kuşku uyandırıcı bir şey olurdu”* cümlesi eklenmiştir. Ayrıca *“olmak”*, yani *“war gewesen”* eylemi çıkarılıp *“hastalanmak”* olarak aktarılmıştır. Cümle anlam ve yapı bakımından müdahaleye uğramış bir çeviridir.

Bu mümkün değildi, üstelik şüphe bile çekebilirdi. Çünkü Gregor Samsa beş yıllık iş hayatı boyunca bir kez bile rahatsızlanmamıştı.

Çevirmen yeni cümleler eklemiştir. *“Bu mümkün değildi, üstelik şüphe bile çekebilirdi.”* cümlesi eklenmiştir. Ayrıca *“olmak”*, yani *“war gewesen”* eylemi çıkarılıp *“rahatsızlanmamıştı”* olarak aktarılmıştır. Cümle anlam ve yapı bakımından müdahaleye uğramış uyarlama bir çeviridir.

44 Gewiß würde der

Rahatsızlanacak olsa, müdür

Hastalığını ileri sürseydi,

Böyle bir durumda, patron

Ki böyle yapacak olsa patronu

Chef mit dem Krankenkassenarzt kommen, würde den Eltern wegen des faulen Sohnes Vorwürfe machen und alle Einwände durch den Hinweis auf den Krankenkassenarzt abschneiden, für den es ja überhaupt nur ganz gesunde, aber arbeitsscheue Menschen gibt.

hemen kalkar, yanına Sağlık sigortalarının doktorunu alır, eve damlardı. Oğlunuz tembellik ediyor, diye ana babasının başını şişirirdi. “Bir şeycikleri yok, tembelliğin adını hastalık koymuşlar.” deyip duran doktorun sözünü senet bilir, itiraz filân da dinlemezdi.

Çevirmen cümleye ciddi müdahalelerde bulunmuştur. Hem kelimeler eklemiş, hem de dolaylı anlatım ekleyerek cümle yapısını değiştirmiştir. **“Rahatsızlanacak olsa, müdür, hemen, kalkar, yanına alır, eve damlar, diye, anasını babasını şişirirdi, doktorun sözünü senet bilir, filân, dinlemezdi”** ifadeleri ve **“bir şeycikleri yok, tembelliğin adını hastalık koymuşlar”** cümlesini eklemiş, **“gewiss”** kelimesi çıkarılmıştır. Eklenen kelimelerin çokluğu çevirmenin cümle anlam ve yapısına ciddi müdahalesi olduğunu göstermektedir. Ayrıca daha önce **“patron”** olarak çevirdiği **“Chef”**

sosyal sigorta doktoru ile birlikte hemen gelirdi şef; oğullarının tembellik ettiğini söyleyerek anasına babasına suçlamalarda bulunurdu. Her insanın sağlıklı olduğunu, yalnızca işten kaçan insanlar bulunduğunu söyleyen sigorta doktorunun laflarına dayanarak, ortaya konacak itirazların hiç birini kabul etmezdi.

Çevirmen cümleye ciddi müdahalelerde bulunmuştur. **“Hastalığını ileri sürseydi, sosyal, hemen, laflarına dayanarak, ortaya konacak, hiç birini”** ifadeleri eklenmiş **“gewiss, alle”** kelimeleri çıkarılmıştır. Eklenen kelimelerden bazıları zorunludur. **“Durch den Hinweis”** bu cümlede **“laflarına dayanarak”** olarak, **“alle Einwände”** **“ortaya konacak itirazlar”** olarak aktarılmıştır. Kaynak metindeki cümle uzun olduğundan ve **“für den...”** ilgi cümlesi zorluk çıkardığından cümle

kesinlikle yanında sağlık sigortası doktoruyla birlikte çıkagelecek, anne babasını tembel oğullarından ötürü suçlayacak ve yapılacak bütün itirazları, sigorta doktorunun tespitlerini öne sürerek geri çevirecekti; çünkü bu doktora göre sadece, çok sağlıklı olmakla birlikte çalışmaktan kaçınan insanlar vardı.

Çevirmen cümleye müdahalelerde bulunmuştur. **“böyle bir durumda, tespitlerini öne sürerek”** ifadeleri eklenmiştir. Eklenen kelimelerden bazıları zorunludur. **“Durch den Hinweis”** bu cümlede **“tespitlerini öne sürerek”** olarak aktarılmıştır. Kaynak metindeki cümle uzun olduğundan ve **“für den...”** ilgi cümlesi zorluk çıkardığından cümle noktalama ile ayrılmıştır. Bir önceki cümleyle olan bağlantının sağlanması ve anlaşılabilirlik açısından **“böyle bir durumda”** ifadesi eklenmiştir. Cümle anlam olarak Türkçe’ye

sigorta doktor ile evlerine gelip -bu doktor, son derece sağlıklı insanların sadece işten kaçmak için böyle bahaneler bulduğuna inanan biriydi- anne babasını Gregor'un tembelliği yüzünden suçlar, doktorun söylediklerini haklı bulup tüm itirazlara karşı çıkardı.

Çevirmen cümleye ciddi müdahalelerde bulunmuştur. **“ki böyle yapacak olsa, evlerine, böyle bahaneler bulduğuna inanan, işten kaçmak için, haklı bulup”** ifadeleri eklenmiş **“gewiss”** kelimesi çıkarılmıştır. Kaynak metindeki cümle uzun ve **“für den...”** ilgi cümlesi zorluk çıkardığından cümle anlaşılabilirliği açısından cümle noktalama ile ayrılmıştır. Çevirmen yazarın üslubuna müdahale etmiş ve kaynak metinde olmayan kesme işaretlerini kullanmıştır. Çevirmen cümleyi tamamen uyarlayarak çevirmiştir. Bu cümle kaynak metinle anlam ve yapı bakımından

kelimesini burada **“müdir”** olarak aktararak anlamı değiştirmiş ve kelime seçiminde tutarsız davranmıştır.

Çevirmen tamamen uyarlama bir çeviri yapmıştır.

Bu cümle kaynak metinle anlam ve yapı bakımından örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

anlaşılabilirliği açısından cümle noktalama ile ayrılmıştır. Bu cümle kaynak metinle anlam ve yapı bakımından örtüşmeyen bir çeviridir.

aktarılmıştır ama buna rağmen kaynak metinle anlam bakımından örtüşen bir çeviridir.

örtüşmeyen bir çeviridir.

45 Und hätte er
übrigens in diesem
Falle so ganz
unrecht?

Hem, bu durumda pek haksız da olmazdı hani.

“übrigens, so” kelimeleri çıkarılmış, **“hani, hem”** kelimeleri eklenmiştir. Ayrıca **“und”** burada **“da”** olarak aktarılmıştır. Bu cümledeki soru cümlesi olması ve **“so ganz”** ve olumsuzluk içeren **“unrecht”** kelimesinden dolayı aktarımında zorluk yaşanmaktadır.

“so ganz” **“öyle tamamen”** yada uyarlandığında **“hiç de”** anlamındadır.

Cümle anlam olarak amaç cümleye aktarılamamıştır, çünkü soru cümlesi normal cümle olarak aktarılmıştır.

Hem de, şu durumda tamamen de haksız sayılmazdı hani.

Çevirmen **“übrigens”** için **“hem”, “und”** için **“de”, “diesem”** için **“şu”** kelimelerini kullanmış, **“so ganz”** ifadesi çıkarılmış ve **“sayılmak, hani”** ifadeleri eklenmiştir.

Kaynak metindeki soru cümlesi normal cümleye dönüştürülmüştür.

Cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Ayrıca şimdiki durum göz önüne alındığında haksız da sayılır mıydı?

Çevirmen **“göz önüne alındığında, sayılmak”** ifadeleri eklenmiştir. Bunun yanı sıra **“so ganz”** ifadesi çıkarılmıştır.

Cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

Fakat doktor Gregor Samsa'nın bu durumunda pek de haksız sayılmayacaktı.

“Fakat, doktor, Gregor Samsa, sayılmak” ifadeleri eklenmiş, **“übrigens”** kelimesi çıkarılmıştır. Ayrıca **“so ganz”** bu cümlede **“pek de”** olarak ifade edilmiştir.

Kaynak metindeki soru cümlesi normal cümleye dönüştürülmüştür.

Cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

Cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

- 46 Gregor fühlte sich tatsächlich, abgesehen von einer nach dem langen Schlaf wirklich überflüssigen Schläfrigkeit, ganz wohl und hatte sogar einen besonders kräftigen Hunger.
- Gregor böylesine uzun bir geceden sonra uykusunu almıştı. Üstelik kendini tam formunda buluyordu. Karnı da çok acıkmıştı.
- Çevirmen yeni cümle eklemiş ve kaynak metindeki cümleleri çıkarmıştır. Cümle anlam olarak uyarlanmıştır. Ayrıca cümle yapısına da sadık kalınmamış, noktalarla birbirinden ayrılan üç ayrı cümle olarak aktarılmıştır. Cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Uzun bir uykunun verdiği gerçekten yersiz uyuşukluğu bir yana, Gregor kendini tam anlamı ile iyi hissediyordu. Üstelik adamakıllı acıkmıştı.

Çevirmen “*tatsächlich*” kelimesini çıkarmış, “*besonders kräftig*” ifadesi için onu ancak bir deyim karşılayacağından “*adamakıllı*” deyimini kullanmıştır. Ayrıca anlam düşüklüğüne neden olacağından “*ve*” bağlacı çıkarılmış yerine nokta kullanılmıştır. “*tatsächlich*” ve “*wirklich*” kelimeleri aynı anlamı içerdiğinden ve her ikisi aynı cümle içinde anlamı bozacağından “*tatsächlich*” kelimesi çıkarılmıştır. Bunlar göz önüne alındığında çevirmenin gereksiz ekleme ve çıkarma yapmadığından hareket edilirse bu cümle anlam ve yapı bakımından

Gregor gerçekten de, uzun bir uykudan sonra hâlâ gereksiz yere süren o uykusunu alamamışlık ve sersemlik hissi sayılmazsa, kendini çok iyi hissediyordu; hatta kurt gibi acıkmıştı.

Çevirmen “*de, hala, süren*” kelimelerini eklemiş, “*wirklich, ganz*” kelimelerini çıkarmıştır. Ayrıca “*Schläfrigkeit*” “*uyuşukluk*” yada “*miskinlik*” yerine gereksiz yere açıklanarak “*o uykusunu alamamışlık ve sersemlik hissi*” olarak aktarılmış ve cümlelerin anlaşılabilirliğini zorlaştırmıştır. “*besonders kräftig*” ifadesi için onu ancak bir deyim karşılayacağından “*kurt gibi*” deyimini kullanılmıştır. Anlam düşüklüğüne neden olacağından “*ve*” bağlacı çıkarılmış yerine noktalı virgül kullanılmıştır. Ancak genel anlamda orijinal cümlelerin

Uzun bir uykunun ardından Gregor, kendini çok iyi hissediyordu üstelik garip de bir iştahı vardı,

Çevirmen “*abgesehen von ... Schläfrigkeit*” ifadesini çıkarmıştır. Ayrıca “*besonders kräftig Hunger haben*” deyimini burada “*garip bir iştahı olmak*” anlamında aktarılmıştır. Söz konusu olan “*iştah*” değil “*açlık*”tır. “*besonders kräftig*” ifadesi de hiçbir surette “*garip*” anlamına gelmez. Dolayısıyla cümle anlaşılmamıştır. Cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

47 Als er dies alles in grösster Eile überlegte, ohne sich entschließen zu können, das Bett zu verlassen – gerade schlug der Wecker dreiviertel sieben – klofte es vorsichtig an die Tür am Kopfende seines Bettes.

Yatakta, kalkayım mı kalkmayayım mı, diye duraksarken, bu düşünceleri kafasında şöyle bir anda evirip çevirirken, saat da yediye vurdu. Tam o sıra, karyolasının baş ucundaki kapıya hafif hafif vuruldu.

“*kalkayım mı kalkmayayım mı, duraksarken, kafasında, şöyle bir anda, evirip çevirirken, tam o sıra, hafif hafif*” ifadeleri eklenmiş, “*in grösster Eile, überlegte, entschliessen, dreiviertel, alles, vorsichtig*” kelimeleri çıkarılmıştır.

Çıkarılan ve eklenen kelimeler cümlenin anlam ve yapısını ciddi anlamda değiştirmiştir.

Bazı kelimeler, yani “*dreiviertel, in grösster Eile, alles, ohne*” hiç çevrilmezken, diğer kelimelerin anlamları da yanlış ya da uyarlanarak aktarılmıştır.

“*überlegen*” için “*düşünmek*” yerine “*kafasında evirip*

kaynak metinle örtüşmektedir. anlamı verilmiştir.

Bütün bunları büyük bir acele ile düşünürken, yataktan çıkmaya bir türlü karar verememişti. Derken saat altı kırk beş oldu. Tam o sırada yatağının başucundaki kapıya hafifçe vuruldu.

Çevirmen “*bir türlü, altı kırk beş, oldu, tam o sırada, hafifçe*” kelimelerini eklemiş, “*ohne zu, schlug, dreiviertel sieben, vorsichtig*” kelimelerini çıkarmıştır.

Bunun yanı sıra çevirmen cümlenin hem anlamına hem de yapısına ciddi müdahalede bulunmuştur. Kaynak metinde nesne olan “*ohne zu*” yapısı çeviride temel cümle olarak aktarılmış ve “*als*” zaman yan cümlesi bu cümleye bağlanmıştır. Kesme işaretleri çıkarılmış, kaynak metindeki “*dreiviertel sieben*” yani “*yediye çeyrek kala*” ifadesi “*altı kırk beş*” olarak aktarılmıştır. Dolayısıyla yazarın üslubuna müdahale edilmiştir.

Yataktan çıkmaya bir türlü karar veremeden –tam o sırada saat yediye çeyrek kalayı vurmıştu- bütün bunları büyük bir hızla ve telaşla kafasından geçirirken, yatağının baş tarafında bulunan kapı dikkatle tıklatıldı.

Çevirmen “*bir türlü, telaşla*” kelimelerini eklemiştir. Bu eklemelerden “*bir türlü*” “*ohne zu*” ifadesinden, diğeri de “*in grösster Eile*” ifadesinden kaynaklanmaktadır. Her ikisi de anlaşılabilirlik açısından tamamlayıcıdır. Bu nedenle bu cümle kaynak metinle örtüşmektedir.

Yataktan kalkıp kalkmama konusunda kararsızlıklar yaşarken, saat yediye çeyrek kalayı vurdu ve yatağının başucundaki kapıya dikkatle vuruldu.

Çevirmen “*kalkmak, kararsızlıklar yaşarken*” ifadelerini eklemiş, “*dies alles, in grösster Eile, überlegte, ohne, entschliessen, können*” kelimelerini çıkarmıştır.

“*ohne zu*” yapısını çıkararak ve eklediği kelimelerle cümlenin anlam ve yapısına ciddi müdahalede bulunulmuştur.

Ayrıca “*saat .. vurdu*” ve “*kapıya ... vuruldu*” ifadeleri anlam düşüklüğüne neden olmaktadır.

Cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılma bir çeviridir.

“*çevirmek*”, “*vorsichtig*” için “*dikkatle*” yahut “*dikkatlice*” yerine “*hafif hafif*”, “*entschliessen*” için “*karar vermek*” yerine “*duraksamak*”, “*verlassen*” için de “*kalkmak*” yerine “*çıkılmak*” ifadeleri kullanılmıştır.

“*Als*” zaman yan cümlesi yanlış aktarılmış, kesme işareti içindeki cümleye bağlanmıştır. Cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

“*schluss*” için de “*vurdu*” yerine “*oldu*” kelimesi eklenmiştir. Cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

48 “Gregor,” rief es – es war die Mutter -, “es ist dreiviertel sieben.

Biri: “Gregor, diye seslendi – annesiydi bu- saat yediye çeyrek var.

Cümle yapısında değişiklik vardır. “*biri*” iki nokta üst üste yerine “*diye seslendi biri*” olmalıydı.

“*es*” zamirinin burada “*biri*” olarak aktarılması doğrudur, çünkü sonrasında o “*es*” açıklanmaktadır.

Cümle yapı bakımından kaynak metinle örtüşmemektedir.

“Gregor” dedi bir ses, - annesiydi - "yediye çeyrek var.

“*es*” zamirinin burada “*bir ses*” olarak aktarılması doğrudur, çünkü sonrasında o “*es*” açıklanmaktadır.

Kesme işareti arasındaki cümlede “*es*” çıkarılmıştır. Burada “*bu*” olarak aktarılabilirdi fakat anlam bozulmamıştır.

Cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

“Gregor”, diye sesledi biri, annesiydi bu, “yediye çeyrek var.

Çevirmen kesme işaretlerini çıkarmıştır.

Bu işaretler dilimizde pek alışık bir ifade biçimi olmadığından çıkarılmış olabilir.

Cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

"Gregor!" diye sesleniyordu bir ses. -annesiydi- "Saat yediye çeyrek var.

Kesme işareti arasındaki cümlede “*es*” çıkarılmıştır.

Burada “*bu*” olarak aktarılabilirdi fakat anlam bozulmamıştır.

Cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

49 Wolltest du nicht wegfahren?"	<u>Trenine yetişmeyecek misin?"</u>	<u>Trene yetişmeyecek misin?"</u>	<u>Yola çıkmayacak mıydın sen?"</u>	<u>Sen işe gitmeyecek misin?"</u>
	Çevirmen cümleyi uyarlayarak aktarmıştır. Burada “wegfahren” ile kastedilen aslında “yola çıkmak” tır, “evden ayrılmak” tır. Ayrıca kontekte trenden bahsedilmemektedir. Dolayısıyla kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.	Çevirmen cümleyi uyarlayarak aktarmıştır. Burada “wegfahren” ile kastedilen aslında “yola çıkmak” tır, “evden ayrılmak” tır. Ayrıca kontekte trenden bahsedilmemektedir. Dolayısıyla kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.	Burada “wegfahren” ile kastedilen aslında “yola çıkmak” tır, “evden ayrılmak” tır. Dolayısıyla kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.	Çevirmen cümleyi uyarlayarak aktarmıştır. Burada “wegfahren” ile kastedilen aslında “yola çıkmak” tır, “evden ayrılmak” tır. Dolayısıyla kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.
50 Die sanfte stimme!	<u>Ne tatlı sestü bu.</u>	<u>Ne tatlı bir sestü!</u>	<u>Annesinin şü yumuşak sestü!</u>	<u>Ne yumuşak bir sestü bu!</u>
	Yazar eksiltili bir cümle kullanmıştır. Burada anlam birden farklı biçimde aktarılabilir. Söz konusu olan “o sesin ne kadar tatlı ve sevgi dolu, yumuşacık” olmasıdır. Bu nedenle birebir aktarılamayacağından en yakın olan bir ifade şekli seçilmelidir. Dolayısıyla kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.	Yazar eksiltili bir cümle kullanmıştır. Burada anlam birden farklı biçimde aktarılabilir. Söz konusu olan “o sesin ne kadar tatlı ve sevgi dolu, yumuşacık” olmasıdır. Bu nedenle birebir aktarılamayacağından uyarlama bir çeviri yapılabilir. Dolayısıyla kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.	Yazar eksiltili bir cümle kullanmıştır. Burada anlam birden farklı biçimde aktarılabilir. Söz konusu olan “o sesin ne kadar tatlı ve sevgi dolu, yumuşacık” olmasıdır. Bu nedenle birebir aktarılamayacağından uyarlama bir çeviri yapılabilir. Dolayısıyla kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.	Yazar eksiltili bir cümle kullanmıştır. Burada anlam birden farklı biçimde aktarılabilir. Söz konusu olan “o sesin ne kadar tatlı ve sevgi dolu, yumuşacık” olmasıdır. Bu nedenle birebir aktarılamayacağından uyarlama bir çeviri yapılabilir. Dolayısıyla kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

	Die Verwandlung	T – 1 Değişim (V.GÜNYOL)	T – 2 Değişim (A.GELEN)	T – 3 Dönüşüm (E.T.GÜNEY)	T – 4 Dönüşüm (O.CAKMAKCI)
51	Erst in der Abenddämmerung erwachte Gregor aus seinem schweren ohnmachtsähnlichen Schlaf.	Gregor, ölümü andıran derin bir uykudan uyandığı zaman ortalık alaca karanlıktı.	Gregor baygınlığı benzeyen ağır uykusundan uyandığı zaman ortalık kararmaya başlamıştı.	Gregor, baygınlığa benzer derin uykusundan ancak akşamın alacakaranlığında uyandı.	Gregor, derin uykusundan uyandığında, hava iyice kararmıştı.
		Çevirmen hem cümle yapısına hem de anlamına ciddi müdahalede bulunmuştur. “ <i>ohnmachtsähnlich</i> ” kelimesi “ <i>baygınlığa benzeyen</i> ” yerine “ <i>ölümü andıran</i> ” olarak aktarılmıştır, yani anlam değişmiştir. Ayrıca kaynak metinde “ <i>zaman, ortalık</i> ” kelimeleri yer almamaktadır. “ <i>zaman</i> ” kelimesinin eklenilmesi sanki kaynak metinde bir “ <i>als</i> ” zaman yan cümlesi varmış gibi göstermektedir. Halbuki kaynak metinde hiçbir yan cümle mevcut değil. Bunun dışında kaynak metin devrik cümledir, fakat Türkçe’ye yan cümle, yani ortaç	Çevirmen cümlenin anlamını değiştirmiştir. “ <i>zaman</i> ” kelimesinin eklenilmesi sanki kaynak metinde bir “ <i>als</i> ” zaman yan cümlesi varmış gibi göstermektedir. Halbuki kaynak metinde hiçbir yan cümle mevcut değil. Ayrıca “ <i>erst</i> ” kelimesi çıkarılmış, “ <i>in der Abenddämmerung</i> ”, yani “ <i>akşamın alaca karanlığında</i> ” ifadesinin anlamı değiştirilerek “ <i>ortalık kararmaya başlamıştı</i> ” cümlesi eklenmiştir. Bunun dışında kaynak metin devrik cümledir, fakat Türkçe’ye yan cümle, yani ortaç eklenmiş, dolayısıyla cümle yapısı değişmiştir.	Bu cümle kaynak metinle anlam olarak örtüşmektedir, ancak kaynak metindeki cümle devriktir. Dolayısıyla üslup, yani cümle yapısı örtüşmemektedir.	Çevirmen “ <i>ohnmachtsähnlich, erst</i> ” ve “ <i>in der Abenddämmerung</i> ” kelimelerini çıkarmış, yeni bir cümle, yani “ <i>hava iyice kararmıştı</i> ” cümlesini eklemiştir. “ <i>uyandığında</i> ” ifadesinin yani ortaç kullanımı sanki kaynak metinde bir “ <i>als</i> ” zaman yan cümlesi varmış gibi göstermektedir. Dolayısıyla çevirmenin cümleye ciddi bir müdahalesi olmuştur. Bu cümle yapı ve anlam bakımından uyarlama bir çeviridir.

eklenmiş, dolayısıyla Bu cümle yapı ve anlam
cümle yapısı değişmiştir. bakımından orijinal
Bu cümle yapı ve anlam cümleyle örtüşmeyen bir
bakımından kaynak çeviridir.
cümleyle örtüşmeyen bir çeviridir.

52 Er wäre gewiß nicht viel später auch ohne Störung erwacht, denn er fühlte sich genügend ausgeruht und ausgechlafen, doch schien es ihm, als hätte ihn ein flüchtiger Schritt und ein vorsichtiges Schließen der zum Vorzimmer führenden Tür geweckt.

Rahatsız edilmemiş olsa bile, yine de uyanacaktı. Uykusunu almış, iyice dinlenmişti. Bununla birlikte, sanki hafif ayak seslerinden, hol kapısının dikkatle çevrilen anahtar gıcirtısından uyanmıştı.

Kaynak metinden pek çok kelimenin çıkarıldığı ve yeni kelimeler eklenildiği görülmektedir. *“nicht viel später, denn, fühlte, doch, führenden, schien, Schritt, Schliessen”* kelimeleri çıkarılmış, *“bununla birlikte, ayak sesleri, çevrilen, anahtar gıcirtısından”* kelimeleri eklenmiştir. Çıkarılan ve eklenen kelimelerin çokluğundan da anlaşılacağı üzere çevirmenin cümle anlam

Rahatsız edilmemiş bile olsa çok geçmeden uyanacaktı. Çünkü yeteri kadar dinlenmiş ve uykusunu almıştı. Ama ona göre, hafif ayak seslerinden ve hola açılan kapıda anahtarın dikkatle çevrilmesinden uyanmış gibiydi.

Kaynak metindeki *“gewiss”* kelimesi çıkarılmıştır. *“Schritt”* kelimesi çoğullaştırılmış ve *“sesler”* olarak aktarılmıştır. Ayrıca *“Schliessen”* bu cümlede *“anahtarın çevrilmesi”* biçiminde yanlış çevrilmiştir. Halbuki burada *“kapının kapatılması”* söz konusudur. Kaynak metinde cümleler virgül ile dizimlenmiştir.

Dışarıdan gelen gürültüler olmasaydı da az sonra uyanacaktı elbette, çünkü kendisini yeterince dinlenmiş hissediyordu ve uykusunu almıştı. Buna rağmen, bir an belirip kaybolan bir ayak sesi ve holün dikkatle kilitlenen kapısından gelen sesler yüzünden uyanmış olabileceğini düşündü.

Çevirmen *“dışardan gelen, gelen sesler yüzünden, olabileceğini, düşündü”* ifadelerini eklemiştir. *“Denn”* ile başlayan temel cümlede *“fühlte sich”* yüklemi her iki sıfatı aynı cümlede toplamaktadır. Ancak çevirmen yazarın üslubuna müdahale etmiş, ilk sıfatı *“fühlte sich”*

Onu uyandıran sesler olmasaydı da bir süre sonra kendiliğinden uyanacaktı. Çünkü kendini yeterince dinlenmiş hissediyordu. Ayak sesleri ve hol kapısının kapanma sesini duydu.

Kaynak metinden pek çok kelimenin çıkarıldığı görülmektedir. *“gewiss, ausgeschlafen, doch, es schien ihm, als hätte ihn, ...”* cümlesi çıkarılmıştır. Çevirmen cümleye ciddi müdahalede bulunmuş, cümleyi kısaltma ve yorumlayarak aktarma yoluna gitmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından uyarılma bir çeviridir.

ve yapısına ciddi müdahalesi söz konusudur.

“*Denn*” ile başlayan temel cümlede “*fühlte sich*” eylemi çıkarıldığından kaynak metindeki sıfatlaşmış fiiller “*ausgeruht*” ve “*ausgeschlafen*” yapı olarak değişikliğe uğramış ve Türkçe’ye yüklem olarak aktarılmış, dolayısıyla yeni cümle eklenmiştir.

Bir sonraki cümlede de “*es schien ihm*” cümlesi çıkarılmış, yüklem değişmiştir.

Kaynak metinde cümleler virgül ile dizimlenmiştir. Çevirmen her temel cümleyi noktayla bitirmiş, yani noktalama değişimi yapmıştır.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından uyarlama bir çeviridir.

Çevirmen her temel cümleyi noktayla bitirmiş, yani noktalama değişimi yapmıştır.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından uyarlama bir çeviridir.

yüklemi ile kullanmış, diğer sıfat ise yapı olarak değişikliğe uğramış ve yüklem olmuştur, dolayısıyla yeni cümle eklenmiştir.

Ayrıca “*Schliessen*” bu cümlede “*kapatmak*” anlamına gelmektedir. Çevirmen bu kelimenin yerini ve anlamını değiştirmiştir. Kaynak metine uyan bir çeviri şu şekilde olurdu: “*kapının dikkatle*

kapatılmasından...”

Bu şekilde “*gelen sesler*” ifadesinin eklenilmesine gerek kalmayacaktı.

Bunun dışında “*dışardan gelen*” ifadesinin de eklenilmesi gereksizdir, çünkü “*Störung*”, yani “*gürültünün*” daha doğrusu “*rahatsızlığın*” cümle devamında açıklandığı görülmektedir. Kaynak metinde cümleler virgül ile dizimlenmiştir. Çevirmen her temel cümleyi noktayla bitirmiş, yani noktalama değişimi

53	Der Schein der elektrischen Straßenlampen lag bleich hier und da auf der Zimmerdecke und auf den höheren Teilen der Möbel, aber unten bei Gregor war es finster.	Elektrikli tramvayın ışıkları, tavanın şurasına burasına, eşyaların üst bölümlerine soluk soluk lekeler halinde konuyordu. Eşyaların alt bölümleriyse, Gregor'un bulunduğu yer gibi, kap karanlıktı.	Sokaktaki elektrik lambalarının soluk ışığı, oda tavanının orasına burasına, mobilyaların üst kısımlarına düşüyordu. Ama Gregor'un bulunduğu yer kapkaranlıktı.	yapmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.	Sokak lambasının soluk ışığı, odanın tavanına ve eşyaların üst kısımlarına yer yer vuruyordu. Aşağısı, yani Gregor'un bulunduğu yer karanlıktı.
	Cümle anlaşılmamıştır. Çevirmen kelimelerin ve cümlenin anlamını değiştirmiştir. Kaynak metinde <i>“tramvay, eşyaların alt bölümleri, gibi, lekeler halinde”</i> ifadeler yer almamakla birlikte <i>“Schein, Strassenlampen, Zimmerdecke, unten, aber”</i> kelimeleri çıkarılmıştır. <i>“Strassenlampen”</i> yani <i>“sokak lambaları”</i> burada <i>“tramvay ışıkları”</i> olarak yanlış aktarılmış kelime ve cümlenin anlamını	Çevirmen <i>“unten”</i> kelimesini çıkarmış ve noktalama değişimi yapmıştır. Ayrıca <i>“elektrische Strassenlampen”</i> tamlamasını <i>“elektrikli sokak lambaları”</i> yerine <i>“sokaktaki elektrik lambaları”</i> olarak aktarmıştır. Cümlede noktalama değişimi de yapılmıştır. Fakat cümle genel itibariyle örtüşük bir çeviridir.	Kaynak metinden <i>“bleich, hier und da”</i> ifadeleri çıkarılmış, <i>“kısmen, bulunduğu yer, aydınlatıyordu”</i> kelimeleri eklenmiştir. Ayrıca kelimelerin anlamlarında da değişiklik yapılmıştır. <i>“Strassenlampen”</i> tekil, <i>“Schein”</i> çoğul olarak, <i>“bleich” “soluk”</i> yerine <i>“kısmen”, “unten”</i> <i>“aşağıda/aşağısı”</i> yerine <i>“aşağılar”, “lag”</i> <i>“düşüyordu”</i> ise <i>“aydınlatıyordu”</i> olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam olarak kısmen kaynak metinle	Kaynak metinden <i>“elektrisch, aber”</i> kelimesi çıkarılmış, <i>“yani, bulunduğu yer, vuruyordu”</i> kelimeleri eklenmiştir. <i>“lag” “düşüyordu”</i> yerine <i>“vuruyordu”</i> olarak aktarılmıştır, bu bağlamda isabetlidir. Cümlede noktalama değişimi de yapılmıştır. Fakat cümle genel itibariyle kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.	

değiştirilmiştir.
Ayrıca “*lag*” eylemi yanlış ifade edilmiştir. Cümlede “*düşüyordu*” ifadesi daha yerinde olurdu. “*Möbel*” yani “*mobilyalar*” da “*eşyalar*” olarak aktarılmıştır.
Çevirmen “*unten bei Gregor*” yani “*aşağıda Gregor’un olduğu yer*” yerine “*eşyaların alt bölümleri Gregor’un bulunduğu yer gibi*” olarak serbest biçimde aktarmıştır, yani yeni cümle eklemiştir.
Cümlede noktalama değişimi de yapılmıştır.
Çevirmenin ciddi müdahalesi bulunan bu cümle yapı ve anlam bakımından uyarılma bir çeviridir.

örtüşen bir çeviridir.

- 54 Langsam schob er sich, noch ungeschickt mit seinen Fühlern tastend, die er erst jetzt schätzen lernte, zur Türe hin, um nachzusehen, was dort geschehen war.
- Olup bitenleri anlamak için kapıya doğru yavaş yavaş sürünmeye başladı. Antenleriyle öteyi beriyi acemice yokluyordu. Bunların ne işe yaradıklarını anlamıştı sonunda.
- Gregor, neler olup bittiğini öğrenmek için kapıya doğru yavaş yavaş süründü. Artık ne işe yaradıklarını öğrendiği antenleriyle acemice etrafı yokluyordu.
- Gregor neler olduğunu görmek için, değerini ancak anlamaya başladı duyargalarıyla etrafı yoklayarak, kendini beceriksizce kapıya doğru sürükledi.
- Ne işe yaradığını şimdi anladığı antenleriyle çevreyi koklayarak kapıya doğru ilerledi.
-
- Çevirmenin cümleye ciddi müdahalesi vardır. Cümle

Çevirmenin cümleye ciddi müdahalesi vardır. Cümle yapısında ve anlamında değişikliğe gidilmiştir. Kaynak metinde olmayan “*başladı, anlamak, öteyi beriyi, sonunda*” kelimeleri eklenmiş, “*erst jetzt, nachzusehen*” ifadeleri çıkarılmıştır. “*Nachzusehen*” ifadesi burada “*görmek*” yerine “*anlamak*” olarak, “*erst jetzt*” ifadesi de “*ancak şimdi*” yerine “*sonunda*” olarak aktarılmıştır. “*sich schieben*” cümlede “*süründü*” olarak ifade edilebilirdi, ancak çevirmen “*başladı*” yüklemine eklemiştir. Cümle yapısında da önemli değişiklikler mevcut. Eksiltili cümle “*noch ungeschickt ... tastend*”, çeviri metninde kelime ekleyerek temel cümle olarak aktarılmıştır, yani yeni cümle. Bunun dışında “*..., die er ... lernte*” ilgi cümlesi

Çevirmen “*Gregor, öğrenmek, artık, etrafı*” kelimeleri eklenmiş, “*erst jetzt, nachzusehen*” ifadeleri çıkarılmıştır. “*etrafı*” kelimesi “*tastend*” kelimesi “*yoklamak*” ile yeterince ifade edilemeyeceğinden ve anlam tam olarak verilemeyeceğinden eklenmiştir. “*erst jetzt*” ifadesi “*ancak şimdi*” yerine “*artık*” olarak, “*nachzusehen*” ifadesi burada “*görmek*” yerine “*öğrenmek*” olarak aktarılmıştır. Cümle yapısında da değişiklikler yapılmıştır. “*noch ... tastend*” eksiltili cümle temel cümle olarak aktarılmıştır. Cümledeki “*tastend*” sıfatı yükleme dönüştürülmüştür. Bu cümle yapı ve anlam bakımından uyarlama bir çeviridir.

Kaynak metinde olmayan “*Gregor, etrafı*” kelimeleri eklenmiştir. “*etrafı*” kelimesi “*tastend*” kelimesi “*yoklamak*” ile yeterince ifade edilemeyeceğinden ve anlam tam olarak verilemeyeceğinden eklenmiştir. Çeviri metnindeki “*ungeschickt*” yani “*beceriksizce*” kelimesi yanlış yerde aktarılmıştır. Kaynak metinde “*beceriksizce*” kelimesi “*duyargalarla*” ilintilidir. Yani “*acemice duyargalarıyla etrafı yokladığından*” bahsedilmektedir, çünkü bunların değerini yeni keşfetmiştir Gregor. Dolayısıyla yanlış yerde çevrilmiştir. Çevirmen kaynak metnin cümle yapısına uymuştur. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

çıkartılmış ve cümle anlamı değiştirilmiştir. “*Langsam schob er sich, um nachzusehen, was dort geschehen war*” ifadeleri çıkarılmış, yani cümle yapısı ve anlamı değişmiştir. Ayrıca “*antenlerle çevreyi koklamıyor*” “*yokluyor*” Gregor, yani yanlış ifade edilmiştir. Çevirmenin ciddi müdahalesi bulunan bu cümle yapı ve anlam bakımından uyarlama bir çeviridir.

temel cümleye dönüştürülmüştür. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

- 55 Seine linke Seite schien eine einzige lange, unangenehm spannende Narbe und er mußte auf seinen zwei Beinreihen regelrecht hinken.
- Sol yanı, sanki baştan başa uzun bir yaraydı. Öylesine sızlayıp acıyordu. Bütün bir sıra ayacıkları aksıyordu.
- Sol yanı sanki baştan başa uzun bir yaraydı, tümüyle sızlıyordu, iki dizi, bacaklarının üstünde denge kurup aksayarak ilerlemek zorunda kaldı.
- Sol tarafı tatsız bir kasılma hali yaratan tek parça bir yaraydı sanki; iki sıra bacağı üzerinde, tam anlamıyla topallayarak yürümesi gerekiyordu.
- Gövdesinin sol tarafı baştan başa yaralanmıştı. Ayakları aksıyordu.
- Kaynak metinden **“unangenehm, spannende, einzige, zwei, Beinreihen, regelrecht”** kelimeleri çıkarılmış, **“öylesine sızlayıp acıyordu”** cümlesi ve **“bütün bir sıra”** ifadesi eklenmiştir. **“schien”** yüklemi **“-imek”** fiiline dönüştürülmüştür. İsabetlidir, çünkü **“gibi görünüyordu”** yerine tercih edilmiş bir ifade biçimidir. Ancak kaynak metinden çıkarılan ve eklenen kelimelerin sayısının fazlalığına bakıldığında cümlenin anlamının ve
- Kaynak metinden **“unangenehm, spannende, einzige, zwei, Beinreihen”** kelimeleri çıkarılmış, **“tümüyle sızlayıyordu”** cümlesi ve **“üstünde denge kurup, ilerlemek”** ifadeleri eklenmiştir. **“tümüyle sızlayıyordu”** ve **“üstünde denge kurup, ilerlemek”** ifadeleri kaynak metinde hiçbir şekilde yer almamaktadır, tamamen yeni ifadelerdir. **“ilerlemek”** ifadesi **“hinken”** fiilinden kaynaklanmaktadır, yani
- Çevirmen **“hali yaratan, yürümesi”** kelimelerini eklemiştir. Bunlardan **“yürümesi”** ifadesi **“hinken”** fiilinden kaynaklanmaktadır, yani sadece **“topallamak”** ifadesi anlaşılmayı zorlaştırmaktadır. **“hali yaratan”** ifadesi de **“schien”** yüklemi **“sanki”** ve **“-imek”** fiiliyle yeterince ifade edilemeyeceği düşünülerek eklenmiştir. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.
- Kaynak metinden **“unangenehm, spannende, einzige, regelrecht, Narbe, lange, zwei, Beinreihen”** kelimeleri çıkarılmış, **“gövdesinin, yaralanmıştı”** ifadeleri eklenmiştir. Bu eklenen kelimelerden **“yaralanmıştı”** ifadesi **“Narbe”** kelimesinden alıntı yapılmıştır, fakat bu durumda bile ciddi bir anlam ve yapı farklılığı vardır. Biri yüklem, diğeri isimdir. Ayrıca **“yaralanmak”** sanki **“sich verletzen”** gibi aktarılmıştır. Kaynak metinden çıkarılan ve eklenen

yapısının değiştiği sadece “**aksamak**” ifadesi görölmektedir. anlaşılmayı
 Çevirmenin ciddi zorlaştırmaktadır.
 müdahalesi olan bu cümle Çıkarılan ve eklenen anlam ve yapı olarak kelimeler cümlenin kaynak metinle anlamını değiştirmiştir.
 örtüşmeyen uyarlama bir Çevirmenin ciddi müdahalesi olan bu cümle çeviridir. anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

kelimelerin sayısının fazlalılığına bakıldığında cümlenin anlamının ve yapısının ciddi anlamda değiştiği görölmektedir.
 Çevirmenin ciddi müdahalesi olan bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

56 Ein Beinchen war übrighens im Laufe der vor l26l mittägigen Vorfälle schwer verletzt worden - es war fast ein Wunder, daß nur eines verletzt worden war - und schleppte leblo nach.

Ayacıklarından biri, gündüzkü o kazada adamakıllı zedelenmiş -bir tekinin zedelenmiş olması bir mucizeydi doğrusu-cansız bir organ gibi yerde sürükleniyordu.

Bacacıklarının biri, gündüzün olayları sırasında ağır yaralanmıştı. Bir tekinin yaralanması da mucize sayılırdı hani. Yaralı bacağını cansız bir organ gibi sürüklüyordu.

Ayrıca bacaklarından biri de, öğleden önceki olaylarda ağır bir yara almıştı -gerçi bir tek yarayla kurtulmuş olması mucize sayılırdı- ve bu yaralı bacak, cansız bir parça gibi bedeninin arkasından sürükleniyordu.

Ayaklarının biri kapıdan girmeye çalışırken oldukça zedelenmişti, -Sadece birinin zedelenmiş olması mucizeydi- cansız bir şekilde arkasından sürükleniyordu.

Çevirmen “**gündüzkü, o, adamakıllı, kazada, doğrusu, gibi, yerde**” kelimelerini eklemiş, “**schwer, mittägigen, vor, übrighens, fast, nur**” kelimelerini çıkarmıştır. Bu kelimelerden “**mittägigen**” yani “**öğlen**” kelimesi “**gündüz**” olarak ifade edilmiştir, yani çevirmen

Çevirmen “**gündüzün, sayılırdı, hani, yaralı bacağını, bir organ gibi**” kelimelerini eklemiş, “**mittägigen, vor, übrighens, fast, nur**” kelimelerini çıkarmıştır. İlk cümledeki “**gündüzün olayları**” alışılmış bir ifade biçimi değildir. “**gündüzkü olaylar**” daha doğrudur. Ayrıca

Çevirmen “**yara almak, gerçi, bir tek yarayla, kurtulmuş olması, sayılırdı, bu yaralı bacak, bir parça gibi, bedeninin arkasından**” ifadelerini eklemiş, “**fast, nur**” kelimelerini çıkarmıştır. Ayrıca kelimelerin anlam ve yapılarında da değişiklik söz konusudur.

Çevirmen cümleye ciddi müdahalede bulunmuş. İlk cümle kaynak metinde yer almamaktadır, yani yeni cümledir. Bunun dışında “**fast**” kelimesi çıkarılmış “**bir şekilde**” eklenmiştir. “**und**” ile başlayan ortak özne ve tümleçe sahip cümle etken cümleden edilgen cümleye

kelimenin anlamını değiştirmiştir. Kesme işareti içindeki cümleden **“fast, nur”** kelimeleri çıkarılmış ve cümle devrik cümleye dönüştürülmüştür. **“nachschleppen”** burada **“yerde sürüklemek”** değil **“cansız bir organ gibi arkasından sürüklemek”** anlamındadır. **“und ... nach.”** Cümlesi etken cümle iken edilgen cümleye dönüştürülmüştür. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

“mittägigen” **“gündüz”** değil **“öğlen”** anlamına gelmektedir. Kesme işareti çıkarılmış noktalama değişmiştir. **“und”** ile başlayan ve ilk temel cümle ile ortak özneye ve tümleçe sahip cümlede **“nachschleppen”** fiilinin aktarımı zordur. Bu nedenle Türkçe’de tam olarak anlaşılamayacağından ve cümlelerin öznesinin ve tümleçinin ortak olmasından dolayı çevirmen kelime eklemiştir. Ancak eklenilen **“yaralı bacağını”** ve **“bir organ gibi”** kelimere rağmen cümlelerin yüklemi tam olarak aktarılamamıştır. Sadece **“sürüklemek”** yeterli değildir. Burada **“gövdesinin arkasından”** ifadesi eklenilmesi uygun olurdu. Ayrıca kesme işareti içindeki cümlelerin yüklemi değişmiş, **“-imek”** yerine **“sayılmak”**

“verletzt worden”, yani cümlelerin yüklemi isimleştirilmiş **“yara”** olarak aktarılmıştır. Kesme işareti içindeki cümlede **“eines”** yani **“birinin”** ifadesi **“bir tek yarayla”** biçiminde ifade edilmiş ve eklenen diğer kelimelerle **“kurtulmuş olması”** ve **“sayılırdı”** ile de cümlelerin anlamı değiştirilmiş, yani yeni cümle eklenmiştir. Son cümledeki eklemeler ise ortak özne ve tümleçden kaynaklanmaktadır. Anlaşılır olmasını sağlamak için eklenmiştir ancak bununla birlikte etken cümle edilgen cümleye dönüştürülmüştür. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

dönüştürülmüştür. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

fiili kullanılmıştır.

Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

- 57 Erst bei der Tür merkte er, was ihn dorthin eigentlich gelockt hatte; es war der Geruch von etwas Eßbarem gewesen.
- Ancak kapının yanına varınca, kendini oraya neyin çektiğini anladı: Yemek kokusuydu bu.
- Kendisini oraya çeken şeyin ne olduğunu ancak kapının yanına varınca anladı. Yemek kokusuydu bu.
- Gregor ancak kapıya vardığında kendisini oraya çeken şeyin ne olduğunu anladı; yenilebilir bir şeyin kokusuydu bu.
- Gregor kapıya vardığında kendisini oraya çekenin yemek kokusu olduğunu anladı.
- Kaynak metinde “*yanına, varınca, yemek*” kelimeleri yer almamaktadır, “*eigentlich, bei, etwas, Essbarem*” kelimeleri de çıkarılmıştır. Bu kelimelerden “*Essbarem*” yani “*yenilecek*” anlamı değiştirilmiş, “*yemek*” olarak aktarılmıştır. Ayrıca ilk temel cümleye ortaç eklenmiş, dolayısıyla kaynak metinde olmayan bir “*als*” zaman yan cümlesi eklenmiştir. Bunun dışında “*bei*” yani “*de/da*” “*neben*” yani “*yanına*” olarak çevrilmiştir. “*etwas Essbarem*” bu
- Kaynak metinde “*yanına, varınca, yemek*” kelimeleri yer almamaktadır, “*eigentlich, bei, etwas, Essbarem*” kelimeleri de çıkarılmıştır. Bu kelimelerden “*Essbarem*” yani “*yenilecek*” anlamı değiştirilmiş “*yemek*” olarak aktarılmıştır. Ayrıca ilk temel cümleye ortaç eklenmiş, dolayısıyla kaynak metinde olmayan bir “*als*” zaman yan cümlesi eklenmiştir. Bunun dışında “*bei*” yani “*de/da*” “*neben*” yani “*yanına*” olarak çevrilmiştir. “*etwas Essbarem*” bu
- Çevirmen “*Gregor, vardığında*” kelimelerini eklemiştir, “*eigentlich, bei*” kelimelerini çıkarmıştır. Ayrıca ilk temel cümleye ortaç yani “*vardığında*” eklenmiş, dolayısıyla kaynak metinde olmayan bir “*als*” zaman yan cümlesi eklenmiştir. Bu cümle kısmen uyarılma bir çeviridir.
- Çevirmenin cümleye ciddi müdahalesi sözdür. Kaynak metin iki temel cümleden oluşurken çevirmen ilk cümleyi bir ilgi cümlesi gibi aktarmıştır, yani hem yapı hem de anlam değişmiştir. Ayrıca “*Gregor, vardığında*” kelimeleri eklenmiş ve “*was, eigentlich, erst, etwas*” kelimeleri çıkarılmıştır. Temel cümleye ortaç yani “*vardığında*” eklenmiş, dolayısıyla kaynak metinde olmayan bir “*als*” zaman yan cümlesi eklenmiştir. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarılma bir

		cümlede “ <i>yenilebilecek şey</i> ” olarak aktarılmalıydı. Cümlede noktalama da değişmiştir. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.	cümlede “ <i>yenilebilecek şey</i> ” olarak aktarılmalıydı. Cümlede noktalama da değişmiştir. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.		çeviridir.
58	Denn dort stand ein Napf mit süßer Milch gefüllt, in den kleine Schnitten von "Weißbrot schwämmen.	Oracıkta bir çanak şekerli süt duruyordu. İçinde beyaz ekmek parçaları yüzüyordu.	Orada şekerli sütle dolu bir kase duruyordu. Sütün içinde beyaz ekmek parçaları yüzüyordu.	Çünkü kapının eşiğinde, içinde francala parçalı yüzen süt dolu bir kâse duruyordu.	Kapının yanında, içinde ekmek parçacıklarının olduğu bir kap şekerli süt vardı.
	Çevirmen “ <i>denn, gefüllt, kleine</i> ” kelimelerini çıkarmıştır. “ <i>in den ... schwämmen</i> ” ilgi cümlesini temel cümle olarak aktarmış ve cümlelerin yapısına ve anlamına müdahale etmiştir. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.	Çevirmen “ <i>denn, kleine</i> ” kelimelerini çıkarmıştır. “ <i>in den ... schwämmen</i> ” ilgi cümlesini temel cümle olarak aktarmış ve cümlelerin yapısına ve anlamına müdahale etmiştir. Bu değişiklikten dolayı “ <i>sütün içinde</i> ” ifadesi eklenmiştir. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.	Çevirmen “ <i>denn, kleine</i> ” kelimelerini çıkarmıştır. “ <i>in den ... schwämmen</i> ” ilgi cümlesini temel cümle olarak aktarmış ve cümlelerin yapısına ve anlamına müdahale etmiştir. Bu değişiklikten dolayı “ <i>sütün içinde</i> ” ifadesi eklenmiştir. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.	Kaynak metinde “ <i>kapının eşiğinde</i> ” ifadesi yoktur, “ <i>dort, süss, klein</i> ” kelimeleri çıkarılmıştır. “ <i>dort</i> ” yani “ <i>orada</i> ” ile neyin kastedildiği yeterince anlaşılmaz düşüncesiyle “ <i>kapının eşiğinde</i> ” ifadesi eklenmiş olabilir. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.	Kaynak metinde “ <i>kapının yanında, olduğu</i> ” ifadeleri yoktur, “ <i>kleine, Weissbrot, schwämmen</i> ” kelimeleri çıkarılmıştır. yani “ <i>beyaz ekmek</i> ” yada “ <i>francala</i> ” sadece “ <i>ekmek</i> ” olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.
59	Fast hatte er vor Freude gelacht, denn er hatte noch größeren Hunger, als am Morgen, und gleich tauchte er	Sabahtan beri iştahı korkunç kabarmıştı. Sevinçten nerdeyse katılacaktı. Kafasını, ta gözlerine kadar	Sevincinden nerdeyse kahkahayı koyuverecekti. Çünkü sabahtan beri çok acıkmıştı. Kafasını hemen	O an neredeyse sevinçten gülecekti, çünkü sabaha kıyasla daha da açtı. Başını hemen, gözlerinin hizasına	Gregor sevincinden ne yapacağını bilemedi, karnı iyice acıkmıştı. Başını gözleri kapanana kadar

seinen Kopf fast bis über die Augen in die Milch hinein.

çanağın içine daldırdı.

Çevirmen “*sabahtan beri iştahı korkunç kabarmıştı*” cümlesini ve “*çanağın içine*” ifadesini eklemiş, “*denn er ... Morgen*” cümlesi ve “*und, gleich, in die Milch*” ifadeleri çıkarılmıştır.

Çıkarılan ve yerine uyarlanarak eklenen cümle kaynak metni anlam bakımından değiştirmiştir.

“*in die Milch*” yani “*sütün içine*” çıkarılıp yerine de “*çanağın içine*” ifadesi konulmuştur.

Ayrıca kaynak metindeki cümle sıralaması izlenmemiştir, yani cümle yapısına ciddi müdahale söz konusudur.

Bunun dışında “*sevinçten katılmak*” pek alışılmış bir ifade biçimi değildir.

Genelde “*gülmekten katılmak*” ifadesi kullanılmaktadır.

Bu cümle anlam ve yapı

hemen gözlerine kadar sütün içine daldırdı.

Çeviri anlam olarak kısmen örtüşmektedir, çünkü “*noch grösserem Hunger haben, als am Morgen*” burada “*sabahtan beri çok acıkmak*” değil “*sabahkinden daha çok acıkmak*” anlamına gelmektedir, yani bu kısımda bir anlam sapması söz konusudur. Noktalama da değişmiştir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

kadar sütün içine daldırdı.

Çevirmen “*o an*” ifadesini eklemiş, “*und*” çıkarılmış yerine nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle kaynak metinle örtüşmektedir.

sütün içine daldırdı ve aynı anda çıkarması bir oldu.

Çevirmen yeni cümle eklemiştir. Kaynak metindeki ifadelere rastlanılmamaktadır.

Cümleler uyarlanarak Türkçeye aktarılmıştır, dolayısıyla çevirmenin cümleye ciddi müdahalesi söz konusudur.

Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

60 Aber bald zog er ihn enttäuscht wieder zurück; nicht nur, daß ihm das Essen wegen seiner heiklen linken Seite Schwierigkeiten machte - und er komite nur essen, wenn der ganze Körper schnaufend mitarbeitete-, so schmeckte ihm überdies die Milch, die sonst sein Lieblingsgetränk war, und die ihm gewiß die Schwester deshalb herein gestellt hatte, gar nicht, ja er wandte sich fast mit Widerwillen von dem Napf ab und kroch in die Zimmermitte zurück.

Ama daldırmasıyla kaldırması bir oldu: Şu sızlayan sol böğrü yok mu, başına dert açıyordu. Yemek yerken bütün gövdesi sarsıntılar geçiriyor, ağzından hırıltılar çıkıyordu. Üstelik süte de artık dayanamaz olmuştu. Oysa eskiden süte bayılırdı. Kırkardeş de muhakkak bunu düşünerek süt hazırlamıştı. Gregor, süt çanağından tiksinti ile başını kaldırdı, sürüne sürüne odanın orta yeren doğru gitti.

Kaynak metinden **“enttäuscht, wieder, heiklen, wegen, wenn der ... mitarbeitete, Lieblingsgetränk”** çıkarılmıştır. Çevirmen pek çok kelimenin anlamını değiştirmiş yada kelimeyi tamamen çıkarmıştır. Ayrıca kaynak metinde olmayan yeni cümleler eklenmiştir.

Ama hemen ardından hayal kırıklığı ile başını geri çekti. Yaralı olan sol yanı yemek yemesini güçleştiriyordu. Yemek yerken bütün bedeni titriyor, ağzından hırıltılar çıkıyordu. Üstelik sütü de çok severdi. Herhalde kız kardeşi bu yüzden ona süt getirmişti. Oysa şimdi süten hiç hoşlanmadı. Tiksinerek basını kaseden çıkardı ve odanın ortasına kadar sürünerek gitti.

Kaynak metinden **“wieder, heiklen, wegen, wenn der ... mitarbeitete, Lieblingsgetränk”** çıkarılmıştır. Çevirmen pek çok kelimenin anlamını değiştirmiş yada kelimeyi tamamen çıkarmıştır. Ayrıca kaynak metinde olmayan yeni cümleler eklenmiştir. Cümleler ve kelimeler Türkçe’ye yorumlanmıştır.

Ama bir an sonra, hayal kırıklığı içinde tekrar geri çekildi; bunu sadece, incinmiş olan sol böğrü yemek yemesini güçleştirdiği için yapmamıştı -yemeğini, ancak bütün bedenini işe katarak, sesli solumalar eşliğinde yiyebiliyordu- en sevdiği şey olan ve kız kardeşinin mutlaka bu nedenle getirmiş olduğu süten tadı da hiç hoşuna gitmemişti; neredeyse tiksintiyle kendini kâseden geri attı ve yeniden odanın ortasına doğru süründü.

Kaynak metinden **“ihn”** kelimesini çıkarmıştır. Bu kelimeyi çıkararak cümlenin anlamını da değiştirmiştir, çünkü **“ihn”** burada **“kafasını”** geri çektiğini anlatıyor. Çevirmen ise **“geri çekildi”** olarak aktarmıştır. Ayrıca **“schnaufend”** burada

Yaralanan gövdesi yemek yemesini engelliyordu, ağzından da hırıltılar çıkıyordu. Ayrıca süten de hiç hoşlanmamıştı. Oysa en sevdiği içecekti süt, kuşkusuz kız kardeşi de bunu bildiği için getirmişti. Süt kabına neredeyse tiksintiyle baktı ve tekrar sürünerek odanın ortasına gitti.

Çevirmen pek çok kelimenin anlamını değiştirmiş yada kelimeyi tamamen çıkarmış yada yeni kelime eklemiştir. Ayrıca kaynak metinde olmayan yeni cümleler eklenmiştir. Cümleler ve kelimeler Türkçe’ye yorumlanmıştır. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen ciddi müdahalelerin olduğu uyarlama bir çeviridir.

Cümleler ve kelimeler Türkçe'ye yorumlanmıştır. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen ciddi müdahalelerin olduğu uyarlama bir çeviridir.

Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen ciddi müdahalelerin olduğu uyarlama bir çeviridir.

“*soluyarak*” anlamındadır. Çeviride ise “*sesli solumalar eşliğinde*” olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

61 Im Wohnzimmer war, wie Gregor durch die Türspalte sah, das Gas angezündet, aber während sonst zu dieser Tageszeit der Vater seine nachmittags erscheinende Zeitung der Mutter und manchmal auch der Schwester mit erhobener Stimme vorzulesen pflegte, hörte man jetzt keinen Laut.

Yemek odasında gaz lambası yanıyordu. Gregor, kapının çatlaklarından ışığı görebiliyordu. Her zaman, bu vakitler babası, evdekilere yüksek sesle gazete okurdu. Şimdiyse ses seda çıkmıyordu.

Kaynak metinden “*Türspalte, aber, Tageszeit, nachmittags erscheinende, der Mutter, manchmal, auch der Schwester, sonst*” kelimeleri çıkarılmış, “*çatlaklarından, ışığı, her zaman, evdekilere*” ifadeleri eklenmiştir. “*Türspalte*” “*kapı aralığı*” yerine “*kapının çatlakları*”, “*zu dieser Tageszeit*” “*günün bu*

Oturma odasında gaz lambası yanıyordu. Gregor, kapının çatlak yerinden ışığı görebiliyordu. Her zaman günün bu saatinde babası, akşam gazetesini annesine, bazen onunla birlikte kız kardeşine yüksek sesle okurdu. Şimdi ise içerden ses seda gelmiyordu.

Kaynak metinden “*Türspalte, nachmittags erscheinende*” kelimeleri çıkarılmış, “*kapının çatlak yerinden, ışığı, içerden, akşam gazetesi, gelmiyordu*” ifadeleri eklenmiştir. “*Türspalte*” “*kapı aralığı*” yerine “*kapının çatlak yerinden*” olarak aktarılmıştır. Ayrıca

Gregor'un kapı aralığından görüp anladığı kadarıyla salonda bir gaz lambası yanıyordu; genelde günün bu saatlerinde babası, öğleden sonra çıkan gazetesinden, annesine ve bazen de kız kardeşine bir şeyler okurdu; oysa şimdi çıt çıkmıyordu.

Kaynak metinden “*mit erhobener Stimme*” kelimeleri çıkarılmış, “*anladığı, bir şeyler*” ifadeleri eklenmiştir. “*wie*” örnekleme cümlesinde “*wie*” bağlacının anlamını pekiştirmek için çevirmen “*anladığı*” ifadesini eklemiştir. “*während*” zaman yan

Kapı aralığından oturma odasında gaz lambalarının yandığını gördü Gregor. Kız kardeşinin ona bahsettiği, uzaktayken de mektuplarında yazdığı gibi, günün bu saatinde babası, annesi ve kardeşine yüksek sesle gazeteleri okurdu. Şimdi ise hiç ses duyulmuyordu.

Çevirmenin cümleye ciddi müdahalesi söz konusudur. Kaynak metinde nokta işareti ile ayrılmış bir sonraki cümleyi bu cümle içerisinde aktarmış ama cümlelerin anlamını tamamen değiştirmiştir. Kaynak metinden “*aber, nachmittags*

vaktinde” yerine *“bu vakitler”* olarak aktarılmıştır. Ayrıca *“Gas”* burada *“gaz lambası”* kastedildiğinden doğru olarak ifade edilmiştir. *“der Mutter”* ve *“der Schwester”* çıkarılmış yerine *“evdekiler”* ifadesi kullanılmıştır. *“Wohnzimmer”* *“oturma odası”* iken çevirmen *“yemek odası”* olarak aktarmıştır. Bu eklenen ve çıkarılan kelimeler kadar anlamı değiştirilen kelimeler cümlenin anlamını değiştirmiştir. Bunun yanı sıra cümle yapısına da müdahalede bulunulmuştur. *“wie”* örnekleme cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. *“während”* zaman yan cümlesi de temel cümleye dönüştürülmüştür. Çevirmenin ciddi müdahalesi olan bu cümle anlam ve yapı olarak

“Gas” burada *“gaz lambası”* kastedildiğinden doğru olarak ifade edilmiştir. *“nachmittags erscheinende Zeitung”* *“akşam gazetesi”* olarak aktarılmıştır. Bunların yanı sıra cümle yapısına da müdahalede bulunulmuştur. *“wie”* örnekleme cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. *“während”* zaman yan cümlesi de temel cümleye dönüştürülmüştür. Çevirmenin cümle yapısına ciddi müdahalesi olan bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

cümlesi de temel cümleye dönüştürülmüştür. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

erscheinende, manchmal, auch, sonst” kelimeleri çıkarılmıştır. Ayrıca *“Gas”* burada *“gaz lambaları”* olarak çoğul ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra cümle yapısına da müdahalede bulunulmuştur. *“wie”* örnekleme cümlesi *“dass”* nesne cümlesi olarak *“...yandığını”* biçiminde aktarılmıştır. *“während”* zaman yan cümlesi de temel cümleye dönüştürülmüştür. Bir sonraki cümleyi de buraya ekleyen çevirmen o cümlenin de anlamını, dolayısıyla bu cümlenin anlamını da tamamen değiştirmiştir. Çünkü mektuplarında bahsettiği doğrudur ama cümlede aynı zamanda bu *“okuma işinin”* artık belki de yapılmadığı belirtiliyor. Çevirmen belki *“şimdi ise hiç se duylmuyordu”* cümlesinden dolayı bunu çıkarmış olabilir ama yazarın üslubuna ciddi

kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

müdahalede bulunmuştur böylelikle. Çevirmenin ciddi müdahalesi olan bu cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

62 Nun vielleicht war dieses Vorlesen, von dem ihm die Schwcster immer erzählte und schrieb, in der letzten Zeit überhaupt aus der Übung gekommen.

Kimbilir belki de, kız kardeşinin anlattığı ya da mektuplarında sözünü ettiği o her zamanki gazete okumalar şu son günlerde evin adetleri arasından büsbütün kalkmıştı.

Çevirmen *“kimbilir, ya da, her zamanki, gazete, şu, mektuplarında, günlerde, sözünü ettiği, evin adetleri arasından büsbütün kalkmıştı”* ifadelerini eklemiş ve *“nun, dieses, immer, Zeit, aus der Übung kommen”* ifadelerini de çıkarmıştır. Bu ifadelerden bazıları tamamen çıkarılmamış ve uyarlanmıştır. *“aus der Übung kommen”* deyimini *“pratiğini kaybetmek”*

Belki de, kız kardeşinin ona her zaman anlattığı ve mektuplarında yazdığı bu okuma âdeti, son zamanlarda büsbütün terk edilmişti.

Çevirmen *“mektuplarında, adeti”* ifadelerini eklemiş ve *“nun”* kelimesi de çıkarmıştır. *“aus der Übung kommen”* deyimini *“pratiğini kaybetmek”* anlamındadır. Burada anlatılmak istenen *“artık yapılmadığıdır”*. Çevirmen ise *“terk edilmişti”* biçiminde bir ifade kullanmıştır. *“Vorlesen”* ise sadece *“okuma”* denildiğinde pek anlaşılamayacağından

Belki de artık, kız kardeşinin kendisine sürekli sözünü ettiği ve yazdığı bu okuma faslı yapılmaz olmuştu.

Çevirmen *“faslı”* kelimesini eklemiş ve *“nun, überhaupt”* kelimelerini de çıkarmıştır. *“aus der Übung kommen”* deyimini *“pratiğini kaybetmek”* anlamındadır. Burada anlatılmak istenen *“artık yapılmadığıdır”*. Çevirmen ise *“yapılmaz olmuştu”* biçiminde ifade etmiştir. *“Vorlesen”* ise sadece *“okuma”* denildiğinde pek anlaşılamayacağından çevirmen *“okuma faslı”* olarak ifade etmiştir.

Bu cümle bir önceki cümleyle birleştirilerek aktarılmıştır.

anlamındadır. Burada anlatılmak istenen **“artık yapılmadığıdır”**. Çevirmen ise **“evin adetleri arasında büsbütün kalkmıştı”** biçiminde bir ifade kullanmıştır. **“Zeit”** **“zaman”** yerine **“gün”**, **“schrieb”** **“yazdığı”** yerine **“sözünü ettiği”** olarak aktarılmıştır. **“Vorlesen”** ise sadece **“okuma”** denildiğinde pek anlaşılamayacağından çevirmen **“gazete okumalar”** olarak ifade etmiş, ama **“okuma”** kelimesini de çoğullaştırmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

çevirmen **“okuma adeti”** **“überhaupt”** ise burada olarak ifade etmiştir. **“büsbütün”** olarak Bu cümle anlam aktarılabilirdi. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

63 Aber auch ringsherum war es so still, trotzdem doch gewiß die Wohnung nicht leer war.

Ama her yanda aynı sessizlik vardı. Bununla birlikte, evde birileri olmalıydı.

Çevirmen **“bununla birlikte,**

Ama her tarafta tam bir sessizlik vardı. Oysa evin içinde hiç kimsenin bulunmadığı söylenemezdi.

Çevirmen **“tam, oysa, hiç kimsenin bulunmadığı**

Ama ev de –kuşkusuz boş olmadığı halde- tamamen sessizliğe gömülmüştü.

Çevirmen **“sessizliğe gömülmüştü”** ifadesini eklemiş ve **“ringsherum,**

Ev boş değildi mutlaka ama hiç ses gelmiyordu.

Çevirmen **“hiç, gelmiyordu”** ifadelerini eklemiş ve **“so, trotzdem, ringsherum”** ifadelerini

olmalıydı” ifadelerini eklemiş ve “*so, trotzdem, doch gewiss, leer,*” ifadelerini de çıkarmıştır. Bu ifadelerden bazıları tamamen çıkarılmamış ve uyarlanmıştır. “*war nicht leer*” ifadesi “*boş değildi*” yerine burada “*birileri olmalıydı*”, “*trotzdem*” ise “*halde*” yerine “*bununla birlikte*” olarak aktarılmıştır. Ayrıca “*war*” yüklemi yani “*-imek*” fiili yerine “*var*” kullanılmıştır. Kelime yapısı da değiştirilmiştir. “*stil*” kelimesi sıfat iken yapısı değişmiş isim yapılmıştır. “*trotzdem*” ile başlayan yan cümle temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

söylenemezdi” ifadelerini eklemiş ve “*auch, so, trotzdem, doch gewiss, leer,*” ifadelerini de çıkarmıştır. Bu ifadelerden bazıları tamamen çıkarılmamış ve uyarlanmıştır. “*war nicht leer*” ifadesi “*boş değildi*” yerine burada “*hiç kimsenin bulunmadığı söylenemezdi*”, “*trotzdem*” ise “*halde*” yerine “*oysa*” olarak aktarılmıştır. Ayrıca “*war*” yüklemi yani “*-imek*” fiili yerine “*var*” kullanılmıştır. Kelime yapısı da değiştirilmiştir. “*stil*” kelimesi sıfat iken yapısı değişmiş isim yapılmıştır. “*trotzdem*” ile başlayan yan cümle temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

auch” ifadelerini de çıkarmıştır. Ayrıca “*war still*” ifadesi yani “*sessizdi*” yerine “*sessizliğe gömülmüştü*” olarak aktarılmıştır. “*trotzdem*” ile başlayan yan cümle kesme işareti içerisinde verilmiş, dolayısıyla cümle yapısı değişmiştir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

de çıkarmıştır. Ayrıca “*war still*” ifadesi yani “*sessizdi*” yerine “*hiç ses gelmiyordu*” olarak aktarılmıştır. “*stil*” kelimesi sıfat iken yapısı değişmiş isim yapılmıştır. “*trotzdem*” ile başlayan yan cümle temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

- 64 „Was für ein stilles Leben die Familie doch führte,” sagte Gregor, „gözlerini karanlıklara dikmiş içinden: “Şu bizim aile ne kadar sessiz bir hayat sürüyor,” “Ne sakın bir hayat yaşıyor bu aile”, dedi kendi kendine “Ailem ne kadar sakın bir yaşam sürüyormuş” diye

sich Gregor und fühlte, während er starr vor sich ins Dunkle sah, einen großen Stolz darüber, daß er seinen Eltern und seiner Schwester ein solches Leben in einer so schönen Wohnung hatte verschaffen können.

“Bizimkiler ne de sessiz yaşıyorlar!” diye geçirdi, koltukları kabardı. Çünkü anası da, babası da, kız kardeşi de böylesine güzel bir apartman dairesinde yaşadıkları böylesine sakın bir yaşamı kendisine borçlu idiler.

Çevirmen “dikmiş, içinden, diye geçirdi, koltukları kabardı, çünkü, sürdükleri, sakın, kendisine borçlu idiler” ifadelerini eklemiş ve “sah, sagte, fühlte, starr, einen grossen Stolz darüber, verschaffen können” ifadelerini çıkarmıştır. Bu ifadelerden bazıları tamamen çıkarılmamış, anlamları değiştirilmiştir. “sah starr ins Dunkle” “durgun bir şekilde karanlığa doğru baktı” yerine “gözlerini karanlıklara dikmiş” olarak aktarılmış, aynı zamanda “das Dunkle” tekil iken çoğullaştırılmıştır.

dedi Gregor kendi kendine. Önündeki karanlığın içine doğru gözlerini dikmiş bakarken, anasıyla babasının ve kız kardeşinin böyle güzel bir evde böyle bir hayat sürmesinden ve bu hayatı onlara kendisinin sağlamış olmasından dolayı koltukları iyice kabardı.

Çevirmen “kendi kendine, gözlerini dikmiş, sürmesinden, bu hayatı ... iyice kabardı” ifadelerini ve cümlelerini eklemiş ve “einen grossen Stolz darüber, verschaffen können” ifadelerini çıkarmıştır. Bu ifadelerden bazıları tamamen çıkarılmamış, anlamları değiştirilmiştir. “starr” “gözlerini karanlıklara dikmiş” olarak aktarılmış, isabetlidir, çünkü “star sehen” “gözlerini dikip bakmak” anlamına gelmektedir. “fühlte einen grossen Stolz darüber, dass” burada tamamen

Gregor bir yandan karanlığa boş gözlerle bakarken; aynı anda da içinde, anne babasına ve kız kardeşine böyle güzel bir evde, bu yaşam standartlarını sağlayabildiği için güçlü bir güven duygusu hissetti.

Çevirmen “kendi kendine, aynı anda da, standartlarını, güçlü bir güven duygusu” ifadelerini eklemiştir. “fühlte einen grossen Stolz darüber” ifadesini “güçlü bir güven duygusu hissetti” olarak aktarmıştır, oysa burada söz konusu olan “Vertrauen”, yani “güven” değil “Stolz”, yani “gurur” duygusudur. Dolayısıyla yanlış ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra “aynı anda da” ifadesine gerek yoktu, çünkü “während” zaten “bakarken” ile ifade edilmiştir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen

geçirdi içinden. Böyle güzel bir evde, bu rahat ve huzur dolu yaşamı Gregor’a borçluydular. Gregor büyük bir gurur duydu.

Çevirmen “diye geçirdi içinden, bu rahat ve huzur dolu, borçluydular” ifadelerini eklemiş ve “sagte, fühlte, während...sah, seinen Eltern und seiner Schwester, ein solches Leben, verschaffen können” ifadelerini çıkarmıştır. Bu ifadelerden bazıları tamamen çıkarılmamış, anlamları değiştirilmiştir. “sagte” için “dedi” yerine “içinden diye geçirdi”, “verschaffen können” için de “sağlayabildiği” yerine “borçluydular” olarak ifade edilmiştir. Bu “borçluydular” yüklemi ise cümlenin öznesini değiştirmiştir. “ein solches Leben” de “böyle bir hayat” yerine “bu rahat ve huzur dolu

“*fühlte einen grossen Stolz darüber*” burada tamamen uyarlanarak ifade edilmiştir. Halbuki “*koltukları kabardı*” yerine “...*sağlayabildiği için büyük bir gurur duydu*” şeklinde ifade edilebilirdi. Fakat yaptığı uyarlamadan dolayı da “*sagte*” için “*dedi*” yerine “*içinden diye geçirdi*”, “*verschaffen können*” için de “*sağlayabildiği*” yerine “*kendisine borçlu idiler*” olarak ifade edilmiştir. “*Familie*” de “*aile*” yerine “*bizimkiler*” olarak aktarılmıştır. “*fühlte ...darüber*” temel cümlesi ve onu takip eden “*dass*” yan cümlesi ayrılmış, temel cümle olarak aktarılmış, yeni cümle de “*çünkü*” temel cümle bağlacı ile uyarlanarak temel cümleye dönüştürülmüştür. Ayrıca “*während*” zaman yan cümlesi de temel cümle olarak aktarılmıştır.

uyarlanarak ifade edilmiştir. Halbuki “*koltukları iyice kabardı*” yerine “...*sağlayabildiği için / sağlayabildiğinden dolayı büyük bir gurur duydu*” şeklinde ifade edilebilirdi. Fakat yaptığı uyarlamadan dolayı da “*ve bu hayatı onlara kendisinin*” ifadesini eklemek durumunda kalmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

yaşamı” olarak aktarılmıştır. “*fühlte ...darüber*” temel cümlesi ve onu takip eden “*dass*” yan cümlesi çıkarıldığı yahut temel cümle olarak aktarıldığından “*fühlte ...darüber*” nokta ile bağımsız bir temel cümle olarak aktarılmıştır. dönüştürülmüştür. Ayrıca “*während*” zaman yan cümlesi çıkarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

65 Wie aber, wenn jetzt alle Ruhe, aller Wohlstand, alle Zufriedenheit ein Ende mit Schrecken nehmen sollte?

Bu rahatlık, bu erinç, bu refah, korku ve yıkım içinde sona ererse, halleri nice olurdu?

Bütün huzur, bu refah, bu hoşnutluk dehşetle sona ererse, halleri ne olurdu?

İyi de, bütün bu huzur, bu rahatlık, bu mutluluk korkunç bir şekilde sona ererse ne olacaktı?

Peki ya şimdi ne olacaktı? Tüm bunlar, geçim rahatlığı, refah nasıl bir sonla bitecekti?

Çevirmen “*erinç, yıkım içinde, halleri*” ifadelerini eklemiş ve “*Zufriedenheit, alle*” ifadelerini çıkarmıştır.

Çevirmen “*Zufriedenheit*” kelimesini “*hoşnutluk, memnuniyet*” yerine “*erinç*” olarak ifade etmiştir. Oysa “*erinç*” “*huzur/rahat*” kelimelerinin eş anlamlısıdır ve burada eş anlamlı kelimeler sıralanmamıştır.

“*wie aber*” sorusunun anlamını aktarmak için “*halleri ne olurdu*” eklenmiştir.

Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen

“*wie aber*” sorusunun anlamını aktarmak için “*halleri ne olurdu*” eklenmiştir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Çevirmen “*Schrecken*” kelimesini “*korkunç bir şekilde*” olarak ifade etmiştir. “*wie aber*” sorusu ise ancak uyarlanarak aktarılabileceğinden “*iyi de ne olacaktı*” ifadesi eklenmiştir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşen başarılı bir çeviridir.

Çevirmen yeni cümleler eklemiş, kaynak metindeki ifadeler tamamen uyarlanarak aktarılmıştır.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

örtüşmektedir.

66	Um sich nicht in solche Gedanken zu verlieren, setzte sich Gregor lieber in Bewegung und kroch im Zimmer auf und ab.	Gregor, kendini böyle kara kara düşüncelere kaptırmamak için birazcık bedenini kımlıdatmak istedi, karnının üzerinde bir aşağı bir yukarı süründü durdu.	Kendini böyle karanlık düşüncelere kaptırmamak için bedenini biraz hareket ettirmek istedi ve odada bir aşağı bir yukarı süründü.	Bu düşüncelerin içinde kaybolup gitmemek için hareket etmesi gerektiğini düşünerek, odanın içinde bir aşağı bir yukarı sürünmeye koyuldu.	Gregor, biraz olsun düşüncelerini dağıtabilmek için hareket etmeye başladı. Odanın içinde sürünerek bir aşağı bir yukarı gidip gelmeye başladı.
	Çevirmen “kara kara, birazcık bedenini kımlıdatmak istedi, karnının üzerinde” ifadelerini eklemiş ve “setzte sich in Bewegung, lieber, im Zimmer” ifadelerini çıkarmıştır. “setzte sich in Bewegung” “haraket etti” yerine “birazcık bedenini kımlıdatmak istedi” olarak ifade edilmiştir. Bu cümle “kendini böyle ... için en iyisi hareket ediyor ve odada bir aşağı bir yukarı sürünüyordu” biçiminde ifade edilebilirdi. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.	Çevirmen “karanlık, bedenini, biraz, istedi, karnının üzerinde” ifadelerini eklemiş ve “lieber” ifadesini çıkarmıştır. “setzte sich in Bewegung” “haraket etti” yerine “bedenini biraz hareket ettirmek istedi” olarak ifade edilmiştir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.	Çevirmen “gerektiğini düşünerek, koyuldu” ifadelerini eklemiş ve “lieber” ifadesini çıkarmıştır. “solche” “böyle” yerine “bu”, “setzte sich in Bewegung” “haraket etti” yerine “hareket etmesi gerektiğini düşünerek” olarak ifade edilmiştir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.	Çevirmen “dağıtabilmek, başladı, gidip gelmeye başladı” ifadelerini eklemiş ve “solche, verlieren, lieber” ifadesini çıkarmıştır. “sich nicht in Gedanken zu verlieren” “böyle düşünceler içinde kaybolup gitmemek” yerine “düşüncelerini dağıtabilmek” olarak ifade edilmiştir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.	

67 Einmal während des langen Abends wurde die eine Seitentüre und einmal die andere bis zu einer kleinen Spalte geöffnet und rasch wieder geschlossen; jemand hatte wohl das Bedürfnis hereinzukommen, aber auch wieder zuviele Bedenken.

Bir akşam, Gregor soldaki kapının yarı aralanmış olduğunu gördü. Bir başka akşamda sağ kapı aralanmıştı. Birisi içeriye girmek istemiş ama, pek göze alamamış olmalıydı bunu.

Çevirmen “*soldaki, yarı, olduğunu gördü, bir başka akşamda, sağ kapı aralanmıştı, istemiş, pek göze alamamış, bunu*” ifadelerini eklemiş ve “*einmal, während, langen, eine Seitentüre, die andere, bis zu einer kleinen Spalte, rasch wieder geschlossen, das Bedürfnis, auch ... Bedenken*” ifadelerini çıkarmıştır.

“*das Bedürfnis haben*” “*ihtiyaç duymak*” yerine “*istemek*”, “*auch wieder zuviele Bedenken*” “*aynı zamanda sakıncalar görmüş olsa gerekti*” yerine “*pek göze alamamıştı*” olarak ifade edilmiştir.

Uzun süren o akşam saatlerinde bir kez yandaki kapının, başka bir kez de öteki yan kapının hafifçe aralandığını gördü. Ama kapılar tekrar hızla kapandı. Herhalde birisi içeri girmek ihtiyacını duymuş, ama cesaret edememişti.

Çevirmen “*uzun süren o akşam saatlerinde, hafifçe, gördü, ama, kapılar, cesaret edememişti*” ifadelerini eklemiştir. “*während, des langen Abends*” “*uzun bir akşam esnasında*” yerine “*uzun süren o akşam saatlerinde*”, “*bis zu ...geöffnet*” “*hafifçe aralandı*” olarak ifade edilmiştir.

“*geöffnet und rasch...*” cümlesindeki “*und*” bağlacı çıkarılmış ve yerine “*ama*” kullanılmış, bu nedenle “*kapılar*” eklenmiştir.

“*auch wieder zuviele Bedenken*” “*aynı*”

Uzun akşam boyunca bir tek kez yan kapı, bir kez de diğeri aralanıp hemen kapatıldı; birileri içeri girme ihtiyacı duymuş, öte yandan böyle bir girişimde bazı sakıncalar görmüş olsa gerekti.

Çevirmen “*öte yandan da böyle bir girişimde*” ifadesini eklemiştir. Bu ilave kaynak metindeki “*aber auch*” ifadesinden kaynaklanmaktadır ve anlaşılabilirliği sağlamak için yapılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Gece boyunca odanın iki tarafındaki kapılar sırayla aralanıp kapandı. Belli ki birileri girmek istemiş ama cesaret edememişti.

“*odanın iki tarafındaki kapılar sırayla aralanıp kapandı*” cümlesinde ne demek istenildiği anlaşılmamıştır. “*odanın iki tarafı*” neresi, bu anlaşılmıyor. Ayrıca kaynak metinde bu ifade hiç yer almıyor. Bunun dışında çevirmen “*istemiş, cesaret edememişti*” ifadelerini eklemiştir. Bu ifadelerden “*istemiş*” kaynak metindeki “*das Bedürfnis haben*” ifadesinin karşılığı olarak kullanılmıştır.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Çevirmen uyarlama bir cümle olarak aktarmıştır. Çıkardığı ve eklediği kelimeler ve cümleler anlamı değiştirmiştir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

zamanda sakıncalar görmüş olsa gerekti” yerine “cesaret edememişti” olarak ifade edilmiştir.

Noktalama da değişmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

68 Gregor machte nun unmittelbar bei der Wohnzimmertür halt, entschlossen, den zögernden Besucher doch irgendwie hereinzubringen oder doch wenigstens zu erfahren, wer es sei; aber nun wurde die Tür nicht mehr geöffnet und Gregor wartete vergebens.

Gregor, yemek odasının kapısı önünde durmaya, gireyim mi, girmeyeyim mi diye duraksayan konuğu içeriye çekmeye, hiç değilse onun kim olduğunu görmeye karar verdi. Ama kapı bir daha aralanmadı. Gregor da boşuna beklemiş oldu.

Çevirmen “*yemek odası, gireyim mi girmeyeyim mi, çekmeye, görmeye, aralanmadı*” ifadelerini eklemiş ve “*Wohnzimmer, unmittelbar, oder, erfahren, irgendwie, nun, geöffnet*” ifadelerini de çıkarmıştır. Bunlardan bazıları tam anlamıyla çıkarılmamış, kelime

Gregor, oturma odası kapısının hemen yakınında durmuş, içeri girmeyip duraksayan ziyaretçiyi bir kolayını bulup içeri çekmeye, ya da hiç değilse kim olduğunu anlamaya karar vermişti. Ama kapı bir daha aralanmadı ve Gregor'un bekleyişi de boşa gitti.

Çevirmen “*yakınında, içeri girmeyip, bir kolayını bulup*” ifadelerini eklemiş ve “*irgendwie, erfahren, nun, geöffnet*” ifadelerini de çıkarmıştır. Bunlardan bazıları tam anlamıyla çıkarılmamış, kelime manaları değiştirilmiştir. “*zögernd*” “*tereddüt*”

Gregor salon kapısının tam önünde durdu; içeri girmekte tereddüt eden ziyaretçiyi içeri almaya, hiç değilse onun kim olduğunu öğrenmeye kararlı gibiydi. Gel gör ki kapı bir daha açılmadı ve Gregor'da boşu boşuna bekledi.

Çevirmen “*gibiydi, gel gör ki*” ifadelerini eklemiş ve “*irgendwie, nun*” ifadelerini de çıkarmıştır. “*entschlossen*” burada “*kararlı gibiydi*” şeklinde ifade edilmiştir. Oysa yazar bu kelimeyi bir sıfat olarak kullanmış ve ardından virgül kullanmış, bu ifade biçimi daha çok “*kararlı*” olduğunu

Gregor, oturma odasına açılan kapının önüne gidip bekledi. Bir daha açılırsa, girmek isteyen kim olduğunu görmek istiyordu. Fakat kapı bir daha açılmadı.

“*oturma odasına açılan kapının önüne gidip bekledi. Bir daha açılırsa, girmek isteyen kim olduğunu görmek istiyordu*” cümlesine kaynak metinde rastlanılmamaktadır.

Çevirmen tamamen bir anlam uyarlaması yapmıştır. Örneğin “*Bir daha açılırsa*” ifadesi yer almıyor ama bir sonraki cümleden bu anlamı çıkardığından yeni cümle

manaları değiştirilmiştir. “zögernd” “tereddüt eden/duraksayan” yerine “gireyim mi girmeyeyim mi diye duraksayan”, “erfahren” “öğrenmek” yerine “görmek”, “geöffnet” “açılmak” yerine “aralanmak” olarak aktarılmıştır. Ayrıca “machte halt” burada “durdu” yahut “durmuş” olması gerekirken cümle yapısı değişmiş bu nedenle “durmaya” olarak ifade edilmiştir. “Wohnzimmer” yani “oturma odası” yahut “salon” burada çevirmenin pek çok yerde yaptığı gibi “yemek odası” olarak aktarılmıştır. Noktalama da değişmiştir. Kaynak metindeki noktalı virgül ve “und” bağlacı yerine nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen

eden/duraksayan” yerine “içeri girmeyip duraksayan”, “erfahren” “öğrenmek” yerine “anlamak”, “geöffnet” “açılmak” yerine “aralanmak” aktarılmıştır. Ayrıca “wartete vergebens” burada “boşuna bekledi” olması gerekirken kelime yapısı değişmiş bu nedenle “bekleyişi boşa gitti” olarak ifade edilmiştir. Noktalama da değişmiştir. Kaynak metindeki noktalı virgül yerine nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

göstermektedir, yani “gibiydi” ifadesi fazladır. “aber” ise burada “ama” yerine “gel gör ki” diye ifade edilmiştir. Noktalama da değişmiştir. Kaynak metindeki noktalı virgül yerine nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

eklemiştir. Çevirmenin bu cümleye de ciddi müdahalesi söz konusu, kaynak metini değiştirmiştir.

uyarlama bir çeviridir.

- 69 Früh, als die Türen versperrt waren, hatten alle zu ihm hereinkommen wollen, jetzt, da er die eine Tür geöffnet hatte und die anderen offenbar während des Tages geöffnet worden waren, kam keiner mehr, und die Schlüssel steckten nun auch von außen.
- Sabahleyin, kapılar daha kapalıyken, herkes odasına girmek istemişti. Şimdiyse kapıları açmayı başarmışlardı, hiçbiri gelip de onu görmeye uğraşmıyordu. Hatta, hepsi de kapıları dışarıdan kilitlemişlerdi.
- Çevirmen *“odasına, kapıları açmayı başarmışlardı, onu görmeye uğraşmıyordu, hatta hepsi de kapıları dışarıdan kilitlemişlerdi”* ifadelerini ve cümlelerini eklemiş ve *“da er die eine Tür geöffnet hatte und die anderen offenbar während des Tages geöffnet worden waren, kam keiner mehr, und die Schlüssel steckten nun auch von aussen”* ifadelerini ve cümlelerini de çıkarmıştır. Çıkarılan ve eklenen cümle ve ifadelerin sayısına bakıldığında cümlelerin anlaşılma
- Sabahleyin kapı kilitliyken, herkes onun yanına girmek istemişti. Şimdi ise kapının birini açtığı, öteki kapılarda gündüz nasıl olsa açılmış olduğu halde, gelen giden kimse yoktu. Hatta kapıları dışardan kilitlemişlerdi bile.
- Çevirmen *“offenbar”* ifadesini çıkarmıştır. *„die Schlüssel steckten nun auch von aussen”* cümlesi *“hatta kapıları dışardan kilitlemişlerdi bile”* olarak aktarılmıştır. Halbuki buradaki anlam şudur: *“artık anahtarlar da dış taraftan sokulmuştu”*. Noktalama da değişmiş kaynak metinde cümle aralarındaki virgül yerine nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.
- Sabahleyin, kapılar kilitliyken herkes yanına gelmek istemişti; oysa şimdi, kendisi kapılardan birini açınca –diğerleri de gün içerisinde açılmış olmalıydı- hiç kimse yanına uğramıyordu; üstüne üstlük anahtarlar da dış taraftaydı.
- Çevirmen *“kam keiner mehr”* için *“artık kimse gelmiyordu”* yerine *“hiç kimse yanına uğramıyordu”* ifadesini kullanmıştır. Ayrıca *“stecken”* burada *“sokulu olmak”* sadece *“tarafta idi”*, *“und nun auch”* ifadesi *de “üstüne üstlük”* olarak aktarılmıştır. Cümle yapısı bakımından dikkat çeken husus ise çevirmenin kesme işareti kullanmasıdır. Kaynak metinde bu yer almamaktadır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen
- Sabah kapılar kilitliyken herkes yanına gelmek istemişti. Şimdi ise hiç kimse gelmiyordu. Anahtarlar kapılara dışarıdan sokulmuştu.
- Çevirmen *“kapılara”* ifadesini eklemiş ve *“da er die eine Tür geöffnet hatte und die anderen offenbar während des Tages geöffnet worden waren”* cümlelerini de çıkarmıştır. Çevirmen cümleye müdahale etmiş ve kaynak metni kısaltmıştır. Dolayısıyla kendi cümlelerini kullanmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

olduğu görülür. Çünkü çevirmen bazı cümleleri tamamen çıkarmakla kalmamış, çevirdiği cümleleri de yanlış aktarmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

bir çeviridir.

70 Spät erst in der Nacht wurde das Licht im Wohnzimmer ausgelöscht, und nun war leicht festzustellen, daß die Eltern und die Schwester so lange wachgeblieben waren, denn wie man genau hören konnte, entfernten sich jetzt alle drei auf den Fußspitzen.

Yemek odasının ışığı çok geç saatlerde söndü. Gregor, anasının, babasının ve kız kardeşinin böyle geç vakitlere kadar uyumadıklarını anladı. Üçü de ayaklarının ucuna basa basa odadan çıktılar.

Çevirmen “*yemek odası, çok geç saatlerde uyumadıklarını, odadan, çıktılar, basa basa*” ifadelerini eklemiş ve “*Wohnzimmer, leicht, wachgeblieben, denn wie man genau hören konnte, jetzt, entfernten sich*” ifadelerini de çıkarmıştır. Bunlardan bazıları tam anlamıyla çıkarılmamış, kelime

Oturma odasının ışığı gece geç vakit söndü. Gregor, anasının, babasının ve kız kardeşinin böyle geç saatlere kadar uyumadıklarını anladı. Şimdi üçünün de ayaklarının ucuna basa basa uzaklaştıklarını duyabiliyordu.

Çevirmen “*uyumadıklarını, duyabiliyordu, basa basa*” ifadelerini eklemiş ve “*leicht, wachgeblieben, denn wie man genau hören konnte*” ifadelerini de çıkarmıştır. Bunlardan bazıları tam anlamıyla çıkarılmamış, kelime manaları değiştirilmiştir.

Salonun ışıkları ancak gece geç vakitte söndürüldü; Gregor, anne babasının ve kız kardeşinin bu saate kadar yatmadıklarını anlamakta zorlanmadı, çünkü her üçünün de parmak uçlarına basarak dolandığını çok iyi duyabiliyordu.

Çevirmen “*yatmadıklarını, anlamakta zorlanmadı, basarak, dolandığını,*” ifadelerini eklemiş ve “*leicht, wachgeblieben, entfernten sich*” ifadelerini de çıkarmıştır. Bunlardan bazıları tam anlamıyla çıkarılmamış, kelime manaları değiştirilmiştir.

Oturma odasının ışığı geç saatlerde söndü. Annesi, babası ve kız kardeşi o saate kadar konuşmuşlardı. Ayaklarının ucuna basa basa odalarına gittiğini duydu Gregor.

Çevirmen “*konusmuşlardı, o saate kadar*” ifadelerini eklemiş ve “*und nun war leicht festzustellen, daß die Eltern und die Schwester so lange wachgeblieben waren, denn wie man genau hören konnte*” cümlelerini de çıkarmıştır. Çevirmen cümleye müdahale etmiş ve kaynak metni kısaltmıştır. Dolayısıyla kendi

manaları değiştirilmiştir. “Fussspitzen” sadece “ayak uçlarında” yerine “ayak uçlarına basa basa”, “wachgeblieben” “uyanık kalmak” yerine “uyumamak”, “sich entfernen” “uzaklaşmak” yerine “çıkılmak” olarak aktarılmıştır. Ayrıca “spät erst in der Nacht” burada “gecenin geç vaktinde” yahut “gecenin geç saatlerinde” olması gerekirken “çok geç saatlerde” olarak ifade edilmiştir. “Wohnzimmer” yani “oturma odası” yahut “salon” burada çevirmenin pek çok yerde yaptığı gibi “yemek odası” olarak aktarılmıştır. Cümle yapısında değişiklik yapılmıştır. “Spät erst ... ausgelöscht“ ve “und nun war leicht festzustellen“ cümleleri edilgen cümlelerken etken cümleye dönüştürülmüş, dolayısıyla özne de

“Fussspitzen” sadece “ayak uçlarında” yerine “ayak uçlarına basa basa”, “wachgeblieben” “uyanık kalmak” yerine “uyumamak” olarak aktarılmıştır. Cümle yapısında değişiklik yapılmıştır. “Spät erst ... ausgelöscht“ ve “und nun war leicht festzustellen“ cümleleri edilgen cümlelerken etken cümleye dönüştürülmüş, dolayısıyla özne de değişmiştir. Noktalama da değişmiştir. Kaynak metindeki cümle aralarındaki virgül yerine nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

“Fussspitzen” sadece “ayak uçlarında” yerine “parmak uçlarına basarak”, “wachgeblieben” “uyanık kalmak” yerine “yatmamak”, “leicht festzustellen“ “kolayca anlaşılacak” yerine “anlamakta zorlanmadı” olarak aktarılmıştır. Cümle yapısında değişiklik yapılmıştır. “Spät erst ... ausgelöscht“, “und nun war leicht festzustellen“ ve “denn wie man genau hören konnte“ cümleleri edilgen cümlelerken etken cümleye dönüştürülmüş, dolayısıyla özne de değişmiştir. Noktalama da değişmiştir. Kaynak metindeki cümle aralarındaki virgül yerine nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

cümlelerini kullanmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

değişmiştir.
Noktalama da değişmiştir.
Kaynak metindeki cümle aralarındaki virgül yerine nokta işareti kullanılmıştır.
Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

71 Nun Team gewiß bis zum Morgen niemand mehr zu Gregor herein; er hatte also eine lange Zeit, um ungestört zu überlegen, wie er sein Leben jetzt neu ordnen sollte.

Tabii, sabaha kadar da odasına uğrayan olmadı. Gregor da yaşamına vereceği yeni düzen üzerine uzun uzun düşünmeye boy vakit bulabildi.

Cümle yanlış aktarılmıştır. “*Nun kam... zu Gregor herein*” cümlesi “*tabii ... olmadı*” şeklinde ifade edilmiştir. Bu cümlede anlatılmak istenen şudur: “*artık sabaha kadar Gregor’un yanına şüphesiz kimse gelmeyecekti.*” Çevirmen ise henüz gerçekleşmemiş bir olayı olmuş gibi aktarmıştır. Ayrıca çevirmen “*jetzt, neu ordnen, ungestört,*

Anlaşılan sabaha kadar Gregor’un yanına kimse gelmeyecekti. Bundan sonra hayatını yeniden nasıl düzenleyeceğini rahatsız edilmeden düşünmek için önünde uzun bir zaman vardı.

Çevirmen “*anlaşılan, bundan sonra, önünde*” ifadelerini eklemiş ve “*jetzt, also, nun*” ifadelerini de çıkarmıştır. “*gewiss*” “*şüphesiz, mutlaka*” anlamına gelirken burada “*anlaşılan*” olarak aktarılmıştır. Anlam farklılığının olduğu bir cümle ise “*er hatte Zeit*”, çünkü burada “*önünde zaman vardı*”

Demek ki, sabaha kadar kimse Gregor’un yanına uğramayacaktı; öyleyse, hayatına nasıl yeniden çekidüzen verebileceğini rahatsız edilmeden düşünmeye yetecek kadar zamanı olacak demektir.

Çevirmen “*demek ki, uğramayacaktı, demektir, yetecek kadar*” ifadelerini eklemiş ve “*lange, gewiss, nun*” ifadelerini de çıkarmıştır. “*gewiss*” “*şüphesiz, mutlaka*” anlamına gelirken burada “*demek ki*” olarak aktarılmıştır. “*kommen*” ise “*gelmek*” yerine “*uğramak*”, “*lange Zeit*” “*uzun*

Anlaşılan sabaha kadar yanına kimse gelmeyecekti. Bundan sonraki hayatını nasıl düzene sokacağını düşünmek için bol vakti vardı o zaman.

Çevirmen “*bol vakti, bundan sonraki, o zaman*” ifadelerini eklemiş ve “*Gregor, gewiss, jetzt, also, nun, ungestört*” ifadelerini de çıkarmıştır. “*gewiss*” “*şüphesiz, mutlaka*” anlamına gelirken burada “*demek ki*” olarak aktarılmıştır. Noktalı virgül yerine de nokta işareti kullanılmış, yani noktalama değişmiştir.

lange Zeit” ifadelerini çıkarmış ve *“düzen, uzun uzun, boş vakit bulabildi”* ifadelerini eklemiştir.

“lange Zeit” ifadesinin nasıl ifade edildiği açık değil, çünkü *“uzun uzun”* ve *“boş vakit”* ifadeleri kullanılmış ve bu ikisi de *“lange Zeit”* yani *“uzun zaman”* ifadesini karşılamıyor.

Bunun yanı sıra *“neu ordnen”* yani *“yeniden düzenlemek”* fiili *“yeni düzen”* şeklinde isimleştirilmiştir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

olarak ifade edilmiştir. Halbuki *“zamanı vardı”* şeklinde olmalı ve öznesi Gregor olmalıydı.

Noktalı virgül yerine de nokta işareti kullanılmış, yani noktalama değişmiştir.

Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

zaman” yerine *“yetecek kadar zaman”* olarak ifade edilmiştir.

Bu cümle yapı bakımından örtüşen ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

72 Aber das hohe freie Zimmer, in dem er gezwungen war, flach auf dem Boden zu liegen, ängstigte ihn, ohne daß er die Ursache herausfinden konnte, denn es war ja sein seit fünf Jahren von ihm bewohntes Zimmer - und mit einer halb unbewußten Wendung und nicht ohne eine leichte Scham eilte er unter das

Ama, karnı üzerinde yerle bir hizada kalmak zorunda olduğu bu kocaman oda – beş yıldan beri oturduğu bu kendi odası- içine, nedenini bilemediği korkular salıyordu. Yüzünü kızartan o yarı yarıya istemi dışındaki kanepenin altına attı. Her ne kadar sırtı azıcık eziliyor,

Karnı üstünde yatmak zorunda kaldığı bu yüksek tavanlı kocaman oda, nedenini bilemediği bir korku salıyordu içine. Burası onun beş yıldan beri oturduğu odasıydı. Yarı bilinçsiz bir hareketle ve hafifçe utanarak kendini kanepenin altına attı. Sırtı birazcık ezilmekle birlikte, başını da artık

Oysa zeminine boylu boyunca uzanmak zorunda kaldığı bu yüksek tavanlı geniş oda, nedenini anlayamadığı bir şekilde onu korkutuyordu, fakat bu korkunun sebebini de bir türlü bulamıyordu; halbuki bu oda onun onca senelik odasıydı. Yarı bilinçsiz bir hareketle, bir taraftan da

Fakat beş senedir içinde yaşadığı bu yüksek tavanlı oda Gregor’u rahatsız etmeye başlamıştı. Nedenini bilmiyordu. İrade dışı bir refleksle kendini kanepenin altına attı. Sırtı biraz ezilse de, başını kaldıramasa da orada kendini iyi hissetti. Üzüldüğü tek şey, gövdesinin kanepenin altına

Kanapee, wo er sich, trotzdem sein Rücken ein wenig gedrückt wurde und trotzdem er den Kopf nicht mehr erheben konnte, gleich sehr behaglich fühlte und nur bedauerte, daß sein Körper zu breit war, um vollständig unter dem Kanapee untergebracht zu werden.

başını kaldıramıyorsa da, çok geçmeden kendini iyi hissetti. Yalnız bir şey hayıflandı: O da, gövdesinin kanepenin tümüyle altına giremeyecek kadar iri olmasıydı.

Çevirmen **“karni üzerinde yerle bir hizada kalmak zorunda olduğu bu kocaman, içine korkular salıyordu, yüzünü kızartan, çok geçmeden”** ifadelerini eklemiş ve **“das hohe freie Zimmer, flach auf dem Boden liegen, ängstigte, denn, eine leichte Scham, nicht mehr”** ifadelerini de çıkarmıştır. **“ängstigte”** anlamına gelirken burada **“içine korkular salıyordu”** olarak aktarılmıştır. Ayrıca **“flach auf dem Boden liegen”** burada **“zemine boylu boyunca uzanmak”** yerine **“karni üzerinde yerle bir hizada kalmak zorunda olduğu”** olarak ifade edilmiştir.

kaldıramıyorsa bile, çok geçmeden tam bir rahatlık duydu. Yalnız bedeninin çok geniş olmasına, bu yüzden kanepenin altına iyice yerleşemediğine hayıflandı.

Çevirmen **“ängstigte”** **“ürkütüyodu”** anlamına gelirken burada **“içine bir korku salıyordu”** olarak aktarmıştır. Ayrıca burada kelime yapısı da değişmiş **“korkmak”** fiili **“korku”** olarak isimleştirilmiştir.

Çevirmen **“karni üzerinde yatmak”** ifadesini eklemiş **“denn”** ifadesini de çıkarmıştır. Ayrıca **“flach auf dem Boden liegen”** burada **“zemine boylu boyunca uzanmak”** yerine **“karni üzerinde yatmak”** olarak ifade edilmiştir.

Cümle yapısına da müdahale edilmiştir. **“wo”** ilgi cümlesini temel cümle olarak aktarılmıştır.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

hafif bir utanma duygusuna kapılarak kanepenin altına sokuldu, sırtının biraz sıkışmış olmasına ve başını yukarı kaldıramamasına rağmen orada pek rahat etti; canını sıkın tek şey, fazlasıyla geniş bedeniyle kanepenin altına tam sağlamıyor oluşuydu.

Çevirmen **“fakat bu korkunun sebebini bir türlü bulamıyordu, onca senelik, canını sıkın tek şey”** ifadelerini eklemiş ve **“bedauern”** ifadesini de çıkarmıştır.

Ayrıca **“bedauern”** burada **“üzülmek”** yerine cümle yapısı değiştirildiğinden, yani **“dass”** yan cümlesi temel cümle olarak aktarıldığından **“canını sıkın tek şey”** olarak ifade edilmiştir. **“fünf Jahre”** ise burada **“beş yıl”** yerine **“onca senelik”** olarak aktarılmıştır.

Cümle yapısına da müdahale edilmiştir. **“wo”** ilgi cümlesini temel cümle

tam anlamıyla giremeyecek kadar iri olmasıydı.

Çevirmen **“Gregor’u rahatsız etmeye başlamıştı”** ifadesini eklemiş ve **“in dem er gezwungen war, flach auf dem Boden zu liegen, nicht ohne eine leichte Scham, gelich”**

ifadelerini de çıkarmıştır. Yukarda sözü geçen cümleler ve kelimeler tamamen yeni ifadeler yada tamamen çıkarılmışlardır.

Dolyasıyla cümleden büyük parçalar çıkarılması cümlelerin anlamını değiştirmiştir.

Ayrıca çeviride **“fakat beş senedir...oda”** ifadesinde **“beş yıldır bu odada oturmaktaydı”** temel cümlesi buraya ilgi cümlesi olarak eklenmiş, hem yapı hem de anlamı değiştirmiştir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen

“das hohe freie Zimmer”
“yüksek tavanlı geniş
oda” olarak ifade edilebilecekken
“kocaman oda” biçiminde aktarılmıştır. Cümle yapısına da müdahale edilmiştir. **“wo”** ilgi cümlesi ve **“dass”** yan cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

olarak aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

uyarlama bir çeviridir.

73 Dort blieb er die ganze Nacht, die er zum Teil im Halbschlaf, aus dem ihn der Hunger immer wieder aufschreckte, verbrachte, zum Teil aber in Sorgen und undeutlichen Hoffnungen, die aber alle zu dem Schlusse führten, daß er sich vorläufig ruhig verhalten und durch Geduld und größte Rücksichtnahme der Familie die Unannehmlichkeiten erträglich machen müsse, die er ihr in seinem gegenwärtigen Zustand nun einmal zu verursachen gezwungen war.

Bütün geceyi kanepenin altında geçirdi. Bazen, yarı buçuk bir uykuya dalıyor, sonra bir açlık sancılarıyla sarsılıp uyanıyordu. Bazen kaygılar, o belli belirsiz umutlarla kafasını yoruyordu. Sonunda kesin bir karara vardı: Şimdilik ödevi, uysal davranmak, sabırlı olmak, anasına, babasına karşı saygıda kusur etmemek, böylece, elinde olmadan onlara verdiği sıkıntıları hafifletmekti.

Çevirmen **“kanepenin altında, uykuya dalıyor,**

Bütün gece orada kaldı. Ara sıra uykuya daldıkça, açlığın verdiği acıyla sarsılıp uyanıyordu. Bazen de kaygılar ve belirsiz umutlar içinde kalıyordu. Bütün bunlardan sonra, geçici bir zaman için sakin davranmaya, sabırlı olmaya, ailesine gereken bütün saygıyı göstermeye ve böylece şimdiki durumu dolayısıyla elinde olmadan onlara verdiği sıkıntıları hafifletmeye karar verdi.

Çevirmen **“sarsılıp uyanıyordu, kalıyordu,**

Bütün geceyi, yarı uykulu, açlığı yüzünden arada bir korku içinde uyanarak arada bir de kaygılarla belirsiz umutlara kapılarak orada geçirdi. Ama çıkardığı tek sonuç, şimdilik serinkanlı davranıp sabretmesi ve aileyi alabildiğine kollayıp, içinde bulunduğu durum itibarıyla, istemeyerek de olsa yol açtığı üzüntüleri, onlar için en azından katlanılır hale getirmesi gerektiğiydi.

Çevirmen **“en azından”** ifadesini eklemiştir.

Gece boyunca kanepenin altında kaldı. Uyumaya çalışıyor ama açlık sancılarıyla ara ara uyanıyordu. Sürekli kesintiye uğrayan uykusu, kaygıları ve belirsiz ümitleri Gregor’u çok yordu ve sonunda şuna karar verdi: Şimdilik soğukkanlı olmalı, uysal davranmalı, anne-babasına saygıda kusur etmemeliydi. Belki böylece onlara verdiği sıkıntıları biraz olsun hafifletecekti.

Çevirmen **“kanepenin uyumaya**

sancılarıyla sarsılıp duruyor, yoruyordu, bir karara vardı, ödevi, uysal davranmak, saygıda kusur etmemek, sıkıntıları hafifletmekti” ifadelerini eklemiş ve “dort, in Halbschlaf, verbrachte, die aber zu dem Schlusse führten, Unannehmlichkeiten, erträglich machen, in seinem gegenwärtigen Zusatzd” ifadelerini de çıkarmıştır. “dort” “orada” yerine “kanepenin altında”, “Halbschlaf” “yarı uykulu” yerine “yarı buçuk uykuya dalmak”, “verbrachte” “geçiriyordu” yerine “kafasını yoruyordu”, “die aber alle zu dem Schlusse führten” “ama bunların hepsi ... sonucuna götüren...” yerine “sonunda kesin bir karara vardı”, “erträglich machen” “katlanılabilir yapmak” yerine “hafifletmek”,

bütün bunlardan sonra, hafifletmeye karar verdi” ifadelerini eklemiş ve “in Halbschlaf, verbrachte, die aber zu dem Schlusse führten, erträglich machen” ifadelerini de çıkarmıştır. “Halbschlaf” “yarı uykulu” yerine “uykuya daldıkça”, “verbrachte” “geçiriyordu” yerine “içinde kalıyordu”, “die aber alle zu dem Schlusse führten” “ama bunların hepsi ... sonucuna götüren...” yerine “bütün bunlardan sonra... karar verdi”, “erträglich machen” “katlanılabilir yapmak” yerine “hafifletmek” olarak aktarılmıştır. Cümle ve kelime yapısındaki bu değişiklikler anlamı değiştirmiştir. “die er zum Teil...”, “aus dem er...”, “die aber alle zu...” ilgi cümleleri temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam

“Rücksichtnahme” “dikkate alma” yerine “kollamak” olarak aktarılmış, isimken fiilie dönüştürülmüştür, fakat bu değişiklik anlaşılabilirlik açısından gerekli görülmektedir. Bu cümle kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

çalışıyor, sürekli kesintiye uğrayan uykusu, Gregor’u çok yordu, sonunda şuna karar verdi, uysal davranmalı, soğukkanlı olmalı, kusur etmememli, belki, biraz olsun hafifletecekti” ifadelerini eklemiş ve “dort, in Halbschlaf, verbrachte, die aber zu dem Schlusse führten, Unannehmlichkeiten, erträglich machen, in seinem gegenwärtigen Zusatzd” ifadelerini de çıkarmıştır. “dort” “orada” yerine “kanepenin altında”, “Halbschlaf” “yarı uykulu” yerine “uyumaya çalışıyor”, “verbrachte” “geçiriyordu” yerine “çok yordu”, “die aber alle zu dem Schlusse führten” “ama bunların hepsi ... sonucuna götüren...” yerine “sonunda şuna karar verdi”, “erträglich machen” “katlanılabilir yapmak” yerine

“*durch Geduld und grösste Rücksichtnahme der Familie*” “*sabırla ve aileyi son derece dikkate alarak*” yerine “*sabırlı olmak, anasına babasına saygıda kusur etmemek*” olarak aktarılmıştır. Cümle ve kelime yapısındaki bu değişiklikler anlamı değiştirmiştir. “*die er zum Teil...*”, “*die aber alle zu...*”, “*dass er sich...*” ve “*die er ihr in ...war*” ilgi cümleleri temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

“*hafifletmek*”, “*durch Geduld und grösste Rücksichtnahme der Familie*” “*sabırla ve aileyi son derece dikkate alarak*” yerine “*soğukkanlı olmalı, uysal davranmalı, anne babasına saygıda kusur etmemeli*” olarak aktarılmıştır. Cümle yapısı ve anlamı neredeyse tamamen değişmiştir. “*die er zum Teil...*”, “*aus dem er...*”, “*die aber alle zu...*”, “*die er ihr in ...war*” ilgi cümleleri temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

- 74 Schon am frühen Morgen, es war fast noch Nacht, hatte Gregor Gelegenheit, die Kraft seiner eben gefaßten Entschlüsse zu prüfen, denn vom Vorzimmer her öffnete die Schwester, fast völlig angezogen, die Tür und sah mit Spannung herein. Gregor, sabahleyin erkenden, yeni kararlarının gücünü denemek fırsatını buldu. Henüz ortalık aydınlanmamıştı. Kızkardeşi, o yarı çıplak haliyle, holün kapısını açtı, meraklı meraklı baktı.
- Gregor, sabahleyin çok erkenden, henüz ortalık aydınlanmadan, az önce verdiği kararların gücünü denemek fırsatını buldu. Kız kardeşi iyice giyinik halde, holün kapısını açtı, büyük bir merakla içeriye baktı.
- Gregor, daha sabahın erken saatlerinde, henüz hava karanlıkken, aldığı yeni kararların gücünü sınama fırsatını elde etti; hol tarafından gelen kız kardeşi, neredeyse tamamen giyinmiş, açtığı kapıdan içeriye dikkatle bakıyordu.
- Sabahın ilk saatlerinde, hava henüz aydınlanmamışken Gregor, aldığı kararları deneme fırsatı buldu. Çünkü kız kardeşi yataktan yeni kalkmış yarı çıplak haliyle, heyecan için kapıyı açtı.
- Çevirmen “*yataktan yeni*”

Çevirmen “*o yarı çıplak haliyle aydınlanmamıştı*” ifadelerini eklemiş ve “*schon, es war fast noch Nacht, eben gefassten, denn, her, fast völlig angezogen, herein*” ifadelerini çıkarmıştır. “*es war fast noch Nacht*” yani “*neredeyse hala geceydi*” yahut “*henüz hava karanlıkken*” ifadesi yerine çevirmen “*henüz ortalık aydınlanmamıştı*” cümlesini kullanmıştır. Burada dikkat çeken husus yazarın ve çevirmenin ifadelerinin zıt anlam içermesidir, yani yazar olumlu, çevirmen olumsuz bir cümle yapmıştır. Aynı durum “*fast völlig angezogen*” için de geçerlidir. “*neredeyse tamamen giyinik*” yerine çevirmen “*o yarı çıplak haliyle*” ifadesini tercih etmiş ve yazarın üslubuna müdahale etmiştir. Noktalama ve cümle sıralaması da değişmiştir.

Çevirmen “*ortalık aydınlanmadan, büyük*” ifadelerini eklemiş ve “*denn, her*” ifadelerini çıkarmıştır. “*es war fast noch Nacht*” yani “*neredeyse hala geceydi*” yahut “*henüz hava karanlıkken*” ifadesi yerine çevirmen “*henüz ortalık aydınlanmadan*” ifadesini kullanmıştır. Ayrıca burada yüklem de çıkarılmış, cümle yapısı değiştirilmiştir. Burada dikkat çeken husus yazarın ve çevirmenin ifadelerinin zıt anlam içermesidir, yani yazar olumlu, çevirmen olumsuz bir cümle yapmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

Çevirmen “*gelen, karanlıkken*” ifadelerini eklemiş ve “*denn*” ifadesini çıkarmıştır. Çevirmen “*vom ... her*” ifadesindeki “*her*” kelimesinin anlamını verebilmek için “*gelen*” ifadesini eklemiştir. “*es war fast noch Nacht*” cümlesinde yüklem çıkarılmış, cümle yapısı değiştirilmiştir. Ayrıca “*öffnete*” yüklemi sıfatlaştırılmış ve “*açtığı*” biçiminde aktarılmıştır, burada “*und*” bağlacı çıkarılmak durumunda kalmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

Çevirmen “*kalkmış yarı çıplak haliyle, heyecan için, aydınlanmamışken*” ifadelerini eklemiş ve “*eben, vom Vorzimmer her, fast völlig, und, sah mit Spannung herein*” ifadelerini çıkarmıştır. “*es war fast noch Nacht*” yani “*neredeyse hala geceydi*” yahut “*henüz hava karanlıkken*” ifadesi yerine çevirmen “*hava henüz aydınlanmamışken*” cümlesini kullanmıştır. Burada dikkat çeken husus yazarın ve çevirmenin ifadelerinin zıt anlam içermesidir, yani yazar olumlu, çevirmen olumsuz bir cümle yapmıştır. Aynı durum “*fast völlig angezogen*” için de geçerlidir. “*neredeyse tamamen giyinik*” yerine çevirmen “*yataktan yeni kalkmış yarı çıplak haliyle*” ifadesini tercih etmiş ve yazarın üslubuna müdahale etmiştir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

“*mit Spannung*” ise “*heyecan ile*” yerine “*heyecan için*” olarak aktarılmış, anlamını değiştirmiştir.

Noktalama değişmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

75 Sie fand ihn nicht gleich, aber als sie ihn unter dem Kanapee bemerkte - Gott, er mußte doch irgendwo sein, er hatte doch nicht wegfliegen können - erschrak sie so sehr, daß sie, ohne sich beherrschen zu können, die Tür von außen wieder zuschlug.

İlk anda Gregor gözüne ilişmedi. Sonra kanepenin altında olduğunu fark edince: “Hay Allahım, muhakkak buralardadır. Uçup gitmedi ya!” dedi. İçine bir türlü yenemediği büyük bir korku girdi, birden kapıyı küt diye kapayarak çıktı gitti.

Çevirmen “*ilk anda, Gregor gözüne ilişmedi, sonra, dedi, içine bir türlü yenemediği büyük bir korku girdi, birden küt diye, çıktı gitti*” ifadelerini eklemiş ve “*sie fand ihn nicht gleich, aber, als, erschrak sie so sehr, dass ... zuschlug*” ifadelerini çıkarmıştır.

İlk anda Gregor'u göremedi. Ama onun kanepenin altında olduğunu fark edince — hey Tanrım, elbette bir yerde olacaktı, uçup gidemezdi ya!— müthiş bir korkuyla irkildi. Bir türlü kendine egemen olamıyordu. Bu yüzden kapıyı dışardan tekrar kapadı.

Çevirmen “*ilk anda, Gregor'u göremedi, müthiş bir korkuyla, bu yüzden*” ifadelerini eklemiş ve “*sie fand ihn nicht gleich, erschrak, ohne zu*” ifadelerini çıkarmıştır. “*sie fand ihn nicht gleich*” yani “*onu hemen bulamadı*” yerine “*ilk*

İlk anda Gregor'u bulamadı —Hey Tanrım, buralarda olmalı; uçup gitmiş olamaz ya- ama sonra onun kanepenin altında olduğunu fark edince öylesine korktu ki, kendini toparlamaya fırsat bile bulamadan telaşla kapıyı çekerek kapattı.

Çevirmen “*ilk anda, toparlamaya fırsat bile bulamadan, telaşla*” ifadelerini eklemiş ve “*von aussen, ohne sich beherrschen zu können*” ifadelerini çıkarmıştır. Aslında tam anlamıyla “*ohne sich beherrschen zu können*” ifadesinin çıkarıldığından söz edilemez, çünkü bunu

İlk anda Gregor'u göremedi. “Tanrım mutlaka buralarda olmalı, uçup gitmedi ya?” diye söylendi. Daha sonra Gregor'un kanepenin altında olduğunu fark edince korkuyla kapıyı kapattı.

Çevirmen “*ilk anda, Gregor'u göremedi, diye söylendi*” ifadelerini eklemiştir.

Cümlelerin geri kalan kısmı da yeni cümledir, çünkü çevirmen cümle ve cümle parçalarını çıkarmış, adeta özetlemiştir. Bunun yanı sıra kesme işareti çıkarılmış, ünlem cümlesi soru cümlesi yapılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak

“*sie fand ihn nicht gleich*” yani “*onu hemen bulamadı*” yerine “*ilk anda Gregor gözüne ilişmedi*”, “*erschrak sie so sehr, dass ... zuschlug*” “*öylesine korktu ki kendine hakim bile olamadan telaşla kapıyı çekerek kapattı*” yerine “*içine bir türlü yenediği büyük bir korku girdi, birden ... çıktı gitti*” olarak aktarılmıştır.

“*als*” zaman yan cümlesine “*dedi*” eklenmiştir. “*ohne zu*” ifadesi de bir ilgi cümlesi gibi, “*die Tür zuschlug*” ilgi cümlesi de temel cümle gibi aktarılmıştır.

Ayrıca kesme işareti kaldırılmış, iki nokta ile doğrudan anlatıma geçilmiştir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Gregor’u uyarlayarak aktarmış metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

olarak “*kendine hakim bile olamadan*” yerine “*kendini toparlamaya fırsat bile bulamadan*” olarak ifade etmiştir.

kelime değişiklik “*erschrak*” olarak ifade etmiş, “*so sehr*” ise “*müthiş*” olarak aktarılmıştır.

Çevirmen yapmış yüklemken isimleştirmiş “*korku*” olarak ifade etmiş, “*so sehr*” ise “*müthiş*” olarak aktarılmıştır.

“*dass*” yan cümlesi ve “*ohne zu*” ifadesi de temel cümle olarak aktarılmıştır.

Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

- 76 Aber als bereue sie ihr Benehmen, öffnete sie die Tür
 Sonra, pişman pişman, hemen dönüp kapıyı yeniden
 Sonra yaptığına pişman olmuş gibi, kapıyı hemen
 Ama sonra, sanki bu yaptığına pişman olmuş gibi
 Hemen ardından pişman olmuşçasına tekrar kapıyı

sofort wieder und trat, als sei sie bei einem Schwerkranken oder gar bei einem Fremden, auf den Fußspitzen herein.

açtı. Bir yabancıya ya da ağır hastanın odasına giriyormuşçasına, ayaklarının ucuna basıyordu.

Çevirmen **“pişman pişman, odasına, sonra, dönüp, giriyormuşçasına, basıyordu”** ifadelerini eklemiş ve **“aber als ... Benehmen, trat herein”** ifadelerini çıkarmıştır. **“aber als ... Benehmen”** burada **“ama sanki davranışından pişmanlık duyuyormuş gibi”** yerine **“pişman pişman”** ile değiştirilmiş, dolayısıyla uyarılma bir çeviri yapmıştır. Ayrıca **“trat herein”** **“içeri girdi”** burada bir önceki **“als sei...”** cümlesine eklenmiştir, çünkü bu cümlede **“als sei...”** anlam eksik kalmakta ve temel cümle ile bağlanmak durumundadır. İki defa **“içeri girmek”** ifadesi kullanıldığında kulağa pek hoş gelmeyeceğinden **“auf den Fussspitzen”**

gene açtı. Ağır bir hastanın ya da bir yabancıya yanına giriyormuş gibi ayaklarının ucuna basarak içeri girdi.

Çevirmen **“yaptığına, sonra, giriyormuş”** ifadelerini eklemiş ve **“ihr Benehmen”** ifadelerini çıkarmıştır. **“Benehmen”** burada **“davranış”** yerine **“yaptığına”** ile değiştirilmiştir. Ayrıca **“als sei...”** cümlesinin anlamını pekiştirmek üzere **“giryormuş”** eklenmiştir. **“und”** bağlacı çıkarılmış yerine nokta kullanılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

tekrar gelip kapıyı açtı ve ağır hasta, hatta yabancı bir kimsenin odasına girer gibi parmak uçlarına basarak yaklaştı.

Çevirmen **“sonra, bu yaptığına, gelip, odasına, girer, yaklaştı”** ifadelerini eklemiş ve **“Benehmen, trat herein”** ifadelerini çıkarmıştır. **“Benehmen”** burada **“davranış”** yerine **“yaptığına”** ile değiştirilmiştir. Ayrıca **“trat herein”** **“içeri girdi”** burada bir önceki **“als sei...”** cümlesine eklenmiştir, çünkü bu cümlede **“als sei...”** anlam eksik kalmakta ve temel cümle ile bağlanmak durumundadır. İki defa **“içeri girmek”** ifadesi kullanıldığında kulağa pek hoş gelmeyeceğinden **“auf den Fussspitzen”** ifadesinden yararlanarak **“yaklaştı”** ifadesi eklenilmiştir. Bu cümle anlam

açarak sanki bir yabancıya odasına giriyor gibi, ayaklarının ucuna basarak odaya girdi.

Çevirmen cümlelerin öğelerini yanlış yerde aktarmakla birlikte, metinde kulağa hoş gelmeyen ifadeler de mevcuttur. **“ardından”** kaynak metinde yer almıyor ve **“hemen”** kelimesi de **“kapıyı hemen tekrar açtı”** ifadesinde yer almalıydı. **“aber als ...Benehmen”** ve **“oder gar...herein”** ifadeleri tamamen çıkarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılma bir çeviridir

ifadesinden yararlanarak “*basıyordu*” ifadesi eklenilmiştir. Ayrıca “*hemen dönüp*” ifadesi de kaynak metinde yer almıyor. Cümlenin bu kısmı “*kapıyı hemen yeniden açtı ve ...*” şeklinde olmalıydı. Sadece cümlenin son kısmında biraz örtüşme mevcut. Genel olarak uyarılama bir çeviridir.

bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

77 Gregor hatte den Kopf bis knapp zum Rande des Kanapees vorgeschoben und beobachtete sie.

Gregor, başını kanepenin kenarından uzatmış, kız kardeşini seyrediyordu.

Gregor, başını kanepenin kenarından uzatmış, kız kardeşini seyrediyordu.

Gregor başını kanepenin neredeyse ucuna kadar çıkartmış, onu izliyordu.

Gregor, başını kanepenin kenarına uzatmış kız kardeşini izliyordu.

Çevirmen “*kızkardeşini*” kelimesini eklemiş ve “*bis, knapp*” kelimelerini çıkarmıştır. Çevirmen “*kızkardeşini*” kelimesini “*sie*” zamirinin tam anlaşılamayacağı düşüncesiyle eklemiştir. Ayrıca “*beobachten*” “*izlemek/gözetlemek*” yerine “*seyretmek*” olarak ifade edilmiştir. Halbuki “*gözetlemek*” fiilinde gizliden yapılan bir iş söz konusudur, aynen

Çevirmen “*kızkardeşini*” kelimesini eklemiş ve “*bis, knapp*” kelimelerini çıkarmıştır. Çevirmen “*kızkardeşini*” kelimesini “*sie*” zamirinin tam anlaşılamayacağı düşüncesiyle eklemiştir. Ayrıca “*beobachten*” “*izlemek/gözetlemek*” yerine “*seyretmek*” olarak ifade edilmiştir. Halbuki “*gözetlemek*” fiilinde gizliden yapılan bir iş söz konusudur, aynen

Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Çevirmen “*kızkardeşini*” kelimesini eklemiş ve “*bis, knapp*” kelimelerini çıkarmıştır. Çevirmen “*kızkardeşini*” kelimesini “*sie*” zamirinin tam anlaşılamayacağı düşüncesiyle eklemiştir. Ayrıca “*beobachten*” “*izlemek/gözetlemek*” yerine “*seyretmek*” olarak ifade edilmiştir. Halbuki “*gözetlemek*” fiilinde gizliden yapılan bir iş söz konusudur, aynen

Gregor'un yaptığı gibi.
Bu cümle anlam bakımından kaynağın metinle kısmen örtüşmektedir.

Gregor'un yaptığı gibi.
Bu cümle anlam bakımından kaynağın metinle kısmen örtüşmektedir.

Gregor'un yaptığı gibi.
Bu cümle anlam bakımından kaynağın metinle kısmen örtüşmektedir.

78 Ob sie wohl bemerken würde, daß er die Milch stehen gelassen hatte, und zwar keineswegs aus Mangel an Hunger, und ob sie eine andere Speise hereinbringen würde, die ihm besser entsprach?

Acaba kız kardeşi, süte ağzını bile sürmediğini fark edecek miydi? Bunun, iştahsızlıkla hiçbir ilişkisi olmadığını anluyacak mıydı? Kardeşinin sevdiği başka bir şey getirecek miydi?

Acaba kız kardeşi, sütü olduğu gibi bıraktığını fark edecek miydi? Bunun iştahsızlıkla hiçbir ilgisi olmadığını anluyacak mıydı? Ona daha uygun gelen başka bir yemek getirecek miydi?

Acaba kız kardeşi, süte dokunmadığını ama bunu kesinlikle toy olduğu için yapmadığını anlayacak ve ona uygun başka bir yiyecek getirecek miydi?

“Acaba süte hiç dokunmadığımı fark edecek mi?” diye geçirdi içinden. Ama bunu acıkmadığı için değil, tadından hiç hoşlanmadığı için yaptığımı anlayabilecek miydi?

Çevirmen “*ağzını bile sürmediğini, sevdiği*” ifadelerini eklemiş ve “*stehen gelassen hatte, die ihm besser entsprach*” ifadelerini çıkarmıştır. Çevirmen “*stehen gelassen hatte*” ifadesini “*ağzını bile sürmediğini*” olarak ifade etmiştir. Bu bir anlam uyarlamasıdır, halbuki “*öylece bıraktığını*” şeklinde bir çeviri anlam bakımından daha örtüşük olurdu, her ne kadar burada da “*öyle*” kelimesi ekleniyor olsa da. Ayrıca “*die ihm besser*

Çevirmen cümle yapısına önemli bir müdahalede bulunmuş, virgül ve “*ve*” bağlacı ile bağlı cümleleri keserek her birini soru işaretiyle ayırmış ve “*anlamak*” fiilini eklemiştir. Bu cümle anlam bakımından kaynağın metinle örtüşmekte fakat yapı bakımından uyarlama bir çeviridir.

Çevirmen “*besser*” kelimesini çıkarmıştır. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynağın metinle örtüşen bir çeviridir.

Çevirmen “*diye geçirdi içinden, tadından hiç hoşlanmadığı için yaptığını*” ifadelerini eklemiş ve “*und ob sie eine andere Speise hereinbringen würde, die ihm besser entsprach?*” cümlesini çıkarmıştır. Çıkarılan ve eklenen kısmın büyüklüğüne bakıldığında anlam ve yapının tamamen değiştiği görülmektedir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynağın metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

entsprach” “*ona daha uygun gelen*” yerine sadece “*sevdiği*” ile geçirilmiştir.

Çevirmen cümle yapısına da önemli bir müdahalede bulunmuş, virgül ve “*ve*” bağlacı ile bağlı cümleleri keserek her birini soru işaretiyle ayırmış ve “*anlamak*” fiilini eklemiştir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

- 79 Täte sie es nicht von selbst, er wollte lieber verhungern, als sie darauf aufmerksam machen, trotzdem es ihn eigentlich ungeheuer drängte, unterm Kanapee vorzuschießen, sich der Schwester zu Füßen zu werfen und sie um irgendetwas Gutes zum Essen zu bitten.
- Kendiliğinden getirmese – gizlendiği yerden çıkıp kız kardeşinin ayaklarına kapanarak ne olursun bana şöyle yenebilir bir şeyler getiriver kuzum demek isteğiyle yanıp tutuşmasına karşın- ölürdü de yine de onun dikkatini böyle şeylere çekmezdi.
- Bunu kendiliğinden yapmazsa, bu konuda onun dikkatini çekmektense açlıktan ölmeye razıydı. Oysa kanepenin altından fırlayıp, kız kardeşinin ayaklarına kapanmak ve ondan şöyle yenecek iyi bir şey istemek arzusu ile yanıyordu.
- Bunu kendiliğinden yapmayacaksa, onun dikkatini bu konu üzerine çekmektense açlıktan ölmeye razıydı Gregor; öte yandan kanepenin altından fırlayarak kız kardeşinin ayaklarına kapanıp yiyecek güzel bir şeyler getirmesini rica etmemek için de kendini zor tutuyordu.
- Aslında Gregor, kendini kız kardeşinin ayakları önüne atıp yiyecek daha uygun bir şeyler getirmesi için yalvarmak istiyordu. Çünkü çok açtı. Aldığı kararları düşündü, “sakin olmak”. Bunu kız kardeşinin kendiliğinden anlaması için açlıktan ölmeye razıydı.
- Çevirmen “*getirmese, gizlendiği yerden çıkıp, getiriver kuzum demek isteğiyle yanıp tutuşmasına, ölürdü de*” ifadelerini eklemiş ve “*trotzdem, ungeheuer drängte*” ifadelerini çıkarmıştır.
- Çevirmen “*oysa, arzusu ile yanıyordu*” ifadelerini eklemiş ve “*Gregor, getirmesini, zor tutuyordu, öte yandan*” ifadelerini eklemiş ve
- Çevirmen cümleyi tamamen uyarlayarak aktarmıştır. Cümle sıralaması dikkate alınmamış, sondaki kısmı

yine de” ifadelerini eklemiş ve *“täte, lieber verhungern, eigentlich, ungeheuer drängte, Gutes”* ifadelerini çıkarmıştır. Çevirmen *“täte”* ifadesini *“getirmezse”* olarak ifade etmiştir. Ayrıca *“getiriver kuzum demek isteğiyle yanıp tutuşmasına”* ifadesi mübala içermektedir ve yazarın üslubuna müdahale edilmiştir. Çevirmen cümle yapısına da önemli bir müdahalede bulunmuş, kaynak metinde olmayan kesme işaretini kullanmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Çevirmen *“trotzdem”* ifadesini *“karşın / rağmen”* yerine *“oysa”*, *“ungeheuer drängte”* ifadesini *“fevkalade arzu etmek”* yerine *“arzu ile yanmak”* olarak ifade etmiştir. Cümle yapısı değişmiş *“trotzdem”* neden yan cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

“trotzdem, ungeheuer drängte” ifadelerini çıkarmıştır. Çevirmen *“trotzdem”* ifadesini *“karşın / rağmen”* yerine *“öte yandan”*, *“ungeheuer drängte”* ifadesini *“fevkalade arzu etmek”* yerine *“kendini zor tutmak”* olarak ifade etmiştir. *“bitten um etwas”* ifadesinin anlaşılabilirliğini sağlamak üzere çevirmen *“getirmesini”* kelimesini eklemiştir. Cümle yapısı değişmiş *“trotzdem”* neden yan cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

başına almış, kaynak metindeki ilk cümleyi de en sona almıştır. Ayrıca *“Çünkü çok açtı. Aldığı kararları düşündü, ‘sakin olmak’”*, ifadesi kaynak metinde yer almıyor ve çevirmenin burada ne demek istediği de anlaşmıyor. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

80 Aber die Schwester bemerkte sofort mit Verwunderung den noch vollen Napf, aus dem nur ein wenig Milch ringsherum verschüttet war, sie hob ihn gleich auf, zwar nicht mit den bloßen Händen, sondern mit einem

Ama kız kardeşi hemencecik çanağı gördü, şaşırıverdi. Çanağın çevresine birkaç damla süt dökülmüştü. Eli değmesin diye çanağı bir kâğıt parçasıyla tutup aldı, mutfağa götürdü.

Ama kız kardeşi kâsenin dolu olduğunu hayret içinde hemen fark elti. Birkaç damla süt kâsenin etrafına dökülmüştü. Kâseyi eline aldı. Ama eliyle tutmadı, bir kağıt parçasıyla aldı ve dışarı götürdü.

Ama kız kardeşi, sadece kenarından biraz süt dökülmüş olan kâsenin dolu olduğunu anında fark etti ve hayrete kapıldı; hemen kâseyi alıp –gerçi bu işi çıplak elle değil, yanında getirdiği bir bez parçasıyla

Grete, çevresine biraz dökülmüş ama hâlâ dolu olan süt kasesini gördüğünde çok şaşırıldı. Elinin değmemesi için gazete parçasıyla kaseyi alıp götürdü.

Fetzen, und trug ihn hinaus.

Çevirmen “*şaşırtıverdi, çanağın çevresine, damla, eli değmesin diye, mutfağa*” ifadelerini eklemiş ve “*mit Verwunderung, den noch vollen Napf, mit blossen Händen, hinaus*” ifadelerini çıkarmıştır. Çevirmen “*mit Verwunderung*” ifadesini “*hayretle*” yerine “*şaşırtıverdi*”, “*mit blossen Händen*” ifadesini “*çıplak elle*” yerine “*eli değmesin diye*”, “*hinaus*” ifadesini “*dışarı*” yerine “*mutfağa*”, “*ein wenig*” ifadesini “*biraz*” yerine “*damla*” olarak ifade etmiştir. Burada çevirmen kelimelerin anlamlarını kaynak metinden farklı şekilde aktardığı görülmektedir. Cümle yapısı değişmiş “*aus dem ...war*” ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmış, bu nedenle “*çanağın çevresine*” eklenmiştir.

Çevirmen “*kaseyi, tutmadı*” ifadelerini eklemiş ve “*noch, hob auf, gleich*” ifadelerini çıkarmıştır. Çevirmen “*hob auf*” ifadesini “*kadırlıp almak*” yerine “*tutmak*” olarak ifade etmiştir. Cümle yapısı değişmiş “*aus dem ...war*” ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Noktalama da değişmiş cümleler kaynak metinde virgül ile ayrılırken nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle yapı bakımından uyarlam ama anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

yapmıştı- dışarı çıkardı.

Çevirmen “*hayrete kapıldı, kaseyi alıp*” ifadelerini eklemiş ve “*noch*” kelimesini çıkarmıştır. Çevirmen “*mit Verwunderung*” ifadesini “*hayretle*” yerine “*hayrete kapıldı*”, “*hob auf*” ifadesini “*kadırlıp almak*” yerine “*alıp*” olarak ifade etmiştir. “*ihn*” kişi zamirinin yeterince anlaşılır olmayacağı düşüncesiyle “*kase*” olarak açık yazılmıştır. Kaynak metinde kesme işareti yoktur. Bu cümle yapı bakımından kısmen ama anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Çevirmen cümleyi eksik ama aynı zamanda uyarlayarak aktarmıştır. Kaynak metinde “*gazete parçası, elinin değmemesi, Grete*” ifadeleri yer almamaktadır. Ayrıca “*Aber die Schwester, sofort mit Verwunderung, noch, nur sie hob ihn gleich auf, zwar nicht mit den bloßen Händen, sondern mit einem Fetzen, und trug ihn hinaus*” ifadeleri ve cümleleri çıkarılmıştır. Dolayısıyla bu cümlede çeviri değil çevirmenin yorumu söz konusudur. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

- 81 Gregor war äußerst neugierig, was sie zum Ersätze bringen würde, und er machte sich die verschiedensten Gedanken darüber.
- Gregor, acaba bana ne getirecek diye merakla bekledi.
- Gregor kız kardeşi sütün yerine ne getirecek diye merak içindeydi. Bu konuda kafasından çok çeşitli şeyler geçiyordu.
- Gregor, kız kardeşinin götürdüğü sütün yerine ne getireceğini merakla bekliyor ve bu konuyla ilgili fikirler yürütüyordu.
- İyi yürekli kız kardeşi acaba yiyecek neler getirecekti? Gregor merakla bekliyordu.
- Çevirmen *“acaba bana ne getirecek, bekledi”* ifadelerini eklemiş ve *“äußerst neugierig, was sie zum Ersätze bringen würde, und er machte sich die verschiedensten Gedanken darüber”* cümlelerini çıkarmıştır. *“was sie zum Ersätze bringen würde”* ilgi cümlesi *“acaba bana ne getirecek”* şeklinde tamamen uyarlama bir çeviri olarak aktarılmıştır. Bunun dışında *“neugierig sein”* *“merak içinde olmak”* yerine *“merakla beklemek”* olarak ifade edilmiştir. Çevirmenin cümleye ciddi müdahaleleri söz konusudur. Cümleler çıkarılmış, aktardığı
- Çevirmen *“kızkardeşi, sütün yerine, kafasından geçiyordu”* ifadelerini eklemiş ve *“äußerst, und”* kelimelerini çıkarmıştır. Çevirmen *“kızkardeşini”* kelimesini *“sie”* zamirinin tam anlaşılamayacağı düşüncesiyle eklemiştir. Bunun dışında *zum Ersätze”* *“karşılığında”* anlamındadır ama burada kastedilen bir önceki cümleden anlaşıldığı gibi *“sütün yerine”* olarak ifade edilmiştir. Ayrıca *“sich über etwas Gedanken machen”* *“bu konuda düşündü/fikir yürüttü”* yerine *“kafasından geçirdi”* olarak aktarılmıştır. Hepsini
- Çevirmen *“kızkardeşi, götürdüğü sütün yerine, bekliyor”* ifadelerini eklemiş ve *“äußerst, verschiedensten”* kelimelerini çıkarmıştır. Çevirmen *“kızkardeşini”* kelimesini *“sie”* zamirinin tam anlaşılamayacağı düşüncesiyle eklemiştir. Bunun dışında *zum Ersätze”* *“karşılığında”* anlamındadır ama burada kastedilen bir önceki cümleden anlaşıldığı gibi *“götürdüğü sütün yerine”* olarak ifade edilmiştir. Ayrıca *“sich über etwas Gedanken machen”* *“bu konuda düşündü/fikir yürüttü”* olarak aktarılmıştır. Hepsini
- Çevirmen yeni cümleler eklemiştir. Cümle yapısını ve anlamını değiştirmiştir. Ayrıca bir sonraki cümleden sadece *“iyi yürekli”* ifadesini almıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

cümle de kaynak metinle örtüşmemektedir. Bu cümle kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

de deyim olduğu ve kaynak metindeki ifadeyi karşıladığından doğrudur. Çevirmen **“und”** bağlacını çıkarmış yerine nokta işareti koymuştur. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

de deyim olduğu ve kaynak metindeki ifadeyi karşıladığından doğrudur. Bunun yanı sıra **“neugierig sein”** **“merak içinde olmak”** yerine **“merakla beklemek”** olarak ifade edilmiştir. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

82 Niemals aber hätte er erraten können, was die Schwester in ihrer Güte wirklich tat.

Ama kız kardeşinin iyiliği nerelere kadar gidebilirdi, bunu hiç düşünmemişti.

Çevirmen **“nerelere kadar gidebilirdi, bunu hiç düşünmemişti”** cümlesini eklemiş yahut uyarlayarak aktarmış ve **“erraten, niemals, in Güte, wirklich, tat”** kelimelerini çıkarmıştır. **“erraten”** burada **“tahmin etmek”** yerine **“düşünmek”** olarak **“in ihrer Güte”** **“iyilikle”** yerine **“iyiliği”** olarak aktarılmıştır. Ayrıca **“was die...tat”** ilgi cümlesi **“nerelere kadar**

Ama kız kardeşinin iyiliği hangi noktaya kadar götüreceğini asla bilemezdi.

Çevirmen **“hangi noktaya kadar götüreceğini, bilemezdi”** cümlesini eklemiş yahut uyarlayarak aktarmış ve **“erraten, was ... Güte wirklich tat”** cümlesini çıkarmıştır. **“erraten”** burada **“tahmin etmek”** yerine **“bilmek”** olarak **“in ihrer Güte”** **“iyilikle”** yerine **“iyiliği”** olarak aktarılmıştır. Ayrıca **“was die...tat”** ilgi cümlesi **“hangi noktaya kadar götüreceğini”**

Ama kız kardeşinin o iyi yürekliliğiyle yaptığı şeyi asla tahmin edemezdi Gregor;

Çevirmen **“Gregor”** ismi **“er”** zamirini açıklamak için eklenmiştir. **“wirklich”** kelimesi çıkarılmıştır. Cümlelerin sonuna **“Gregor”** ismini eklemiş, yani özneyi sona koymakla cümleyi devrik yapmıştır. Bu bakıma kaynak metinden farklılık göstermektedir. Bu cümle yapı bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen

Cümle aktarılmamış ama sadece **“in ihrer Güte”** ifadesi bir önceki cümlede yer almıştır.

gidebilirdi” şeklinde aktarılmıştır. Bu ifade anlaşılmamaktadır. Bu cümle kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

83 Sie brachte ihm, um seinen Geschmack zu prüfen, eine ganze Auswahl, alles auf einer alten Zeitung ausgebreitet.

Gregor neden hoşlanıyor, neden hoşlanmıyor diye şöyle bir kolaçan etmek için, Grete eski bir gazete üzerinde bir sürü yiyecek getirdi.

Kaynak metinde yer almayan *“Gregor, şöyle bir kolaçan etmek, Grete, yiyecek”* ifadeleri eklenmiş ve *“ausgebreitet, alles”* kelimeleri çıkarılmıştır. *“prüfen”* burada *“test etmek/kontrol etmek”* yahut biraz daha serbest *“anlamak”* yerine *“şöyle bir kolaçan etmek”* biçiminde ifade edilmiştir. *“Geschmack”* ise *“damak zevki”* yerine *“neden hoşlanıyor neden hoşlanmıyor”* şeklinde ifade edilmiştir ve doğrudur.

Kız kardeşi ona, neden hoşlanıp neden hoşlanmadığını anlamak için, eski bir gazetenin üstünde bir sürü yiyecek getirdi.

Kaynak metinde yer almayan *“kızkardeşi”* kelimesi eklenmiş ve *“ausgebreitet, alles”* kelimeleri çıkarılmıştır. *“Geschmack”* ise *“damak zevki”* yerine *“neden hoşlanıyor neden hoşlanmıyor”* şeklinde ifade edilmiştir ve doğrudur. *“sie”* kişi zamiri olarak açıkça yazılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

Bu çeviridir.

Kız kardeşi, onun nelerden hoşlandığını anlamak için bir sürü yiyeceği eski bir gazetenin üstüne yayıp getirmişti.

Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Grete, Gregor’un damak zevkini anlayabilmek için gazetenin üzerinde bir sürü yiyecek getirdi odaya.

Kaynak metinde yer almayan *“Gregor, Grete, odaya”* ifadeleri eklenmiş ve *“ausgebreitet, auf einer alten, alles”* kelimeleri çıkarılmıştır. Dikkat çeken bir husus da kişi zamirlerinin açık yazılmasıdır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

Dikkat çeken bir husus da kişi zamirlerinin açık yazılmasıdır.

Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

84 Da war altes balbverfaultes Gemüse; Knochen vom Nachtmahl her, die von festgewordener weißer Sauce umgeben waren; ein paar Rosinen und Mandeln; ein Käse, den Gregor vor zwei Tagen für ungenießbar erklärt hatte; ein trockenes Brot, ein mit Butter beschmiertes Brot und ein mit Butter beschmiertes und gesalzenes Brot.

Bunların arasında yarı yarıya çürümüş sebze kökleri, bir gün önceki akşam yemeğinden kalma üzerleri donmuş yağla kaplı kemik parçaları, birazcık üzüm, badem, birkaç gün önce Gregor'un "Aman ne berbat şey!" dediği peynirden bir parça, bayat ekmek, biri tuzlu biri tuzsuz yağ sürülmüş iki dilim ekmek vardı.

Kaynak metinde yer almayan *"bunların arasında, kökleri, kalma, donmuş yağla, parçaları, birkaç gün önce, Aman ne berbat şey dediği, parça, bayat, iki"* ifadeleri eklenmiş ve *"weisser Sauce, ein paar, vor zwei Tagen, ungeniessbar, erklärt"*

Bunların arasında yarı yarıya çürümüş bayat sebzeler, bir gün önceki yemekten kalma donmuş yağla örtülü kemikler, birkaç tane üzüm ve badem, Gregor'un iki gün önce yenmez dediği peynir, bir parça kuru ekmek, biri tuzlu biri tuzsuz yağ sürülmüş iki dilim ekmek vardı.

Kaynak metinde yer almayan *"bayat, donmuş yağla, iki"* ifadeleri eklenmiş ve *"weisser Sauce, halbverfaultes"* kelimeleri çıkarılmıştır. *"von festgewordener weisser Sauce umgeben"* burada *"donmuş beyaz sosla kaplı"* yerine *"donmuş yağla örtülü"*, *"halbverfault"* burada *"yarı çürümüş"* yerine

Uzun zaman önce pişirilmiş, neredeyse bozulmuş sebze yemeği; son yemekten arta kalan ve beyaz bir sosun içinde yüzen kemikler; bir miktar çekirdeksiz üzüm ile badem; Gregor'un iki gün önce yenilemeyecek kadar kötü olduğunu söylediği peynir; bir parça yavan ekmek, üzerine yağ sürülmüş ayrıca bir dilim ekmek, üzerine yağ sürülmüş ayrıca bir dilim ekmek, yanında da yağ sürülüp üzerine tuz ekilmiş bir dilim ekmek daha...

Kaynak metinde yer almayan *"uzun zaman önce pişirilmiş, neredeyse bozulmuş sebze yemeği, son yemek, yüzen, kötü olduğunu, yavan, ayrıca, daha"* ifadeleri eklenmiş ve *"da, war,*

Bunların arasında, çürümüş sebze kökleri, akşam yemeğinden kalma üzerinde donmuş sos bulunan kemikler, birkaç kuru üzüm, badem, Gregor'un iki gün önce bu yenmez dediği peynir, bir dilim kuru ekmek, bir dilim tereyağlı ekmek –tuzlu ve tuzsuz olmak üzere- ve içi su dolu bir kap vardı.

Kaynak metinde yer almayan *"çürümüş sebze kökleri, içi su dolu bir kap"* ifadeleri eklenmiş ve *"weisser"* kelimesi çıkarılmıştır. *"halbverfaultes Gemüse"* burada *"yarı bozulmuş sebze"* yerine *"çürümüş sebze kökleri"* biçiminde ifade edilmiştir. *"da war"* ifadesi de

hatte, trocken” kelimeleri çıkarılmıştır. “*von festgewordener weisser Sauce umgeben*” burada “*donmuş beyaz sosla kaplı*” yerine “*üzerleri donmuş yağla kaplı*”, “*trocken*” burada “*kuru*” yerine “*bayat*”, “*vor zwei Tagen*” burada “*iki gün önce*” yerine “*birkaç gün önce*”, “*für ungeniessbar erklärt hatte*” burada “*yenmez dediği*” yerine “*Aman ne berbat şey dediği*” biçiminde ifade edilmiştir. Kelimelerin anlamları tamamen değiştirilmiş, yeni bir anlam çıkmıştır. “*da war*” ifadesi de isabetli olarak “*bunların arasında ...vardı*” olarak aktarılmış, bir önceki cümle ile bağlantı kurulması açısından “*bunların arasında*” ifadesi eklenmiştir. Bunun dışında “*ein mit...und ein mit..*” yani “*...bir dilim ekmek ve ...bir dilim ekmek*”

“*yarı yarıya bayat*” biçiminde ifade edilmiştir. Kelimelerin anlamlarında kısmen değişim olmuştur. “*da war*” ifadesi de isabetli olarak “*bunların arasında ...vardı*” olarak aktarılmış, bir önceki cümle ile bağlantı kurulması açısından “*bunların arasında*” ifadesi eklenmiştir. Bunun dışında “*ein mit...und ein mit..*” yani “*...bir dilim ekmek ve ...bir dilim ekmek*” yerine “*iki dilim ekmek*” ifadesi kullanılmıştır. Bu cümle yapı bakımından örtüşük ama anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

halbverfaultes Gemüse, trocken” kelimeleri çıkarılmıştır. “*halbverfaultes Gemüse*” burada “*yarı bozulmuş*” yerine “*uzun zaman önce pişirilmiş, neredeyse bozulmuş sebze yemeği*”, “*trocken*” burada “*kuru*” yerine “*yavan*” biçiminde ifade edilmiştir. “*da war*” ifadesi çıkarılmış, çevirmen bir önceki cümlenin devamı olduğunu düşündüğü için olsa gerek bu ifade yerine üç nokta kullanmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

isabetli olarak “*bunların arasında ...vardı*” olarak aktarılmış, bir önceki cümle ile bağlantı kurulması açısından “*bunların arasında*” ifadesi eklenmiştir. Bunun dışında “*tuzlu ve tuzsuz olmak üzere*” ifadesi tam anlaşılmıyor, çünkü kesme işaretinden önce “*...bir dilim ekmek*” ifadesi kullanılmıştır, yani “*bir dilim ise nasıl tuzlu ve tuzsuz olmak üzere olur*”, dolayısıyla çevirmenin burada “*iki dilim*” demesi gerekirdi. Ayrıca bir sonraki cümleden parça alıp buraya eklenmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

yerine “*iki dilim ekmek*” ifadesi kullanılmıştır. Çevirmenin eklediği yahut kelimelerde yaptığı anlam değişiklikleri cümlenin anlamını da değiştirmiştir. Cümle yapısına da müdahale etmiş, doğrudan anlatıma geçmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir

85 Außerdem stellte sie zu dem allen noch den wahrscheinlich ein für allemal für Gregor bestimmten Napf, in den sie Wasser gegossen hatte.

Ayrıca, dünden beri artık tamamen Gregor’a ayrılmış olduğu anlaşılan bir çanak getirdi. Bu sefer içi su doluydu.

Çevirmen “*dünden beri, olduğu anlaşılan, bu sefer, getirdi*” ifadelerini eklemiş ve “*zu dem allen, gegossen hatte, wahrscheinlich*” ifadelerini çıkarmıştır. “*ein für allemal*” burada “*hep / daima*” anlamındadır ama “*dünden beri*” olarak ifade edilmiştir. Ayrıca “*stellen*” yani

Ayrıca, artık herhalde Gregor için ayrılmış bulunan kâseyi de koydu ve içine su doldurdu.

Çevirmen “*ve*” bağlacını eklemiş ve “*ein für allemal*” ifadelerini çıkarmıştır. “*ein für allemal*” burada “*hep / daima*” anlamındadır ama sadece “*artık*” olarak ifade edilmiştir ve doğrudur. “*in den ... hatte*” ilgi cümlesinin de yapısı değiştirilmiş ve “*içine su doldurdu*” şeklinde temel cümle olarak aktarılmıştır.

Bir de, muhtemelen o andan itibaren Gregor’a ait olacak su dolu bir çanak koymuştu önüne.

Çevirmen “*o andan itibaren, önüne*” ifadelerini eklemiş ve “*in den sie ... hatte*” ilgi cümlesini çıkarmıştır. “*ein für allemal*” burada “*hep / daima*” anlamındadır ama “*o andan itibaren*” olarak ifade edilmiştir. “*in den ... hatte*” ilgi cümlesinin de yapısı değiştirilmiş ve “*su dolu*” şeklinde aktarılmıştır.

Ve kap bundan sonra kap Gregor için kullanılacaktı.

Çevirmen cümleye müdahale etmiş cümle içerisinden parçalar almış ve bunu uyarlayarak aktarmıştır. Bu cümle tamamen yeni bir cümledir.

<p>“<i>koymak</i>” burada “<i>getirmek</i>” olarak aktarılmıştır. “<i>in den ... hatte</i>” ilgi cümlesinin de yapısı değiştirilmiş ve “<i>içi su doluydu</i>” şeklinde temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.</p>	<p>Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.</p>	<p>Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.</p>
---	--	--

- 86 Und aus Zartgefühl, da sie Grete, kardeşinin kendi Gregor'un yemeğini onun Kendisi odadayken yemeğe Kız kardeşi, Gregor'un
wußte, daß Gregor vor ihr önünde yiyemeyeceğini önünde yiyemeyeceğini başlamayacağını bilen kız yanında rahat
nicht essen würde, entfernte düşünerek, büyük bir bildiği için incelik gösterip, incelik gösterip, kız kardeşi, Gregor'un
sie sich eiligst und drehte nezaket gösterip çekildi, göstererek, hemen dışarı Gregor istediği gibi gazeteyi yere bıraktı ve
sogar den Schlüssel um, damit rahat rahat yiyebileceğini anlatmak için de, arkasından rahat rahat yiyebileceğini düşünerek
nur Gregor merken könne, anlatmak için de, arkasından rahat rahat yiyebileceğini gazeteyi yere bıraktı ve
daß er es sich so behaglich kapıyı kilitledi. kapıyı kilitledi. odadan çıktı. Hatta Gregor'u
machen dürfe, wie er wolle. kapıyı kilitledi. ettirmek üzere kapının davranabileceğini ona fark kavuşsun diye kapıyı da
fazla oyalanmadan çıkıp gitti. isteyerek kapıyı dışarıdan
kilitledi.
Çevirmen “<i>Grete, düşünerek, büyük bir, rahat rahat yiyebileceğini anlatmak için, arkasından</i>” ifadelerini eklemiş ve “<i>aus Zartgefühl, eiligst, drehte sogar den Schlüssel um, nur, merken könne, behaglich, wie er wolle</i>” ifadelerini çıkarmıştır. Çıkarılan ve eklenen	“<i>Zartgefühl</i>” burada “<i>nezaket, incelik</i>” anlamındadır, fakat “<i>aus</i>” ile birlikte “<i>incelik göstererek</i>” biçiminde aktarılması isabetlidir. Ayrıca anlamı pekiştirmek için “<i>kapı</i>” kelimesi eklenmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak	“<i>Zartgefühl</i>” burada “<i>nezaket, incelik</i>” anlamındadır, fakat “<i>aus</i>” ile birlikte “<i>incelik göstererek</i>” biçiminde aktarılması isabetlidir. Ayrıca anlamı pekiştirmek için “<i>kapı</i>” kelimesi eklenmiştir. Çevirmen daha anlaşılır olmaları açısından “<i>vor</i>	Çevirmen cümleyi kısaltarak aktarmış, kısmen de kaynak metinde olmayan ifade eklemiştir. “<i>rahat yemek, gazeteyi yere bıraktı, dışardan</i>” ifadeleri eklenmiş, “<i>und aus Zartgefühl, da sie wusste, eiligst, damit nur Gregor merken könne,</i>

kelimeler çevirmenin metinle örtüşen bir *ih*” için *“odadayken”*, *“Schlüssel”* için *“kapı”*, *“eiligt”* için *“fazla oyalanmadan”*, *“essen”* için *“başlamayacağını”* ifadelerini eklemiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir. Bu cümle şu şekilde aktarılabilirdi:
“kendisinin yanında yemek yemeyeceğini bildiğinden kızkardeşi incelik gösterip çabucak çekildi, hatta Gregor’un istediği gibi rahatça davranabileceğini hissettirmek için anahtarı bile çevirdi.”

wie er wolle” ifadeleri ve cümleleri çıkarılmıştır. Noktalama da değişmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

87	Gregors Beinchen schwirren, als es jetzt zum Essen ging.	Sofra hazırды. Ama, Gregor’un ayakları tir tir titriyordu.	Yemek hazırды. Ama Gregor’un küçük bacakları tir tir titriyordu.	Yemek söz konusu olduğu için Gregor’un bacakları titremeye başlamıştı.	İşte şimdi sofrа hazırды. Gregor’un ayakları titriyordu.
		Cümle anlaşılmamıştır. Bu cümlede anlatılmak istenen <i>“yemeğe giderken bacağıının vızıldadığıdır”</i> , yani <i>“titrediğidir”</i> . Dolayısıyla <i>“sofra hazırды”</i> ifadesi hiçbir	Cümle anlaşılmamıştır. Bu cümlede anlatılmak istenen <i>“yemeğe giderken bacağıının vızıldadığıdır”</i> , yani <i>“titrediğidir”</i> . Dolayısıyla <i>“yemek hazırды”</i> ifadesi hiçbir	Cümle kısmen anlaşılmamıştır. Bu cümlede anlatılmak istenen <i>“yemeğe giderken bacağıının vızıldadığıdır”</i> , yani <i>“titrediğidir”</i> . Dolayısıyla <i>“yemek söz</i>	Cümle anlaşılmamıştır. Bu cümlede anlatılmak istenen <i>“yemeğe giderken bacağıının vızıldadığıdır”</i> , yani <i>“titrediğidir”</i> . Dolayısıyla <i>“sofra hazırды”</i> ifadesi hiçbir

şekilde kaynak metinde yer almamaktadır.

şekilde kaynak metinde yer almamaktadır.

konusu olduğu için” ifadesi yerine *“yemek yemeye giderken”* kullanılabilirdi. İfade edilmesi güç bir cümledir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

şekilde kaynak metinde yer almamaktadır.

88 Seine Wunden mußten übrigens auch schon vollständig geheilt sein, er fühlte keine Behinderung mehr, er staunte darüber und dachte daran, wie er vor mehr als einem Monat sich mit dem Messer ganz wenig in den Finger geschnitten, und wie ihm diese Wunde noch vorgestern genug wehgetan hatte.

Yaraları iyi olmuş gibiydi. Artık en ufak bir sızı bile duymuyordu. İnsanlık günlerini anımsadı da, şaşırıldı kaldı. Bir vakitler, parmağını şöyle hafif kesmişti de, günlerce sızlamış durmuştu.

Cümle anlaşılmamıştır. Çevirmen kaynak metni yanlış ve eksik aktarmıştır. Buradaki ifadeler *“Artık en ufak bir sızı bile duymuyordu. İnsanlık günlerini anımsadı da, şaşırıldı kaldı. Bir vakitler, günlerce sızlamış durmuştu”* kaynak metinde yer almamaktadır.

Yaraları da tamamen iyi olmuş gibiydi. Hiçbir yerinde ağrı sızı yoktu. Şaşıp kaldı bu işe. Bir ayı aşkın bir zaman önce bıçakla parmağını birazcık kestiği zaman basına geleni, yaranın daha, önceki güne kadar sızlayıp durduğunu düşündü.

Çevirmen cümleyi uyarlayarak aktarmıştır. Kaynak metinde *“hiçbir yerinde ağrı sızı yoktu, kestiği zaman, başına geleni”* ifadeleri yer almıyor. *“er fühlte keine Behinderung mehr”* burada *“artık herhangi bir engel hissetmiyordu”* yerine uyarlanarak *“hiçbir yerinde ağrı sızı*

Herhalde yaraları tamamıyla iyileşmiş olmalıydı ki, herhangi bir engel hissetmiyordu; bu onu şaşırtmıştı; neredeyse bir aydan fazla zaman önce parmağını bıçakla azıcık kestiğinde oluşan ve ona evvelsi gün bile hâlâ yeterince acı verebilen o küçük yarayı hatırladı.

Çevirmen *“ki, oluşan, küçük”* ifadelerini eklemiştir. Bunlardan *“wie”* ilgi cümlesinden dolayı *“oluşan”* kelimesini ve bir önceki cümleyle bağlanması açısından *“ki”* bağlacını eklemiştir. Bu cümle yapı ve anlam olarak kaynak metinle

Ve vücudunun hiç acımadığını fark etti. Yaraları geçmiş olmalıydı. Birkaç gün önce parmağını hafif kesmişti ve acısı zor geçmişti.

Cümlede ne demek istenildiği anlaşılmıyor. Ayrıca kendi içerisinde olmadığı gibi bir önceki cümle ile de bağlantı kurulamamaktadır. Cümle yanlış anlaşılmalıdır.

yoktu” olarak örtüşen bir çeviridir.
aktarılmıştır.
“*vor mehr als einem Monat*” yani “*bir aydan fazla bir süre önce*” yerine yanlış algılanmış, “*als*” zaman yan cümlesi gibi “*...zaman*” olarak aktarılmıştır.
Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

- 89 Sollte ich jetzt weniger Feingefühl haben?", dachte er und saugte schon gierig an l3ol dem Käse, zu dem es ihn vor allen anderen Speisen sofort und nachdrücklich gezogen hatte.
- “Acaba şimdi daha mı az duyar oldum ne?” diye düşündü. Bu ara peyniri ağzına alıp emmeye başlamıştı bile. Bütün öbür yiyecekleri arasında, peynire karşı içinde birden dayanılmaz bir istek uyanıvermişti.
- Şimdi daha az mı duyarlı oldum acaba?” dedi kendi kendine derken peyniri büyük bir iştahla emmeye başladı. Bütün öteki yemekler arasında en çok peynire karşı dayanılmaz bir istek duymuştu.
- “Şimdi benim duyularım köreldi mi yani?” diye geçirdi içinden; sonra, önünde duran bütün diğer yiyeceklere kıyasla en çabuk, hatta en belirgin şekilde iştahını kabartmış olan peynire yumuldu.
- “Duyarlılığım mı azaldı acaba?” diye düşündü. Büyük bir iştahla peyniri yemeğe başladı.
-
- Cümle kısmen anlaşılmamıştır. Çevirmen “*bu ara, ağzına alıp başlamıştı, arasında, içinde birden dayanılmaz bir istek duymuştu*”
- Çevirmen “*dedi kendi kendine, büyük bir iştahla*” ifadelerini eklemiş ve “*dachte, gierig, sofort, hatte nachdrücklich gezogen*” ifadelerini çıkarmıştır.
- “*saugte*” kelimesi burada “*emdi*” yerine “*yumuldu*” olarak ifade edilmiştir. “*nachdrücklich gezogen*” burada “*en belirgin şekilde iştahını kabartmış olan*” yerine “*özellikle*”
- Çevirmen cümleyi kısaltmış dolayısıyla cümlenin anlam ve yapısına önemli bir müdahalede bulunmuştur. Bu cümle kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

ifadelerini eklemiş ve *“gierig, hatte nachdrücklich gezogen”* ifadelerini çıkarmıştır. *“nachdrücklich gezogen”* burada *“içinde dayanılmaz istek uyanıvermişti”* yerine *“özellikle çeken”* olarak aktarılmalıydı. Ayrıca *“dachte”* *“düşündü”* yerine *“dedi içinden”*, *“gierig”* *“açgözlü”* yerine *“büyük bir iştahla”* biçiminde aktarılmıştır. Dikkat çeken diğer bir husus da *“duyar”* ifadesidir. Bu kelime ile ne demek istenildiği anlaşılmıyor. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

“nachdrücklich gezogen” burada *“içinde dayanılmaz istek uyanıvermişti”* yerine *“özellikle çeken”* olarak aktarılmalıydı. Ayrıca *“dachte”* *“düşündü”* yerine *“dedi içinden”*, *“gierig”* *“açgözlü”* yerine *“büyük bir iştahla”* biçiminde aktarılmıştır. Dikkat çeken diğer bir husus da cümlede yazım hatasının olmasıdır. Nokta işaretinden sonra başlayan kelime küçük yazılmıştır. *“zu dem”* ilgi cümlesi de temel cümle olarak aktarılmış, bu nedenle *“peynire”* kelimesi eklenmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

“gierig, hatte nachdrücklich gezogen” ifadelerini çıkarmıştır. *“nachdrücklich gezogen”* burada *“içinde dayanılmaz istek uyanıvermişti”* yerine *“özellikle çeken”* olarak aktarılmalıydı. Ayrıca *“dachte”* *“düşündü”* yerine *“dedi içinden”*, *“gierig”* *“açgözlü”* yerine *“büyük bir iştahla”* biçiminde aktarılmıştır. Dikkat çeken diğer bir husus da cümlede yazım hatasının olmasıdır. Nokta işaretinden sonra başlayan kelime küçük yazılmıştır. *“zu dem”* ilgi cümlesi de temel cümle olarak aktarılmış, bu nedenle *“peynire”* kelimesi eklenmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

- 90 Rasch hintereinander und mit vor Befriedigung tränenden Augen verzehrte er den Käse, das Gemüse und die Sauce; Sonra, kıtlıktan çıkmış gibi sıra ile peyniri, sebzeleri, yemek yağlarını yutuverdi. Hazdan gözleri nemli Peyniri, sebzeyi ve yemek yağlarını birbiri ardından yutuverdi. Yerken duyduğu hazdan gözleri yaşarıyordu. Memnuniyetten gözleri yaşararak peyniri, sebzeyi ve sosu birbiri ardına aceleyle yiyip yuttu; gelgelelim taze Mutluluktan nemli gözlerle, çürümüş sebzeleri ve yemek yağlarını yemeye devam etti. Taze yiyeceklere hiç

die frischen Speisen dagegen schmeckten ihm nicht, er konnte nicht einmal ihren Geruch vertragen und schleppte sogar die Sachen die er essen wollte, ein Stückchen weiter weg.

nemliydi. Taze şeylere gelince, hiçbirini içi çekmedi. Hattâ kokuları biel midesini bulandırdı. Onları öbürlerinden ayırdı.

Çevirmen kaynak metindeki ifadeleri uyarlayarak aktarmış, dolayısıyla farklı bir anlam çıkmıştır. “Sauce” “sos” yerine “yemek yağları”, “frische Speisen” “taze yiyecekler” yerine “taze şeyler”, “schmeckten ihm nicht” “tadını alamadı” yerine “hiçbirini içi çekmedi”, “mit vor Befriedigung tränenden Augen” “memnuniyetten yaşanan gözlerle” yerine “hazdan gözleri nemli nemliydi” temel cümlesi olarak, “vertragen” “katlanmak” yerine “midesi bulanmak” olarak aktarmıştır. Dolayısıyla farklı anlamlar ortaya çıkmıştır. Bu cümle kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Buna karşılık taze yemeklerin tadından hoşlanmıyordu. Bunların kokusuna bile dayanacak hali yoktu. Yemek istediği şeyleri onlardan ayırıp uzaklaştırdı.

Çevirmen “yemek yağlarını, yutuverdi. Yerken duyduğu hazdan gözleri yaşarıyordu, hali” ifadelerini eklemiş ve “rasch, mit vor Befriedigung tränenden Augen, verzehrte, die Sauce, ein Stückchen” ifadelerini çıkarmıştır. Bunlardan bazıları çıkarılmamış, anlamları değiştirilmiştir. “Sauce” “sos” yerine “yemek yağları”, “verzehren” “yemek” yerine “yutuvermek”, “mit vor Befriedigung tränenden Augen” “memnuniyetten yaşanan gözlerle” yerine “yerken duyduğu hazdan gözleri yaşarıyordu” temel cümlesi olarak aktarılmıştır. Noktalama ve cümle

yemeklerden pek tat alamadı, hatta onların kokularına katlanamadığı için, seçtiği yiyecekleri alıp başka yerde yemeye devam etti.

Çevirmen “için, seçtiği, başka yerde yemeye devam etti” ifadelerini eklemiştir. Bu cümlede çevirmenin eklediği “için” kaynak metindeki cümlenin yapısını değiştirmiştir, çünkü orada “da, weil” vs bulunmamaktadır. Ayrıca “schleppte sogar die Sachen die er essen wollte, ein Stückchen weiter weg” cümlesi “seçtiği yemekleri alıp başka yerde yemeye devam etti” yerine şu şekilde aktarılabildi: “hatta yemek istediği şeyleri bir parça uzaklaştırdı.” Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

dokunmadı, kokuları midesini bulandıırıyordu. Onları yediklerinin yanından ayırdı.

Çevirmen kaynak metinden pek çok kelime çıkarmış, anlamı değiştirmiştir. “*rasch hintereinander, den Käse, die Sauce; dagegen schmeckten ihm nicht, er konnte nicht einmal ihren Geruch vertragen und schleppte sogar die Sachen die er essen wollte, ein Stückchen weiter weg*” ifadeleri çıkarılmıştır. Ayrıca “çürümüş, midesini bulandıırıyordu, hiç dokunmadı” ifadeleri kaynak metinde yer almıyor. Bu cümle kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

yapıları da değişmiştir.
Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

- 91 Er war schon längst mit allem fertig und lag nur noch faul auf der gleichen Stelle, als die Schwester zum Zeichen, daß er sich zurückziehen sollte, langsam den Schlüssel umdrehte.
- Yemeğini bitirip de, yerime döneyim mi, dönmeyeyim mi, diye tembel tembel düşünürken, kız kardeşi: “Hadi bakalım, çekil artık” der gibilerden, kapının anahtarını usul usul çevirmeye başladı.
- Çevirmen kaynak metni uyarlayarak aktarmıştır. Bu cümlede bir çeviri değil, çevirmenin yorumundan bahsedilebilir. Bu cümle şu şekilde aktarılabilirdi: *“kızkardeşi geri çekilmesini işaret eder gibi yavaşça anahtarı döndürdüğünde Gregor hepsini çoktan bitirmiş ve bulunduğu yerde tembelce yatıyordu.”*
- Yemeğini çoktan bitirmiş, bulunduğu yerde uyuyup kalmıştı. O sırada kız kardeşi, artık geri çekilmesi gerektiğini işaret ediyormuş gibi kapının anahtarını yavaşça çevirdi.
- Çevirmen *“uyuyup kalmıştı, o sırada”* ifadelerini eklemiş ve *“schon längst, nur noch faul, mit allem fertig, lag”* ifadelerini çıkarmıştır. Bunlardan *“lag”* yerine *“uyuyup kalmıştı”* olarak aktarmıştır. Ayrıca *“er war schon längst mit allem fertig”* cümlesinde kastedilen *“yemeği çoktan bitirmiş”* olmasıdır, dolayısıyla burada doğru ifade edilmiştir.
- Kız kardeşi, tekrar saklanması için ona zaman vermek istemiş gibi yavaşça anahtarı çevirdiğinde yemekler bitmiş, Gregor yemeğini yediği yerde tembel tembel yatıyordu.
- Çevirmen *“saklanmasını, zaman vermek istemiş gibi, yemekler bitmiş, yemeği yediği yerde”* ifadelerini eklemiş ve *“zum Zeichen, schon längst, mit allem fertig”* ifadelerini çıkarmıştır. Ayrıca *“er war schon längst mit allem fertig”* cümlesinde kastedilen *“yemeği çoktan bitirmiş”* olmasıdır, dolayısıyla burada doğru ifade edilmiştir. *“auf der gleichen Stelle”* burada *“aynı/bulunduğu*
- Gregor, yemeğini bitirmiş, odanın ortasında uyuşuk vaziyette duruyorken, kız kardeşi ortalıktan çekilmesini işaret eder gibi kilidi ağır ağır açmaya başladı.
- Çevirmen *“yemeğini bitirmiş, odanın ortasında, açmaya başladı”* ifadelerini eklemiş ve *“auf der gleichen Stelle, schon längst, umdrehte”* ifadelerini çıkarmıştır. Ayrıca *“er war schon längst mit allem fertig”* cümlesinde kastedilen *“yemeği çoktan bitirmiş”* olmasıdır, dolayısıyla burada doğru ifade edilmiş ama *“çoktan”* ifadesi aktarılmamıştır. *“auf der gleichen Stelle”* burada *“aynı/bulunduğu*

“als” zaman yan cümlesi temel cümle olarak aktarılmış, dolayısıyla “o sırada” ifadesi eklenmiştir. Bu cümle yapı olarak uyarlama ama anlam bakımından örtüşen bir çeviridir.

“yerde” yerine kastedilen şey de “yemeğini yediği yerde” olduğu için bu şekilde aktarılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kısmen örtüşen bir çeviridir.

“yerde” yerine “odanın ortasında” şeklinde aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

92 Das schreckte ihn sofort auf, trotzdem er schon fast schlummerte, und er eilte wieder unter das Kanapee.

Gregor, o yarı uykulu haline karşın adamakıllı korktu, kendini kanepenin altına attı.

Çevirmen “Gregor, adamakıllı” kelimelerini eklemiş ve “sofort, wieder, eilte, und” kelimelerini çıkarmıştır. Bunun yanı sıra “trotzdem” neden yan cümlesi çıkarılmış ve bu cümle “o...karşın” olarak ifade edilmiştir. Bu nedenle “uyumak” fiili isimleştirilmiş ve “uyku” olarak aktarılmıştır. Ayrıca “eilen” fiili “acele etmek” anlamındadır, fakat burada “unter” ile birlikte kullanıldığından “kendini altına atmak”

Gregor, yarı uykulu haline rağmen korku ile sıçradı ve aceleyle kendini kanepenin altına attı.

Çevirmen “Gregor, sıçradı” kelimelerini eklemiş ve “sofort, wieder, eilte” kelimelerini çıkarmıştır. Bunun yanı sıra “trotzdem” neden yan cümlesi çıkarılmış ve bu cümle “yarı...rağmen” olarak ifade edilmiştir. Bu nedenle “uyumak” fiili sıfatlaştırılmış ve “uykulu” olarak aktarılmıştır. Ayrıca “eilen” fiili “acele etmek” anlamındadır, fakat burada “unter” ile birlikte kullanıldığından

Neredeyse uyuklar halde olmasına rağmen, kilitten çıkan ses irkilmesine neden oldu. Telaşla kanepenin altına attı kendini.

Çevirmen “kilitten çıkan ses, nedn oldu” kelimelerini eklemiş ve “sofort, wieder, eilte, und” kelimelerini çıkarmıştır. Ayrıca “eilen” fiili “acele etmek” anlamındadır, fakat burada “unter” ile birlikte kullanıldığından “telaşla kendini altına atmak” olarak isabetli şekilde ifade edilmiştir. Bu cümle yapı bakımından uyarlamadır ama anlam bakımından

Gregor, hissettiği ağırlığa rağmen hızlıca kanepenin altına girdi.

Çevirmen yeni cümle eklemiştir. “hissettiği ağırlığa rağmen” kaynak metinde yer almamaktadır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından uyarlama bir çeviridir.

olarak isabetli şekilde ifade edilmiştir. Burada **“aceleye”** ifadesinin eklenilmesi de gerekmektedir. Bunun dışında **“korktu”** yerine **“korkuttu”** olmalıydı, yani özne değişmiştir. Bu cümle yapı bakımından uyarlamadır ama anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

“aceleye kendini altına atmak” olarak isabetli şekilde ifade edilmiştir. **“aufschrecken”** fiili **“sıçramak”** anlamını da içerdiğinden **“korku ile sıçradı”** olarak ifade edilmiştir. Bu cümle yapı bakımından uyarlamadır ama anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

93 Aber es kostete ihn große Selbstüberwindung, auch nur aie kurze Zeit, während welcher die Schwester im Zimmer war, unter dem Kanapee zu bleiben, denn von dem reichlichen Essen hatte sich sein Leib ein wenig gerundet und er konnte dort in der Enge kaum atmen.

Kısa sürmekle birlikte, kız kardeşinin odada bulunduğu süre kanepenin altında kalmak için büyük çaba göstermesi gerekiyordu. Üstelik tıka basa yemiş, karnı şişmişti. Sıkışıp kaldığı yerde zorla nefes alıyordu.

Çevirmen **“auch nur, ein wenig, dort in der Enge”** ifadeleri çıkarılmış ve **“sıkışıp kaldığı yerde”** ifadeleri eklenmiştir. **“denn” “çünkü”** yerine **“üstelik”, “vo dem reichlichen Essen” “tıka basa yemekten”** yerine

Kısa bir zaman için de olsa, kız kardeşinin odada kaldığı sürece kanepenin altında durmak onun çok çaba göstermesini gerektirdi. Çünkü tıka basa yemek yediği için bedeni biraz şişmişti. O daracık yerde güçlükle soluk alabiliyordu.

Noktalama değişmiş, virgül ve **“und”** bağlacı yerine nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle yapı bakımından kısmen uyarlamadır ama anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir

Yalnızca kız kardeşinin odada bulunduğu süre için bile olsa kanepenin altında durmak, olağanüstü bir çaba gerektirmişti; tıka basa yemekten karnı şişmiş, o dar alanda artık nefes alamaz hale gelmişti.

Çevirmen **“kaum atmen”** için **“güçlkle nefes alıyordu”** yerine **“artık nefes alamaz hale gelmişti”** ifadesini kullanmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Kardeşi odadayken oradan çıkmamak için çok gayret gösterdi. Çünkü yemekten sonra gövdesi şişmişti. Ve kanepenin altında zor nefes alıyordu.

Cümle anlaşılmamış, yani yanlış anlam aktarımı yapılmıştır. Burada **“çıkılmamak”** değil orada, yani kanepenin altında **“kalabilmek”** için bir çaba gösterisi vardır. Yani anlam farklıdır.

“*tka basa yemiş*” olarak, çeviridir.
yani isim fiile
dönüştürülerek
aktarılmıştır.
Noktalama değişmiş,
virgül ve “*und*” bağlacı
yerine nokta işareti
kullanılmıştır.
Bu cümle yapı ve anlam
bakımından kaynak
metinle kısmen örtüşen
bir çeviridir.

- 94 Unter kleinen Erstickungsanfällen sah er mit etwas hervorgequollenen Augen zu, wie die nichtsahnende Schwester mit einem Besen nicht nur die Überbleibsel zusammenkehrte, sondern selbst die von Gregor gar nicht berührten Speisen, als seien also auch diese nicht mehr zu gebrauchen, und wie sie alles hastig in einen Kübel schüttete, den sie mit einem Holzdeckel schloß, worauf sie alles hinaustrug.
- İki kez nerdeyse nefesi tıkanacaktı. Bu ara, kız kardeşi, tabii iyi niyetle, Gregor'un el sürmediği yiyecekleri, öbürleriyle birlikte, sanki artık işe yaramazlarmış gibi, süpürmeye başladı. Gregor, nerdeyse ağlayacaktı. Kız kardeşi, acele acele hepsini bir kovaya doldurdu, üstünü tahta kapakla kapadı, sonra kapığı gibi götürmeye başladı.
- Ara sıra ufak boğulma tehlikeleri geçirirken, hiçbir şeyden haberi olmayan kız kardeşinin, artık işe yaramayacaklarmış gibi Gregor'un dokunmadığı yemeklerle birlikte bütün artıkları süpürge ile süpürdüğünü ileriye doğru fırlamış gözleriyle gördü. Kız kardeşi, acele acele hepsini bir kovaya doldurdu. Kovanın ağızını tahta bir kapakla kapadı ve eline alıp götürdü.
- Küçük çapta boğulma nöbetleri geçirerek, pörtlek gözlerle, hiçbir şeyden habersiz kız kardeşinin, yalnız kırıntı ve artıkları değil, dokunmadığı diğer yiyecekleri de, sanki bundan sonra hiçbir şekilde değerlendirilemeyeceklermiş gibi süpürüp bir araya topladıktan sonra, hepsini bir kovaya doldurarak kapağını da kapatıp dışarı çıkarışını izledi.
- Küçük boğulma nöbetleri geçirerek yine de dayandı. Kardeşi, gazetesinin üzerindeki yiyecekleri, yemeyenlerle birlikte süpürerek kovaya doldurdu. Kovanın üstüne de tahtayla kapatarak hepsini dışarı taşıdı.
-
- Çevirmen “*iki kez nerdeyse nefesi tıkanacaktı, bu ara, tabii iyi niyetle, nerdeyse ağlayacaktı*” ifadelerini
- Çevirmen “*ara sıra, geçirirken, eline alıp götürdü*” ifadelerini eklemiş ve “*schüttete, hinaustrug*” ifadelerini
- Çevirmen “*geçirerek, sonra, doldurarak*” ifadelerini eklemiş ve “*schüttete, gar nicht*” ifadelerini de çıkarmış
- Kaynak metinde “*yine de dayandı, gazetesinin üzerindeki yiyecekleri, yemeyenlerle*” ifadeleri kaynak metinde hiçbir şekilde yer almıyor. Cümlelerin geri kalan kısmı çıkarılmış, dolayısıyla farklı bir anlam çıkmıştır.

eklemiştir ve “*unter kleinen Erstickungsanfällen, sah er mit etwas hervorgequollenen Augen zu, wie, die nichtsahnende nicht nur die Überbleibsel, hinausstrug*” ifadelerini de çıkarmış yahut uyarlayarak aktarmıştır. “*nichtsahnend*” “*habersiz*” yerine alakasız bir şekilde “*iyi niyetli*”, “*Erstickungsanfall*” “*boğulma krizi*” yerine “*neredeyse nefesi tikanacaktı*” olarak aktarılmıştır. Cümle yapısı da değiştirilmiştir. “*wie*” ilgi cümleleri temel cümle olarak aktarılmıştır. Kaynak metindeki “*sah zu*” yüklemi çıkarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

de çıkarmış yahut uyarlayarak aktarmıştır. “*hinaustrug*” “*dışarı taşıdı*” yerine “*eline alıp götürdü*”, “*schüttete*” “*döktü*” yerine “*doldurdu*”, “*unter*” “*arasında*” yerine “*geçirerek*” olarak aktarılmıştır. “*den...schloss*” ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Cümle yapısı da değiştirilmiştir. “*wie*” ilgi cümleleri, “*den...schloss*” ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

yahut uyarlayarak aktarmıştır. “*schüttete*” “*döktü*” yerine “*doldurdu*”, “*unter*” “*arasında*” yerine “*geçirerek*” olarak aktarılmıştır. “*den...schloss*” ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle yapı bakımından kısmen ama anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Bu cümle uyarlama bir çeviridir.

95 Kaum hatte sie sich umgedreht, zog sich schon
Daha henüz adımını atmıştı ki, Gregor, gövdesini şöyle
Arkasını döner dönmez, Gregor kanepenin altından
Kız kardeşi daha arsasını döner dönmez de kanepenin
Gregor, kız kardeşi çıkar çıkmaz kanepenin altından

Gregor unter dem Kanapee hervor und streckte und blähte sich.

boyulu boyunca uzatmak için, gizlendiği yerden güç bela çıktı.

Cümle anlaşılmamış ve bu çeviride “*kim adımı atmış*” belli değil. Burada anlatılmak istenen şudur: “*kızkardeşi arkasını döner dönmez Gregor kanapenin altından fırladı, gerindi ve gaz çıkardı*”.

güçlülükle çıktı ve boyulu boyunca uzanıp rahatladı?

Çevirmen “*güçlülükle, boyulu boyunca, rahatladı*” ifadelerini eklemiş ve “*blähte*” ifadesini çıkarmıştır.

“*blähte*” ifadesi “*yellenmek*” yada “*gaz çıkarmak*” yerine “*rahatlamak*” olarak aktarılmış ve bu anlam kaynak metindeki anlamı vermemektedir.

Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

altından çıktı, gerindi ve yellendi.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

fırlayarak gerinip geçirmeye başladı.

Çevirmen “*blähte*” ifadesi için “*yellenmek*” yada “*gaz çıkarmak*” yerine “*geçirmeye başladı*” ifadesini kullanmış, anlamı değiştirmiştir.

Bu cümle yapı bakımından örtüşen ama anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

96 Auf orese Weise bekam nun Gregor täglich sein Essen, einmal am Morgen, wenn die Eltern und das Dienstmädchen noch schliefen, das zweitemal nach dem allgemeinen Mittagessen, denn dann schliefen die Eltern gleichfalls noch ein Weilchen, und das Dienstmädchen wurde von der Schwester mit irgendeiner Besorgung [31] weggeschickt.

Sabahları, daha anası, babası ve hizmetçi uyanmadan, öğlenden sonraları, anasıyla babası yemeklerini yiyip dinlenirken hizmetçi de, Grete'nin durmamacasına gösterdiği işleri yaparken, Gregor, tanrının günü, işte böyle besleniyordu.

Çevirmen cümleyi

Gregor artık her gün böyle besleniyordu. Sabahları anasıyla babası ve hizmetçi henüz uykudayken bir kez, öğleyin herkes yemeğini yedikten sonra da ikinci kez yiyordu. Öğle yemeğinden sonra, anasıyla babası birazcık uyurlarken, kız kardeşi hizmetçiye de bazı işler verip onu savıyordu.

Çevirmen “*besleniyordu*,

Gregor'un yemeği bu şekilde verilir olmuştu artık; bir öğün sabahleyin, anne babası ve hizmetçi uyurken; ikinci öğün de öğle yemeğinden sonra. Çünkü bu saatlerde, yani öğle yemeği yenir yenmez, anne babası bir süre kestirirlerdi; hizmetçi de kız kardeşinin talimatı üzerine bir şeyler almaya dışarı gitmiş olurdu.

Gregor, yemeğini hep bu şekilde almaya başladı. Sabahları anne-babası ve hizmetçi kız uyurken yada öğle yemeğinden sonra. Çünkü anne-babası bu saatlerde kısa uykuyu çekerlerdi. Grete de hizmetçi kızı dışarı yollayıp, Gregor'a yemeğini veriyordu.

“*Sabahları anne-babası*

anlamamış, yanlış aktarmıştır. Cümle de ne demek istediği anlaşılıyor. Bu cümle anlaşılacakla birlikte tamamen uyarılma bir çeviridir.

öğleyin herkes yemeğini yedikten, yiyordu, öğle yemeğinden sonra ifadelerini eklemiş ve *“bekam, sein Essen, allgemeinen Mittagessen, denn, dann”* ifadelerini de çıkarmıştır. *“bekam sein Essen”* *“yemeğini alıyordu”* yerine *“besleniyordu”*, *“nach allgemeinem Mittagessen”* *“ortak öğle yemeğinden sonra”* yerine *“öğleyin herkes yemeğini yedikten sonra”* olarak aktarılmıştır. *“dann”* için çevirmen *“sonra”* yerine *“öğle yemeğinden sonra”* ifadesini kullanmıştır. *“yiyordu”* yüklemine eklemiş eksilteli cümle temel cümleye dönüştürülmüş, noktalama da değişmiş, virgül yerine nokta işareti kullanılmıştır. *“wurde weggeschickt”* yani edilgen cümle etken cümle olarak aktarılmış, özne değişmiştir. Bu cümle yapı ve anlam

Çevirmen *“verilir olmuştur, öğün, bu saatlerde, talimatı üzerine, almaya gitmiş olurdu”* ifadelerini eklemiş ve *“bekam, dann, wurde weggeschickt, einmal, das zweitemal”* ifadelerini de çıkarmıştır. *“bekam sein Essen”* *“yemeğini alıyordu”* yerine *“yemeği verilir olmuştur”*, *“dann”* yerine *“bu saatlerde”* olarak aktarılmıştır. *“einmal, das zweitemal”* yani *“bir kez, ikinci kez”* anlamın pekiştirilmesi için *“öğün”* olarak ifade edilmiştir. *“wurde weggeschickt”* yani edilgen cümle etken cümle, *“bekam”* etken cümle edilgen cümle olarak aktarılmış, özne değişmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

“verilir ve hizmetçi kız uyurken yada öğle yemeğinden sonra” cümlesi kaynak metinde bu şekilde yer almıyor. Kaynak metindeki *“einmal am Morgen, wenn die Eltern und das Dienstmädchen noch schliefen, das zweitemal nach dem allgemeinen Mittagessen”* ifadesi çıkarılmış ve yukarıdaki biçimde uyarlanarak aktarılmıştır. Anlam tamamıyla farklıdır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılma bir çeviridir.

bakımından kaynak
metinle kısmen örtüşen
bir çeviridir.

- 97 Gewiß wollten auch sie nicht, daß Gregor verhungere, aber vielleicht hätten sie es nicht ertragen können, von seinem Essen mehr als durch Hörensagen zu erfahren, vielleicht wollte die Schwester ihnen auch eine möglicherweise nur kleine Trauer ersparen, denn tatsächlich litten sie ja gerade genug.
- Kuşkusuz, anası babası da Gregor'un açlıktan ölmesini istemiyorlardı. Ama, nelep yiyip içtiğini de başkasından öğrenmeyi daha uygun buluyorlardı. Kimbilir, belki Gregor'u görmeyi içleri götürmüyordu. Belki de öğreniyorlardı. Genç kız, onlar üzülmeyin diye bütün bu zahmetlere katlanıyordu belki de. Doğrusu, onların dertleri de az buz şey değildi hani.
- Cümle yanlış aktarılmış ve kaynak metinde olmayan parçalar ilave edilmiştir.
- Kaynak metinde *"başkasından öğrenmeyi daha uygun buluyorlardı. Kimbilir, belki Gregor'u görmeyi içleri götürmüyordu. Belki de öğreniyorlardı. Genç kız, onlar üzülmeyin diye"*
- Şüphesiz onlar da Gregor'un açlıktan ölmesini istemezlerdi, ama belki de onu görmeyi içleri götürmüyor, nasıl yiyip içtiğini başkasından öğrenmeyi daha uygun buluyorlardı. Belki de kız kardeşi, onların mümkün olduğu kadar az üzülmeyine çalışıyordu. Ne de olsa gerçekten yeteri kadar acı çekmişlerdi.
- Çevirmen kısmen uyarlama bir çeviri yapmıştır. *"aber vielleicht hätten sie es nicht ertragen können, von seinem Essen mehr als durch Hörensagen zu erfahren,"* cümlesinde *"von seinem Essen"* ve *"Hörensagen"* aktarımda güçlük çıkarmaktadır. Bu nedenle çevirmen burada tamamen uyarlama bir
- Onlarda Gregor'un açlıktan ölmesini istemezlerdi elbet, ama belki Gregor'un yemek olayıyla ilgili olarak, işittiklerinden fazlası, kaldıracabilecekleri bir şey değildi; belki de kız kardeşi onları küçük de olsa bir üzüntüden korumak istiyordu, öyle ya, zaten yeterince acı çekiyorlardı.
- Çevirmen *"olayıyla ilgili olarak, bir şey değildi"* ifadelerini eklemiş *"nur"* ifadesini çıkarmıştır.
- Çevirmen yaptığı eklemeler kelimelerin anlamlarını aktarımdaki güçlüklerden kaynaklanmaktadır. Ama buna rağmen *"von seinem Essen"* için *"yemek olayıyla ilgili olarak"* yerine *"yedikleri hakkında"* denilebilirdi. Ayrıca *"bir şey değildi"*
- Şüphesiz anne-babası da Gregor'un açlıktan ölmesini istemezdi. Fakat Gregor'un neler yediğiyle ilgili duyduklarından fazlasını yaşamaya hazır değillerdi. Zaten yeteri kadar acı çekiyorlardı.
- Çevirmen kaynak metinde olmayan *"yaşamaya hazır değillerdi"* ifadesini eklemiş ve *"ertragen können, vielleicht wollte die Schwester ihnen auch eine möglicherweise nur kleine Trauer ersparen,"* ifadelerini ve cümlesini çıkarmıştır.
- "ertragen können"* burada *"katlanamazlardı"* yerine *"yaşamaya hazır değillerdi"* olarak aktarmıştır.
- Çevirmenin yaptığı ekleme ve çıkardığı cümle anlamını

bütün bu zahmetlere katlanıyordu belki de. Doğrusu,” ifadeleri yer almamaktadır. Bu ifadeler kaynak metnin anlamını tamamen değiştirmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

çeviri tercih etmiştir: *“ama belki de onu görmeyi içleri götürmüyor, nasıl yiyip içtiğini başkasından öğrenmeyi daha uygun buluyorlardı.”*

Fakat bu cümle şu şekilde aktarılabilir ve kaynak metinle daha örtüşük bir anlam ve yapı içerebilirdi: *“ama belki de onun yiyip içtikleri hakkında rivayetlerden fazlasını öğrenmeyi kaldıramayacaklardı.”*

Ayrıca *“çalışıyordu”* ifadesi eklenmiş ve *“wollte ersparen, nur”* ifadeleri de çıkarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

ifadesini ekleyerek tamamen değiştirmiş, cümlenin yüklemi dolayısıyla uyarlama bir değişmiştir. Buna da çeviridir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

tamamen değiştirmiş, dolayısıyla uyarlama bir çeviridir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

98 Mit welchen Ausreden man an jenem ersten Vormittag den Arzt und den Schlosser wieder aus der Wohnung geschafft hatte, konnte Gregor gar nicht erfahren,

Gregor, ilk günü doktorla çilingiri ne bahaneyle savdıklarını hiçbir zaman öğrenemedi. Çünkü, kız kardeşi ile birlikte, hiç kimse kendini anlamaya

Gregor, ilk gün doktorla çilingiri evden hangi bahaneyle savdıklarını asla öğrenemedi. Onun söylediklerini anlayamadıkları için, hiç

O ilk günün öğleden öncesinde doktor ile çilingirin ne gibi bahaneler uydurularak evden uzaklaştırılabildiğini Gregor asla öğrenemedi; onlar

Gregor, doktor ve çilingirin ilk gün hangi bahaneyle göndedildiğini hiçbir zaman öğrenemedi. Kendi konuşması anlaşılmadığı için ailesi de Gregor’un

denn da er nicht verstanden wurde, dachte niemand daran, auch die Schwester nicht, daß er die Anderen verstehen könne, und so mußte er sich, wenn die Schwester in seinem Zimmer war, damit begnügen, nur hier und da ihre Seufzer und Anrufe der Heiligen zu hören.

çalışmadığı gibi, Gregor'un kendilerini anlayabileceğini de akıllarına getirmiyorlardı. Kız kardeşi odasına geldiği zaman, Gregor, onun iç çekip, ermişlere yakardığını duymakla yetiniyordu.

Çevirmen **“birlikte, çalışmadığı, kendilerini”** ifadelerini eklemiş ve **“wieder, an jenem Vormittag, die Anderen”** ifadelerini çıkarmıştır. Cümlede anlam farklılığı bulunmaktadır. **“an jenem ersten Vormittag”** **“o ilk öğle öncesinde”** yerine sadece **“ilk gün”** olarak, **“die Anderen”** **“başkalarını”** yerine **“kendilerini”**, **“auch nicht”** **“dahil/olmak üzere”** yerine **“ile birlikte”** olarak ifade edilmiş, dolayısıyla bu kelime anlamlarında ve cümle anlamlarında farklılık ortaya çıkmıştır. Ayrıca **“da er nicht verstanden wurde”** yani edilgen cümle

kimse, hatta kız kardeşi bile, kendisinin onları anlayabileceğini aklına getirmiyordu. Bu yüzden, kız kardeşi odasına geldikçe, onların iç çekişlerini, kutsal kişilere yalvarışlarını dinle mekle yetinmek zorunda kalıyordu.

Çevirmen **“ilk gün, onların”** ifadelerini eklemiş ve **“wieder, an jenem Vormittag, die Anderen”** ifadelerini çıkarmıştır. Cümlede kısmen anlam farklılığı bulunmaktadır. **“an jenem ersten Vormittag”** **“o ilk öğle öncesinde”** yerine sadece **“ilk gün”** olarak, **“die Anderen”** **“başkalarını”** yerine **“onları”** olarak ifade edilmiş, dolayısıyla bu kelime anlamlarında farklılık ortaya çıkmıştır. Ayrıca **“da er nicht verstanden wurde”** yani edilgen cümle **“anlaşılmadığı için”** yerine **“onun söylediklerini”**

kendisini anlamadıkları için onun başkalarını anlayabileceğini, kız kardeşi dahil hiç kimse düşünmüyordu; dolayısıyla kız kardeşi odasındaiken, onun iç çekişlerin ve azizlere dualar edişini dinlemekle yetinmekten başka çaresi yoktu Gregor'un.

Çevirmen **“musste”** için **“zorundaydı”** yerine **“başka çaresi yoktu”** ifadesini kullanmıştır. Ayrıca **“da er nicht verstanden wurde”** yani edilgen cümle **“anlaşılmadığı için”** yerine **“onlar kendisini anlamadıkları için”** olarak, yani uyarılma bir etken cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

onları anlayamayacağını düşünüyordu. Gregor kız kardeşinin odaya girdiğinde azizlere yakarışına tamık oluyordu sık sık.

Çevirmen cümleden önemli ölçüde unsur çıkarmıştır. **“an jenem ersten Vormittag, wieder, denn da er nicht verstanden wurde, niemand, auch die Schwester nicht, daß er die Anderen verstehen könne, und so mußte er sich, wenn die Schwester in seinem Zimmer war, damit begnügen, nur hier und da ihre Seufzer und Anrufe der Heiligen zu hören”** ifadeleri çıkarılmıştır. Bu cümle uyarılma bir çeviridir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılma bir çeviridir.

“anlaşılmadığı için” yerine **“hiç kimse onu anlamaya çalışmadığı için”** olarak, yani uyarılama bir etken cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

“anlayamadıkları için” olarak, yani uyarılama bir etken cümle olarak aktarılmıştır. Bunun yanı sıra **“ihre”** yani **“onun”** ifadesi **“onların”** olarak ifade edilmiştir. Burada da anlam farklılığı ortaya çıkmıştır, çünkü sadece **“Gretenin iç çekişleri”** söz konusudur. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

- 99 Erst spater, als sie sich ein wenig an alles gewöhnt hatte - von vollständiger Gewöhnung konnte natürlich niemals die Rede sein -, erhäschte Gregor manchmal eine Bemerkung, die freundlich gemeint war oder so gedeutet werden konnte.
- Ancak çok sonraları, -o da Grete hiçbir zaman tümünden alışamadığı bu yeni duruma boyun eğdiği zaman-Gregor, arada bir genç kızın dudaklarından sevecenlik anlamına gelen ya da ona benzer bir şeyler çıktığını duyar gibi oluyordu.
- Cümlede çelişki içeren ifadeler mevcuttur. Bu medenle cümle anlaşılıyor. Ayrıca cümleden öenli ölçüde unsurlar çıkarılmıştır.
- Ancak çok sonraları, kız kardeşi her şeye biraz alıştıktan sonra —tam bir alışmadan hiçbir zaman söz edilemezdi elbet— arada bir Gregor, genç kızın dudaklarından bir yakınlık anlatan ya da böyle yorumlanabilecek bir şeyler çıktığını kavrar gibi oluyordu.
- Çevirmen **“dudaklarından, çıktığını kavrar gibi oluyordu”** ifadelerini eklemiştir, ancak bu ifadeler
- Ancak çok sorunları, kız kardeşi duruma biraz alıştığında —tam bir alışma asla söz konusu olmadı-Gregor’un kulağına arada bir, iyi niyetli denebilecek ya da en azından böyle yorumlanabilecek tatlı sözler çalınır olmuştu.
- Çevirmen **“kulağına tath sözler çalınır olmuştu”** ifadelerini eklemiştir, ancak bu ifadeler **“erhaschen”** fiilinin aktarımındaki zorluktan
- Ancak sonraları Grete, biraz daha duruma alıştıktan sonra —ki bu tam anlamıyla hiçbir zaman olmadı- ağzından sevecen sözcükler çıkıyordu.
- Çevirmen önemli ölçüde kaynak metinden ifade çıkarmıştır. Burada adeta bir özet sunmuştur. **“erhäschte Gregor manchmal eine Bemerkung, die freundlich gemeint war oder so gedeutet werden konnte”** cümlesi

“o da Grete hiçbir zaman tümden alışmadığı bu yeni duruma boyun eğdiği zaman” ifadesi çelişki içermektedir. *“Grete hem bu duruma tümden asla alışamıyor hem de boyun eğmek durumunda kalıyor”*. Zaten kaynak metinde de boyun eğme değil biraz alışma durumu söz konusudur. Oysa kaynak metindeki ifade şudur: *“Ancak çok sorunları, kız kardeşi duruma biraz alıştığında –tam bir alışma asla söz konusu olmadı-“*

Çevirmen cümlenin anlamını değiştirmiş, verdiği anlamda yeterince anlaşılmamaktadır.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

“erhaschen” fiilinin aktarımındaki zorluktan kaynaklanmaktadır. Bu fiil tek kelimeyle ifade edilememektedir.

“erhaschen” kelime manasıyla *“ele geçirmek, yakalamak”* anlamındadır. Burada da bir *“Bemerkung”* yani *“görüş/düşünce”* söz konusu olduğundan bu şekilde yorumlanabilir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

kaynaklanmaktadır. Bu fiil tek kelimeyle ifade edilememektedir.

“erhaschen” kelime manasıyla *“ele geçirmek, yakalamak”* anlamındadır. Burada da bir *“Bemerkung”* yani *“görüş/düşünce”* söz konusu olduğundan bu şekilde yorumlanabilir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

çıkarılmış ve yerine sadece *“ağzından sözcükler çıkıyordu”* ifadesi eklenmiştir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

100 Heute hat es ihm aber geschmeckt," sagte sie, wenn Gregor unter dem Essen tüchtig aufgeräumt hatte, während sie im gegenteiligen

Gregor, önüne konan yemeklerin hepsini silip süpürdü mü, Grete: "Bugün getirdiklerimi beğenmiş", bir başka sefer Gregor'un pek

Gregor, önündeki yemeklerin hepsini silip süpürünce, kız kardeşi "bugün getirdiklerimi beğenmiş, gittikçe sıklaşmaya başlayan bunun tam tersi bir

Örneğin Gregor yemeği silip süpürmüşse, "Demek yemek hoşumuza gitti bugün" veya son zamanlarda gittikçe daha sık rastlanan tersi

Gregor, yemeğinin hepsini bitirdiyse "Bugün yemek hoşuna gitmiş."; eğer durum tersiyse –bu gittikçe daha sık oluyordu- "Yine hiçbirini

Fall, der sich allmählich immer häufiger wiederholte, fast traurig zu sagen pflegte: „Nun ist wieder alles stehengeblieben.

iştahlı olmadığı zamanda –ki bu, git gide daha sıklaştı-adeta küskün bir sesle: “Yine hepsini olduğu gibi bırakmış!” derdi.

Çevirmen “*silip süpürdü mü, Grete: “Bugün getirdiklerimi beğenmiş”, bir başka sefer Gregor’un pek iştahlı olmadığı zamanda, küskün bir sesle: “Yine hepsini olduğu gibi bırakmış”* ifadelerini ve cümlelerini eklemiştir ve “*Heute hat es ihm aber geschmeckt,“ sagte sie, wenn Gregor unter dem Essen tüchtig aufgeräumt hatte, während sie im gegenteiligen Fall, fast traurig zu sagen pflegte: „Nun ist wieder alles stehengeblieben”* ifadelerini çıkarmış ya da uyarlayarak aktarmıştır. “*Heute hat es ihm aber geschmeckt”* “*bugün hoşuna gitti demek”* yerine “*Bugün getirdiklerimi beğenmiş”, „Nun ist wieder alles*

durum olunca, yani yemekleri beğenmeyince, "gene hepsini olduğu gibi bırakmış," diyordu.

“*Heute hat es ihm aber geschmeckt”* “*bugün hoşuna gitti demek”* yerine “*Bugün getirdiklerimi beğenmiş”, „Nun ist wieder alles stehengeblieben”* “*Gene her şey olduğu gibi kalmış”* yerine “*gene hepsini olduğu gibi bırakmış”* olarak ifade edilmiştir. Burada cümle yapıları ve anlamları farklıdır. Öznenin olduğu ve kelime eklendiği görülmektedir. “*wenn Gregor unter dem Essen tüchtig aufgeräumt hatte”* ifadesi uyarlanmış “*önündeki yemeklerin hepsini silip süpürünce”* olarak aktarılmıştır. Ayrıca “*traurig*” kelimesi çıkarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

durumlarda ise neredeyse üzüntüyle, “Gene her şey olduğu gibi kalmış işte,” diyordu kız kardeşi.

Çevirmen “*örneğin, veya”* kelimelerini eklemiştir. “*Heute hat es ihm aber geschmeckt”* “*bugün hoşuna gitti demek”* yerine “*Demek yemek hoşumuza gitti bugün”,* olarak ifade edilmiştir. Burada cümle yapısı ve anlamı farklıdır. Öznenin değişmiş olduğu ve kelime eklendiği görülmektedir. “*wenn Gregor unter dem Essen tüchtig aufgeräumt hatte”* ifadesi uyarlanmış “*yemeği silip süpürmüşse”* olarak aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

yememişsin” demeyi adet haline getirmişti.

Çevirmen “*traurig, sagte”* kelimelerini çıkarmıştır. Bunun yanı sıra “*Heute hat es ihm aber geschmeckt”* “*bugün hoşuna gitti demek”* yerine “*Bugün yemek hoşuna gitmiş”, „Nun ist wieder alles stehengeblieben”* “*Gene her şey olduğu gibi kalmış”* yerine “*yine hiçbirini yememişsin”* ifadelerini kullanmıştır. Ayrıca kaynak metinde olmayan kesme işareti kullanılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

stehengeblieben” *“Gene her şey olduğu gibi kalmış”* yerine *“Yine hepsini olduğu gibi bırakmış”*, *“während sie im gegenteiligen Fall”* ise *“tam tersi durumda”* yerine *“bir başka sefer Gregor’un pek iştahlı olmadığı zamanda”* olarak ifade edilmiştir. Burada cümle yapıları ve anlamları farklıdır. Öznenin değişmiş olduğu görülmektedir.

Ayrıca *“traurig zu sagen pflegte”* *“üzüntüyle diyordu”* yerine *“küsün bir sesle derdi”* şeklinde aktarılmıştır.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

FRANZ KAFKA

	Die Verwandlung	T – 1 Değişim (V.GÜNYOL)	T – 2 Değişim (A.GELEN)	T – 3 Dönüşüm (E.T.GÜNEY)	T – 4 Dönüşüm (O.CAKMAKCI)
101	Die schwere Verwundung Gregors, an der er über einen Monat litt - der Apfel blieb, da ihn niemand zu entfernen wagte, als sichtbares Andenken im Fleische sitzen -, schien selbst den Vater daran erinnert zu haben, daß Gregor trotz seiner gegenwärtigen traurigen und ekelhaften Gestalt ein Familienmitglied war, das man nicht wie einen Feind behandeln durfte, sondern dem gegenüber es das Gebot der Familienpflicht war, den Widerwillen hinunterzuschlucken und zu dulden, nichts als zu dulden.	Gregor'un sırtından kimsenin çekip çıkarmayı göze alamadığı elma, bu olayın elle tutulur bir anısı olarak, etine yapışmış kalmıştı. Bir aydan fazladır acısını çektiği bu ağır yara, Bay Samsa'ya, o üzücü, o iğrenç değişmeye karşın, oğlunun yine de ailenin bir üyesi olmakta devam ettiğini adeta anımsatır gibiydi: Artık ona düşman gibi davranmamalıydı. Tam tersine, tiksintiyi filan bırakmalı, Gregor'a katlanmalı, evet sadece katlanmalıydı. Ödevi, bunu gerektiriyordu.	Gregor'un sırtındaki elma öylece kaldı. Hiç kimse onu çıkarmaya cesaret edemedi. Elle tutulur bir anı olarak etinde duruyordu elma. Bir aydan fazla bir zamandır acısını çektiği bu ağır yara, Gregor'un bugünkü acıklı ve tiksindirici görünüşüne rağmen gene de ailenin bir üyesi olduğunu babasına hatırlatır gibiydi. Ona bir düşman gibi davranılmazdı. Tam tersine, aile sorumluluğunun gereğini yapmalı, tiksintiyi bırakmalı, her şeyi olduğu gibi kabullenmeliydi. Bundan başka çare yoktu.	Gregor'un bir ayı aşkın bir süredir mustarip olduğu ağır yara –kimse saplandığı yerden çıkarmaya cesaret edemediği için, o elma bir hatıra gibi olduğu yerde, etin içinde gömülüp kalmıştı-üzücü ve tiksindirici görünümüne rağmen onun da ailenin bir ferdi olduğunu, ona düşman gözüyle bakılmaması gerektiğini, hatta ailede ona karşı duyulan bu tiksintinin bastırılıp, ona tahammül etme –evet yalnızca tahammül etme, daha fazlası değil- sorumlulukları bulunduğunu babasına bile hatırlatmış gibi görünüyordu.	Gregor sırtına gömülü kalan elmanın bir aydan fazla acısını çekmişti. Elmayı aile fertlerinden hiçbiri çıkarmaya cesaret edememişti ve babasıyla olan savaşının bir anısı olarak kalmıştı sırtında. Bu görüntüsüyle Gregor, babasına dayanılmaz ve iğrenç görüntüsüne rağmen ailenin bir üyesi olduğunu hatırlatır gibiydi. Artık Gregor'dan kaçmamalıydı. Duyulan tiksinti bastırılmalı ve sabredilmeliydi.
		Çevirmen <i>“olayın elle tutulur, Bay Samsa, iğrenç değişmeye, devam ettiğini, adeta, gibiydi, ödevi, filan bırakmalı, bunu gerektiriyordu”</i> ifadelerini eklemiş ve <i>“gegenwärtigen, ekelhaften, Gestalt, Familienpflicht,</i>	Çevirmen <i>“öylece, gibiydi, elle tutulur, her şeyi olduğu gibi, bundan başka çare yoktu”</i> ifadelerini eklemiş ve <i>“hinunterschlucken, gegenüber, das Gebot”</i> ifadelerini çıkarmıştır. Ayrıca <i>“schien”</i> yerine	Çevirmen <i>“olduğu yerde, gözüyle”</i> ifadelerini eklemiş ve <i>“das Gebot”</i> kelimesini çıkarmıştır. <i>“zu dulden, nichts als zu dulden”</i> ifadesi kesme işareti içinde verilmiştir. Bu cümle yapı ve anlam	Çevirmen <i>“sırtına, aile fertlerinden, savaşının, sırtında, duyulan”</i> ifadelerini eklemiş ve <i>“schwere Verwundung, niemand, sichtbares, im Fleische, gegenwärtigen traurigen das man nicht wie einen Feind behandeln durfte, sondern dem gegenüber es das Gebot der Familienpflicht war, den Widerwillen</i>

hinunterschlucken, gegenüber, das Gebot ifadelerini çıkarmıştır. Ayrıca *“görünyordu”* yerine *“gibiydi”* olarak aktarılmıştır. *“dem gegenüber es das Gebot der Familienpflicht war”* ilgi cümlesi tamamen uyarlanarak *“bundan başka çare yoktu”* biçiminde bir temel cümle olarak aktarılmıştır. *“zu dulden, nichts als zu dulden”* ifadesi de *“katlanılmalı, yalnızca katlanılmalı”* yerine *“her şeyi olduğu gibi kabullenilmeli”* olarak aktarılmıştır. Bunun dışında *“das Gebot”* *“gereğini yapmak”* olarak ifade edilmiştir. Cümle yapısında önemli değişiklikler göze çarpmaktadır. Kesme işareti çıkarılmış, buradaki cümleler kesintiye uğrattığı cümleden önce aktarılmıştır. Birçok yan cümlenin de temel cümle olarak aktarıldığı görülmektedir: *“das man nicht...durfte”* ilgi cümlesi, *“den hinunterzuschlucken und zu dulden, nichts als zu dulden.”* ifadelerini ve cümlelerini çıkarmıştır. Görüldüğü üzere çevirmen cümlenin son kısmını tamamen çıkarmış, cümlenin geri kalan kısmını da kendi yormuyla aktarmıştır. Ayrıca *“schien”* *“görünyordu”* yerine *“gibiydi”* olarak aktarılmıştır. Cümle yapısında önemli değişiklikler göze çarpmaktadır. Kesme işareti çıkarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam olarak kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

aktarılmıştır.
Birçok yan cümlenin de temel cümle olarak aktarıldığı görülmektedir: “*das man nicht...durfte*” ilgi cümlesi, “*sondern ... war*” ifadesi, “*den Widerwillen ... und zu dulden*” ifadesi temel cümle olarak, “*da ihn niemand ... wagte*” neden yan cümlesi ilgi cümlesi olarak aktarılmıştır.
Bu cümle yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen ama anlam olarak kısmen örtüşen bir çeviridir.

Widerwillen ... und zu dulden” ifadesi ve “*da ihn niemand ... wagte*” neden yan cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır.
Bu cümle yapı olarak kaynak metinle örtüşmeyen ama anlam olarak kısmen örtüşen bir çeviridir.

- 102 Und wenn nun auch Gregor durch seine Wunde an Beweglichkeit wahrscheinlich für immer verloren hatte und vorläufig zur Durchquerung seines Zimmers wie ein alter Invalide lange, lange Minuten brauchte - an das Kriechen in der Höhe war nicht zu denken -, so bekam er für diese Verschlimmerung seines Zustandes einen seiner Meinung nach vollständigen genügenden Ersatz dadurch, daß immer gegen Abend die Yarası, hiç koşku yok, Gregor'un davranış yetisinin büyük bölümünü, hem de bir daha geri gelmemek üzere, alıp götürmüştü. Şimdi, yaşlı başlı, eli kolu tutmaz bir adammış gibi, odasının bir köşeciğinden ötekine gitmesi uzun bir zaman istiyordu. Duvarlarda gezip tozmaya gelince, buna çoktan veda etmişti. Ama, ona bakarsanız, şimdi bu kötü durumun acısını çıkarmaktaydı, hem de bol bol. Artık, akşamları, yemek Hiç şüphesiz yarası Gregor'un hareket yeteneğini, bir daha geri gelmemek üzere alıp götürmüştü. Artık yağlı bir sakat gibi odanın bir başından bir başına gitmek için uzun uzun uğraşması gerekiyordu. Yükseklerde sürünüp gezmek bundan böyle akla bile getirilemezdi. Ama bir bakıma şimdiki bu kötü durumunun teselli götüren yanı, artık akşamları oturma odasının kapısının açık Her ne kadar Gregor aldığı bu yara yüzünden hareket kabiliyetini belki de ebediyen kaybetmişse de ve şimdilik yaşlı bir malul gazi gibi, odasının bir ucundan diğerine ulaşmak için dakikalar harcamaya ihtiyaç duyuyorsa da -yükseklere tırmanması artık söz konusu bile olamazdı- durumundaki bu kötüleşmeyi telafi edebilecek bir şey kazandığını ve bunun, kaybettiklerinin yerini rahatlıkla tutabilecek Sırtındaki yara Gregor'u kalıcı olarak ağır hareketlere esir etmişti. Hareket yeteneğini tamamen yitirmişti. Duvarlarda gezinmek veya tavana çıkmak düşünülemezdi bile. Odanın içinde hareket edip yürümesi bile oldukça zaman alıyordu. Fakat bu durumun getirdiği olumlu bir yan vardı. Artık akşam yemeklerinde oturma odasının kapısı açılıyordu. Gregor da onların izniyle masa başındaki ailesini

Wohnzimmertür, die er schon ein bis zwei Stunden vorher scharf zu beobachten pflegte, geöffnet wurde, so daß er, im Dunkel seines Zimmers liegend, vom Wohnzimmer aus unsichtbar, die ganze Familie beim beleuchteten Tische sehen und ihre Reden, gewissermaßen mit allgemeiner Erlaubnis, also ganz anders als früher, anhören durfte.

odasının kapısını açık tutuyorlardı. Gregor, tam iki saat kapı ha açıldı ha açılacak diye bekliyor, sonra, kimseciklere gözükmeyen, karanlık odasında yattığı yerden, sofraya başında lamba ışığını altında bir araya gelen aileyi seyrediyordu. Bütün konuşulanları bir bir dinliyebiliyordu. Tabii, herkesin izniyle. Bu da eskisine göre, çok daha iyi bir şeydi.

Cümle kısmen anlaşılmamış, kısmen yanlış aktarılmış, kısmen de uyarlanarak aktarılmıştır. Çevirmen *“hiç kuşku yok, büyük bölümünü, alıp götürmüştü, eli kolu tutmaz bir adammış gibi, duvarlarda gezip tozmaya gelince, uzun zaman istiyordu, buna çoktan veda etmişti, ama, ona bakarsanız, acısını çıkarmaktaydı, hem de bol bol, yemek odası, kapı ha açıldı ha açılacak diye bekliyor, kimseciklere*

tutulmasıydı. Gregor bir iki saat öncesinden kapıya gözlerini dikip açılmasını bekliyordu. Akşamları odasının karanlığı içinde yatarken oturma odasında lambanın aydınlattığı masaya oturan aileyi seyrediyordu. Şüphesiz herkesin izniyle, onların konuşmalarını dinliyebiliyordu, bu eskisine göre çok daha iyi bir şeydi.

Cümle kısmen anlaşılmamış, kısmen yanlış aktarılmış, kısmen de uyarlanarak aktarılmıştır. Çevirmen *“hiç şüphesiz, alıp götürmüştü, uzun uzun uğraşması gerekiyordu, gezmek, ama bir bakıma, teselli götüren yanı, tutulmasıydı, açılmasını bekliyordu, oturan, bu eskisine göre çok daha iyi bir şeydi”* ifadelerini ve cümlelerini eklemiş ve *“und wenn nun auch, wahrscheinlich, verloren, lange, lange Minuten*

nitelikte olduğunu düşünüyordu: Her akşam, kendisinin genelde bir iki saatten beri dikkatle gözetlediği salon kapısı açılıyor, salondan bakılınca seçilemeyecek kadar karanlık olan odasından, bütün aileyi, aydınlatılmış, masanın etrafında otururken görebiliyor ve onların konuşmalarını –bir anlamda herkesin izni ve kabulüyle, yani artık eskisinden tamamen farklı bir şekilde dinliyebiliyordu.

Çevirmen *“söz konusu bile olamazdı, kazandığını ve bunun kaybettiğinin yerini rahatlıkla tutabilecek nitelikte olduğunu düşünüyordu, seçilemeyecek, otururken”* ifadelerini eklemiş ve *“nun, zu denken, einen seiner Meinung nach vollständig genügenden Ersatz”* ifadelerini çıkarmış veya uyarlayarak aktarmıştır. *“zu denken”* burada

izliyor, konuşmalarını dinliyebiliyordu.

Cümle kısmen anlaşılmamış, kısmen yanlış aktarılmış, kısmen de kısaltılarak ve uyarlanarak aktarılmıştır. Çevirmen *“sırtındaki, ağır hareketlere esir etmişti, tavana çıkmak, oldukça zaman alıyordu, fakat, getirdiği olumlu bir yan vardı”* ifadelerini ve cümlelerini eklemiş ve *“und wenn nun auch, wahrscheinlich, vorläufig, zur Durchquerung seines Zimmers, ein alter Invalide, lange, lange Minuten brauchte, Verschlimmerung, seiner Meinung nach, vollständig genügenden Ersatz, immer, gegen, die er schon ein bis zwei Stunden vorher scharf zu beobachten pflegte, unsichtbar, gewissermaßen, mit allgemeiner Erlaubnis,*

gözükmeyen, yatığı *brauchte*,
yerden, sofraya başında, bir *Verschlimmerung*, *seiner*
araya gelen, bir bir, bu *Meinung* *nach*,
da eskisine göre çok daha *vollständig* *genügenden*
iyi bir şeydi” ifadelerini *Ersatz*, *immer*, *gegen*,
ve cümlelerini eklemiş ve *scharf*, *beobachten*,
“und wenn nun auch, *unsichtbar*,
wahrscheinlich, verloren, *gewissermassen*” ifadeleri
Invalide, *lange*, *lange* ve cümlelerini de çıkarmış
Minuten *brauchte*, *an* yahut yanlış yada
das Kriechen in der Höhe uyarlayarak aktarmıştır.
war nicht zu Denken, “also ganz anders als
Verschlimmerung, *seiner* *früher*” yanlış anlaşılmalıdır.
Meinung *nach*, Burada “bu da eskisine
vollständig *genügenden* göre çok daha iyi bir
Ersatz, *immer*, *gegen*, şeydi” değil “yani artık
Wohnzimmer, *vorher*, eskisinden tamamen
scharf, *beobachten*, farklı bir şekilde”
unsichtbar, *beim Tische*, anlamına gelmektedir.
gewissermassen” ifadeleri “für immer” “daima /
ve cümlelerini de çıkarmış *ebediye*” yerine “hem de
yahut yanlış yada *bir daha geri gelmemek*
uyarlayarak aktarmıştır. *üzere*” olarak, “verlieren”
“also ganz anders als *kaybetmek*” yerine “alıp
früher” yanlış anlaşılmalıdır. *götürmek*” olarak
Burada “bu da eskisine aktarılmıştır.
göre çok daha iyi bir Bunların yanı sıra “hiç
şeydi” değil “yani artık *şüphesiz*, *uzun uzun*
eskisinden tamamen *uğraşması* *gerekliyordu*,
farklı bir şekilde” *gezmek*, *ama bir bakıma*,
anlamına gelmektedir. *teselli* *götüren* *yanı*,
“für immer” “daima / *tutulmasıydı*, *açılmasını*

“olamazdı” değil
“düşünülemezdi” anlamına gelmektedir.
“bekam einen seiner
Meinung *nach*
vollständig *genügenden*
Ersatz” burada uyarlanarak
“kazandığını ve bunun
kaybettiklerinin *yerini*
rahatlıkla *tutabilecek*
nitelikte *olduğunu*
düşünüyordu” olarak
aktarılmıştır. Buradaki
“Ersatz” kelimesinin
aktarımı bu şekilde ifade
edilmeye çalışılmıştır.
Cümle yapısına bir iki
yerde müdahale söz
konusudur, ancak kaynak
metindeki uzun
cümlelerin aktarımında
özellikle anlaşılır
olmalarında büyük güçlük
yaşanmaktadır, ki bunlar
yan cümlelerden
kaynaklanmaktadır.
“dadurch, *dass*”
cümlesinde “dass” yan
cümlesi ve onu takip eden
“so dass” yan cümlesi
temel cümle olarak
aktarılmıştır. Bunun

also ganz anders als
früher” ifadeleri ve
cümlelerini de çıkarmış ya
da yanlış yada
uyarlayarak aktarmıştır.
Cümle yapısına da ciddi
müdahaleler söz
konusudur. Kaynak
metindeki cümle yapıları
takip edilemeyecek kadar
değiştirilmiştir.
Cümleden çıkarılan ve
eklenen kelime ve
cümleler anlamı
değiştirmiştir.
Bu cümle yapı ve anlam
olarak kaynak metinle
örtüşmeyen bir çeviridir.

ebediyen” yerine *“hem de bir daha geri gelmemek üzere”* olarak, *“verlieren”* *“kaybetmek”* yerine *“alıp götürmek”*, *“Invalide”* *“sakat”* yerine *“eli kolu tutmaz bir adammış gibi”*, *“Wohnzimmer”* *“salon / oturma odası”* yerine *“yemek odası”* olarak aktarılmıştır.

Bunların yanı sıra *“hiç kuşku yok, büyük bölümünü, duvarlarda gezip tozmaya gelince, uzun zaman istiyordu, buna çoktan veda etmişti, ona bakarsanız, acısını çıkarmaktaydı, hem de bol bol, kapı ha açıldı ha açılacak diye bekliyor, kimseciklere*

gözükmeden, yattığı yerden, sofranın başında, bir araya gelen, bir bir, bu da eskisine göre çok daha iyi bir şeydi” uyarlamalarını da eklemiştir.

Cümle yapısına da ciddi müdahaleler söz konusudur. Kaynak

bekliyordu, bu eskisine göre çok daha iyi bir şeydi” uyarlamalarını da eklemiştir.

Cümle yapısına da ciddi müdahaleler söz konusudur. Kaynak metindeki cümle yapıları takip edilemeyecek kadar değiştirilmiştir.

Bu cümle yapı ve anlam olarak kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

dışında kesme işareti de eklenmiştir, fakat bu işaret de anlaşılabilirlik açısından gerekli görünmektedir.

Bu cümle yapı ve anlam olarak kaynak metinle genel itibarıyla örtüşen bir çeviridir.

metindeki cümle yapıları takip edilemeyecek kadar değiştirilmiştir. Bu cümle yapı ve anlam olarak kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

103 Freilich waren es nicht mehr die lebhaften Unterhaltungen der früheren Zeiten, an die Gregor in den kleinen Hotelzimmern stets mit einigem Verlangen gedacht hatte, wenn er sich müde in das feuchte Bettzeug hatte werfen müssen.

Bu kuşkusuz, eskiden, herhangi bir otelin ufacık odasında, nemli yatağına gireceği sırada her zaman içi burkularak anımsayıp özlediği o canlı konuşmalardan değildi.

Çevirmen “*nicht mehr, Gregor, einigen, müde, werfen müssen*” ifadelerini çıkarmış ve “*gireceği sırada, içi burkularak*” ifadelerini de eklemiştir. Bunun dışında kelimelerin anlamları da değişmiştir. “*in dem kleinen Hotelzimmer*” “*dar/ufak otel odalarında*” yerine “*bir otelin ufacık odasında*”, “*mit einigem Verlangen*” “*biraz özlemle*” yerine “*çici burkularak özlediği*” biçiminde aktarılmıştır.

Dinlediği bu konuşmalar, Gregor’un eskiden küçük otel odalarında, nemli yatağına yorgun argın kendini attığı sırada dinlediği, her zaman özlemle andığı canlı konuşmalara benzemiyordu elbet.

Çevirmen “*nicht mehr*” ifadesini çıkarmış ve “*dinlediği bu konuşmalar*” ifadesini de eklemiştir. Çevirmen yüklemi değiştirmiş, “*waren*” “*-imek*” yerine “*benzemek*” biçiminde aktarmıştır. “*dinlediği*” ifadesi iki defa kullanılmıştır. İlki bir önceki cümleyle ilintili olduğundan “*es*” zamirini açıklamak için kullanılmış olsa da ikincisi cümlenin anlamını bozmuştur. Her ikisi de çıkarıldığında

Gerçi artık bu konuşmalar, eskiden Gregor’un daracık otel odalarında kendini rutubetli yatağına attığı gecelerde hakiki bir özlemle aklından geçirdiği eski günlerin o canlı sohbetlerine benzemiyordu hiç.

Çevirmen “*stets, müde*” ifadelerini çıkarmış ve “*bu konuşmalar, hakiki, eskiden, benzemiyordu*” ifadelerini de eklemiştir. “*es*” zamirini anlaşılır yapmak için “*bu konuşmalar*” olarak ifade edilmiştir. “*eski*” ifadesi iki defa kullanılmıştır. Bunlardan ilki gereksizdir, çünkü hem kaynak metinde geçmemektedir, hem de daha sonra aynı anlamda kullanılan “*eski*

Bu sohbetler Gregor’un pazarlamacılık yaptığı zamanlarda kaldığı ufak ve nemli otel odalarında özlemle hatırladığı konuşmalardan çok uzaktı.

Çevirmen “*freilich, nicht mehr, lebhaften Unterhaltungen der frühen Zeiten, stets, einigen, wenn... müssen*” ifadelerini çıkarmış ve “*pazarlamacılık yaptığı zamanlarda kaldığı, çok uzaktı*” ifadelerini de eklemiştir. “*es*” zamirini anlaşılır yapmak için “*bu sohbetler*” olarak ifade edilmiştir. Çevirmen yüklemi değiştirmiş, “*waren*” “*-imek*” yerine “*uzak olmak*” biçiminde aktarmıştır.

“es” zamirini anlaşılır yapmak için “*konuşmalardan*” olarak ifade edilmiştir. Cümleye yer yer yorum ve kelime eklemiş çevirmen. Bu cümle anlam bakımından uyarlama bir çeviridir.

anlam bozulmuyor. Bu nedenle ikisi de gereksiz bir eklemidir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

“*günlerin*” ifadesi bunu gereksiz kılmaktadır. “*wenn*” zaman yan cümlesi “*yatağa attığında*” biçiminde aktarılmış olsaydı “*gecelerde*” ifadesinin eklenilmesine de gerek kalmazdı. Çevirmen yüklemi değiştirmiş, “*waren*” “*-imek*” yerine “*benzemek*” biçiminde aktarmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

104 Es ging jetzt meist nur sehr still zu.

Şimdi, yemekten sonra, çoğu zaman, ağızlarını bile açmadıkları oluyordu.

Çevirmen cümleyi uyarlayarak aktarmış, yeni cümle eklemiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Şimdi çoğu zaman hiç kimse tek kelime konuşmuyordu.

Çevirmen cümlenin anlamını değiştirmiştir. Kaynak metinde “*hiç kimse tek kelime konuşmuyordu*” ifadesi yoktur. Kaynak metindeki “*zugehen*” fiili “*gelişmek/ vuku bulmak, olmak*” anlamına gelmektedir. Çevirmen ise bu fiili “*stil*” yani “*sessiz*” kelimesiyle

Şimdi genellikle pek sessizce geliyordu her şey.

Çevirmen “*nun*” kelmesini çıkarmıştır. “*es*” zamiri ise “*herşey*” ile ifade edilmiştir. Ayrıca cümle devrik cümle yapılmıştır. Bu cümle yapı bakımından uyarlama, anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

Ailesi çoğu zaman sessizdi.

Çevirmen cümleyi uyarlayarak aktarmış, yeni cümle eklemiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

birlikte **“konuşmak”**
anlamına uyarlamıştır.
Bu cümle yapı ve anlam
bakımından kaynak
metinle örtüşmeyen
uyarlama bir çeviridir.

105 Der Vater schlief bald nach dem Nachtessen in seinem Sessel ein; die Mutter und Schwester ermahnten einander zur Stille; die Mutter nähte, weit unter das Licht vorgebeugt, feine Wäsche für ein Modengeschäft; die Schwester, die eine Stellung als Verkäuferin angenommen hatte, lernte am Abend Stenographie und Französisch, um vielleicht später einmal einen besseren Posten zu erreichen.

Çok geçmeden babası, koltuğunda uyuklayıveriyor, annesiyle kızkardeşi de, adeta birbirlerini susmaya zorluyorlardı. Annesi, ışığın altında, şöyle ileriye doğru eğik, iç çamaşırları satan bir mağaza hesabına dikiş dikiyordu. Mağazalardan birinde çalışan kızkardeşi ise, ileride durumunu düzeltmek umuduyla, stenografi, ya da Fransızca öğreniyordu.

Çevirmen **“çok geçmeden, adeta, zorluyorlardı, hesabına, satan, mağazalardan birinde çalışan, ise, durumunu, umuduyla, ya da”** ifadelerini eklemiş, **“nach dem Nachtessen, zur Stille, am Abend, ermahnten, Modegeschäft, eine Stellung als Verkäuferin**

Babası yemekten sonra hemen koltuğunda uykuya dalıyordu. Annesi ile kız kardeşi sanki birbirlerini susmaya zorluyorlardı. Annesi, ışığın altında önem doğru iyice eğilip bir mağaza için çamaşır dikiyordu. Bir yere satış memuru olarak giren kız kardeşi ise, ileride daha iyi bir iş bulmak için akşamları stenografi ile Fransızca öğreniyordu.

Çevirmen **“sanki, eğilip”** ifadelerini eklemiş, **“Modegeschäft, vielleicht”** ifadelerini çıkarmıştır. **“ermahnten”** **“ikaz etmek, uyarmak”** yerine **“zorlamak”** olarak ifade edilmiştir. Cümlelerin noktalaması değişmiş, noktalı virgül yerine nokta ve virgül

Babası akşam yemeğinden hemen sonra koltuğunda uyuyakalıyordu: annesiyle kız kardeşi arada bir birbirlerini daha sessiz olmaları için uyarıyorlardı: annesi lambanın ışığına iyice sokularak bir konfeksiyon mağazası için zarif giysiler dikiyor, kendine bir tezgahartlık işi bulmuş olan kız kardeşi, ileride daha iyi bir işe geçmek umuduyla akşamları stenografi ve Fransızca öğreniyordu.

Çevirmen **“arada bir, umuduyla, sokularak”** ifadelerini eklemiş, **“vorgebeugt, vielleicht”** ifadeleri çıkarmıştır. **“vielleicht”** bu cümlede **“umuduyla”** olarak ifade edilmiştir. Cümlede belki anlam bütünlüğünü bozacağından ve orada da **“umut”** söz konusu

Yemekten hemen sonra babası koltuğuna geçip uyukluyordu. Annesi ile kız kardeşi sessiz olmaya çalışarak kendi işleriyle ilgileniyorlardı. Annesi ışığın altında, önüne eğilip bir moda evi için iç çamaşırları dikiyordu. Bir mağazada çalışmaya başlayan kız kardeşi ise daha iyi bir işe geçebilmek için steno ve Fransızca çalışıyordu.

Çevirmen **“koltuğuna gecip, sessiz olmaya çalışarak kendi işleriyle ilgileniyorlardı”** cümlesini eklemiş, **“vielleicht, später”** ifadelerini çıkarmıştır. Cümlelerin noktalaması değişmiş, noktalı virgül yerine nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam

angenommen **hatte,**
vielleicht, **Posten,**
erreichen” ifadelerini
çıkarmıştır.
Cümlelerin noktalaması
değişmiş, noktalı virgül
yerine nokta işareti
kullanılmıştır.
Çıkarılan ve eklenen
kelimelerin çokluğundan
da anlaşıldığı üzere bu
cümle uyarlama bir
çeviridir.

işareti kullanılmıştır.
Bu cümle anlam
bakımından kısmen
örtüşen bir çeviridir.

olduğundan isabetlidir.
Cümlelerin noktalaması
değişmiş, noktalı virgül
yerine iki nokta işareti
kullanılmıştır.
Bu cümle anlam
bakımından kısmen
örtüşen bir çeviridir.

bakımından uyarlama bir
çeviridir.

106 Manchmal wachte der Vater
auf, und als wisse er gar nicht,
daß er geschlafen habe, sagte
er zur Mutter: „Wie lange du
heute schon wieder nähst!“
und schlief sofort wieder ein,
während Mutter und
Schwester einander müde
zulächelten.

Babası, arada bir
uyanıyor, uyuyakaldığını
bilmezlikten gelerek
karısına: “Amma da
durmadan diktin bugün ha!”
diyor, sonra yine
uyuklayıyor. Grete ile
annesini de birbirlerine bakıp,
bezgin bezgin
gülümsüyorlardı.

Çevirmen kaynak metinde
olmayan “*bilmemezlikten
gelerek, karısına, Amma
da durmadan diktin
bugün ha, sonra, Grete,
bezgin bezgin, bakıp*”
ifadelerini eklemiş ve
“*als, dass, gar nicht,*

Babası ara sıra uyanıyor,
uyuduğundan sanki hiç
haberi yokmuş gibi karısına:
“Bugün de gene ne kadar
çok dikiş diktin!” diyor,
sonra gene uykuya
dalıyordu. Annesiyle kız
kardeşi de birbirlerine bakıp
yorgun yorgun
gülümsüyorlardı.

Çevirmen kaynak metinde
olmayan “*karısına,
sonra, bakıp*” ifadelerini
eklemiş ve “*Mutter,
sofort*” ifadelerini
çıkarmıştır. Kaynak
metindeki “*Mutter*”
“*anne*” yerine “*karısı*”,

Babası arada bir uyanarak,
sanki uyuyakaldığının
farkında bile değilmiş gibi,
annesine, “Amma dikiş
diktin gene bugün” diyor, bu
sırada annesi ve kız kardeşi
birbirlerine yorgun gözlerle
bakıp gülümserken, babası
oracıkta tekrar
uyuyakalıyordu.

Çevirmen kaynak metinde
olmayan “*bu sırada,
gözlerle, bakıp, farkında
olmak, oracıkta*”
ifadelerini eklemiş ve
“*sofort, gar nicht, wisse*”
ifadelerini çıkarmıştır.
Kaynak metindeki

Babası arada bir uyanıyor,
uyuduğunun hiç farkında
olmadan karısına “Bu akşam
yine ne kadar çalıştın!”
diyerek uyumaya devam
ediyordu. Annesi ile kız
kardeşi yorgun bir
gülümsemeyle birbirlerine
bakıyorlardı.

Çevirmen kaynak metinde
olmayan “*farkında
olmadan, karısına, bu
akşam, çalıştın, yorgun
bir gülümsemeyle,
bakıyorlardı, devam
ediyordu*” ifadelerini
eklemiş ve “*als, dass,
Mutter, sofort, nähst,*

Mutter, müde, sofort ifadelerini çıkarmıştır. *“Amma da...ha”* cümlesi yeni cümledir ve çevirmen kendi yorumunu katarak mübalalı olarak aktarmıştır. Kaynak metindeki *“Mutter”* *“anne”* yerine *“karısı”*, *“sofort”* *“hemen”* yerine *“sonra”*, *“als, dass”* ifadesi *“sanki ...gibi”* yerine *“bilmemezlikten gelmek”* olarak aktarılmıştır. Ayrıca *“Schwester”* *“kızkardeşi”* yerine *“Grete”* olarak ifade edilmiştir. Dolayısıyla kelimelerin anlamları değişmiş ve tamamen çıkarılarak yerine yeni kelimeler ve cümleler eklenmiştir. Cümle yapısına da müdahaleler söz konusudur. Noktalama değişmiş, virgül ile ayrılan cümleler çeviri de nokta ile ayrılmıştır. Bunun dışında *“während”* zaman yan cümlesi çeviri cümlesinde

“sofort” *“hemen”* yerine *“sonra”* ve *“wissen”* fiili *“bilmek”* yerine *“haberi olmak”* olarak aktarılmıştır. Dolayısıyla kelimelerin anlamları değişmiş ve tamamen çıkarılarak yerine yeni kelimeler ve cümleler eklenmiştir. Cümle yapısına da müdahaleler söz konusudur. Noktalama değişmiş, virgül ile ayrılan cümleler çeviri de nokta ile ayrılmıştır. Bunun dışında *“während”* zaman yan cümlesi çeviri cümlesinde *“bakıp”* ifadesi eklenilerek temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

“sofort” *“hemen”* yerine *“oracıkta”* ve *“wissen”* fiili *“bilmek”* yerine *“farkında olmak”* olarak aktarılmıştır. Dolayısıyla kelimelerin anlamları değişmiş ve tamamen çıkarılarak yerine yeni kelimeler eklenmiştir. Bunun dışında *“während”* zaman yan cümlesine *“...gözlerle bakıp”* ifadesi eklenilmiştir. Bu cümle anlam bakımından yorumlanmıştır.

heute” ifadelerini çıkarmıştır. *“Bu akşam... çalıştın”* cümlesi yeni cümledir dolayısıyla kaynak metindeki *“Wie lange ... nähst!”* cümlesi çıkarılmış daha doğrusu çevirmenin yorumuyla aktarılmıştır. Kaynak metindeki *“Mutter”* *“anne”* yerine *“karısı”*, *“sofort”* *“hemen”* yerine *“devam etmek”*, *“als, dass”* ifadesi *“sanki ...gibi”* yerine *“farkında olmadan”* olarak aktarılmıştır. Ayrıca *“müde”* kelimesinin yapısı değiştirilmiş sıfat yapılmıştır, *“zulächeln”* fiili de *“gülümsemeyle”* ile ifade edilerek isimleştirilmiştir. Kelimelerin anlamları değişmiş ve tamamen çıkarılarak yerine yeni kelimeler ve cümleler eklenmiştir. Cümle yapısına da müdahaleler söz konusudur. Noktalama değişmiş, virgül ile

“*bakıp*” ifadesi eklenilerek temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

ayrılan cümleler çeviri de nokta ile ayrılmıştır. Bunun dışında “*während*” zaman yan cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

107 Mit einer Art Eigensinn weigerte sich der Vater, auch zu Hause seine Dieneruniform abzulegen; und während der Schlafrock nutzlos am Kleiderhaken hing, schlummerte der Vater vollständig angezogen auf seinem Platz, als sei er immer zu seinem Dienste bereit und warte auch hier auf die Stimme des Vorgesetzten.

Babasının hiç yoktan inadı tutuyor, evin içinde bile, sokak kıyafetini değiştirmeye bir türlü yanaşmıyordu. Robdöşambri, elbise dolabına boşu boşuna asılı duruversin, o, sanki yerine getirilecek bir buyruk bekliyormuş gibi, üniformasıyla koltuğunda uyku çekiyordu. Kendi evinde bile, amirinin sesini kolluyor gibiydi.

Çevirmen kaynak metinde olmayan “*hiç yoktan inadı tutuyor, sokak kıyafeti, değiştirmeye bir türlü, yerine getirilecek bir buyruk bekliyormuş, üniformasıyla, koltuğunda, kendi*”

Babasının durup dururken inadı tutuyor, evde de üniformasını çıkarmaya yanaşmıyordu. Geceliği elbise askısında boşu boşuna beklerken, tepeden tırnağa giyinik halde koltuğunda uyukluyordu. Sanki her zaman için hizmete hazır ve burada da üstünün emirlerini bekliyordu.

Çevirmen kaynak metinde olmayan “*durup dururken inadı tutuyor, beklerken, koltuğunda*” ifadelerini ve cümlelerini eklemiş ve “*mit einer Art, Dieneruniform*” ifadelerini çıkarmıştır.

Kaynak metindeki “*Eigensinn*” “*inat*”

Babası bir tür inatla, evdeyken de müstahdem üniformasını çıkarmaya yanaşmıyor, robdöşambri askılıkta asılı dururken, o adeta her daim hizmete hazırmış ve orda bile amirinin sesini bekliyormuş gibi uyukluyordu.

Çevirmen “*auf seinem Platz, nutzlos, vollständig angezogen*” ifadelerini çıkarmıştır.

Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

Babası büyük bir inatla koltuğunda üniformasının içinde rahatsız ama sakin bir biçimde uyuyordu. Patronunun emrini bekleyip işe her an gidecek gibiydi.

Çevirmenin cümle anlam ve yapısına önemli müdahaleleri söz konusudur. Kaynak metindeki ifadelere çeviride rastlanılmamaktadır.

Çevirmen kendi yorumunu aktarmıştır. Anlam ve yapı bakımından uyarılama bir çeviridir.

evinde, kolluyor gibiydi” ifadelerini ve cümlelerini eklemiş ve *“mit einer Art, Dieneruniform, ablegen, vollständig angezogen, Stimme des Vorgesetzten, zu seinem Dienste bereit, immer”* ifadelerini çıkarmıştır.

Kaynak metindeki *“Eigensinn”* *“inat”* yerine *“inadı tutmak”*, *“Dieneruniform”* *“iş üniforması”* yerine *“sokak kıyafeti”*, *“ablegen”* *“çıkarmak”* yerine *“değiştirmek”*, *“vollständig angezogen”* *“tamamen giyinik”* yerine *“üniformasıyla”*, *“hier”* ise *“burada”* yerine *“kendi evinde bile”* olarak aktarılmıştır.

Dolayısıyla kelimelerin anlamları değişmiş ve tamamen çıkarılarak yerine yeni kelimeler ve cümleler eklenmiştir. Bunların yanı sıra dilimizde yadsanacak bir kelime *“robdösambr”* yerine *“sabahlık”* yada

yerine *“inadı tutmak”*, *“Dieneruniform”* *“iş üniforması”* yerine sadece *“üniforma”* olarak aktarılmıştır.

Dolayısıyla kelimelerin anlamları değişmiş ve tamamen çıkarılarak yerine yeni kelimeler ve cümleler eklenmiştir. Cümle yapısına da müdahaleler söz konusudur. Noktalama değişmiş, noktalı virgül ve virgül ile ayrılan cümleler çeviri de nokta ile ayrılmıştır. Ayrıca *“als sei...”* yan cümlesi *“sanki ...gibi”* yerine temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

“*gecelik*” ifadesinin kullanılması daha uygun olurdu.

Cümle yapısına da müdahaleler söz konusudur. Noktalama değişmiş, noktalı virgül ve virgül ile ayrılan cümleler çeviri de nokta ile ayrılmıştır. Ayrıca “*während*” zaman yan cümlesi “*asılı dururken*” yerine “*asılı duruversin*” olarak aktarılmış, yani temel cümle yapılmıştır.

Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

108 Infolgedessen verlor die gleich anfangs nicht neue Uniform trotz aller Sorgfalt von Mutter und Schwester an Reinlichkeit, und Gregor sah oft ganze Abende lang auf dieses über und über fleckige, mit seinen stets geputzten Goldknöpfen leuchtende Kleid, in dem der alte Mann höchst unbequem und doch ruhig schlief.

Daha aldığı zaman bile pek yeni olmayan üniforması, iki kadının özenine karşın, her gün biraz daha berbatlaşıyordu. Gregor, çoğu zaman, akşamlarını, dört bir yanı lekelerle dolu, ama o tertemiz düğmeleri pırıl pırıl elbiseyi seyretmekle geçiriyordu. İhtiyar adam bu elbise içinde rahatsız ama, mışıl mışıl uyuyordu.

Bunun sonucu olarak da, annesi ile kız kardeşinin temizliğe çok özen göstermelerine rağmen yepyeni üniforma her gün biraz daha kötülüyordu. Gregor çoğu akşamlar zamanını sarı düğmeleri ile pırıl pırıl parlayan üstü lekelerle dolu üniformayı seyretmekle geçiriyordu, ihtiyar adam bu elbise içinde son derece rahatsızdı, ama gene de mışıl mışıl

Dolayısıyla annesinin ve kız kardeşinin bütün çabalarına rağmen zaten yeni olmayan bu üniforma, eski temiz ve yıpranmamış halini daha baştan kaybetti; ve Gregor bütün geceler boyunca, bu yaşlı adamın içinde rahatsız halde olsa da mışıl mışıl uyuduğu, lekelerle dolu ve altın yaldızlı düğmeleri parıldaayan üniformayı seyretti.

Zaten ilk gördüğünde de yeni olmayan bu üniforma, annesi ile kız kardeşinin bütün özenine rağmen gittikçe daha çok yıpranıyordu. Gregor çoğu kez bu üzeri lekelerle kaplı, eskimiş, altın sarısı düğmeleri olan üniformayı izliyordu.

Cümle ne yapı ne de anlam olarak kaynak

Çevirmen “aldığı zaman, iki kadın, her gün biraz daha berbatlaşıyordu, ama, geçiriyordu, bu elbise içinde, pırıl pırıl, mışıl mışıl” ifadelerini eklemiş ve “*infolgedessen, verlor an Reinlichkeit, anfangs, aller, und, ganze, stets geputzten Goldknöpfen, leuchtende, höchst, ruhig*” ifadelerini çıkarmıştır. Bunlardan bazıları tam anlamıyla çıkarılmamış, anlamları uyarlanarak aktarılmıştır. Kaynak metindeki “*Goldköpfen*” “*altın yaldızlı*” yahut “*sarı düğmeler*” yerine sadece “*düğmeler*”, “*an Reinlichkeit verlieren*” “*temizliğini kaybetmek*” yerine “*biraz daha berbatlaşmak*”, “*Mutter und Schwester*” “*anne ve kızkardeşi*” yerine “*iki kadın*” olarak aktarılmıştır. “*infolgedessen*” kelimesi

uyuyordu.

Çevirmen “*yepyeni, her gün, kötülüğü, özen göstermelerine, zamanını, geçiriyodu, bu elbise içinde, rahatsızdı, mışıl mışıl*” ifadelerini eklemiş ve “*verlor an Reinlichkeit, nicht, ganze, stets geputzten, Kleid, ruhig*” ifadelerini çıkarmıştır. Bunlardan bazıları tam anlamıyla çıkarılmamış, anlamları uyarlanarak aktarılmıştır. Kaynak metindeki “*an Reinlichkeit verlieren*” “*temizliğini kaybetmek*” yerine “*biraz daha kötüleşmek*”, “*Kleid*” “*elbise*” yerine “*üniforuma*”, “*ruhig*” “*sakin*” yerine “*mişıl mışıl*”, “*sah*” “*seyrediyordu*” yerine “*seyretmekle geçiriyordu*” olarak aktarılmıştır. “*unbequem*” kelimesinin yapısı değiştirilmiş, sıfatken fiil yapılmıştır,

Çevirmen “*çaba, eski temiz ve yıpranmamış halini, geceler, mışıl mışıl, üniformayı*” ifadelerini eklemiş ve “*verlor an Reinlichkeit, Abend, stets geputzten*” ifadelerini çıkarmıştır. “*gleich anfangs*” yani “*daha baştan*” ifadesinin çeviri metnindeki yeri yanlıştır, çünkü kastedilen “*elbisenin daha başından beri yeni olmadığıdır*”, dolayısıyla şu şekilde olmalıdır: “*Dolayısıyla ... zaten daha başından beri yeni olmayan ...*”. “*Reinlichkeit*” ile burada “*temizlik*” ve “*yıpranmamışlık*” kastedildiğinden çevirmen bu ifade biçimini kullanmıştır. Bu cümle yapı bakımından örtüşen ama anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

metinle örtüşmektedir.

Kaynak metindeki cümleyi çevirmen yorumlayarak aktarmıştır adeta.

Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

de bir önceki cümleyle bağlantı kurmaktadır, dolayısıyla çıkarılması yanlıştır. Ayrıca “*in dem der... schlief*” ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmış, bu nedenle “*bu elbise içinde*” ifadesi eklenilmiştir. Noktalama da değişmiştir. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

yani yeni cümle eklenmiştir. Ayrıca “*Sorgfalt*” isim olarak değil “*özen göstermek*” biçiminde fiil olarak aktarılmıştır. “*nicht neue*” ifadesi “*yeni olmayan*” iken anlamı olumlu olarak yani “*yepyeni*” ile ifade edilmiştir, anlam tamamen değişmiştir. Ayrıca “*in dem der... schlief*” ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Noktalama da değişmiştir. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

109 Sobald die Uhr zehn schlug, suchte die Mutter durch leise Zusprache den Vater zu wecken und dann zu überreden, ins Bett zu gehen, denn hier war es doch kein richtiger Schlaf und diesen hatte der Vater, der um sechs Uhr seinen Dienst antreten mußte, äußerst nötig.

Çalar saat onu vurunca, Bayan Samsa kocasını uyandırmaya ve hafif sesle: “İnsanın oturduğu yerde uyuması sayılmaz, saat altıda işe başlayacaksın. O vakte kadar doğru dürüst uyuman gerek” diyerek onu gidip yatağında yatmaya zorluyordu.

Kaynak metinle ne anlam

Saat onu vurur vurmaz annesi hafif bir sesle kocasını uyandırmaya ve sonra da yatağına gitmesi için zorlamaya çalıştı. Çünkü burada hiç de rahat uyuyamıyordu. Sabah saat altıda işe başlayacağına göre yatağına yatmak zorundaydı.

Çevirmen “*kocasını, zorlamaya, göre,*

Saat onu vurur vurmaz annesi yumuşak sözlerle babasını uyandırarak yatağına gitmeye ikna etmenin yollarını bulmaya çalışırdı; ne de olsa burası esaslı bir uyku uyunabilecek bir yer sayılmazdı –ki sabah saat altıda görevinin başında olması gereken babasının kesinlikle bu uykuya ihtiyacı vardı.

Saat onu vurduğunda Bayan Samsa kocasını uyandırmaya, odasına götürmeye çalışıyordu. Annesi ile kız kardeşinin bu uğraşları çok zaman alıyordu.

Çeviri metni kaynak metinle hiçbir şekilde örtüşmüyor.

“*saat onu vurduğunda,*

ne de yapı bakımından bir örtüşme söz konusudur. Tamamen yeni cümleler oluşturulmuş, doğrudan anlatıma geçilmiş, yani üslup ve anlamına müdahale edilmiştir. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

yatağına yatmak zorundaydı” ifadelerini eklemiş, *“richtiger Schlaf, diesen, äusserst nötig haben”* ifadelerini çıkarmıştır. *“kein richtiger Schlaf”* burada isimken *“uyuyamıyordu”* yüklemine dönüştürülmüştür. *“diesen äusserst nötig haben”* cümlesi çıkarılmış yerine *“yatağına yatmak zorundaydı”* cümlesi eklenilmiştir. Noktalama değişmiş, cümle aralarında virgül ve *“und”* bağlacı yerine nokta işareti konulmuştur. Ayrıca *“der um ... musste”* ilgi cümlesi de temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Çevirmen *“yollarını bulmaya, esaslı bir uyku uyunabilecek bir yer sayılmazdı, uykuya”* ifadelerini eklemiş, *“kein richtiger Schlaf, äusserst”* ifadelerini çıkarmıştır. *“kein richtiger Schlaf”* ifadesinin anlam aktarımında güçlük yaşandığından çevirmen *“esaslı bir uyku uyunabilecek”* biçiminde ifade etmiştir. *“diesen”* zamiri sadece *“buna”* denildiğinde yeterince anlaşılır olmayacağından *“bu uykuya”* ifadesi eklenilmiştir. Bu cümle yapı bakımından örtüşen ama anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

uyandırmaya” ifadeleri dışında cümlelerin geri kalan kısmı yeni cümle ve ifadelerdir. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

110 Aber in dem Eigensinn, der ihn, seitdem er Diener war, ergriffen hatte, bestand er

Ama, Bay Samsa, bankadaki işe girdi gireli pek dik kafalı olmuştu. Her seferinde de

Ama adam odacı olduğundan bu yana pek inatçı olmuştu. Her seferinde

Ama işte o, müstahdemliğe başladığından beri kendisini avucunun içine almış olan

Babası bankada çalışmaya başladığından beri çok inatçı olmuştu. Israrla masasının

immer darauf, noch länger bei Tisch zu bleiben, trotzdem er regelmäßig einschlief, und war dann überdies nur mit der größten Mühe zu bewegen, den Sessel mit dem Bett zu vertauschen.

şaşmamacasına uyuklayıp kalmasına karşın, ille de masanın başında kalacağım diye tutturuyordu. Böylece, onu koltuğundan ayırıp yatağına yatırmak da gitgide zorlaşıyordu.

Kaynak metindeki cümleler uyarlanarak aktarılmıştır. Kelimelerin ve cümlelerin anlamları değiştirilmiş,yani yeni cümleler eklenmiştir. Gerek cümle yapısı gerekse anlam olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

masa başında daha çok kalmakta direniyordu. Oysa her zaman için uyuyup kalıyordu. Bir de uyudu mu koltuğu yatakla değiş tokuş etmek için onu yerinden kıpırdatmak büyük bir çabayı gerektiriyordu.

Çevirmen kaynak metinde olmayan *“adam odacı olduğundan bu yana pek inatçı olmuştı, için uyuyup kalıyordu, bir de uyudu mu, gerektiriyordu”* ifadelerini eklemiştir. *“in dem Eigensinn”* *“inatla”* yerine kelime yapısı değiştirilmiş *“inatçı olmak”* fiili kullanılmıştır. Ayrıca *“regelmässig, ergriffen hatte, trotzdem, dann, überdies, nur”* kelimeleri de çıkarılmıştır. Eklenen ve çıkarılan, ayrıca anlam değişikliği yapılan kelimelerin sayıca fazlalığı kaynak metnin bir anlam uyarlaması olduğunu göstermektedir. Bunun dışında cümle

bir inatla, ikide bir uykuya dalmasına rağmen, masa başında bir süre daha kalmak için her seferinde diretiyor, yatağı koltuğa değiştirmeye de güçlükle ikna edilebiliyordu.

Çevirmen *“iki de bir”* ifadesini eklemiştir, *“regelmässig, nur”* kelimelerini çıkarmıştır. Bazı kelimelerin anlamlarını da değiştirmiştir. *“regelmässig”* *“düzenli olarak”* ifadesi burada anlam bozukluğuna neden olacağından *“iki de bir”* olarak, *“überdies”* *“ayrıca”* yerine *“de”* olarak, *“mit grösster Mühe”* *“büyük çaba”* yerine *“güçlülük”*, *“bewegen”* ise *“hareket ettirmek”* yerine *“ikna etmek”* olarak ifade edilmiştir. Ancak bunlar tam anlamıyla bir anlam değişikliği olarak görülemez, çünkü kelimelerin yan anlamları yada cümle içerisindeki

başından kalkmak istemiyordu.

Kaynak metindeki cümleler uyarlanarak aktarılmıştır. Kelimelerin ve cümlelerin anlamları değiştirilmiş,yani yeni cümleler eklenmiştir. Gerek cümle yapısı gerekse anlam olarak kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

yapısı da değişime uğramıştır. Virgüller ile ayrılan cümleler çeviride noktaya dönüştürülmüştür. **“der ihn ...ergriffen hatte”** ilgi cümlesi temel cümle olarak uyarlanmıştır. Bu cümle yapı ve anlam olarak uyarlama bir cümledir.

anlamları bu şekilde olduğundan isabetlidir. Bu cümle kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

111 Da mochten Mutter und Schwester mit kleinen Ermahnungen noch so sehr auf ihn eindringen, viertelstundenlang schüttelte er langsam den Kopf hielt die Augen geschlossen und stand nicht auf.

Gregor'un annesiyle kızkardeşi istedikleri kadar direnip üsteleye dursunlar, ufak tefek uyarılarda bulunsunlar, o olduğu yerde dakikalarca gözleri kapalı duruyor; başı hafif hafif düşüp kalkıyor ama, yine de yerinden kalkmaya yanaşmıyordu.

Çevirmen **“Gregor'un, istedikleri kadar direnip, uyarılarda bulunsunlar, olduğu yerde dakikalarca gözleri kapalı duruyor, ama, yine de, yerinden, yanaşmıyordu”** ifadelerini eklemiş, **“viertelstundenlang,**

Gregor'un annesi ile kız kardeşi ne kadar söylenip üsteleseler de, o yalnızca yavaşça başını sallıyor, gözlerini kapayıp yerinde oturuyordu.

Çevirmen **“stand nicht auf”**, yani **“kalkmıyordu”** ifadesini **“yerinde oturuyordu”** olarak aktarmış, dolayısıyla kaynak metinde olumsuz cümleyi olumlu cümle yapmıştır. Bunun dışında **“mit kleinen Ermahnungen, viertelstundenlang, hielt”** ifadelerini çıkarmış, **“Gregor'un”** ifadesini eklemiştir.

Annesi ve kız kardeşi, arada bir yaptıkları küçük uyarılarla ne kadar üstüne giderlerse gitsinler işe yaramıyor, babası dakikalarca **“hayır”** anlamında ağır ağır iki yana sallıyor, gözleri kapalı, olduğu yerde kalıyordu.

Çevirmen **“işe yaramıyor, arada bir yaptıkları, dakikalarca “hayır” anlamında ağır ağır iki yana, olduğu yerde kalıyordu”** ifadelerini eklemiş **“viertelstundenlang, satnd nicht auf”** ifadelerini çıkarmıştır. Çevirmen **“stand nicht**

Sabah altıda işe gideceği için sağlıklı bir uyku alması gerekiyordu. O ise karısının ve kızının tüm uyarılarına rağmen koltuğuna iyice gömülüydü.

Kaynak metindeki üç cümle birleştirilmiş, ortaya yeni bir cümle çıkmıştır. Bu cümle tamamen çevirmenin yorumudur.

langsam” kelimelerini çıkarmıştır. Bunun dışında dikkat çeken bir unsur ise kelimelerin yanlış sıralama ile aktarıldığı görülmektedir. Örneğin cümlenin ilk kısmı *“annesiyile kızkardeşi ufak ikazlarla ne kadar üsteleseler de...”*, *“on beş dakika boyunca yavaşça başını sallıyor...”*, *“gözü kapalı, yerinden kalmıyordu”* biçiminde aktarılmalıydı.

Ayrıca *“viertelstundenlang”* kelimesi *“on beş dakika boyunca”* yerine *“dakikalarca”* olarak ifade edilmiştir.

Cümledeki kelimelerin anlamlarında yapılan değişikliğin yanı sıra cümle diziminin de yanlış aktarılması cümlenin anlam ve yapı bakımından tamamen uyarlama bir çeviri olduğunu göstermektedir.

Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

anlam kaynak kısmen

auf”, yani *“kalkmıyordu”* ifadesini *“olduğu yerde kalmıyordu”* olarak aktarmış, dolayısıyla kaynak metinde olumsuz cümleyi olumlu cümle yapmıştır.

Ayrıca *“dakikalarca hayır” anlamında...* “ ifadesini ekleyerek cümlenin anlamına ve yapısına ciddi bir müdahalede bulunmuştur. Bunun dışında *“mit kleinen Ermahnungen, viertelstundenlang, hielt”* ifadelerini çıkarmış, *“Gregor’un”* ifadesini eklemiştir.

Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

- 112 Die Mutter zupfte ihn am Sonunda, Bayan Samsa Karısı kolundan tutup Annesi kolundan tutup Cümle çevirilmemiştir.
Ärmel, sagte ihm kolundan tutup sarsıyor, sarsıyor, kulağına tatlı sözler çeğiştiriyor, kulağına tatlı

Schmeichelworte ins Ohr, die Schwester verließ ihre Aufgabe, um der Mutter zu helfen, aber beim Vater verding das nicht.

kulağına tatlı tatlı bir şeyler fısıldıyor, kızı işini gücünü bırakıp annesinin yardımına koşuyor, ama hiçbir fayda etmiyordu.

Çevirmen kaynak metinde olmayan **“sonunda, Bayan Samsa, tutup, koşuyor”** ifadelerini eklemiş ve **“beim Vater”** ifadesini çıkarmıştır.

Ayrıca kelimelerin anlamlarında da değişikliğe gidilmiştir. **“Mutter” “annesi”** yerine **“Bayan Samsa”, “Schwester” “kızkardeşi”** yerine **“kızı” “sagen” “söylemek”** yerine **“fısıldamak”** olarak aktarılmıştır.

Bunun yanı sıra **“um zu”** ifadesi, yani cümlenin nesnesi temel cümle olarak aktarılmıştır.

Cümle yapısında ve anlamında ciddi değişiklikler yapılan bu cümle uyarlama bir çeviridir.

söylüyor; kızı işini gücünü bırakıp annesine yardım ediyordu. Ama bunların hiçbir fayda etmiyordu.

Çevirmen kaynak metinde olmayan **“tutup, karısı, kızı”** ifadelerini eklemiş ve **“beim Vater”** ifadesini çıkarmıştır.

Ayrıca kelimelerin anlamlarında da değişikliğe gidilmiştir. **“Mutter” “annesi”** yerine **“karısı”, “Schwester” “kızkardeşi”** yerine **“kızı”** olarak aktarılmıştır.

Bunun yanı sıra **“um zu”** ifadesi, yani cümlenin nesnesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Noktalama da değişmiş, virgül ile ayrılan cümleler noktalı virgül ve noktayla ayrılmıştır.

Cümle yapısında ve anlamında ciddi değişiklikler yapılan bu cümle uyarlama bir çeviridir.

sözler fısıldıyor; kız kardeşi annesine yardım etmek için işini gücünü bir yana bırakıyor, ama bütün bunlar, babasına hiç kâr etmiyordu.

Çevirmen kaynak metinde olmayan **“tutup, bir yana”** ifadelerini eklemiştir.

Ayrıca **“sagen” “söylemek”** yerine **“fısıldamak”** olarak aktarılmıştır. Kulağa söylenen sözler olduğundan burada fısıldamak isabetlidir. **“am Ärmel” “kolundan”** ifadesi yeterince anlaşılır olmadığından çevirmen **“tutup”** ifadesini eklemiştir.

Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

113 Er versank nur noch tiefer in

O ise, inadına koltuğuna

O, koltuğuna biraz daha

Baba sadece koltuğuna daha

seinen Sessel.

biraz daha gömülü
gömülüveriyordu.

Çevirmen *“inadına, ise”* kelimelerini eklemiş, *“tiefer, nur”* kelimelerini çıkarmıştır. *“gömülü gömülüveriyordu”* ifadesi çevirmenin kendi üslubudur. Kaynak metinde sadece *“daha derine çökmek”* yahut *“gömülmek”* ifadesi yer almaktadır. Bu cümle anlam bakımından uyarlama bir çeviridir.

gömülmekten başka bir şey yapmıyordu.

Çevirmen cümleyi anlam ve yapı bakımından değiştirmiştir. Çeviri metnindeki cümleye bakıldığında kaynak metinde şöyle bir ifade yer aldığı sanılabilir: *“Er tat nichts anderes, sich in sein Sessel noch tiefer zu versenken”*. Bu cümle uyarlama bir çeviridir.

da çok gömülüyordu.

Anlaşılabilirliğin sağlanması açısından *“es”* zamiri *“baba”* olarak ifade edilmiştir. *“tief”* yani *“derin”* kelimesi bu cümlede anlamı bozmaktadır, çünkü *“gömülmek”* kelimesi bunu içermektedir, dolayısıyla *“noch tiefer”* için burada *“daha da”* ifadesinin kullanılması isabetlidir. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Cümle çevirilmemiştir.

114 Erst bis ihn die Frauen unter den Achseln faßten, sehniger die Augen auf, sah abwechselnd die Mutter und die Schwester an und pflegte zu sagen:

Sonunda, gözlerini açtırmak için karısıyla kızı onu koltuklarından yakalayıp kaldırıyorlardı. O zaman, Bay Samsa bir ona, bir ötekine bakıyor ve çoğu zaman:

Çevirmen kaynak metinde olmayan *“gözlerini açtırmak için, karısıyla kızı, kaldırıyorlardı, o zaman, Bay Samsa bir*

Sonunda karısı ile kızı onu koltuklarından tutup kaldırıyorlardı. O zaman gözlerini açıyor, bir karısına, bir kızına bakıp şöyle diyordu:

Çevirmen kaynak metinde olmayan *“karısı ile kızı, kaldırıyorlardı, o zaman, gözlerini açıyor, bir karısına bir kızına”* ifadelerini eklemiştir.

Gözlerini ancak, kadınlar kendisini koltuk altlarından kavrayınca açıyor, bir anneye bir kız kardeşe bakıyor ve her seferinde şunu söylüyordu:

Çevirmen kaynak metinde olmayan *“gözlerini açıyor”* ifadesini eklemiştir. Ayrıca *“sehniger”* ifadeleri çıkarılmıştır.

Sonunda annesi ile kız kardeşi, babasını koltuk altından tutup kaldırıyorlardı. Babası ise bir karısına bir kızına bakıp her akşam alışkanlık haline getirdiği cümleyi sarf ediyordu.

Çevirmen kaynak metinde olmayan *“annesi ile kız kardeşi, kaldırıyorlardı, babası ise, bir karısına*

ona, bir ötekine, çoğu zaman” ifadelerini eklemiştir. Ayrıca *“sehniger, unter, abwechselnd, Frauen, pflegen”* ifadeleri çıkarılmıştır. Bu kelimelerden *“Frauen”* *“kadınlar”* *“karısıyla kızı”* olarak, *“fassen”* *“tutmak”* *“yakalamak”* yerine *“yakalayıp kaldırmak”* olarak aktarılmıştır. Cümledeki *“etwas pflegen zu sagen”* yani *“her seferinde bir şey söylemek”* ifadesi burada *“çoğu zaman”* olarak aktarılmıştır. Halbuki burada *“pflegen”* fiilinin anlamında bunun her defasında yapılması söz konusudur, dolayısıyla anlatım yanlışlığı bulunmaktadır. Bunun dışında *“abwechselnd”* *“dönüşümlü olarak”* anlamına gelmektedir, ancak diğer bir anlamı da *“bir ona bir buna”*

Ayrıca *“sehniger, unter, Frauen, pflegen, Schwester, Mutter”* ifadeleri çıkarılmıştır. Bu kelimelerden *“Frauen”* *“kadınlar”* *“karısı ile kızı”* olarak, *“fassen”* *“tutmak”* *“yakalamak”* yerine *“yakalayıp kaldırmak”* olarak aktarılmıştır. Cümledeki *“etwas pflegen zu sagen”* yani *“her seferinde bir şey söylemek”* ifadesi burada sadece *“şöyle diyordu”* olarak geçiştirilmiştir. Halbuki burada *“pflegen”* fiilinin anlamında bunun her defasında yapılması söz konusudur, dolayısıyla anlatım yanlışlığı bulunmaktadır. Bunun dışında *“Mutter”* ve *“Schwester”* kelimeleri burada *“bir annesine bir kızkardeşine”* yerine *“bir karısına bir kızına”* olarak ifade edilmiştir. *“sehniger”* ifadesi tamamen çıkarılmıştır, oysa *“sinirli gözlerle”*

“sehniger” ifadesi tamamen çıkarılmıştır, oysa *“sinirli gözlerle”* biçiminde ifade edilebilirdi. Ancak bu da başka bir soruna yol açacaktır, çünkü *“auf”* ifadesi burada *“gözlerini açtığını”* kastetmektedir. Dolayısıyla anlam bozukluğu yaratmamak için çevirmen bu iki kelimedenden birinden vazgeçmiştir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

bir kızına, her akşam alışkanlık haline getirdiği cümleyi” ifadelerini eklemiştir. Ayrıca *“sehniger, Frauen, Schwester, Mutter”* ifadeleri çıkarılmıştır. Bu kelimelerden *“Frauen”* *“kadınlar”* *“annesi ile kız kardeşi”* olarak, *“fassen”* *“tutmak”* *“yakalamak”* yerine *“tutup kaldırmak”* olarak aktarılmıştır. Cümledeki *“etwas pflegen zu sagen”* yani *“her seferinde bir şey söylemek”* ifadesi burada sadece *“her akşam alışkanlık haline getirdiği”* biçiminde gereksiz uzatılmıştır. Halbuki burada *“her seferinde şöyle diyordu”* daha uygun olurdu. Bunun dışında *“Mutter”* ve *“Schwester”* kelimeleri burada *“bir annesine bir kızkardeşine”* yerine *“bir karısına bir kızına”* olarak ifade edilmiştir. *“sehniger”* ifadesi

şeklinde olmakla birlikte *“Mutter” ve “Schwester”* kelimeleri için burada *“bir annesine bir kızkardeşine”* biçiminde ifade edilmesi daha uygundur. *“sehniger”* ifadesi tamamen çıkarılmıştır, oysa *“sinirli gözlerle”* biçiminde ifade edilebilirdi. Ancak bu da başka bir soruna yol açacaktır, çünkü *“auf”* ifadesi burada *“gözlerini açtığını”* kastetmektedir. Dolayısıyla anlam bozukluğu yaratmamak için çevirmen bu iki kelimedenden birinden vazgeçmiştir. Noktalama da değişmiş, cümleler kaynak metindekenden farklı olarak virgül ile değil nokta ile ayrılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılma bir çeviridir.

tamamen çıkarılmıştır, oysa *“sinirli gözlerle”* biçiminde ifade edilebilirdi. Ancak bu da başka bir soruna yol açacaktır, çünkü *“auf”* ifadesi burada *“gözlerini açtığını”* kastetmektedir. Dolayısıyla anlam bozukluğu yaratmamak için çevirmen bu iki kelimedenden birinden vazgeçmiştir. Noktalama da değişmiş, cümleler kaynak metindekenden farklı olarak virgül ile değil nokta ile ayrılmıştır. Doğrudan anlatımın girdiğini gösteren iki nokta kaldırılmış yerine nokta konulmuştur. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılma bir çeviridir.

115 „Das ist ein Leben. Das ist die Ruhe meiner alten Tage.

“Yaşamak mı bu da yani? Şu ihtiyarlık günlerimde böyle mi dinleneceğim?” diyordu.

“Bu da hayat mı yani? Şu ihtiyarlığımda böyle mi dinlenecektim?”

“Bu da hayat ha! Al sana yaşlılık günlerinin huzuru!”

“Bu da benim dinlenme yöntemim! Bu da bir yaşam!”

Çevirmen cümle yapısını ve anlamını değiştirmiştir. Kaynak metinde soru cümlesi yoktur. Ayrıca “*diyordu*” ifadesi doğrudan anlatım başlamadan önce kullanılması gerekti. Cümle anlam ağırlıklı bir cümledir. Dolayısıyla anlam farklı biçimlerde aktarılabilir. Ancak çevirmen cümleyi anlamamıştır, çünkü “*meiner alten Tage*” ile kastedilen şey “*babasının ihtiyarlık günleri*” değil Gregor’un “*son günleridir*”. Cümle anlaşılmamıştır.

Çevirmen cümle yapısını ve anlamını değiştirmiştir. Kaynak metinde soru cümlesi yoktur. Cümle anlam ağırlıklı bir cümledir. Dolayısıyla anlam farklı biçimlerde aktarılabilir. Ancak çevirmen cümleyi anlamamıştır, çünkü “*meiner alten Tage*” ile kastedilen şey “*babasının ihtiyarlık günleri*” değil Gregor’un “*son günleridir*”. Cümle anlaşılmamıştır.

Çevirmen cümle yapısını ve anlamını değiştirmiştir. Kaynak metinde soru cümlesi yoktur. Cümle anlam ağırlıklı bir cümledir. Dolayısıyla anlam farklı biçimlerde aktarılabilir. Ancak çevirmen cümleyi anlamamıştır, çünkü “*meiner alten Tage*” ile kastedilen şey “*babasının ihtiyarlık günleri*” değil Gregor’un “*son günleridir*”. Cümle anlaşılmamıştır.

Çevirmen cümle yapısını ve anlamını değiştirmiştir. Kaynak metinde soru cümlesi yoktur. Cümle anlam ağırlıklı bir cümledir. Dolayısıyla anlam farklı biçimlerde aktarılabilir. Ancak çevirmen cümleyi anlamamıştır, çünkü “*meiner alten Tage*” ile kastedilen şey “*babasının ihtiyarlık günleri*” değil Gregor’un “*son günleridir*”. Cümle anlaşılmamıştır.

116 Und auf die beiden Frauen gestützt, erhob er sich, umständlich, als sei er für sich selbst die größte Last, ließ sich von den Frauen bis zur Türe führen, winkte ihnen dort ab und ging nun selbständig weiter, während die Mutter ihr Nähzeug, die Schwester ihre Feder eiligst hinwarfen, um hinter dem Vater zu laufen und ihm

Sonra, karısıyla, kızına dayana dayana, sanki ağır bir yük kaldırıyor gibi, güç bela yerinden kalkıyor, kapıya kadar onların yardımıyla yürüyor, orada: “Artık gidin işinize” diye işaret ederek, tek başına yoluna devam ediyordu. Anneyle kız, acele, biri kalemmini, öteki de iğnesini bırakıp, arkasından

Sonra iki kadına yaslanarak ağır bir yük kaldırıyor gibi güçlkle yerinden kalkar, onların yardımı ile kapıya kadar yürüdü. Kapıda onlara eliyle gitmelerini işaret eder, yoluna yalnız başına devam ederdi. Anne dikişini, kız da kalemmini acele bırakır, adama gene yardımda bulunmak üzere peşinden

Ve bu iki kadından destek alarak, sanki kendi bedeni onun için en büyük yükümlü gibi ağır ağır kapıya kadar götürülmeye razı oluyor, kapıya varınca kadınlara gitmeleri için bir el işareti yapıyor, ama az sonra annesi elindeki dikişi, kız karesi de elindeki mürekkep kalemmini telaşla bir kenara bırakıp ona yardım etmek

Sonra iki kadına dayanarak ağır ağır odasına ilerliyordu ama Bayan Samsa ve Grete dinlemeyip yardımlarına devam ediyordu

Çevirmen kaynak metni anlamamakla kalmamış, yaptığı çeviride de ne demek istediği anlaşılmamıştır. Bu cümle

weiter behilflich zu sein.

seğirtiyor, yine yardımına koşuyorlardı.

Çevirmen “sonra, karısıyla, kızına, ağır bir yük kaldırıyor, onların yardımıyla yürüyor, “Artık gidin işinize” diye işaret ederek, tek başına, biri kalemini, öteki de iğnesini bırakıp, seğirtiyor, yardımına koşuyorlardı” ifadelerini eklemiş ve “für sich selbst die grösste Last, führen, Schwester, Vater” ifadelerini de çıkarmıştır. “für sich selbst die grösste Last” ifadesi “kendisinin kendine büyük bir yük” gibi gelmesi anlamındadır. Çevirmen burada “büyük yük kaldırmak” olarak ifade etmiş ve anlamı değiştirmiştir. Bunun dışında “Frauen” “kadınlar” yerine “karısıyla, kızına”, “Schwester” “kızkardeş”

koşarları.

Çevirmen “sonra, ağır bir yük kaldırıyor, onların yardımıyla yürürdü, gitmelerini, kızı, adama, koşarları” ifadelerini eklemiş ve “für sich selbst die grösste Last, führen, Schwester, Vater” ifadelerini de çıkarmıştır. “für sich selbst die grösste Last” ifadesi “kendisinin kendine büyük bir yük” gibi gelmesi anlamındadır. Çevirmen burada “büyük yük kaldırmak” olarak ifade etmiş ve anlamı değiştirmiştir. Bunun dışında “Schwester” “kızkardeş” yerine “kız”, “führen lassen” “götürmelerine izin vermek” veya “götürtmek” yerine “yardımı ile yürümek”, “dort” “orada” yerine “kapıda”, “Vater” “baba” yerine “adama” biçiminde ifade edilmiştir.

üzere koştururlarken, o tek başına ilerlemeye çalışıyordu.

Çevirmen “ağır ağır, razı oluyor, kapıya varınca, kadınlara gitmeleri, ama az sonra” ifadelerini eklemiş ve “erhob er sich umständlich, dort, ihnen” ifadelerini de çıkarmıştır. Bunun dışında “führen lassen” “götürmelerine izin vermek” veya “götürtmek” yerine “götürmelerine razı olmak”, “dort” “orada” yerine “kapıya varınca”, “ihnen” “onlara” yerine “kadınlara” biçiminde ifade edilmiştir. Burada zamir ve yer belirteçlerinin açıklanarak ifade edilmesi uygundur. Ayrıca “winken” fiilinden dolayı “gitmeleri” ifadesi çok isabetli bir şekilde eklenmiştir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

hem anlaşılıyor hem de tamamen uyarlama.

yerine **“kız”, “führen lassen” “götürmelerine izin vermek”** yahut **“götürtmek”** yerine **“yardımıyla gitmek”, “winken”** yani **“eliyle işaret etmek”** tamamen anlam değişikliğine uğramış ve **““Artık gidin işinize” diye işaret ederek”** biçiminde ifade edilmiştir.

Dikkat çeken bir husus da **“annesi dikiş takımını, kızkardeşi de kalemini”** yerine çevirmen kendi uyarlaması olan **“annesiyle kız, biri kalemini, öteki de iğnesini”** ifadesini kullanmıştır. Ayrıca **“seğirtmek”** ifadesi burada eğreti durmaktadır. **“koşturmak”** daha uygun bir ifade biçimidir.

Bu anlam ve yapı değişikliklerinin yanı sıra cümlede hem noktalamanın değiştiği hem de **“während”** zaman yan cümlesinin ve **“um zu”** kalıbının, yani

Bunların yanı sıra cümlede hem noktalamanın değiştiği hem de **“während”** zaman yan cümlesinin temel cümle olarak aktarıldığı görülmektedir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

cümlenin nesnesinin temel cümle olarak aktarıldığı görülmektedir. Bu ciddi müdahalelerin dışında az önce değinilen üslup değişikliği, yani “*Artık gidin işinize*” diye işaret ederek” biçimindeki doğrudan anlatıma geçiş cümlenin anlamını ve yapısını değiştirmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

117 Wer hatte in dieser abgearbeiteten und übermüdeten Familie Zeit, sich um Gregor mehr zu kümmern, als unbedingt nötig war?

İşten, yorgunluktan pelte haline gelen ailede, tezelden görülmesi gereken işler dışında, Gregor’la kimin uğraşmaya vakti olabilirdi ki?

Çevirmen “*pelte haline gelen, tezelden görülmesi gereken işler dışında*” ifadelerini eklemiş ve “*unbedingt nötig, dieser*” ifadelerini de çıkarmıştır. Kaynak metindeki “*abgearbeitet*” ifadesi “*çalışmaktan yorgun düşmek, tükenmek*”

Çok çalışmaktan, çok yorulmaktan bitkin düşmüş bu ailede, çok önemli ihtiyaçların karşılanması dışında Gregor’la ilgilenmeye kimin vakti vardı ki?

Kaynak metindeki “*mehr..., als unbedingt nötig...*” ifadesi “*olması gerektiğinden daha fazla*” anlamına gelmekteyken çevirmen “çok önemli ihtiyaçların karşılanması” olarak aktarmıştır. Bunun dışında

Çalışmaktan yıpranmış ve bitkin düşmüş bu ailede, kimin Gregor’la gerektiğinden fazla ilgilenecek vakti vardı ki?

Bu cümle gerek yapı gerekse anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Çalışmaktan yorgun ve bitkin düşmüş bu ailede, Gregor’la gerektiği gibi kim ilgilenebilirdi ki?

Cümle anlaşılmamıştır. Cümlede kastedilen “*Gregor’la gerektiği gibi kimin ilgilenebileceği*” değil “*gerektiğinden fazla kimin ilgilenecek vaktinin olduğudur*”, çünkü aile çok çalışmaktadır ve yorgun düşmektedir, dolayısıyla kimsenin onunla ilgilenecek fazla zamanı

anlamına gelmektedir. Çevirmen ise **“işten pelte haline gelmek”** ifadesini kullanmıştır. Burada **“pelte”** ifadesi eğreti durmakla beraber ne demek istenildiği tam olarak anlaşılmamaktadır. Ayrıca **“mehr..., als unbedingt nötig...”** ifadesi **“olması gerektiğinden daha fazla”** anlamına gelmektedir. Yapı bakımından örtüşük bir cümle olmasına karşın anlam bakımından uyarlamadır.

bir anlam bozukluğu daha mevcut bu cümlede: **“abgearbeitet”** ifadesi **“çalışmaktan yorgun düşmek, tükenmek”** anlamına gelmektedir. Ancak çevirmen **“übermüdeten”** kelimesini **“yorulmaktan bitkin düşmüş”** olarak aktarmıştır. Bir önceki sıfatla, yani **“abgearbeitet”** ile bağlantı kurmak istemiş ama anlam bozukluğuna yol açmıştır, çünkü **“yorulmaktan bitkin düşmek”** diye bir şey yoktur. Zaten **“bitkin düşmek”** **“yorulmanın”** benzer anlamlıdır. Dolayısıyla bu cümlede anlam bozukluğu vardır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

yoktur.

- 118 Der Haushalt wurde immer mehr eingeschränkt; das Dienstmädchen wurde nun doch entlassen; eine riesige Ev giderlerini gitgide kısıyorlardı. Öyle ki, sonunda hizmetçiye yol vermek gerekti. Onun Evin giderleri gittikçe kısılıyordu. Hizmetçiye bile yol verildi. Onun yerine beyaz saçları dağınık, iri Ev için harcanan para gittikçe kısılıyordu; Ev giderleri gittikçe kısıtlanıyordu. Hizmetçi kız işten çıkarılmıştı. Şimdi eve ağır işleri yapmak için sabah

knochige Bedienerin mit weißem, den Kopf umflatterndem Haar kam des Morgens und des Abends, um die schwerste Arbeit zu leisten; alles andere besorgte die Mutter neben ihrer vielen Näharbeit.

yerine, ak saçlı, ızbandut gibi gündelikçi bir kadın, sabah, akşam ağır işleri yapmak üzere gelmeye başladı. O bitmez tükenmez sökük ve yamadan başka, geriye kalan işlere şimdi Bayan Samsa bakıyordu.

Kaynak metinde olmayan **“gerekti, onun yerine, ızbandut, başladı, O bitmez tükenmez sökük ve yamadan başka, geriye kalan işlere şimdi Bayan Samsa bakıyordu”** ifadeleri ve cümleleri eklenmiş yahut yanlış aktarılmış ve **“riesige, knochige, den Kopf umflatterndem, Mutter, alles andere, neben, viekler Näharbeit”** ifadeleri çıkarılmıştır. **“alles andere... Näharbeit”** cümlesi yanlış aktarılmıştır. Burada **“geri kalan işleri bir sürü dikiş işinin yanı sıra, annesi yapıyordu”** olarak çevrilmeliydi. Dikkat çeken en önemli unsurlardan biri de

yarı, kalın kemikli bir gündelikçi kadın ağır işleri yapmak üzere sabahları ve akşamları gelmeye başladı. Bir sürü dikişle birlikte geri kalan bütün işleri anne görüyordu.

Kaynak metinde olmayan **“onun yerine”** ifadesi bir önceki cümle ile bağlantı kurmak ve anlaşılabilirliği sağlamak üzere eklenmiştir. Ayrıca **“kalın, kadın”** kelimesi eklenmiş, **“den Kopf”** ifadesi çıkarılmıştır. **“Bedienerin”** kelimesi de **“gündelikçi kadın”** yerine sadece **“kadın”** ile ifade edilmiştir. **“den Kopf umflatterndem Haar”** ifadesi **“başının etrafındaki dağınık saçları”** anlamına gelmektedir. Ancak Türkçede anlamı bozduğundan **“den Kopf”** ifadesi çıkarılmıştır, çünkü dağınık saçlar zaten baş etrafındadır. Noktalama değişmiş,

Başının etrafında dalgalanan ak saçlarıyla iri yarı, kemikli bir kadın ağır işleri görmek üzere sabahları ve akşamları geliyor, geri kalan işleri ise, o bir sürü dikiş işinin yanı sıra, annesi yapıyordu.

Kaynak cümlede **“durumunda kalınmıştı”** yani zorunluluk belirten **“müssen”** yada **“sollen”** ifadesi yoktur. **“Haushalt”** kelimesi de açıklanmıştır, burada **“ev giderleri”** ya da **“ev bütçesi”** biçimde de aktarılabilirdi. **“Bedienerin”** kelimesi de **“gündelikçi kadın”** yerine sadece **“kadın”** ile ifade edilmiştir. Noktalama değişmiş, cümleler kaynak metindekinden farklı olarak noktalı virgül yerine noktalı virgül, nokta ve virgül işareti ile ayrılmıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

akşam beyaz saçlı iri yarı bir kadın geliyordu. Geri kalan işler ise annesi ve kız kardeşine düşüyordu.

Çevirmen **“şimdi, eve, kızkardeşine, düşüyordu”** ifadeleri eklemiş ve **“knochige, den Kopf umflatterndem, besorgte”** ifadelerini çıkarmıştır. **“Bedienerin”** kelimesi de **“gündelikçi kadın”** yerine sadece **“kadın”** ile ifade edilmiştir. **“kızkardeşine”** ifadesi tamamen çevirmenin yorumudur. Kaynak metinde buna dair ima da bile bulunulmamaktadır, yani anlamı değiştirmiştir. Noktalama değişmiş, cümleler kaynak metindekinden farklı olarak noktalı virgül yerine nokta işareti ile ayrılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

çevirmenin “*Mutter*” cümleler kaynak yahut “*Vater*” kelimeleri metindeki farklı için ya “*Bay ve Bayan Samsa*” ifadelerini sıkça olarak noktalı virgül kullanmasıdır. Bu yerine nokta işareti ile ayrılmıştır. Bu cümlede açıkça “*annesi*” Bu cümle anlam kelimesi kullanılmasına bakımından kaynak rağmen daha önce de pek çok kere yapıldığı üzere metinle kısmen örtüşen “*Bayan Samsa*” ifadesi kullanılmıştır. Bu, yazarın üslubuna açıkça bir müdahaledir.

Ayrıca cümlede “*gerekti*” yani zorunluluk belirten “*müssen*” yada “*sollen*” ifadesi yoktur.

Bunların dışında çevirmen “*riesig*” için “*ızbandut*” ifadesini kullanmış, gereksiz bir mübala yapılmıştır; burada “*iri yarı*” diye ifade edilmesi uygun olurdu.

“*Der Haushalt ...ingeschränkt*” cümlesi edilgen cümledir, fakat etken bir cümle olarak aktarılmıştır. Noktalama da değişmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak

metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

119 Es geschah sogar, daß verschiedene Familienschmuckstücke, welche früher die Mutter und die Schwester übergücklich bei Unterhaltungen und Feierlichkeiten getragen hatten, verkauft wurden, wie Gregor am Abend aus der allgemeinen Besprechung der erzielten Preise erfuhr.

Öyle bir gün geldi ki, eskiden törenlerde, bayramlarda, annesiyle kızkardeşinin göğsünü kabartan o bir sürü aile mücevherlerini bir bir satmak zorunda kaldılar. Gregor durumu, bir gece vakti fiyatlar üzerinde konuşurlarken öğrendi.

Çevirmen “*Öyle bir gün geldi ki, göğsünü kabartan, bir sürü, bir bir, zorunda kaldılar, durumu, bir gece vakti*” ifadelerini eklemiş ve “*es geschah sogar, verschiedene, übergücklich, getragen hatten, am Abend, aus der allgemeinen Besprechung, erzielten*” ifadelerini çıkarmıştır.

Bunun yanı sıra “*am Abend*”, yani “*akşam*” “*bir gece vakti*”, “*Unterhaltungen*”, yani “*eğlencelerde*” “*törenlerde*” olarak

Bir gün geldi, vaktiyle anne ile kız kardeşin büyük bir mutluluk içinde taktığı birçok aile mücevherini bile sattılar. Gregor, bir akşam aile arasında geçen konuşma sırasında satış fiyatları söz konusu edilince durumu öğrendi.

Çevirmen “*bir gün geldi, durumu*” ifadelerini eklemiş ve “*es geschah sogar, Unterhaltungen, Feierlichkeiten, erzielten*” ifadelerini çıkarmıştır.

Bunun yanı sıra “*aus der allgemeinen Besprechung der erzielten Preise*”, yani “*satış fiyatları üzerinde genel bir konuşmadan*” “*aile arasında geçen konuşma sırasında satış fiyatları söz konusu edilince durumu*” olarak aktarılmıştır.

“*es geschah sogar, dass...*” cümlesi de

Hatta Gregor’un bir akşam, satış fiyatları üzerinde konuşulurken öğrendiğine göre, eskiden annesinin ve kız kardeşinin özel günlerde ve bayramlarda taktığı bazı aile mücevherleri bile elden çıkarılmıştı.

Çevirmen “*verkauft wurden*” için “*satılmıştı*” yerine “*elden çıkarılmıştı*” ifadesini kullanmıştır. Ayrıca “*geschah*” fiili çıkarılmış, dolayısıyla “*dass*” yan cümlesi çıkarılmış ve temel cümle yapılmıştır. “*es geschah sogar, dass...*” cümlesi de “*hatta ...satıldığı bile oldu*” biçiminde aktarılmalıydı.

Bu cümle yapı olarak kısmen örtüşen ama anlam olarak örtüşük bir cümledir.

Artık Bayan Samsa ve Grete’nin eğlencelerde büyük bir mutlulukla taktıkları aile takıları da satılmaya başlanmıştı. Gregor bunu gece sohbetlerinde fiyatları hakkında konuşurlarken öğreniyordu.

Çevirmen “*artık, Bayan Samsa, Gret’nin, başlanmıştı, bunu, gece sohbetlerinde*” ifadelerini eklemiş ve “*es geschah sogar, Mutter, die Schwester, Feierlichkeiten, am Abend, aus der allgemeinen Besprechung, erzielten*” ifadelerini çıkarmıştır. Bunun yanı sıra “*aus der allgemeinen Besprechung der erzielten Preise*”, yani “*satış fiyatları üzerinde genel bir konuşmadan*” “*fiyatları hakkında konuşurlarken*” olarak

aktarılmıştır. “*es geschah sogar, dass...*” cümlesi de “*hatta ...satıldığı bile oldu*” biçiminde aktarılmalıydı. Ayrıca “*welche... hatten*”, ilgi cümlesi, yani “*eskiden ...taktıkları*” biçiminde aktarılmalıydı. Çevirmen ilgi cümlesini tamamen değiştirmiş “*göğsünü kabartan*” olarak aktarmıştır. “*wie Gregor ... erfuhr*” örnekleme cümlesi de temel cümle olarak aktarılmıştır, yani cümle yapısı değişmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Dikkat çeken önemli noktalardan biri de “*o bir sürü aile mücevherleri*” ifadesidir, çünkü “*bir sürü*” zaten çoğul anlam içermektedir, yani “*mücevher*” kelimesinin çoğullaştırılmasına gerek yoktur, yani dilbilgisel bir hata vardır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

aktarılmıştır, ancak açık bir ifade değildir. “*es geschah sogar, dass...*” cümlesi de “*hatta ...satıldığı bile oldu*” biçiminde aktarılmalıydı. “*wie Gregor ... erfuhr*” örnekleme cümlesi de temel cümle olarak aktarılmıştır, yani cümle yapısı değişmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

120 Die größte Klage war aber stets, daß man diese für die gegenwärtigen Verhältnisse allzugroße Wohnung nicht verlassen konnte, da es nicht auszudenken war, wie man Gregor übersiedeln sollte.

Ama ailenin en büyük tasası şu apartman dairesi üzerine toplanıyordu: Burası artık çok büyük, hem de çok pahalı geliyordu. Ne var ki Gregor'un yüzünden bir türlü bırakamıyorlardı. Onu bir yerden bir başka yere nasıl taşıyacaklarını bilemiyorlardı.

Çevirmen “*şu, ailenin, üzerine toplanıyordu, burası, artık, çok pahalı geliyordu, Gregor'un yüzünden bir türlü bırakamıyorlardı, bir yerden başka bir yere*” ifadelerini ve cümlelerini eklemiş ve “*für gegenwärtige Verhältnisse, stets*” ifadelerini çıkarmıştır. “*übersiedeln*” kelime manası olarak “*bir yerden başka bir yere taşımak*” anlamına gelmektedir, ancak burada sadece “*taşımak*” denmesi yeterli olacaktı, çünkü “*evden taşınmak*” söz konusu zaten.

Bununla birlikte ailenin en büyük yakınmaları oturdukları ev üstünde toplanıyordu. İçinde buldukları koşullara bakınca burası artık onlara çok büyük geliyordu. Ama Gregor'u nasıl taşıyacaklarını bilemedikleri için bu evden ayrılamıyorlardı.

Çevirmen “*bununla birlikte, ailenin, üstünde toplanıyordu, içinde buldukları koşullara bakınca burası artık onlara çok büyük geliyordu, bu evden*” ifadelerini ve cümlelerini eklemiş ve “*stets, aber*” kelimelerini çıkarmıştır. “*für gegenwärtige Verhältnisse*” “*mevcut şartlar için*” yerine “*içinde buldukları koşullara bakınca*” olarak ifade edilmiştir. Bunların yanı sıra kaynak metindeki cümleler görülememektedir. Yukarıda bahsi geçen yeni

Ama en büyük yakınma konusu hâlâ, hali hazırdaki şartlara göre gereğinden büyük olan bu evden çıkamayışlarıydı; çıkamıyorlardı, çünkü hiç kimse Gregor'un bir başka mekâna nasıl taşınacağı konusunda bir çare düşünemiyordu.

Çevirmen “*çıkamıyorlardı, hiç kimse, bir başka mekana, konusunda, bir çare*” ifadelerini eklemiştir. “*übersiedeln*” kelime manası olarak “*bir yerden başka bir yere taşımak*” anlamına gelmektedir, ancak burada sadece “*taşımak*” denmesi yeterli olacaktı, çünkü burada “*evden taşınmak*” söz konusudur, dolayısıyla “*bir başka mekâna nasıl taşınacağı konusunda*” denilmesine gerek kalmayacaktı. Bunların yanı sıra “*da*” kausal yan cümlesi “*dass*” yan cümlesiyle ilintili

Aile için en büyük sorun artık onlara çok pahalı gelen bu kocaman evden çıkamamaktı. Çünkü Gregor'un nasıl taşınacağını düşünmek bile istemiyorlardı.

Çevirmen yeni cümleler eklemiştir: “*Aile için en büyük sorun artık onlara çok pahalı gelen, bile istemiyorlardı*”. Kaynak metindeki cümleleri kendi yormuyla aktarmıştır. Bu cümle tamamen uyarlamadır.

Bunların yanı sıra kaynak metindeki cümleler görülememektedir. Yukarıda bahsi geçen yeni cümleler dışında mevcut cümlelerin yapıları ve anlamları da değiştirilmiştir. “*dass*” yan cümlesi çıkarılmış ve bu yan cümle temel cümle ile birleştirilerek iki yeni temel cümle oluşturulmuştur ki bunlar tamamen çevirmenin uyarlamalarıdır. Ayrıca “*da*” kausal yan cümle de temel cümle olarak aktarılmıştır. Noktalamanın da değiştiği bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

cümleler dışında mevcut cümlelerin yapıları ve anlamları da değiştirilmiştir. “*dass*” yan cümlesi çıkarılmış ve bu yan cümle temel cümle ile birleştirilerek iki yeni temel cümle oluşturulmuştur ki bunlar tamamen çevirmenin uyarlamalarıdır. Ayrıca “*da*” kausal yan cümle de temel cümle olarak aktarılmıştır. Noktalamanın da değiştiği bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

olduğundan dilimize aktarımında zorluk yaşanmış bu nedenle de “*çıkamıyorlardı*” ifadesi yinelenmiştir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

121 Aber Gregor sah wohl ein, daß es nicht nur die Rücksicht auf ihn war, welche eine Übersiedlung verhinderte, denn ihn hätte man doch in einer passenden Kiste mit ein paar Luftlöchern leicht transportieren können; was die Familie hauptsächlich vom Wohnungswechsel

Ne yazık ki, Gregor, bu taşınma işine başlıca engelin kendisine borçlu oldukları saygıdan gelmediğinin farkındaydı. İsteseler, onu pekâlâ delikli bir sandık içinde taşıyabilirlerdi. Hayır, hayır, asıl engel annesinin de babasının da, kızkardeşinin de o büyük tasalarıydı:

Gregor, taşınma işindeki engelin kendisini önemsediklerinden ileri gelmediğini anlıyordu. Birkaç hava deliği bulunan uygun bir sandık içinde onu kolayca taşıyabilirlerdi. Ailenin evi değiştirmesini önleyen asıl konu, duydukları derin umutsuzluk

Öte yandan Gregor, bir taşınmayı engelleyen tek faktörün kendisi olmadığını da pekâlâ farkındaydı; ne de olsa birkaç hava deliği olan, uygun bir sandığın içinde rahatlıkla nakledilebilirdi; aileyi taşınmaktan alıkoyan asıl şey, daha çok, içinde buldukları umutsuzluk ile,

Gregor, tek nedenin kendisi olmadığını biliyordu. Birkaç hava deliği olan sığabileceği bir sandıkla onu taşıyabilirlerdi. Hayır, tek neden kendisi değildi. Asıl neden, esi benzeri görülmemiş, bu felaketin bu ailenin başına geldiği düşüncesi idi.

abhielt, war vielmehr die völlige Hoffnungslosigkeit und der Gedanke daran, daß sie mit einem Unglück geschlafen war, wie niemand sonst im ganzen Verwandten- und Bekanntenkreis.

Şimdiye kadar ne ailelerinde ne de tanıdıklarında böylesine bir yıkım olmadığı düşüncesiydi.

Kaynak metinde yer almayan *“bu taşınma işine başlıca engelin kendisine borçlu oldukları, gelmediğinin, isteseler, Hayır, hayır, asıl engel annesinin de babasının da, kızkardeşinin de o büyük tasalarıydı, şimdiye kadar, ne ailelerinde, böylesine bir yıkım”* ifadeleri ve yeni cümleler eklenmiş ve *“nicht nur, denn, passenden, ein paar, was die Familie hauptsächlich vom „Wohnungswechsel“ abhielt, war vielmehr die völlige Hoffnungslosigkeit, Verwandtenkreis“* ifadeleri ve cümleleri de çıkarılmış yahut uyarlanarak aktarılmıştır.

Çıkarılan ve eklenen kelime ve cümlelerin sayısına dikkat edilecek olursa cümlenin anlam

ve başlarına gelen bu büyük felaket düşüncesiydi. Bugüne değin ne akrabalar arasında, ne de tanıdık çevrelerde kimsenin başına böyle bir şey gelmemiştir.

Kaynak metinde yer almayan *“işindeki engelin kendisini önemsediklerinden ileri gelmediğini, duydukları, bugüne değin, başına gelmemiştir”* ifadeleri eklenmiş ve *“nicht nur, denn“* ifadeleri çıkarılmıştır.

„welche ...verhinderte“ ilgi cümlesi sanki kaynak metinde *“das Hinderniss hinsichtlich des Wohnungswechsels”* gibi bir tamlama olarak aktarılmıştır. *“ die Gedanke daran, dass ...war”* cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Bu nedenle de *“başına gelmek”* ifadesi iki defa kullanılmıştır.

Noktalamanın da değiştiği bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama

bütün akraba, eş, dost çevresinde kimsenin başına gelmemiş bir felaket uğradıkları düşüncesiydi.

Çevirmen *“faktörün, içinde buldukları”* ifadelerini eklemiştir. Bunlardan *“faktör”* kelimesi *“es”* zamirinden kaynaklanmaktadır.

Burada çevirmen bu zamiri *“şey”* yerine bu şekilde isabetli olarak ifade etmiştir.

“völlig” kelimesini çıkarmasına karşın çevirmen *“umutsuzluk”* kavramını *“içinde buldukları”* ifadesi ile güçlendirmiştir.

Bu cümle gerek yapı gerekse anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Çevirmen *“tek nedenin kendisi olmadığını, sığabileceği, Hayır, tek neden kendisi değildi, esi benzeri görülmemiş, bu felaketin bu ailenin başına geldiği düşüncesi idi”* ifadelerini ve cümlelerini eklemiş ve *“die Rücksicht auf ihn, welche eine Übersiedlung verhinderte, was die Familie hauptsächlich vom Wohnungswechsel abhielt, war vielmehr die völlige Hoffnungslosigkeit und der Gedanke daran, daß sie mit einem Unglück geschlafen war, wie niemand sonst im ganzen Verwandten- und Bekanntenkreis“*

ifadelerini ve cümlelerini çıkarmış ya da kendi yorumunu katarak aktarmıştır.

Çıkarılan ve eklenen kelime ve cümlelerin sayısına dikkat edilecek olursa cümlenin anlam bakımından uyarlama

bakımından uyarlama bir çeviridir. olduğu anlaşılır. Sadece cümle ve kelime ekleyip çıkarmakla kalmamış, çevirmen aynı zamanda cümle yapısını da değiştirmiştir. „*welche ...verhinderte*“ ilgi cümlesi, „*was die Familie...abhielt*“ ilgi cümlesi ve en son cümle „*daran, dass ...war*“ cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Noktalamanın da değiştiği bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

olduğu anlaşılır. Sadece cümle ve kelime ekleyip çıkarmakla kalmamış, çevirmen aynı zamanda cümle yapısını da değiştirmiştir. Noktalamanın da değiştiği bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

122 Was die Welt von armen Leuten verlangt, erfüllten sie bis zum äußersten, der Vater holte den kleinen Bankbeamten das Frühstück, die Mutter opferte sich für die Wäsche fremder Leute, die Schwester lief nach dem Befehl der Kunden hinter dem Pulte hin und her, aber weiter reichten die Kräfte der Familie schon nicht.

Dünyanın yoksullara yüklediği o binbir yoksunluktan hiçbiri yoktu ki onların başına gelmemiş olsundu. Babası öyle yemeklerini banka müstahdemleriyle bir arada yiyordu. Annesi yabancıların çamaşırlarını yıkayacağım diye ha bire didinip duruyordu. Kızkardeşi ise, tezgâhın arkasında, müşterilerin isteklerini yerine getirmek için bir aşağı bir yukarı koşuyordu.

Dünyanın zavallı insanlara yüklediği şeylerin hepsi onların başına en ağır biçimde gelmişti. Babası küçük banka memurlarına yemek götürüyordu. Annesi, yabancılara çamaşır dikmek için durmadan didiniyordu. Kız kardeşi, tezgahın arkasında müşterilerin emirlerini yerine getirmek için koşuyordu. Bundan fazlasına ailenin gücü yetmiyordu.

Dünyanın yoksul insanlardan talep ettiği ne varsa, her şeyi yerine getiriyorlardı. Babası, bankadaki alt kademedeki memurlara kahvaltılık alıp getiriyor, annesi, tanımadığı kimselerin çamaşırlarını dikmek için kendini helak ediyor, kız kardeşi ise müşterilerin emirlerini yerine getirmek için tezgâhın ardında oradan oraya koşturuyordu, ama aile daha fazlasına

Fakir ve çalışmak zorunda olan insanların yaptıklarını tüm aile üyeleri yapıyordu. Babası banka memurlarına kahvaltı götürüyor, annesi yabancılar için geceler boyu çamaşır dikiyor, kız kardeşi ise mağazada tezgahların arkasında insanların sözleriyle koşuşturup duruyordu. Artık yapılacak bir şey kalmamıştı. Bundan daha fazlası beklenemezdi.

Gregor, onlardan başka bir şey beklememeliydi. Artık, güçleri buna yetmezdi.

Çevirmen “yoksullara yüklediği o binbir yoksunluktan hiçbiri yoktu ki onların başına gelmemiş olsundu, Babası öyle yemeklerini banka müstahdemleriyle bir arada yiyordu, yıkayacağım diye ha bire didinip duruyordu, isteklerini yerine getirmek için, Gregor, onlardan başka bir şey beklememeliydi, artık, buna” ifadelerini ve cümlelerini eklemiş ve “Was die Welt von armen Leuten verlangt, erfüllten sie bis zum äußersten, der Vater holte den kleinen Bankbeamten das Frühstück, opferte sich, nach dem Befehl, aber weiter reichten die Kräfte der Familie schon nicht“ ifadeleri ve cümleleri de çıkarılmış yahut uyarlanarak aktarılmıştır. Görüldüğü üzere çevirmen

Çevirmen “zavallı insanlara yüklediği şeylerin hepsi onların başına en ağır biçimde gelmişti, yemek, çamaşır dikmek, yerine getirmek” ifadelerini ve cümlelerini eklemiş ve “Was die Welt von armen Leuten verlangt, erfüllten sie bis zum äußersten, das Frühstück, aber, schon nicht“ ifadeleri ve cümleleri de çıkarılmış veya uyarlanarak aktarılmıştır. “Was die Welt von armen Leuten verlangt, erfüllten sie bis zum äußersten“ cümlesi “dünyanın zavallı insanlara yüklediği şeylerin hepsi onların başına en ağır biçimde gelmişti” yerine “Dünyanın yoksul insanlardan talep ettiği ne varsa, her şeyi yerine getiriyorlardı” olarak ifade edilebilirdi. “Frühstück” kelimesi burada “yemek” değil “kahvaltılık”

yetişemiyordu işte.

Çevirmen “çamaşırlarını dikmek, yerine getirmek, işte” ifadelerini eklemiş ve “Kräfte, schon nicht” kelimelerini çıkarmıştır. Bunun dışında “nach dem Befehl” yani “emrine göre” ifadesi açıklanarak “emirlerini yerine getirmek” olarak “für die Wäsche“ burada “çamaşır dikmek” olarak aktarılmıştır, çünkü annesinin işi bu olduğundan bu şekilde açıklanarak ifade edilmiştir, yani anlaşılabilirliği sağlamıştır. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle genel olarak örtüşen bir çeviridir.

Cümle anlaşılmamış ve tamamen uyarlanmıştır. Kaynak metindeki ifadelere, yani cümlelere rastlanılmamaktadır. Çevirmen bu cümleye ciddi şekilde müdahalede bulunmuş kendi cümlelerini vermiştir. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

cümleleri tamamen çıkarmış ve tamamen yeni cümleler eklemiştir. Ayrıca cümleler de tam olarak anlaşılır bir ifade içermemektedir.

“Dünyanın yoksullara yüklediği o binbir yoksunluktan hiçbiri yoktu ki onların başına gelmemiş olsundu.” cümlesinde ne kastedildiği birkaç defa okunmasına rağmen zor anlaşılıyor.

“Babası öyle yemeklerini banka müstahdemleriyle bir arada yiyordu” cümlesi ise anlaşılmamıştır, Çünkü yazar burada Gregor’un **“babasının küçük banka memurlarına yemek getirdiğini”** anlatıyor.” **Gregor, onlardan başka bir şey beklememeliydi”** cümlesine kaynak metinde ima dahi yok, yani tamamen çevirmenin uyarlaması bir cümledir.

Bunun dışında **“aber weiter reichten die Kräfte der Familie schon nicht“**

anlamındadır. Bunun dışında **“für die Wäsche“** burada **“çamaşır dikmek”** olarak aktarılmıştır, çünkü annesinin işi bu olduğundan bu şekilde açıklanarak ifade edilmiştir, yani anlaşılabilirliği sağlamıştır.

“koşusuyordu” ifadesi yadırgatıcı gelmektedir, çünkü ya **“koşturmak”** yada **“koşuşturmak”** şeklinde ifade edilmelidir. Noktalamanın da değiştiği bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

cümlesiyle kastedilen de
**“ailenin gücünün daha
fazlasına artık
yetişmediğidir”**.

Noktalamanın da değiştiği
bu cümle hem yapı hem
de anlam olarak uyarlama
bir çeviridir.

123 Und die Wunde im Rücken
fi ng Gregor wie neu zu
schmerzen an, wenn Mutter
und Schwester, nachdem sie
den Vater zu Bett gebracht
hatten, nun zurückkehrten,
die Arbeit liegen ließen, nahe
zusammenrückten, schon
Wange an Wange saßen;
wenn jetzt die Mutter, auf
Gregors Zimmer zeigend,
sagte: „Mach' dort die Tür zu,
Grete,“ und wenn nun Gregor
wieder im Dunkel war,
während nebenan die Frauen
ihre Tränen vermischten oder
gar tränenlos den Tisch
anstarten.

Annesiyle kızkardeşi,
babasını yatağına yatırdıktan
sonra, işlerini, güçlerini
olduğu gibi bırakıp
iskemlelerini birbirine
yanaştırıyor, adeta yanak
yanağa oturuyorlardı. Sonra
annesini, Gregor'un odasını
göstererek: “Kapa şu kapıyı
Grete!” deyip kapatıyor ve
zavallı Gregor'u yine
karanlıkta bırakıyordu.
Sonra da iki kadın
gözyaşlarını birbirine
karıştırıyor, ya da, daha
kötüsü, kupkuru gözlerini
masaya dikip öyle
duruyorlardı. İşte, bu anlarda
Gregor'a, sanki yarası
yeniden deşilmiş gibi
geliyordu.

Çevirmen **“yatırdıktan,
olduğu gibi, iskemlelerini
birbirine yanaştırıyor,**

Annesi ile kız kardeşi
babasını yatağına yatırdıktan
sonra, işlerini, güçlerini
ellerindeki işi bırakıp
birbirlerine iyice yanaştırıyor,
yanak yanağa oturuyorlardı.
Sonra annesini, Gregor'un
odasını göstererek, “Kapa şu
kapıyı, Grete!” derdi. O
zaman Gregor tekrar
karanlıkta kalırdı. Ardından
da iki kadın gözyaşlarını
birbirine karıştırırdı, ya da
kupkuru gözlerle masaya
bakar dururlardı. Böyle
zamanlarda Gregor'un
sırtındaki yara sanki yeni
olmuş gibi sızlamaya
başlardı.

Çevirmen **“yatırdıktan,
sonra, o zaman,
ardından, böyle
zamanlarda”** ifadelerini
eklemiş ve **“nebenan”**

Ve annesiyle kız kardeşi,
babasını yatağına götürüp geri
döndükten sonra işlerini bir
kenara bırakıp bitişikteki
odada neredeyse yanak
yanağa birbirlerine
sokularak oturduklarında ve
sonra annesini, Gregor'un
odasını göstererek, “Şu
kapıyı kapatıver Grete!”
dediğinde ve Gregor tekrar
karanlıkta kaldığında,
bitişikteki kadınların
gözyaşları birbirine
karıştığında ya da
ağlamaksızın gözlerini
öylece masaya diktiklerinde,
Gregor'un sırtındaki yara da,
adeta yeni açılmış gibi
yeniden sızlamaya
başlıyordu.

Çevirmen **“bitişikteki
odada, sonra, yeniden”**
ifadelerini eklemiştir.

Babasını yatırdıktan sonra
annesini ve kız kardeşi, odada
yanak yanağa otururlarken
Bayan Samsa Grete'ye
Gregor'un oda kapısını
kapatmasını işaret ediyordu.
Kapı kapandıktan sonra
belki göz yaşlarına
boğuluyorlar, belki de kuru
gözlerle çaresizlik içinde boş
boş bakıyorlardı. Gregor,
karanlıkta bu olasılıkları
düşünürken sırtındaki
yaranın daha fazla acıdığını
hissediyordu.

Cümle tamamen
uyarlamadır, çevirmen
yeni cümleler eklemesine
rağmen temel bir anlam
değişikliği yapmıştır. Bu
cümlede anlatılmak
istenen Gregor'un
olasılıkları düşünmesi
değil, bu olaylara şahit

adeta, öyle duruyorlardı, kapatıyor, zavallı, bırakıyordu, işte, deşilmiş, geliyordu ifadelerini eklemiş ve *“im Rücken, anfang, schmerzen, gebracht, nun zurückkehrten, nahe zusammenrückten, während, nebenan”* ifadelerini çıkarmıştır. *“gebracht hatten”* burada *“götürmek”* yerine *“yatırmak”*, *“nahe zusammenrückten”* *“birbirine iyice yanaşmak”* yerine *“iskemlelerini birbirine yaşırtıyor”* olarak aktarılmıştır. Cümlede kısmen anlam bozukluğu mevcut, daha doğrusu yanlış anlama da söz konusudur. *“Sonra annesi, Gregor’un odasını göstererek: “Kapa şu kapıyı Grete!” deyip kapatıyor ve zavallı Gregor’u yine karanlıkta bırakıyordu.”* cümlesinde *“annesi”* hem *“Grete’ye kapat”* diyor hem de

ifadelesini çıkarmıştır. *“gebracht hatten”* burada *“götürmek”* yerine *“yatırmak”* olarak aktarılmıştır. Dikkat çeken bir husus ise kaynak metinde *“wenn”* zaman yan cümleleri ardı ardına sıralanmış ve her biri noktalama işaretleri ile birbirinden ayrılmıştır. Dolayısıyla Türkçe’de temel cümleyle bağlantı kurulması güçleşmiştir. Bu nedenle çevirmen *“sonra, ardından, o zaman”* kelimeleri ile bu yan cümleler ve temel cümle arasında bağ kurmuştur. Ancak temel cümle ise yan cümlelerden bağımsız olarak aktarılmış, anlamın bozulmaması için de *“böyle zamanlarda”* ifadesi kullanılmıştır. Yan cümleler, yani *“wenn, während”* zaman yan cümleleri temel cümle olarak aktarılmıştır. Noktalamanın da değiştiği bu cümle hem yapı olarak

Bu cümle gerek yapı gerekse anlam bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

olmaktadır, yani büyük bir anlam farkı bulunmaktadır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarılma bir çeviridir.

“kapatıyor ve bırakıyordu” biçimindeki ifadede anlam bozukluğu vardır, çünkü burada *“kapatma işini yapan Grete’dir”*, yani annesi sadece söylüyor. Cümlede ise sanki annesi hem söylüyor hem de kendi yapıyor gibi algılanmaktadır. Dikkat çeken bir husus ise kaynak metinde *“wenn”* zaman yan cümleleri ardı ardına sıralanmış ve her biri noktalama işaretleri ile birbirinden ayrılmıştır. Dolayısıyla Türkçede temel cümleyle bağlantı kurulması güçleşmiştir. Bu nedenle çevirmen *“sonra, ardından”* kelimeleri ile bu yan cümleler ve temel cümle arasında bağ kurmuştur. Ancak temel cümle ise yan cümlelerden bağımsız olarak aktarılmış, anlamın bozulmaması için de *“işte bu anlarda”* ifadesi kullanılmıştır. Yan cümleler, yani uyarlama bir çeviri olmakla birlikte anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

“*wenn, während*” zaman yan cümleleri temel cümle olarak aktarılmıştır. Noktalamanın da değiştiği bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

- 124 Die Nächte und Tage verbrachte Gregor fast ganz ohne Schlaf. Böyle günlerde Gregor’un gözüne uyku girmiyordu. Geceleri de gündüzleri de Gregor’un gözüne bir damla uyku girmiyordu. Gregor gecelerini ve gündüzlerini bir an olsun uyku yüzü görmeden geçiriyordu. Gregor’un günleri ve geceler hemen hemen uyku geçiyordu.
- Cümle yanlış yahut eksik aktarılmıştır. “*Nächte und Tage, verbrachte, fast, ganz, ohne Schlaf*” çıkarılmış, dolayısıyla kaynak metinde bir şey kalmamıştır. Bu cümle tamamen çevirmenin cümlesidir.
- Çevirmen “*gözüne bir damla uyku girmek, de*” ifadelerini eklemiş, “*verbrachte, fast, ganz*” kelimelerini çıkarmıştır. “*verbrachte ohne Schlaf*” yani “*neredeyse tamamen uykusuz geçiriyordu*” uyarlanmış ve yerine “*gözüne bir damla uyku girmemek*” deyimini ile ifade edilmiştir. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.
- Çevirmen “*gecelelerini ve gündüzlerini*” ifadelerinde iyelik eklerini kullanarak sanki kaynak metinde “*seine*” iyelik zamiri var gibi algılanmasına neden olmuştur. Ayrıca “*fast, ganz*” ifadeleri çıkarılmış ve “*bir an olsun*” ifadesi eklenmiştir. “*ohne Schlaf*” yani “*uykusuz*” yerine “*uyku yüzü görmeden*” ile ifade edilmiştir. Bu cümle anlam bakımından kısmen örtüşen bir çeviridir.
- Cümle anlaşılmamıştır. Kaynak metinde “*uykulu*” değil “*uykusuz*” ifadesi yer almaktadır. Cümlenin anlamı tamamen değişmiştir.
- 125 Manchmal dachte er daran, Arada bir, o da kapı yeniden Bazen kapının hemen ilk Bazen, kapının bir sonraki Bazen kapısı açıldığında

beim nächsten Öffnen der Tür die Angelegenheiten der Familie ganz so wie früher wieder in die Hand zu nehmen; in seinen Gedanken erschienen wieder nach langer Zeit der Chef und der Prokurist, die Kommis und die Lehrjungen, der so begriff stützige Hausknecht, zwei drei Freunde aus anderen Geschäften, ein Stubenmädchen aus einem Hotel in der Provinz, eine liebe, flüchtige Erinnerung, eine Kassierererin aus einem Hutgeschäft; um die er sich ernsthaft, aber zu langsam beworben hatte - sie alle erschienen untermischt mit Fremden oder schon Vergessenen, aber statt ihm und seiner Familie zu helfen, waren sie sämtlich unzugänglich, und er war froh, wenn sie verschwanden.

açılınsın da ailenin işlerini eskisi gibi yine elime alayım diye düşünüyordu. Bir gün, artık unutup gitmişken, gözlerinin önünden birbir patronuyla müdürü, memurları, çırakları, avanak uşakları bir başka ticaret evinde çalışan iki üç arkadaşını, bir taşra otelindeki hizmetçi kızı - kısa ömürlü ama aziz bir anıydı bu - sonra bir zamanlar, ciddi olmasına alarak peşine düştüğü bir şapkacı dükkânının kasasında çalışan kadını geçirdi. Bütün bu insanlar adeta bir sis perdesi içinde birbir gözlerinin önünde canlandı, sonra bunlara yabancı, unutulmuş yüzler karıştı. İçlerinden hiçbiri, ne kendinin yardımına koşabiliyordu, ne de ailesinin. Hiçbirinden hayır gelmezdi. Hepsinin kafasından birbir çıkarıp attı, içi rahat etti.

Çevirmen *“açılınsın da, elime alayım diye, bir gün, artık unutup gitmişken, gözlerinin*

açılışında ailenin işlerini gene eskisi gibi ele almayı düşünüyordu. Uzun zaman sonra düşüncelerinde patron, müdür, memurlar, o kafasız uşak, başka ticarethanelerde çalışan iki üç arkadaşı, bir taşra otelindeki hizmetçi kız -kısa, ama hoş bir anıydı bu- bir şapka mağazasında çalışan, ciddi olarak, ama işi biraz ağırdan alıp peşine düştüğü bir kasiyer kız yeniden beliriyordu. Bütün bunlara yabancılar ya da artık unutulmuş yüzler de karışıyordu. Ama bunların hiçbirinden hayır yoktu; ne ona, ne de ailesine yardım edebilirlerdi. Düşünceleri arasından kayboldukları zaman seviniyordu.

Çevirmen *“yüzler de karışıyordu, Ama bunların hiçbirinden hayır yoktu; ne ona, ne de ailesine yardım edebilirlerdi. düşünceleri arasından”* ifadelerini eklemiş ve *“aber statt ihm und seiner Familie zu helfen, waren sie sämtlich unzugänglich, und er war*

açılışıyla, ailenin işlerini eskiden olduğu gibi tekrar bizzat ele almayı düşünüyordu; uzun bir aradan sonra yine, patron ve müdür, yardımcılar, çıraklar, akli kıt odacı, başka mağazalarda çalışan iki-üç dost, bir taşra otelinde tanıdığı oda hizmetçisi, bir an belirip kaybolan tatlı bir anı, ciddiyetle ama hafiften kur yaptığı, şapkacı dükkânındaki kasadar kız: Bütün bunlar, yabancı ya da çoktan unutulup gitmiş kimselerin görüntüleriyle karışarak hayalinde beliriyordu; ama bu kimseler, ona ve ailesine yardım etmek şöyle dursun, tamamen ulaşılmaz kimselerdi ve Gregor onların ortadan kaybolmasından memnurluk duyuyordu.

Çevirmen *“kimselerin görüntüleriyle, hayalinde, şöyle dursun”* ifadelerini eklemiş ve *“in seinen Gedanken, erschienen”* ifadelerini çıkarmıştır. *“in seinen Gedanken*

ailenin işlerini tekrar eskisi gibi üstüne almayı düşünüyordu. Birden geçmiş hayatındaki insanlar belirdi hatıralarında, patronu, Müdür Bey, çıraklar, bir başka ticaret evinde çalışan iki üç arkadaşı, taşra otelindeki hizmetçi kız ve Gregor'un bir ara kendisi için ciddi şeyler düşündüğü ama ağırdan aldığı, şapka dükkanında çalışan tezgahkar kız... Şimdi ne kadar siliktiler, unutulup gitmişlerdi. Öyle olmasını da istiyordu Gregor. Hiçbirisinin ne ailesine ne de kendisine faydası vardı. Hepsini bir bir beyninden attı ve rahatladı.

Çevirmen *“Birden geçmiş hayatındaki insanlar, hatıralarında, Müdür Bey, şimdi ne kadar siliktiler, unutulup gitmişlerdi. Öyle olmasını da istiyordu Gregor. Hiçbirisinin ne ailesine ne de kendisine faydası vardı. Hepsini bir bir beyninden attı ve rahatladı”* ifadelerini

önünden birbir, kısa ömürlü ama aziz, kadını, geçirdi, insanlar adeta bir sis perdesi içinde birbir gözlerinin önünde canlandı, sonra bunlara yabancı, unutulmuş yüzler karıştı. İçlerinden hiçbiri, ne kendinin yardımına koşabiliyordu, ne de ailesinin. Hiçbirinden hayır gelmezdi. Hepsinin kafasından birbir çıkarıp attı” ifadelerini ve cümlelerini eklemiş ve “beim nächsten Öffnen der Tür, in seinen Gedanken erschienen wieder nach langer Zeit, eine liebe, flüchtige Erinnerung, sie alle erschienen untermischt mit Fremden oder schon Vergessenen, aber statt ihm und seiner Familie zu helfen, waren sie sämtlich unzugänglich, und er war froh, wenn sie verschwanden” ifadeleri ve cümleleri çıkarılmış yahut yanlış aktarılmıştır.

froh, wenn sie erschienen” ifadesini de “aber statt ihm und seiner Familie zu helfen, waren sie sämtlich unzugänglich, und er war froh, wenn sie verschwanden” cümlesi “ama bu kimseler, ona ve ailesine yardım etmek şöyle dursun, tamamen ulaşılma z kimselerdi ve onların ortadan kaybolmasından memnun oluyordu” yerine “Ama bunların hiçbirinden hayır yoktu; ne ona, ne de ailesine yardım edebilirlerdi. Düşünceleri arasında kayboldukalarında seviniyordu” biçiminde ifade edilmiştir, dolayısıyla farklı bir anlam çıkmıştır ortaya. Bu kısım haricinde cümle anlam olarak örtüşmektedir. Cümle yapısı ise her halükarda değişime uğramıştır, çünkü uzun cümlelerin aynen

eklemiş ve “in seinen Gedanken, nach langer Zeit, sie alle erschienen untermischt mit Fremden oder schon Vergessenen, aber statt ihm und seiner Familie zu helfen, waren sie sämtlich unzugänglich, und er war froh, wenn sie verschwanden” ifadelerini ve cümlelerini çıkarmıştır. Son kısım haricinde cümle anlam olarak örtüşmektedir.

Özellikle cümlenin son kısmı, yani *“sie alle erschienen untermischt... wenn sie verschwanden”* itibaren yanlış yahut kısmen yanlış aktarılmıştır.

“beim nächsten Öffnen der Tür” *“kapının bir sonraki açılışında”* yerine *“yeniden açılışında”* olarak ifade edilmiştir ve yanlıştır.

Çıkarılan ve eklenen cümle ve kelimelerin çokluğunda anlaşılacağı üzere cümlenin anlam ve yapısı değişmiştir.

Kaynak metinle sadece *“patronuyla müdürü, memurları, çırakları, avanak uşakları bir başka ticaret evinde çalışan iki üç arkadaşını, bir taşra otelindeki hizmetçi kızı – kısa ömürlü ama aziz bir anıydı bu – sonra bir zamanlar, ciddi olmasına ciddi, ama biraz ağırdan alarak peşine düştüğü bir şapkacı dükkânının*

korunması ve aynı cümle yapısıyla aktarılması neredeyse imkansızdır.

kasasında çalışan kadını sıralaması örtüşmektedir. Bu cümle kaynak metinle örtüşmeyen bir çeviridir.

126 Dann aber war er wieder gar nicht in der Laune, sich um seine Familie zu sorgen, bloß Wut über die schlechte Wartung erfüllte ihn, und trotzdem er sich nichts vorstellen konnte, worauf er Appetit gehabt hätte, machte er doch Pläne, wie er in die Speisekammer gelangen könnte, um dort zu nehmen, was ihm, auch wenn er keinen Hunger hatte, immerhin gebührte.

Artık evdekilerin başına gelenlere de üzülmez oldu. Tam tersine, kendine ve odasına bakmıyorlar diye öfkese beynine vuruyordu. Akla hayale gelen ne varsa hiçbir şey iştahını kamçılıyordu. Buna karşın, kilere dalıp, aç olsun olmasın, bunlar benim hakkım diye eline geçenleri almak geliyordu içinden. Bunu düşünmekten adeta haz duyuyordu.

Çevirmen cümleyi yorumlayarak aktarmıştır. Cümle tamamen uyarlamadır. Kaynak metindeki ifadelerle rastlanılmamaktadır. Bu cümle kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Artık ailesinin durumuna da üzülmez olmuştu. Yalnızca, kendisine iyi bakmıyorlar diye öfkeden küplere biniyordu. Yemek için canının ne istediğini düşünemediği halde kilere dalıp, acıkmamış olsa da, eline ne geçerse almanın planlarını kuruyordu. Bunları düşünmek hoşuna gidiyordu.

Çevirmen ***“üzülmez küplere biniyordu, eline ne geçerse, bunları düşünmek hoşuna gidiyordu”*** ifadelerini eklemiş ve ***“dann aber war er gar nicht in der Laune, was ihm immerhin gebührte”*** ifadelerini çıkarmıştır. Bu ifadelerden ***“bloss Wut erfüllte ihn”*** yani ***“sadece öfkeyle doldu***

Ama sonra birden ailenin derdine düşme havasından tamamıyla çıkıyor, kendisine iyi bakılmamasından dolayı içi öfkeyle doluyor, ayrıca canının ne isteyebileceği konusunda herhangi bir fikri olmamasına rağmen kilere nasıl ulaşabileceği ve oradan, aç olmasa da, payına düşeni nasıl alabileceği konusunda planlar yapıyordu.

Çevirmen ***“ailenin derdine düşme havasından tamamıyla çıkıyor”*** ifadesini eklemiş ve ***“dann aber war er gar nicht in der Laune, sich um seine Familie zu sorgen”*** cümlesini çıkarmıştır. Aslında burada tam anlamıyla cümle çıkarılmamış, aktarımdaki zorluktan dolayı uyarlanarak

Ailesi için de üzülüyordu, kendisi ve odasını ihmal ettikleri için kızgındı bile. Kilere gidip aç olup olmadığına aldırmadan, kendi hakkı olduğunu düşündüğü yiyecekleri almak istiyordu.

Çevirmen bu cümleyi de daha önce yaptığı gibi adeta özetleyerek aktarmıştır. Ayrıca kullandığı ifadeler kulağa pek hoş gelmemekle birlikte yeterince anlaşılır da değildir. ***“odasını ihmal ettikleri için kızgındı bile”*** ifadesinde ne anlatılmak istendiği belirgin değil. Bu cümle kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

“öfkeden küplere bindi”, *“was ihm immerhin gebührte”* yani *“ona düşeni”* yerine *“eline ne geçerse”* şeklinde ifade edilmiştir. *“bunları düşünmek hoşuna gidiyordu”* ifadesi kaynak metinde yer almıyor. *“dann aber war er gar nicht in der Laune”* cümlesi ise *“ama sonra yine ... keyfinde olmuyordu”* olarak aktarılabilir. Bu cümle kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

- 127 Ohne jetzt mehr Son günlerde, kızkardeşi, Kız kardeşi, sabahları ve Kız kardeşi onun neleri daha Kız kardeşi ise artık
nachzudenken, womit man Gregor’un neler hoşuna Gregor’un neler hoşuna Gregor’un neyi sevdiğini
Gregor einen besonderen gidiyor diye artık kafasını Gregor’un neyi sevdiğini Gregor’un neyi sevdiğini
Gefallen machen könnte, gidiyor diye artık kafasını Gregor’un neyi sevdiğini Gregor’un neyi sevdiğini
schob die Schwester eiligst, yormaz olmuştu. Günde iki Gregor’un neyi sevdiğini Gregor’un neyi sevdiğini
ehe sie morgens und mittags yormaz olmuştu. Günde iki Gregor’un neyi sevdiğini Gregor’un neyi sevdiğini
ins Geschäft lief, mit dem Fuß yormaz olmuştu. Günde iki Gregor’un neyi sevdiğini Gregor’un neyi sevdiğini
irgendeine beliebige Speise in yormaz olmuştu. Günde iki Gregor’un neyi sevdiğini Gregor’un neyi sevdiğini
Gregors Zimmer hinein, um yormaz olmuştu. Günde iki Gregor’un neyi sevdiğini Gregor’un neyi sevdiğini
sie am Abend, gleichgültig yormaz olmuştu. Günde iki Gregor’un neyi sevdiğini Gregor’un neyi sevdiğini
dagegen, ob die Speise yormaz olmuştu. Günde iki Gregor’un neyi sevdiğini Gregor’un neyi sevdiğini
vielleicht nur verkostet oder - yormaz olmuştu. Günde iki Gregor’un neyi sevdiğini Gregor’un neyi sevdiğini
der häufigste Fall - gänzlich yormaz olmuştu. Günde iki Gregor’un neyi sevdiğini Gregor’un neyi sevdiğini
unberührt war, mit einem yormaz olmuştu. Günde iki Gregor’un neyi sevdiğini Gregor’un neyi sevdiğini

Schwenken des
hinauszukehren.

Besens

umursamdan, artıkları bir
çarpıda süpürüp atıyordu.

“son günlerde, günde iki kez, öğleden sonraları, şöyle rüzgar gibi bir görünüyor, kapıdan, sık sık, artıkları, atıyordu” ifadeleri eklenmiş ve *“womit man Gregor einen besonderen Gefallen machen könnte, jetzt mehr, eiligst, irgendeine beliebige, verkostet, der häufigste Fall, gänzlich”* ifadeleri çıkarılmış yahut anlamları değiştirilerek aktarılmıştır. Çevirmen *“mittags”* için *“öğlenleri”* yerine *“öğleden sonraları”*, *“eiligst”*, yani *“acelece”* yerine *“şöyle rüzgar gibi bir görünüyor”* ifadelerini kullanmıştır. *“womit man Gregor einen besonderen Gefallen machen könnte”* ilgi cümlesi tamamen çıkarılmıştır. *“um sie...hinauskehren”* ifadesi de

diye düşünen yoktu artık.

Çevirmen *“sırada, bakmadan, artıkları, bir çarpıda, Gregor’un ne hoşuna gider diye düşünen yoktu artık”* ifadeleri eklenmiş ve *“womit man Gregor einen besonderen Gefallen machen könnte, ehe,vielleicht nur”* ifadeleri çıkarılmıştır. Burada *“ehe”* *“önce”* yerine *“sırada”* olarak, *“sie”*, yani cümlede *“Speise”* kastediliyor *“artıklar”* olarak aktarılmıştır. Cümledeki *“um sie...hinauskehren”* ifadesi de *“akşamları da...”* temel cümle olarak aktarılmış, bu nedenle *“yemek”* kelimesi birkaç defa tekrarlanmıştır. *“Gregor’un ne hoşuna gider diye düşünen yoktu artık”* cümlesi kaynak metinde yer almamaktadır, belki *“womit ...könnte”* ilgi

Gregor’un odasına.

Çevirmen *“onun neleri daha çok sevebileceğini fazla önemsemeden”* ifadesini eklemiş ve *“eiligst, vielleicht nur, ohne jetzt mehr nachzudenken, womit man Gregor einen besonderen Gefallen machen könnte”* ifadeleri çıkarılmıştır. Bu cümlede *“ohne jetzt mehr nachzudenken, womit man Gregor einen besonderen Gefallen machen könnte”* ifadesi güçlük çıkarmaktadır, çünkü ardından gelen temel cümle *“schob die Schwester...”* diğer yan cümlelerle de bağlantılıdır. Bu nedenle bir anlatım bozukluğunu önlemek açısından çevirmen bu kısmı *“onun neleri daha çok sevebileceğini fazla önemsemeden”* biçiminde uyarlayarak aktarmıştır. Bunun dışında cümle

cümlelerin bir tür özetini
çıakrmıştır. Pek çok
kelime çıkarılmış ve
eklenmiştir.
Bu cümle hem yapı hem
de anlam olarak uyarlama
bir çeviridir.

“*akşamlarıysa...*” temel cümlesi ve “*ohne ...nachzudenken*” ifadesi anlam bakımından kaynak cümle olarak aktarılmış, yani cümlenin yapısını ve anlamını değiştirmiştir. Bu cümle genel olarak bu şekilde örtüşmektedir.

Ayrıca “*sürü sürüvermek*” ifadesi yorumlanmıştır. Cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinden yadırgatıcı gelmektedir. çok farklılık göstermektedir, yani Burada sadece “*sürüvermek*” ifadesinin uyarılama bir çeviridir. kullanılması daha uygundur.

“*ohne ...nachzudenken*” ifadesi de temel cümle olarak aktarılmış, dolayısıyla özne ve yüklem eklenmiştir. Bu durum ise hem cümlenin anlamını hem de yapısını değiştirmiştir.

Bunların yanı sıra “*...sürmüş mü sürmemiş mi?...*” ifadesindeki soru işareti anlamsızdır, çünkü cümle burada sona ermemektedir.

Cümle anlam ve yapı olarak kaynak metinden çok farklılık göstermektedir, yani uyarılama bir çeviridir.

- 128 Das Aufräumen des Odanın temizliğine gelince Kız kardeşi artık odanın Artık hep akşamları Odanın pisliğine ise diyecek Zimmers, das sie nun immer – Grete artık akşamları temizliğini de akşamları hallettiği oda temizliği ise, yoktu. Grete adeta Gregor’u

abends besorgte konnte gar nicht mehr schneller getan sein.

bakıyordu – daha da baştan savma yapılamazdı bu:

Bu cümle uyarılama bir çeviridir, çünkü kaynak metinde “*geline, baştan savma, bu, bakıyordu*” ifadeleri yoktur. Cümleye kesme işareti eklenmiştir. Kaynak metine daha sadık bir çeviri şu şekilde olabilir: “*Grete’nin artık hep akşamları hallettiği oda temizliği bundan daha çabuk yapılamazdı.*”

Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarılama bir çeviridir.

yapıyordu. Ama bu işi de şöyle baştan savma geçiştiriveriyordu.

“*sie*” kişi zamiri anlaşılamayacağı düşünülerek “*kızkardeşi*” olarak açıkça yazılmıştır. Bunun yanı sıra “*immer, gar nicht, mehr, schneller, konnte getan sein*” ifadeleri çıkarılmış, “*ama, bu işi de, şöyle, baştan savma, geçiştiriveriyordu*” ifadeleri eklenmiştir.

Ayrıca edilgen cümle etken cümleye dönüştürülmüş, yani özne de değişmiştir.

Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarılama bir çeviridir.

bundan daha hızlı yapılamazdı.

Çevirmen bir önceki cümlenin öznesiyle bağlantı kurmak için “*ise*” kelimesini eklemiştir. Bu cümle kaynak metinle örtüşmektedir.

toz yığınlarının içine terk etmişti.

Cümle anlaşılmamış, tamamen yeni cümleler eklenmiştir.

129 Schmutzstreifen zogen sich die Wände entlang, hie und da lagen Knäuel von Staub und Unrat.

Duvarlarda parça parça pislikler, köşelerde bucaklarda öbek öbek süprüntüler, tozlar üst üste yığılı duruyordu.

Kaynak metinde virgül ile ayrılan iki cümle tek cümle olarak aktarılmıştır,

Bütün duvarlar pislikle doluydu. Ötede beride öbek öbek süprüntüler ve tozlar vardı.

Çevirideki ilk cümle uyarlamadır, çünkü kaynak metinde bu cümle bu şekilde yer

Kir izleri duvarlar boyunca uzanıyor, sağda solda yumak yumak olmuş tozlar ve çerçöp görülüyordu.

Çevirmen “*lagen*” fiilini “*duruyordu*” yerine “*görülüyordu*” olarak aktarmış, anlamını

Duvarda yapış yapış lekeler, odanın köşelerinde öbek öbek olmuş kirlere vardı.

Kaynak metinde virgül ile ayrılan iki cümle tek cümle olarak aktarılmıştır, yani ilk cümlenin de yüklemi olan “*entlang*”

yani ilk cümlelerin de yüklemi olan *“entlang ziehen”* çıkarılmıştır. Ayrıca *“Schmutzstreifen”* *“kir izleri”* yerine *“parça parça pislikler”*, *“Knäuel von Staub und Unrat”* *“yumak olmuş tozlar ve çerçöp”* yerine *“öbek öbek süprüntüler, tozlar üst üste yığılı”* olarak aktarılmıştır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

almamaktadır. Kaynak metinde *“bütün, doluydu, vardı”* ifadeleri yer almıyor, *“entlang ziehen, Schmutzstreifen”* ifadeleri de çıkarılmıştır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

değiştirmiştir. Bu cümlede *“Knäuel von Staub und Unrat”* için kullanılan *“yumak olmuş tozlar ve çerçöp”* ifadesi isabetlidir. Bu cümle anlam olarak kısmen örtüşen bir çeviridir.

ziehen” çıkarılmıştır. Ayrıca *“Schmutzstreifen”* *“kir izleri”* yerine *“yapış yapış lekeler”* olarak aktarılmıştır. *“Schmutzstreifen, Staub, Unrat, hie und da, entlangziehen”* ifadeleri çıkarılmıştır. *“Wände”* kelimesi de çoğul iken tekil olarak aktarılmıştır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

130 In_der ersten Zeit stellte sich Gregor bei der Ankunft der Schwester in derartige besonders bezeichnende Winkel, um ihr durch diese Stellung gewissermaßen einen Vorwurf zu machen.

İlk zamanlar Gregor, tam kızkardeşinin geleceği anlarda, odanın en kirli bölümlerinde mahsus durup, başına kakmak istiyordu. Ama umursayan kim?

Çevirmenin cümleye ciddi müdahalesi söz konusudur. Önemli ölçülerde kelime ekleme ve çıkarma yapmış, yeni cümle eklemiştir. Kaynak metindeki cümlelere rastlanılmamaktadır. *“mahsus durup, başına kakmak istiyordu. Ama*

Gregor ilk zamanlarda tam kız kardeşinin geleceği sırada odanın en kirli yerlerinde durup o kötü görünümü onun başına kakmak istiyordu.

Çevirmenin cümleye müdahalesi söz konusudur. Önemli ölçülerde kelime ekleme ve çıkarma yapmış, yeni cümle eklemiştir. *“durch diese Stellung, gewissermaßen, in derartige besonders bezeichnende Winkel”*

İlk zamanlar kız kardeşi odaya geldiğinde, Gregor ona sitemde bulunduğunu belirtmek için odanın en pis noktasını bulup onu orada karşılar olmuştu.

“durch diese Stellung, gewissermaßen, stellte sich, in derartige besonders bezeichnende Winkel” ifadeleri çıkarılmış, *“odanın en pis noktasını bulup onu orada karşılar olmuştu”* ifadeleri eklenilmiştir. *“durch diese Stellung,*

Gregor bazen kız kardeşi odaya girdiğinde köşelerde durup odanın kirliliğine dikkati çekmek istiyordu ama boşunaydı.

Çevirmenin cümleye ciddi müdahalesi söz konusudur. Önemli ölçülerde kelime ekleme ve çıkarma yapmış, yeni cümle eklemiştir. Kaynak metindeki cümlelere rastlanılmamaktadır. *“durup odanın kirliliğine dikkati çekmek istiyordu ama boşunaydı”* tamamen

umursayan kim?” ifadeleri tamamen yeni cümledir. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarılama bir çeviridir.

çıkarılmış, *gewissermassen, stellte sich, in derartige besonders bezeichnende Winkel”* ifadeleri çeviride güçlük çıkarmaktadır. Kelime anlamıyla aktarılmaya çalışıldığında *“öylesine özel bir açıda/konumda”* ifadesi de anlaşılmıyor. Bu nedenle çevirmen bu ifadeyle *“pis noktaların”* kastedildiğini belirtmiş ve bu şekilde aktarmıştır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarılama bir çeviridir.

yeni cümledir. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarılama bir çeviridir.

131 Aber er hätte wohl wochenlang dort bleiben können, ohne daß sich die Schwester gebessert hätte; sie sah ja den Schmutz genau so wie er, aber sie hatte sich eben entschlossen, ihn zu lassen.

Gregor isterse oracıkta haftalarca dururdu. Grete bildiğinden şaşmadı. Gözü kör değil ya! Pıslığı görüyordu pekâlâ. Ama, el sürmemeye, bir kez karar vermişti; işte o kadar.

Çevirmen *“Gregor, Grete, bildiğinden şaşmadı, Gözü kör değil ya! Pıslığı görüyordu pekala. El sürmemeye...o kadar”* cümlelerini eklemiştir. Kaynak metindeki

Ama Gregor oracıkta haftalarca dursa bile, kız kardeşinin aldıracağı yoktu. Sanki o da Gregor gibi bu pıslığı görmüyor muydu? Ama demek ki hiç el sürmemeye karar vermişti bir kez.

Çevirmenin cümle yapısı ve anlamına ciddi müdahalesi söz konusudur. Noktalama değişimi ile de cümlelerin anlam ve vurgusunu

Ama anlaşılan bu gidişle, kız kardeşinin durumunda herhangi bir düzelme olmaksızın, bulunduğu yerde haftalarca kalacaktı; onun gibi kız kardeşi de ortaklıktaki pıslığı görüyordu ama galiba bu pıslığe dokunmamaya kararlıydı.

Çevirmen *“anlaşılan, bu gidişle, bulunduğu yerde, durumunda herhangi bir düzelme, ortaklıktaki,*

Cümle çevrilmemiştir.

cümlelere ve ifadelere rastlanılmamaktadır. Cümle anlaşılmamıştır.

değiştirmekle kalmamış, cümlenin anlamına da kendi yorumunu eklemiştir. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

galiba, bu pisliğe, dokunmaya” ifadelerini eklemiş ve *“wohl, dort, können, eben, lassen”* ifadelerini çıkarmış veya bunlardan bazılarının anlamını değiştirmiştir. *“wohl”* için *“herhalde”* yerine *“anlaşılan bu gidişle”*, *“gebessert hätte”* için *“durumunda herhangi bir düzelme”*, *“dort”* için *“orada”* yerine *“bulunduğu yerde”* ifadeleri kullanılmıştır.

Bu cümle şu şekilde ifade edilebilirdi: *“Ama, Gregor kızkardeşi iyimserleşmeden kesinlikle oracıkta haftalarca kalabilirdi; kızkardeşi de onun gibi pisliği görüyordu ama pisliği orada bırakmaya karar vermişti işte.”*

Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

132 Dabei wachte sie mit einer an ihr ganz neuen Empfindlichkeit, die überhaupt die

Ama bu, Grete’in, odasının temizlik işini her zamandan daha çok, daha da kıskançça

Buna karşılık artık bütün aileyi sarmış olan yeni bir duyarlık içinde, Gregor’un

Ancak aynı zamanda –son zamanlarda bütün ailede kendini belli eden- yepyeni

Grete aldırılmıyordu. Odanın temizliğini ise kendisinden başka kimsenin yapmasına

ganze Familie ergriffen hatte, darüber, daß das Aufräumen von Gregors Zimmer ihr vorbehalten blieb.

tekeline tutmasına engel olmuyordu.

Cümle anlaşılmalıdır. Tamamen yeni cümle oluşturularak çevirmen kendi yorumunu katarak aktarmıştır.

odasını temizleme işini de kendi tekeline bırakmıyordu.

Çevirmen **“überhaupt”** için **“artık”** kelimesini kullanmış, **“wachte”** kelimesini de çıkarmıştır. Bu yüklem çeviride güçlük çıkarmaktadır, çünkü **“wachen”** **“denetlemek”** anlamına gelmekte ve cümlede **“onun tekeline kalmasını denetliyordu”** ifadesi anlaşılır olmayacaktı. Bu nedenle çevirmen isabetli olarak **“tekelden bırakmıyordu”** biçiminde aktarmıştır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak örtüşen bir çeviridir.

bir duyarlılıkla Gregor’un odasının toplanması işini ısrarla sahiplenmekten de geri kalmıyordu.

“dabei” için **“aynı zamanda”**, **“überhaupt”** için **“son zamanlarda”**, **“ergriffen hatte”** için **“kendini belli eden”** ifadeleri kullanılmıştır. Ayrıca **“ihr Vorbehalten blieb”** burada **“sahiplenmekten geri kalmıyordu”** olarak aktarılmıştır. **“Vorbehalt”** **“kısıtlamak, sınırlamak”** anlamlarına de geldiğinden doğru ifade edilmiştir. **“wachte”** kelimesi de çıkarılmıştır. Bunun dışında **“die überhaupt...”** ilgi cümlesi kesme işaretiyle verilmiş, yani cümle yapısına müdahale edilmiştir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

da izin vermiyordu.

“Grete aldırılmıyordu” yeni cümledir. Diğer cümleler ise çevirmenin kaynak metni yorumlamasıyla ortaya çıkmıştır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarılma bir çeviridir.

- 133 Einmal hatte die Mutter Gregors Zimmer einer großen Reinigung unterzogen, die ihr nur nach Verbrauch einiger Kübel Wasser gelungen war - die viele Feuchtigkeit kränkte allerdings Gregor auch und er lag breit, verbittert und unbeweglich auf dem Kanapee-, aber die Strafe blieb für die Mutter nicht aus.
- Bir gün annesi, birkaç kova suyla, odayı bir güzel yıkadı. Odayı basan sular, kanapenin altında kımıldamamacasına büzülüp kalan Gregor'u çok rahatsız etti. Ama, annesi çok geçmeden cezasını buldu.
- Cümle anlaşılmalıdır. Çevirmen tamamen yeni bir cümle oluşturmuştur.
- Bir gün annesi Gregor'un odasında büyük bir temizliğe girişti, birkaç kova su ile içeriği güzelce yıkadı. Ama meydana gelen ıslaklık Gregor'u hasta yaptı, yatağa düşürdü; neşesiz ve hareketsiz halde kanepenin üstünde yattı. Annesi de bu işin cezasını çekti.
- Kaynak metinde *“güzelce yıkadı, meydana gelen, yatağa düşerdi, annesi de bu işin cezasını çekti”* ifadeleri yer almıyor. Ayrıca *“unterzogen, nur, nach Verbrauch, gelungen, viele, breit, blieb nicht aus”* ifadeleri de çıkarılmıştır. Cümle yapısına da müdahale söz konusudur. *“die ... gelungen war”* ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. Noktalama değişmiş, virgül ve kesme işareti yerine nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.
- Bir defasında annesi, Gregor'un odasında dip köşe bir temizliğe girişmiş, bunu da ancak birkaç kova suyla başarabilmişti; ama aşırı rutubet sonucu Gregor hastalanmış, gönlü kırgın, kanepenin üstüne serilip kalmıştı; elbette bütün bunlara sebep olan annesi de cezasız kalmamıştı.
- Çevirmen *“gross”* için burada *“dip köşe”* ifadesini kullanmıştır. Bunun dışında *“sonucu, elbette bütün bunlara sebep olan, serilip kalmıştı”* ifadeleri eklenmiş ve *“unbeweglich”* kelimesi çıkarılmıştır. *“breit”* ve *“liegen”* kelimeleri aynı cümle içerisinde geçtiğinden ve *“serilip, yayılıp yatmak”* anlamına da geldiğinden olsa gerek *“serilip kalmıştı”* biçiminde ifade edilmiştir. *“die ... gelungen war”* ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır.
- Bir gün annesi birkaç kova suyla odayı temizledi. Aşırı nemden etkilenen Gregor hastalandı. Kızgın olmasına rağmen hiç hareket edemeden kanepenin üzerinde yatıyordu. Fakat annesi çok geçmeden cezasını çekti.
- Kaynak metinden *“Gregors, einer grossen Reinigung unterzogen, gelungen war, allerdings, breit, verbittert, blieb nicht aus”* çıkarılmış, *“etkilenen, kızgın olmasına rağmen, çok geçmeden, çekti”* ifadeleri eklenmiştir. Eklenen ve çıkarılan kelimelerin çokluğuna bakıldığında cümlenin anlam ve yapısına ciddi müdahale söz konusudur. Cümlede anlam aktarımı değil çevirmenin yorumu söz konusudur. Noktalama değişmiş, virgül ve kesme işareti yerine nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama

- 134 Denn kaum hatte am Abend die Schwester die Veränderung in Gregors Zimmer bemerkt, als sie, aufs höchste beleidigt, ins Wohnzimmer lief und, trotz der beschwörend erhobenen Hände der Mutter, in einen Weinkrampf ausbrach, dem die Eltern - der Vater war natürlich aus seinem Sessel aufgeschreckt worden - zuerst erstaunt und hilflos zusahen; bis auch sie sich zu rühren anfangen; der Vater rechts der Mutter Vorwürfe machte, daß sie Gregors Zimmer nicht der Schwester zur Reinigung überließ; links dagegen die Schwester anschrie, sie werde niemals mehr Gregors Zimmer reinigen dürfen; während die Mutter den Vater, der sich vor Erregung nicht mehr kannte, ins Schlafzimmer zu schleppen suchte; die Schwester, von Schluchzen
- O akşam kızkardeşi eve gelir gelmez. Gregor'un odasında olup bitenleri fark etti. Bir gücüne gitti, bir gücüne gitti. Annesi her ne kadar kollarını açıp yalvardıysa da para etmedi. Grete, çığlık çığlığa, kendini yemek odasına attı. Masa başında sessiz sessiz oturan babası birden yerinden fırlayıverdi. Şaşkına dönmüştü. Kızını bir türlü yatıştırıyordu. Sonunda, kendisi de heyecanlandı, sağına döndü: "Niçin kızı bırakmıyorsun Gregor'un odasını temizlesin?" diye avazı çıktığı kadar karısına bağırdı. Sonra soluna döndü: "Hele bir daha o odayı temizlemeye kalk da bak ne oluyorsun!" diye kızını payladı. Gregor'un annesi, öfkeden çılgına dönen kocasını yatak odasına götürmeye çalıştı. Hıçkırığa hıçkırığa ağlayan Grete
- Kız kardeşi akşam eve gelince Gregor'un odasındaki değişikliği fark etti. Bu durum öylesine gücüne gitti ki, oturma odasına koşup hüngür hüngür ağlamaya başladı. Annesinin ellerini yukarı kaldırıp yalvarması para etmedi. Babası korku içinde koltuğundan yukarı fırladı. Annesi ile babası, önce şaşkınlık ve çaresizlik içinde- kızı seyrettiler. Sonra biraz canlanmaya başladılar. Babası, sağına dönerek, Gregor'un odasını temizleme işini kız kardeşine bırakmadığı için annesini azarladı. Soluna dönerek, kızına, "Gregor'un odasını bir daha temizlemeyeceksin" diye bağırdı. Gregor'un annesi, öfkeden çılgına dönen kocasını yatak odasına doğru sürüklemeye çalıştı. Hıçkırığa hıçkırığa ağlayan kız
- Çünkü akşam olduğunda kız kardeşi Gregor'un odasındaki bu değişikliği hemen fark etmiş, son derece kırgın bir tavırla salona koşturmuş ve annesinin yalvarırcasına havaya kaldırdığı ellerini aldırış etmeden, anne babasının -babası korkuyla koltuğundan fırlamıştı elbette- dehşete kapılmasına ve çaresiz gözlerle bakakalmasına yol açan bir ağlama nöbetine tutulmuştu; ama sonunda harekete geçmişlerdi. Babası, sağ tarafında duran annesine, Gregor'un odasının temizliğini kız kardeşine bırakmadığı için sitem etmiş, buna karşılık sol tarafında duran kız kardeşine de, bundan böyle Gregor'un odasını asla temizlememesi için bağırp çağırarak talimat vermişti. Bu sırada annesi, gözü sinirden hiçbir şey
- Akşam eve dönen Grete, durumu görünce kendisinden izinsiz Gregor'un odası temizlendiği için çılgına döndü ve ağlama nöbetlerine tutuldu. Annesinin yalvarmalarına kar etmiyordu. Grete, kendini kaybetmiş bir şekilde ağlamaya devam ediyordu. Babası önce şaşkınlıktan duraksadı, sonra olaya müdahale etmek gereğini hissettiğinden karısına odayı temizlediği için bağırdı, kızına da odayı bir daha temizlemesini yasakladığını yüksek bir sesle ifade etti. Bayan Samsa hiddetlenen kocasını odaya götürmeye çalışırken, Grete olanca hızıyla masayı yumrukluyordu. Gregor ise kapıyı kapatmayıp, tüm bu olanlara şahit olmasını sağladıkları için ailesini affedemiyor, sinirinden

Noktalama değişmiş, kesme işareti yerine nokta işareti kullanılmıştır. Bu cümle kaynak cümleyle kısmen örtüşen bir çeviridir.

geschüttelt, mit ihren kleinen Fäusten den Tisch bearbeitete; und Gregor laut vor Wut darüber zischte, daß es keinem einfiel, die Tür zu schließen und ihm diesen Anblick und Lärm zu ersparen.

durmadan masayı yumrukluyordu. Gregor ise, kendisine bu manzarayı göstermemek, bu gürültü patırtıyı duyurmamak için kapıyı kapamak nezaketini göstermediler, diye çılgına dönmüş, var gücüyle bağırıyor, ıslık gibi sesler çıkarıyordu.

Çevirmen cümleyi uyarlayarak, yer yer mübalalı olarak aktarmıştır. Kaynak metinde yer almayan doğudan anlatımlara geçmiş, cümlenin yapısını baştan sona değiştirmiştir. *“Bir gücüne gitti, bir gücüne gitti. “Niçin kızı bırakmıyorsun Gregor’un odasını temizlesin?” diye avazı çıktığı kadar karısına bağırdı. Sonra soluna döndü: “Hele bir daha o odayı temizlemeye kalk da bak ne oluyorsun!” diye kızını payladı.”* Bu ifadeleri çevirmen abartarak aktarmıştır. Aynı zamanda bu

kardeşi, küçük yumruklarıyla masayı dövüyordu. Gregor ise, kapıyı kapayıp bu manzarayı ve gürültüyü kedisinden saklamak kimsenin hatırına gelmediği için çok öfkelenmişti; öfkesinden ıslık gibi sesler çıkarıyordu.

Çevirmen *“eve gelince, para etmedi, Gregor’un hıçkırığa hıçkırığa ağlayan”* ifadelerini eklemiş ve *“denn, kaum, natürlich, von Schluchzen geschüttelt”* ifadelerini de çıkarmıştır. Burada *“von Schluchzen geschüttelt”* ifadesi tam anlamıyla çıkarılmamış, *“hıçkırıklara boğulan”* yerine *“hıçkırığa hıçkırığa ağlayan”* biçiminde ifade edilmiştir. Cümlenin uzunluğu dikkate alındığında bunlar anlamı bozan değişiklikler değildir. Ama yalnız bir yerde doğrudan anlatıma geçilmiş ve cümle yapısına müdahale edilmiştir. Bu cümle kaynak metinle

görmeyen babasını yatak odasına doğru sürüklemenin yollarını ararken, kız kardeşi, hıçkırıklara boğulmuş, küçük yumruklarıyla masayı dövmüştü. Gregor ise -kimse odasının kapısını kapatıp onu bu manzaradan ve gürültüden esirgemeyi akıl etmediği için- öfkeyle, yüksek perdeden ıslıksız sesler çıkarıp durmuştu.

Çevirmen *“Vorwurf machen”* için *“ayıplamak”* yerine *“sitem etmek”*, *“anschreien”* için *“bağırarak”* yerine *“talimat vermek”*, *“suchen”* için *“çalışmak”* yerine *“yollarını aramak”* ifadelerini kullanmıştır. Bu cümle kaynak metinle örtüşen başarılı bir çeviridir.

ıslığa benzer sesler çıkarıyordu.

Çevirmen cümleyi uyarlayarak, yer yer mübalalı olarak aktarmış, cümlenin yapısını baştan sona değiştirmiştir. *“eve dönen Grete, durumu görünce kendisinden izinsiz Gregor’un odasını temizlediği için çılgına döndü Grete, kendini kaybetmiş bir şekilde ağlamaya devam ediyordu. Babası önce şaşkınlıktan duraksadı, sonra olaya müdahale etmek gereğini hissettiğinden karısına odayı temizlediği için bağırdı, kızına da odayı bir daha temizlemesini yasakladığını yüksek bir sesle ifade etti. Bayan Samsa,, Grete olanca hızıyla masayı yumrukluyordu”* bu ifadeler kaynak metinde bu şekilde yer almamaktadır, dolayısıyla

cümleler kaynak metinde bu şekilde yer almamaktadır, dolayısıyla çevirmenin yorumudur. Yine burada da çevirmenin eser boyunca yaptığı çeviri hatası mevcut. “*Wohnzimmer*” “*salon*” yerine “*yemek odası*” olarak aktarılmıştır. Ayrıca “*Sessel*” “*koltuk*” yerine “*masa başı*” olarak ifade edilmiştir. Çevirmenin anlamını ve yapısını değiştirdiği bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

çevirmenin yorumudur. Çevirmenin anlamını ve yapısını değiştirdiği bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

135 Aber selbst wenn die Schwester, erschöpft von ihrer Berufsarbeit, dessen überdrüssig geworden war, für Gregor, wie früher, zu sorgen, so hätte noch keineswegs die Mutter für sie eintreten müssen und Gregor hätte doch nicht vernachlässigt werden brauchen.

Zaten mağazada turşusu çıkan Grete için, eskisi gibi Gregor’la uğraşmak çok güçtü. Annesinin yardımına gerek kalmadan da pekâlâ Gregor’u gözardı etmemek için bir çare bulunabilirdi.

“*zaten, mağazada turşusu çıkan Grete, çok güçtü, yardımına gerek kalmadan, bir çare bulunabilirdi*” ifadeleri

İşinden yorgun, argın eve dönen kız kardeşi eskisi gibi Gregor’a bakmaktan artık usanmıştı. Ama onun bu işini annesinin yüklenmesi gerekli değildi. Gregor’un bakımı için başka bir çare bulunabilirdi.

Çevirmen “*ama, bakımı için başka bir çare bulunabilirdi*” ifadelerini eklemiş ve “*aber selbst*

Ama çalıştığı işten yorgun argın eve dönen kız kardeşi, Gregor’a eski özeniyle bakmaktan bıkmış olsa bile, annesinin bu işi onun yerine üstlenmesi gerekmezdi, ayrıca Gregor da ihmal edilmiş sayılmazdı.

Çevirmen “*wie früher*” ifadesinin anlamını güçlendirmek için “*eski özeniyle*” ifadesini

Mağazadaki yoğun çalışma temposundan yorgun argın eve gelen Grete, Gregor’la eskiden olduğu gibi ilgilenemiyordu. Her ne kadar bu işi annesinin üstlenmesine izin vermese de, bu Gregor’u kendi haline terk etmeleri anlamına gelmemeliydi. Artık bir çare bulunmalıydı.

“*yoğun çalışma temposu,*

kaynak metinde yer almamaktadır. Ayrıca kaynak metindeki kelimelere ve ifadelere çeviri de tam anlamıyla rastlanılmamaktadır. “*erschöpft von ihrer Berufsarbeit*” yani “*işinden yorgun argın dönen*” yerine “*mağazada turşusu çıkan*” gibi mübalalı bir anlatım kullanılmış, “*überdrüssig geworden war, für Gregor, wie früher, zu sorgen*” ifadesi de “*ama ...eskisi gibi Gregor’a aynı şekilde bakmaktan bıkmış olsa bile*” şeklinde aktarılabilirdi. “*bir çare bulunabilirdi*” bu ifade hiçbir şekilde kaynak metinde yer almamaktadır. Cümleler uyarlama olduğundan cümle yapısı da dikkate alınmamıştır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

wenn, noch keineswegs, doch nicht vernachlässigt werden brauchen” ifadeleri de çıkarılmıştır. “*aber selbst wenn*” ifadesi çıkarıldığından takip eden temel cümle ile bağlantı koparılmış ve temel cümle yapılmıştır. “*so*” zarfı da burada “*ama*” olarak aktarılmıştır. “*bir çare bulunabilirdi*” bu ifade hiçbir şekilde kaynak metinde yer almamaktadır ama bir önceki ve bir sonraki cümleyle bağlantı kurarak bu yeni cümle eklenmiştir. Nokta işareti ile ayrılmış üç cümle olarak aktarılmıştır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

eklemiştir. Ayrıca “*noch keineswegs*” ifadesi çıkarılmıştır. Burada “*hiçbir surette*” olarak aktarılabilirdi. Bu cümle kaynak metinle anlam bakımından kısmen örtüşen bir çeviridir.

ilgilenemiyordu ve Her ne kadar bu işi annesinin üstlenmesine izin vermese de, bu Gregor’u kendi haline terk etmeleri anlamına gelmemeliydi, artık bir çare bulunmalıydı.” ifadeleri kaynak metinde hiçbir şekilde yer almamakla birlikte bunlar çevirmenin yorumlarıdır. Çevirmen cümlelerin anlamını saptırmıştır. Bu cümlede söz konusu olan “*bu işi annesinin üstlenmesine izin vermemesi*” ve “*Gregor’un kendi haline terk edilmeyip artık bu duruma bir çare bulunması*” değildir. Kızkardeşi zaten onunla her ne kadar eskisi kadar aynı özeni gösteremese de yine de onunla ilgilenmektedir. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

136 Denn nun war die Bedienerin da.

Gündelikçi kadın ne güne

Gündelikçi kadın vardı ya!

Çünkü evde bir hizmetçi

Aslında gündelikçi kadın bu

duruyordu?

Cümle anlaşılmamıştır. Cümlelerin hem anlamı hem de yapısı tamamen değiştirilmiştir.

Çevirmen “*denn, nun*” kelimelerini çıkarmıştır. Nokta işareti yerine ünlem işareti kullanılmıştır. Cümlelerin hem anlamı hem de yapısı uyarlamadır.

vardı artık.

Çevirmen “*da*” ifadesinin yeterince anlaşılamayacağı için olsa gerek “*evde*” ifadesini eklemiştir. Bu cümle kaynak metinle örtüşmektedir.

iş için çok uygundu.

Cümle anlaşılmamıştır. Cümlelerin hem anlamı hem de yapısı tamamen değiştirilmiştir.

137 Diese alte Witwe, die in ihrem langen Leben mit Hilfe ihres starken Knochenbaues das Ärgste überstanden haben mochte, hatte keinen eigentlichen Abscheu vor Gregor.

Şu iri kemikli kadın. Uzun yaşamı boyunca o koca cüssesi sayesinde en büyük yıkımlardan sıyrılmıştı. Hem, onun için, Gregor’dan iğreniyor da denemezdi ya!

Uzun hayatı boyunca güçlü beden yapısının yardımı ile en ağır durumların bile üstesinden gelmiş olan bu yaşlı dul kadın, Gregor’dan pek iğrenmiyordu.

Bu iri yarı, kemikli yapısı sayesinde nice badire atlatmış yaşlı dulun Gregor’dan tiksindiği filan yoktu.

O iri yarı yarı bedeniyle her olayın altından kalkabileceğe benziyordu. Üstelik Gregor’dan tiksiniyordu da.

Çevirmen “*kadın, koca cüssesi, sıyrılmıştı, hem, denemezdi*” ifadelerini eklemiş ve “*diese alte Witwe, starker Knochenbau, überstanden, hatte*” ifadelerini çıkarmıştır. Cümlede kelimeler kısmen yanlış anlaşılabilir ya da yanlış aktarılmıştır. “*Witwe*” “*dul*” yerine “*kadın*”, “*starker Knochenbau*” “*güçlü kemik yapısı*” yerine “*koca cüsse*”,

Çevirmen “*Knochenbau*” için “*kemik yapısı*” yerine “*beden yapısı*” olarak aktarmıştır, her ikisi de aynı anlamı içermektedir. “*eigentlichen*” ifadesi çıkarılmış ya da “*pek*” ile ifade edilmiştir, oysa burada “*doğrusu*” olarak aktarılabilir. Ancak yine de bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

“*eigentlichen*” ifadesi çıkarılmış “*filan*” ile ifade edilmiştir, oysa burada “*doğrusu*” olarak aktarılabilir. “*stark*” ise “*güçlü*” yerine “*iri yarı*” olarak aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

Çevirmen “*starker Knochenbau*” için “*güçlü kemik yapısı*” yerine “*iri yarı beden*” olarak aktarmıştır. “*eigentlichen*” ifadesi çıkarılmış ve “*üstelik*” ile ifade edilmiştir, oysa burada “*doğrusu*” olarak aktarılabilir. Ayrıca “*her olayın altından kalkabileceğe benziyordu*” ifadesinde bir yanlış anlama söz konusudur, çünkü yazar kaynak metinde “*dul kadının güçlü beden*”

“überstehen” ise “dayanmak / atlatmak” yerine “sıyrılmak” olarak aktarılmıştır. “Diese alte Witwe, die in...überstanden haben mochte...” ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmıştır. “hem...ya!” cümlesi ise çevirmenin eklediği yeni cümledir. Kaynak metinde ilgi cümlesi temel cümle olarak aktarılmış ve öznesi de ünlem cümlesi yapılmıştır. bu nedenle kaynak metindeki temel cümlelerin geri kalan kısmını da çevirmen uyarlamıştır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

yapısının yardımı ile en ağır durumların bile üstesinden gelmiş” olduğunu anlatıyor, yani geçmiş zaman söz konusudur, gelecek zaman değil. Ayrıca “in ihrem langen Leben mit Hilfe” ifadesi de tamamen çıkarılmıştır. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

- 138 Ohne irgendwie neugierig zu sein, hatte sie zufällig einmal die Tür von Gregors Zimmer aufgemacht und war im Anblick Gregors, der, gänzlich überrascht, trotzdem ihn niemand jagte, hin und herzulaufen begann, die Hände im Schoß gefaltet
- Öyle meraklı filan değildi ama, bir gün Gregor’un odasının kapısını açmış, ellerini karnının üstünde kavuşturmuş, şaşkın şaşkın gözünü Gregor’a dikmişti. Odadan çıkarma niyetinde filan değilmiş ama, Gregor ne yapacağını bilememiş,
- Meraklı bir kişi de değildi ama, bir gün Gregor’un odasının kapısını şöyle bir açmış ellerini karnının üstünde kavuşturup şaşkın şaşkın Gregor’u seyretmişti. Gregor da ne yapacağını bilememiş, kendisini kovalayan olmadığı halde
- Öyle meraktan falan da değil, tamamen tesadüfen, bir gün Gregor’un odasının kapısını açmış ve kendisini kovalayan biri olmamasına rağmen afallamış halde odada sağa sola koşuşturmaya başlayan Gregor’u görünce, ellerini
- Bir keresinde tesadüfen kapısını açtığı anda, hazırlıksız yakalandığı için odanın içinde bir oraya bir buraya koşan Gregor’u gördüğünde hiç korkmamış, ellerini önünde kenetleyip hayretler içinde izlemişti.

stauend stehen geblieben.

başlamış bir sağa, bir sola, sağa sola koşmaya. koşmaya.

Çevirmen “*değildi, ama, bir gün, gözünü dikmişti*” ifadesini eklemiş ve “*einmal, zufällig, im Anblick, der, gänzlich überrascht, trotzdem ihn niemand jagte, hin und herzulaufen begann, stehen geblieben*” ifadelerini çıkarmıştır. “*değildi*” yüklemdeki “-imek” fiili kaynak metinde yer almamaktadır, onun yerine “*ohne zu*” kalıbını çevirmen bu şekilde yorumlamıştır. “*einmal*” kelimesi burada “*bir gün*” yerine “*bir keresinde*” biçimde ifade edilebilirdi. “*Odadan çıkarma niyetinde filan değilmiş ama, Gregor ne yapacağını bilememiş, başlamış bir sağa, bir sola koşmaya*” cümlesinde çevirmenin ne ifade etmeye çalıştığı

başlamıştı.

Çevirmen “*bir kişi de değildi, bir gün, seyretmişti*” ifadesini eklemiş ve “*einmal, zufällig, im Anblick, der, gänzlich überrascht, stehen geblieben*” ifadelerini çıkarmıştır. “*değildi*” yüklemdeki “-imek” fiili kaynak metinde yer almamaktadır, onun yerine “*ohne zu*” kalıbını çevirmen bu şekilde yorumlamış, yani yeni cümle eklemiştir. “*einmal*” kelimesi burada “*bir gün*” yerine “*bir keresinde*” biçimde ifade edilebilirdi. “*şaşkın şaşkın Gregor’u seyretmişti*” ifadesinde bir yanlış anlama vardır, burada “*kızkardeşi Gregor’u görünce şaşkın bir şekilde kalakalmıştır*”. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama

önünde kavuşturup hayretler içinde kalakalmıştı.

“*im Anblick*” ifadesi “*görüntü*” anlamındadır, fakat burada cümlenin anlam bütünlüğünü bozmamak için çevirmen “*görünce*” olarak aktarmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

Cümle yanlış anlatılmıştır. Burada anlatılmak istenen “*Grete’nin korkmayıp Gregor’u hayretler içinde izlemesi*” değil “*Gregor’un şaşırıp sağa sola koşturması ve bu durum üzerine Grete’nin ellerini kavuşturup oracıkta hayretler içinde kalakalmasıdır*”. Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

anlaşlamıyor. Bu cümle bir çeviridir.
kaynak metinde yer almadığı gibi ne demek istediği de açık değil.
Burada anlatılmak istenen şudur: **“...kendisini kovalayan biri olmamasına rağmen afallamış halde odada sağa sola koşuşturmaya başlayan Gregor’u görünce...”**
Bu cümle hem yapı hem de anlam olarak uyarlama bir çeviridir.

139 Seitdem versäumte sie nicht, stets flüchtig morgens und abends die Tür ein wenig zu öffnen und zu Gregor hineinzuschauen.

O günden bu yana, her sabah, ihtiyar kadın, kapıdan geçerken içeriye şöyle bir göz atmadan edemiyordu.
“kapıdan geçerken” ifadesi kaynak metinde yer almamaktadır. Orada ifade edilen **“kapıyı birazcık açıp Gregor’a bakmasıdır”**. **“nicht versäumen”** ise burada **“ihmal etmemek / savsaklamamak”** yerine **“edememek”** olarak aktarılmıştır ve isabetlidir. Ayrıca **“stets, abends”**

Ondan bu yana kadın sabah akşam Gregor’un kapısını şöyle bir aralayıp içeri bakmaktan kendini alamıyordu.

Bu cümlede ifadeler yanlış yerde aktarılmış ve anlam kısmen değişmiştir. Burada **“kadın kapıyı açıp Gregor’a bakıyor”**, yani **“Gregor’un kapısı aralanıp içeri bakılmıyor”**. **“sie”** zamirini çevirmen **“kadın”** olarak açıkça yazmıştır.

O günden sonra her sabah ve her akşam, kapıyı şöyle bir aralayıp Gregor’a bakmaktan kendini alamaz oldu.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

Daha sonraları günde bir iki defa kapıyı açıp Gregor’u izlemeye başlamıştı.

Cümle anlaşılmamış, eksik aktarılmıştır, çünkü **“kadın o günden beri sabah ve akşam kapıyı şöyle bir açıp Gregor’a bakmayı ihmal etmiyor”**. Dolayısıyla kadının onu izlemesi değil onu günde iki defa yoklaması söz konusudur. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen

kelimeleri çıkarılmıştır. Bu cümle anlam
“*sie*” zamirini çevirmen bakımından kaynak
“*ihthiyar kadın*” olarak metinle kısmen
açıkça yazmıştır. örtüşmektedir.
Bu cümle anlam
bakımından kaynak
metinle kısmen
örtüşmektedir.

uyarlama bir çeviridir.

140 Anfangs rief sie ihn auch zu sich herbei, mit Worten, die sie wahrscheinlich für freundlich hielt, wie „Komm mal herüber, alter Mistkäfer!“ oder „Seht mal den alten Mistkäfer!“

İlk günler, Gregor’u yanına çağırmak için, yılışık yılışık: “Gel bakalım, pislik yuvası!” ya da “Gel, gel bizim hamama böceği!” diye sesleniyordu.

Çevirmen “*yılışık yılışık, için, pislik yuvası, gel gel bizim hamam böceği, diye sesleniyordu*” ifadelerini ve cümlelerini eklemiştir. Bunların dışında “*mit Worten, die sie wahrscheinlich für freundlich hielt, wie, alter Mistkäfer, seht mal den alten Mistkäfer!*” cümlelerini ve kelimelerini çıkarmıştır.

Çıkarılan ve eklenen kelimelerin sayısının fazlalığı cümlelerin anlamında değişim

İlk günlerde “Gel buraya, koca bok böceği!” ya da “Bakın şu koca bok böceğine!” gibi sözlerle Gregor’u çağırıyordu. Anlaşılan bu sözlerde içtenlikli bir yan buluyordu.

Çevirmenin “*anlaşılan bu sözlerde içtenlikli bir yan buluyordu*” cümlesi uyarlamadır, çünkü kaynak metinde “*ilk günlerde Gregor’u herhalde kendisinin içtenlikli bulunduğu ... gibi sözlerle ... kendine çağırıyordu*” biçiminde bir çeviri aslına daha sadık olacaktı.

Ayrıca “*alter*” kelimesinin burada “*koca*” yerine “*yaşlı*” olarak aktarılması daha

Haftada ilk zamanlar, herhalde kendisinin dostça bulduğu sözlerle Gregor’a sesleniyor ve onu, “Gel bakayım buraya, seni ihtiyar bok böceği!” ya da, “Bak sen şu ihtiyar bok böceğinin hallerine!” diyerek yanına çağırıyordu.

Çevirmen “*haftada*” kelimesini eklemiş ve “*mit Worten*” ifadesini çıkarmıştır. Ayrıca cümledeki “*wie*” örnekleme çıkarılmış onun yerine “*diyerek*” ifadesi kullanılmıştır. Buna rağmen genel olarak bu cümle kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Hatta “Şu ihtiyar hamam böceğine bakın! Gel bakalım buraya bok böceği!” diyerek Gregor’a seslendiği de olmuştu.

Kaynak metindeki “*Anfangs rief sie ihn auch zu sich herbei, mit Worten, die sie wahrscheinlich für freundlich hielt, wie*” cümlesi çıkarılmış, bu nedenle farklı bir anlam ortaya çıkmıştır. Çünkü bu cümlede kadın bu sözleri söylerken bunları içten bulmaktadır. Bu durum ise figürün karakteristik özelliğini yansıtmaktadır. Dolayısıyla yanlış aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak

olduğunu göstermektedir.
Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

uygundur.
Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

141 Auf solche Ansprachen antwortete Gregor mit nichts, sondern blieb unbeweglich auf seinem Platz, als sei die Tür gar nicht geöffnet worden.

Gregor, sesini çıkarmıyordu. Sanki içeriye kimsecikler girmemiş gibi kılını bile kıpırdatmıyor, olduğu yerde duruyordu.

Gregor bunlara karşı hiç sesini çıkarmıyordu. Sanki kapı hiç açılmamış gibi yerinde hareketsiz duruyordu.

Gregor onun bu sözlerine hiçbir şekilde cevap vermiyor, sanki kapı hiç açılmamışçasına, yerinden bile kıpırdamıyordu.

Cümle çevirilmemiştir.

Kaynak metinde yer alan **“auf solche Ansprachen, mit nichts, als sei die Tür gar nicht geöffnet worden”** ifadelerini çıkarmış ve **“içeriye kimsecikler girmemiş gibi”** ifadesini eklemiştir. Ayrıca **“unbeweglich”** kelimesi sıfat iken **“kıpırdatmıyor”** olarak fiile dönüştürülmüş, yani kelime yapısında değişiklik söz konusudur. **“als sei die Tür gar nicht geöffnet worden”** “sanki kapı hiç açılmamış gibi” yerine **“sanki içeriye kimsecikler girmemiş gibi”** biçimde aktarılmıştır, yani yanlış

Bu cümlede **“auf solche Ansprachen”** **“bu tür sözlerle”** yerine sadece **“bunlara”** ile değiştirilmiş, **“mit nichts”** için ise **“hiçbir şekilde cevap vermiyor”** yerine **“hiç sesini çıkarmıyordu”** olarak aktarılmış, dolayısıyla cümlenin yüklemi değişmiştir.

Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

aktarılmıştır.
Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

142 Hätte man doch dieser Bedienerin, statt sie nach ihrer Laune ihn nutzlos stören zu lassen, lieber den Befehl gegeben, sein Zimmer täglich zu reinigen!

Bu kadının böyle kendine takılıp canını sıkmasına göz yumacaklarına, her gün odayı temizlemesini emretmeler daha iyi ederlerdi.

“böyle kendine takılıp, canını sıkmasına” ifadeleri eklenmiş ve kaynak metindeki *“nach ihrer Laune ihn nutzlos”* ifadesi çıkarılmıştır. Ayrıca *“Bedienerin”* *“hizmetçi”* yada *“gündelikçi kadın”* yerine *“kadın”* olarak aktarılmıştır. *“sein”* iyelik zamiri de çıkarılmıştır. Çevirmenin eklediği ifadeler cümlenin anlamını kısmen değiştirmiştir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

Bu kadının böyle yok yere Gregor’u rahatsız etmesine göz yumacakları yerde, her gün odayı temizlemesini emretmeler daha iyi olurdu.

“sein” iyelik zamiri çıkarılmıştır. Kaynak metinde *“ne iyi olurdu”* gibi bir ifade yer almamaktadır. Buradaki *“lieber”* şu şekilde aktarılmalıdır: *“bu kadının ... yerde, en iyisi her gün ...emretmelerdi ya!”* Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

Bari bu hizmetçi olacak kadına, onu keyfine göre rahatsız edeceğine, odasını her gün temizlemesi tembih edilseydi ya!

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

Bu kadın her gün Gregor’u rahatsız etmek yerine, düzenli olarak odasını temizlese ne iyi olurdu. Ailesi bunu emretse olmaz mıydı?

Kaynak metinde *“ne iyi olurdu”* gibi bir ifade yer almamaktadır. Buradaki *“lieber”* şu şekilde aktarılmalıdır: *“bu kadının ... yerde, en iyisi her gün ...emretmelerdi ya!”* Ayrıca *“Ailesi bunu emretse olmaz mıydı?”* cümlesi yeni cümledir. Çevirmen cümleyi eksik, dolayısıyla yanlış aktarmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

143 Einmal am frühen Morgen - ein heftiger Regen, vielleicht schon ein Zeichen des kommenden Frühjahrs, schlug an die Scheiben - war Gregor, als die Bedienerin mit ihren Redensarten wieder begann, derartig erbittert, daß er, wie zum Angriff, allerdings langsam und hinfällig, sich gegen sie wendete.

Bir sabah, ilkbaharı müjdeleyen bir yağmur camlara sert sert vuruyordu. Gregor, kendine yine takılmaya başlayan ihtiyar kadına öylesine öfkelenmişti ki – doğrusunu ararsanız şöyle ağırdan ağırdan, duraksaya duraksaya – üzerine atılacakmış gibi kadına doğru hamle etti.

Çevirmen “*sert sert, müjdeleyen, kendine, takılmaya, doğrusunu ararsanız şöyle ağırdan ağırdan, duraksaya duraksaya, üzerine atılacakmış, hamle etti*” ifadelerini eklemiş ve “*einmal, frühen, vielleicht, ein Zeichen, kommenden, als die Bedienerin mit ihren Redensarten wieder begann, allerdings, langsam, hinfällig, zum Angriff, wendete*” ifadelerini çıkarmıştır.

Bu çıkarılan ve eklenen ifadelerden bazıları ya yanlış aktarılmış ya da tamamen yeni yahut

Bir sabah erkenden, ilkbaharın müjdecisi olduğu sanılan kuvvetli bir yağmur pencere camlarını dövüyordu. Gündelikçi kadın gene Gregor’a takılmaya başladı. Gregor öylesine öfkelenmişti ki, saldıracakmış gibi kadına doğru döndü, ama yavaş yavaş ağırdan alarak davranıyordu.

Çevirmen “*müjdecisi olduğu sanılan, takılmaya, davranıyordu*” ifadelerini eklemiş ve “*einmal, vielleicht, ein Zeichen, kommenden, als die Bedienerin mit ihren Redensarten wieder begann*” ifadelerini çıkarmıştır.

Bu çıkarılan ve eklenen ifadelerden bazıları da yanlış aktarılmıştır. “*ein Zeichen*” “*bir işaret*” yerine “*müjdeleyen*”, “*als die Bedienerin mit ihren Redensarten wieder begann*” “*hizmetçi kadın gene bu tür konuşmalara başladığında*” yerine

Bir gün sabahın erken saatlerinde Gregor –cama sertçe vuran şiddetli yağmur belki de baharın gelişini haber veriyordu- hizmetçi kadın gene bu tür konuşmalara başladığında öylesine kızdı ki, yavaşça ve takatsizce de olsa, saldırmaya niyetliymiş gibi kadına doğru yöneldi.

“*saatlerinde, sertçe, haber veriyordu*” ifadeleri kaynak metinde yer almamaktadır. “*früh*” kelimesi burada sadece “*erken*” yerine “*erken saatlerde*” olarak, “*ein Zeichen des*” ise “*...nin bir işareti*” yerine “*haber veriyordu*” olarak aktarılmış, dolayısıyla uyarlanmıştır.

Bunun dışında “*ein heftiger Regen, vielleicht schon ein Zeichen des kommenden Frühjahrs, schlug an die Scheiben*” cümlesi “*cama sertçe vuran şiddetli yağmur belki de baharın gelişini haber veriyordu*” biçimde

Bir sabah erken saatlerde şiddetli bir bahar yağmurunda Gregor, gündelikçi kadının laflarına öyle sinirlendi ki zor hareket ettirebildiği bedeniyle yönünü ağır ağır kadına doğru çevirdi.

Cümle anlaşılmamış, yanlış veya eksik aktarılmıştır.

“*ein heftiger Regen, vielleicht schon ein Zeichen des kommenden Frühjahrs, schlug an die Scheiben*” cümlesi “*şiddetli bir bahar yağmurunda*” biçimde aktarılmış, cümlenin anlamı değişmiştir. Bu cümle şu şekilde ifade edilebilirdi: “*belki de gelmekte olan baharın işareti olan şiddetli bir yağmur camlara vuruyordu.*” “*als die Bedienerin mit ihren Redensarten wieder begann*” “*hizmetçi kadın gene bu tür konuşmalara başladığında*” yerine “*...gündelikçi kadının*

çıkarılmıştır. **“ein Zeichen”** **“bir işaret”** yerine **“müjdeleyen”**, **“als die Bedienerin mit ihren Redensarten wieder begann”** **“hizmetçi kadın gene bu tür konuşmalara başladığında”** yerine **“...kendine yine takılmaya başlayan kadına...”**, **“hinfällig”** **“takatsizce”** yerine **“duraksaya duraksaya”**, **“zum Angriff”** ise **“saldırmak üzere”** yerine **“üzerine atılacakmış”** ve **“wendete”** **“döndü”** yahut **“yöneldi”** yerine **“hamle etti”** olarak yanlış aktarılmıştır. Bunun dışında **“langsam”** kelimesinin **“yavaş yavaş”** yerine **“yavaşça”**, **“allerdings”** **“doğrusunu ararsanız”** yerine **“ancak”** olarak ifade edilmesi daha uygundur. Çıkarılan, eklenen ve yanlış çevrilen kelime ve ifadelerin sayısı dikkate alındığında kaynak metin anlam olarak değişmiştir.

“...takılmaya başladı...”, olarak yanlış aktarılmıştır. Bu anlam farklılıklarının yanı sıra cümle yapısında da değişiklikler mevcuttur. **“als”** yan cümlesi bir temel cümle olarak aktarılmıştır. Temel cümlelerin zaman belirteci, yani **“einmal....Morgen”** kesme işareti içerisindeki cümleye bağlanmış ve kesme işareti çıkarılmıştır. Ayrıca **“davranıyordu”** yüklemine ekleyerek yeni bir cümle oluşturmuştur. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

aktarılmış, cümlelerin anlamı değişmiştir. Bu cümle şu şekilde ifade edilebilirdi: **“belki de yaklaşan baharın işareti olan şiddetli bir yağmur camlara vuruyordu.”** Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

laflarına...”, olarak yanlış aktarılmakla kalmamış, zaman yan cümlesi ilgi cümlesi, bir tamalama gibi ifade edilmiştir. **“derartig erbittert, daß er, wie zum Angriff, allerdings langsam und hinfällig, sich gegen sie wendete”** cümlesi de **“öylesine kızdı ki, yavaşça ve takatsizce de olsa, saldırmaya niyetliymiş gibi kadına doğru yöneldi”** yerine **“öyle sinirlendi ki zor hareket ettirebildiği bedeniyle yönünü ağır ağır kadına doğru çevirdi”** olarak aktarılmıştır, yani burada **“bedenini zor hareket ettirmesi”** söz konusu değildir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Özellikle “*hamle etti*” ifadesi cümlenin anlamını değiştirmiştir, çünkü burada “*hamle edilmesi*” değil “*hale edecekmış*” yada “*saldıracakmış gibi yönelme*” söz konusudur. Bu anlam farklılıklarının yanı sıra cümle yapısında da değişiklikler mevcuttur. “*als*” yan cümlesi bir ilgi cümlesi gibi aktarılmıştır. Temel cümlenin zaman belirteçi, yani “*einmal....Morgen*” kesme işareti içerisindeki cümleye bağlanmış ve kesme işareti çıkarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

- 144 Die Bedienerin aber, statt sich zu fürchten, hob bloß einen in der Nähe der Tür befindlichen Stuhl hoch empor, und wie sie mit groß geöffnetem Munde dastand, war ihre Absicht klar, den Mund erst zu schließen, wenn der Sessel in ihrer Hand auf
- Kadın azıcık olsun yılmadı bile. Sadece kapının yanında duran iskemleyi kaptı, havaya kaldırdı. Ağzını da bir karış açtı. Öyle görünüyordu ki, iskemleyi Gregor’un sırtına indirmeden önce de kapıyı kapayacak değildi.
- Kadın, Gregor’dan korkacak yerde, kapının yanında duran sandalyeyi alıp havaya kaldırdı. Ağzını bir karış açmış duruyordu. Anlaşılan, sandalyeyi Gregor’un sırtına indirmeden ağzını kapamayacaktı.
- Ama hizmetçi korkmak yerine, kapının yakınında duran bir sandalyeyi kapıp kaldırdı; bir karış açık duran ağzına bakılırsa, elindeki sandalyeyi Gregor’un sırtına indirmeden ağzını kapamaya hiç niyeti olmadığı açıkça belliydi.
- Kadın korkmak yerine yerde duran sandalyeyi havaya kaldırarak ağzını bir karış açtı. Belli ki sandalyeyi Gregor’a indirmesiyle ağzı da kapanacaktı.
-
- Cümle eksik ve yanlış aktarılmış, dolayısıyla

Gregors Rücken
niederschlagen würde.

Cümle anlaşılmamıştır. Burada söz konusu olan “*kadının korkmak yerine sandalyeyi kaldırarak bir karış açık duran ağzına bakılırsa, elindeki sandalyeyi Gregor’un sırtına indirmeden ağzını kapamaya hiç niyeti olmadığı açıkça belli*” olmasıdır. Dolayısıyla burada “*iskemleyi sırtına indirmeden önce kapıyı kapatma*” durumu yoktur. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Çevirmen “*Gregor’dan, alıp, anlaşılan*” kelimelerini eklemiştir. Bunlardan “*alıp*” kelimesini anlamı pekiştirmek için eklemiştir. “*ihre Absicht war klar*” cümlesi ise sadece “*anlaşılan*” olarak geçirilmiştir, oysa bu bağlamda “*...hiç niyeti olmadığı açıkça belliydi*” biçiminde ifade edilebilirdi. Ayrıca “*in der Nähe*” burada “*yakınında*” yerine “*yanında*” olarak ifade edilmiştir. Bunların yanı sıra örnekleme cümlesi “*wie sie mit groß geöffnetem Munde dastand*” “*Ağzını bir karış açmış duruyordu*” yerine “*bir karış açık duran ağzına bakılırsa*” ifade edilebilirdi, yani çevirmen temel cümle olarak aktarmış ve cümle yapısını değiştirmiştir. “*schliessen*” “*kapamak*”

Çevirmen anlamı pekiştirmek için “*kapıp*” kelimesini eklemiştir. “*schliessen*” “*kapamak*” fiili burada “*kapamamak*” olarak olumsuzlaştırılmıştır, yani kaynak metindeki olumlu cümle olumsuz yapılmıştır ancak cümlenin anlam bütünlüğü açısından cümlede bu değişiklik gereklidir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

farklı bir anlam ortaya çıkmıştır. “*in der Nähe der Tür*” “*yerde duran*” değil “*kapının yakınında bulunan*” olarak aktarılmıştır. Örnekleme cümlesi “*wie sie mit groß geöffnetem Munde dastand*” “*ağzını bir karış açtı*” yerine “*bir karış açık duran ağzına bakılırsa*” ifade edilebilirdi, yani çevirmen temel cümle olarak aktarmış ve cümle yapısını değiştirmiştir. “*ihre Absicht war klar*” cümlesi ise tamamen çıkarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

fiili burada
“kapamamak” olarak
 olumsuzlaştırılmıştır, yani
 kaynak metindeki olumlu
 cümle olumsuz
 yapılmıştır ancak
 cümlenin anlam
 bütünlüğü açısından
 cümlede bu değişiklik
 gereklidir.
 Bu cümle yapı ve anlam
 bakımından kaynak
 metinle kısmen örtüşen
 bir çeviridir.

145 “Also weiter geht es nicht?”
 fragte sie, als Gregor sich
 wieder umdrehte, und stellte
 den Sessel ruhig in die Ecke
 zurück.

Gregor’un eski durumuna
 döndüğünü görünce:
 “Kabadayılığın bu kadar
 mıydı?” dedi, sonra
 iskemleyi yavaş yavaş
 indirip eski yerine koydu.

Çevirmen **“eski
 durumuna, görünce,
 yavaş yavaş, sonra,
 indirip, yerine”**
 ifadelerini eklemiştir ve **“in
 die Ecke”** ifadesini
 çıkarmıştır.
 Burada **“umdrehen”**
“arkasını dönmek” yerine
**“eski durumuna
 dönmek”** olarak

Gregor eski durumuna
 dönünce, “Elinden gelen bu
 kadar mı?” deyip,
 sandalyeyi yavaşça yerine
 koydu.

Burada **“umdrehen”**
“arkasını dönmek”
 yerine **“eski durumuna
 dönmek”** olarak
 aktarılmış, çevirmenin
“eski durumu” ile ne
 demek istediği
 anlaşılmamıştır.
 Çevirmen **“in die Ecke”**
 ifadesini çıkarmış veya
“köşeye” değil de
“yerine” ifadesini

Gregor tekrar arkasını
 dönerken ise, “Bu muydu
 yani, bu kadar mıydı
 yapacağın?” diyerek,
 sandalyeyi aldığı köşeye
 sakince geri koydu.

Çevirmen anlamın
 pekişmesi ve **“zurück”**
 yani **“geri”** kelimesindeki
 anlamı vermek
 bakımından **“aldığı”**
 ifadesini eklemiştir.
 Bu cümle yapı ve anlam
 bakımından kaynak
 metinle örtüşmektedir.

Gregor, tepkisizleşince
 “Bundan fazlasına cesaretin
 yok demek?” diyerek
 sandalyeyi yere bıraktı.

Çevirmen **“als Gregor sich
 wieder umdrehte, ruhig, in
 die Ecke”** ifadelerini
 çıkarmış ve
“tepkisizleşince, yere”
 ifadelerini eklemiştir.
“tepkisizleşince” ifadesi
 kaynak metinde yer
 almamaktadır, tamamen
 uyarlamadır.
 Bu cümle anlam
 bakımından kaynak
 metinle kısmen örtüşen

aktarılmış fakat “*eski durumu*” ile ne demek istediği anlaşılmamıştır. “*ruhig*” kelimesinin de “*yavaş yavaş*” değil “*sakince*” yada “*yavaşça*” olarak ifade edilmesi daha uygundur. Ayrıca “*Also weiter geht es nicht?*” cümlesinin aktarımında güçlük yaşanmaktadır, çünkü bu cümle anlam içeriklidir ve birden fazla biçimde aktarılabilir. Ancak çevirmenin burada kullandığı ifade biçimi mübalaladır. Burada “*Elinden gelen bu kadar mı?*” yada “*Bundan fazlasına cesaretin yok demek?*” biçiminde aktarılması daha uygun olurdu. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

bir çeviridir.

- 146 Gregor aß nun fast gar nichts mehr. Gregor, artık ağzına bir lokmacık bile atmaz olmuştu. Gregor artık hiçbir şey yemiyordu. Gregor artık neredeyse hiçbir şey yemez olmuştu. Zavallı Gregor artık doğru düzgün hiçbir şey yemez olmuştu.
- Çevirmen “*fast*” Bu cümle yapı ve anlam

Çevirmen “*ağzına bir lokma bile atmaz olmuştur*” ifadesini eklemiştir, dolayısıyla cümle uyarlanarak aktarılmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

kelimesini çıkarmıştır. Bu da, “*neredeyse hiçbir şey yemiyordu*” anlamını verememiştir. Bu cümle yapı bakımından örtüşen, anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

bakımından kaynak metinle örtüşen bir çeviridir.

Tamamen uyarlama bir çeviridir. Kaynak metinde “*zavallı, doğru düzgün*” ifadeleri yer almıyor. Bu eklemelerle çevirmen kendi yorumunu katmış, yeni cümle oluşturmuştur. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

147 Nur wenn er zufällig an der vorbereiteten Speise vorüberkam, nahm er zum Spiel einen Bissen in den Mund, hielt ihn dort stundenlang und spie ihn dann meist wieder aus.

Rastgele yiyeceklerin önünden geçti mi, iş olsun diye ağzına bir lokma atıyor, çoğu kez, saatlerce ağzında tuttuktan sonra tükürüp atıyordu.

Çevirmen “*wenn*” zaman yan cümlesini “*...geçti mi*” diye aktarmıştır, oysa burada “*...geçerken*” daha uygun bir çeviridir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşmektedir.

Kendisi için konulan yiyeceğin yanından rastgele geçerken laf olsun diye ağzına bir lokma atıyor, saatlerce ağzında tuttuktan sonra çoğu zaman tükürüp atıyordu.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

Kendisi için hazırlanmış yemeğin önünden tesadüfen geçerken, öylesine, iş olsun diye ağzına bir lokma alıyor, çoğunlukla da saatlerce ağzında tuttuktan sonra lokmayı geri tükürüyordu.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

Gazete üzerinde odaya konan yiyeceklerin yanından geçerken, isteksizce herhangi birini ağzına alıyor, biraz çiğnedikten sonra tükürerek çıkarıyordu.

Cümle yanlış aktarılmıştır. Kaynak metinde “*Gazete üzerinde odaya konan, isteksizce, herhangi birini*” diye ifadelerle hiçbir surette rastlanılmamaktadır. Tamamen yeni cümlelerdir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

148 Zuerst dachte er, es sei die Trauer über den Zustand seines Zimmers, die ihn vom Essen abhalte, aber gerade mit den Veränderungen des Zimmers söhnte er sich sehr bald aus.

Önceleri iştahsızlığını, odasının o iç kapayıcı durumuna veriyordu. Doğru değildi bu. Çünkü odasının yeni görünümüne çarçabuk alışverişmişti.

Çevirmen *“iştahsızlığını, o iç kapayıcı durumuna veriyordu, Doğru değildi bu, çünkü”* ifadelerini eklemiş ve *“Trauer über den Zustand, die ihn vom Essen abhalte, aber”* ifadelerini ve cümleyi çıkarmıştır. *“die Trauer über den Zustand, die ihn vom Essen abhalte”* ifadesi *“onu yemek yemekten alıkoyan şeyin odasının durumu karşısında hissettiği üzüntü olduğunu”* şeklinde aktarılmalıydı. Ayrıca *“dachte”* burada *“veriyordu”* yerine *“düşündü”* olarak ifade edilmeliydi. *“Doğru değildi bu”* tamamen yeni bir cümledir. Çevirmenin yaptığı

Önceleri bu iştahsızlığının odanın durumundan ileri geldiğini sanıyordu. Oysa odasında meydana gelen değişikliklere çok çabuk alıştı.

“die ihn vom Essen abhalte” ilgi cümlesini çevirmen *“iştahsızlık”* olarak aktarmış, bundan dolayı da *“die Trauer über”* ifadesini de çıkarmıştır. Ayrıca *“dachte”* burada *“sanıyordu”* yerine *“düşündü”* olarak ifade edilmeliydi. *“meydana gelen”* ifadesi de anlamın pekiştirilmesi için eklenmiştir. *“odasında”* ifadesinde kaynak metinde sanki *“sein”* iyelik zamiri var gibi algılanmaktadır. Bunun dışında noktalama da değişmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Önceleri, iştahını kapatan şeyin, odasının durumu karşısında hissettiği üzüntü olduğunu düşündü, oysa odasındaki bu tür değişikliklere çok çabuk alıştı.

“die ihn vom Essen abhalte” ilgi cümlesini çevirmen *“iştahını kapatan”* olarak aktarmıştır. *“odasında”* ifadesinde kaynak metinde sanki *“sein”* iyelik zamiri var gibi algılanmaktadır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

Önceleri iştahsızlığını odasına, odasının temiz olmayışına bağlıyordu. Oysa şimdi odasının yeni haline alışmıştı bile.

Çevirmen tamamen yeni cümle oluşturmuştur. *“die ihn vom Essen abhalte”* ilgi cümlesini çevirmen *“iştahsızlık”* olarak aktarmış, bundan dolayı da *“die Trauer über”* ifadesini de çıkarmış, *“odasının temiz olmayışına”* ifadesini eklemiştir. Ayrıca *“dachte”* burada *“bağlıyordu”* yerine *“düşündü”* olarak ifade edilmeliydi. Bunun dışında *“şimdi odasının yeni haline alışması”* değil *“odadaki değişikliklere çarçabuk alışması”* söz konusudur. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

değişiklikler cümlelerin anlam ve yapısını değiştirmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

149 Man hatte sich angewöhnt, Dinge, die man anderswo nicht unterbringen konnte, in dieses Zimmer hineinzustellen, und solcher Dinge gab es nun viele, da man ein Zimmer der Wohnung an drei Zimmerherren vermietet hatte.

Başka yere koyamadıkları eşyaları Gregor'un odasına tıktırmayı adet edinmişlerdi. Bu eşyalar da şimdi hayli olmuştu: Odalardan birini üç baya kiraya vermişlerdi de ondan.

Çevirmen “*unterbringen*” fiili için “*yerleştirmek*” yerine “*tıktırmak*” ifadesini kullanmıştır. “*da*” neden yan cümlesi temel cümle olarak aktarılmış bu nedenle “*...de ondan*” gibi kulağa pek hoş gelmeyen bir ifade kullanılmıştır. Ayrıca “*man hatte... hineinzustellen*” ve “*da man ... hatte*” cümleleri edilgen iken etken cümleye dönüştürülmüş ve özne eklenmiştir. “*Zimmerherren*”

Başka bir yere koyamadıkları eşyaları onun odasına yerleştirmeyi âdet edinmişlerdi. Şimdi Gregor'un odası böyle eşyalarla doluydu. Çünkü evin bir odasını üç erkeğe kiraya vermişlerdi.

“*da*” neden yan cümlesi “*çünkü*” ile bir temel cümle olarak aktarılmış. “*Zimmerherren*” kelimesinin burada “*beyefendi*” olarak ifade edilmesi daha uygundur. Ayrıca “*man hatte... hineinzustellen*” ve “*da man ... hatte*” cümleleri edilgen iken etken cümleye dönüştürülmüş ve özne eklenmiştir. Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen

Başka bir yere yerleştirilemeyen eşyaların bu odaya tıktırılması alışıldık bir şey haline gelmişti ve evdeki odalardan biri üç beyefendiye kiraya verildiği için, bu tür eşyalar hayli çoktu.

“*angewöhnt*” için çevirmen burada “*alışıldık bir şey haline gelmişti*” gibi bir ifade kullanmıştır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmektedir.

Ailesi, evdeki odalardan birini üç adama kiraya verdiklerinden, Gregor'un odası depo gibi kullanılıyor, tüm gereksiz eşyalar buraya konuyordu.

Kaynak metinde “*ailesi, Gregor'un odası depo gibi kullanılıyor, tüm gereksiz eşyalar buraya konuyordu*” ifadesi yer almıyor. Çevirmen yeni cümleler eklemiş, cümlelerin anlamını ve yapısını değiştirmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılama bir çeviridir.

kelimesinin burada bir çeviridir.
“*beyefendi*” olarak ifade edilmesi daha uygundur.
Bu cümle anlam bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

150 Diese ernsten Herren - alle drei hatten Vollbärte, wie Gregor einmal durch eine Türspalte feststellte - waren peinlich auf Ordnung, nicht nur in ihrem Zimmer, sondern, da sie sich nun einmal hier eingemietet hatten, in der ganzen Wirtschaft, also insbesondere in der Küche, bedacht.

Bu baylar pek ciddi kimselerdi. Hepsi de sakallıydı. Gregor, bir gün kapının çatlağından gözetlerken görmüştü. Pek de tertipliydiler. Yalnız kendi odalarının değil, - madem ki artık bu eve yerleşmişlerdi- bütün apartmanın, hele mutfağın düzgün, tertipli, düzenli olmasını istiyorlardı.

Çevirmen “*kimselerdi, hepsi, çatlağından, gözetlerken, apartmanın, Pek de tertipliydiler, düzgün, tertipli, düzenli olmasını istiyorlardı*” ifadelerini eklemiş ve “*drei, hatten, Türspalte, waren peinlich auf Ordnung bedacht, Wirtschaft, feststellte*” ifadelerini çıkarmıştır.

Bu baylar ciddi insanlardı. Üçünün de sakalı vardı; Gregor bir gün kapı aralığından anları görmüştü. Son derece düzenliydi. Madem ki artık kiracı olarak buraya yerleşmişlerdi, yalnız kendi odalarının değil, evin her tarafının, özellikle de mutfağın, düzenli olmasını istiyorlardı.

Çevirmen “*insanlardı, hepsi, görmüştü, son derece düzenliydi, düzenli olmasını istiyorlardı*” ifadelerini eklemiş ve “*waren peinlich auf Ordnung bedacht, Wirtschaft, feststellte*” ifadelerini çıkarmıştır. “*waren peinlich auf Ordnung bedacht*” ifadesi “*son derece*

Bu ciddi beyefendiler – Gregor’un bir fırsatta kapı aralığından görüp tespit ettiğine göre üçü de sakallıydı- sadece kendi odalarında değil –mademki bu evin kiracısıydılar- bütün evde, özellikle de mutfakta, her şeyin düzenli ve yerli yerinde olmasına fazlasıyla önem veriyorlardı.

Çevirmen “*bir fırsatta, görüp, yerli yerinde olmasına fazlasıyla önem veriyorlardı*” ifadelerini eklemiş ve “*waren peinlich auf Ordnung bedacht,*” ifadesini çıkarmıştır. “*waren peinlich auf Ordnung bedacht*” ifadesi “*her şeyin düzenli ve yerli yerinde olmasına fazlasıyla önem*

Çünkü bu beyler çok tertipli ve düzenliydi. Kendilerine gerekli olan eşyaları zaten getirmişlerdi. Etrafta da fazladan ya da gereksiz buldukları eşyanın olmasını istemiyorlardı. Özellikle mutfağın çok temiz olmasını istiyorlardı. Gregor, bu adamları kapı aralığından görmüştü. Uzun sakallı ilginç tiplerdi.

Çevirmen yeni cümleler eklemiş ve cümlenin anlamını tamamen değiştirmiştir. “*Çünkü bu beyler çok tertipli ve düzenliydi. Kendilerine gerekli olan eşyaları zaten getirmişlerdi. Etrafta da fazladan ya da gereksiz buldukları eşyanın olmasını istemiyorlardı.*

“*waren peinlich auf Ordnung bedacht*” ifadesi “*Pek de tertipliydiler*” ve “*düzgün, tertipli, düzenli olmasını istiyorlardı*” olarak ifade edilmiştir, oysa bu cümle “*...titiz bir düzen arıyorlardı*” şeklinde aktarılmalıdır. Ayrıca “*Türspalte*” “*kapı çatlağı*” değil “*kapı aralığı*”, “*festellen*” “*gözetlerken görmek*” değil “*saptamak*” anlamındadır. Bunun yanı sıra “*im Zimmer, in der Wirtschaft*” yer belirteçlerindeki “*in*” çıkarılmıştır, bu ise çevirmenin seçtiği fiilden kaynaklanmaktadır. Cümle yapısına da ciddi müdahaleler söz konusudur. “*Diese ernsten Herren*” ifadesine yüklem eklenmiş ve “*Bu baylar pek ciddi kimselerdi.*” temel cümlesine dönüştürülmüştür. “*waren peinlich auf Ordnung bedacht*” ifadesi “*son derece düzenliydiler*” ve “*düzenli olmasını istiyorlardı*” olarak ifade

“*veriyorlardı*” olarak ifade edilmiştir, oysa bu cümle “*...özellikle de mutfakta titiz bir düzen arıyorlardı*” şeklinde aktarılmalıdır. Ayrıca “*durch die Türspalte feststellte*” ifadesinde sadece tespit etmek kelimesi anlamı tam olarak veremeyeceğinden “*görüş*” eklenmiştir. Dikkat çeken bir husus ise kesme işaretinin iki defa kullanılmış olmasıdır. “*alle drei hatten Vollbärte*” cümlesindeki “*haben*” fiili yerine sanki kaynak metinde “*sein*” fiili var gibi, dolayısıyla “*Vollbart*”, yani isim “*vollbärtig*” gibi, yani sıfat olarak aktarılmıştır. Bu cümle anlam ve yapı bakımından kaynak metinle kısmen örtüşen bir çeviridir.

“*Uzun sakallı ilginç tiplerdi*” cümlelerine kaynak metinde hiçbir şekilde rastlanılmamaktadır. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

Ordnung bedacht” edilmiş, dolayısıyla ifadesi “*Pek de* yukarıda da bahsi geçen *tertipliydiler*” ve “*yalnız* öznenen bir cümle ve ... *düzgün, tertipli,* cümlelerin yükleminden iki *düzenli olmasını* temel cümle *istiyorlardı*” olarak ifade oluşturulmuştur.

edilmiş, dolayısıyla yukarıda da bahsi geçen öznenen bir cümle ve cümlelerin yükleminden iki temel cümle oluşturulmuştur.

Dikkat çeken diğer bir husus ise kesme işaretinin yanlış yerde kullanılmasıdır. Bu işaret kaynak metindeki farklı bir cümlede kullanılmış, hatta “*da*” neden yan cümlesinde kullanılmış ve bu yan cümle temel cümleye dönüştürülmüştür.

Ayrıca kaynak metinde kesme işareti içine alınan cümlede de yapı ve anlam bakımından değişiklik yapılmıştır. “*haben*” fiili yerine sanki kaynak metinde “*sein*” fiili var gibi, dolayısıyla “*Vollbart*”, yani isim “*vollbärtig*” gibi, yani sıfat olarak aktarılmıştır. “*wie*” örnekleme cümlesi de temel cümle olarak ifade edilmiştir.

Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarılma bir çeviridir.

“vollbärtig” gibi, yani sıfat olarak aktarılmıştır. *“wie”* örnekleme cümlesi de temel cümle olarak ifade edilmiştir. Bu cümle yapı ve anlam bakımından kaynak metinle örtüşmeyen uyarlama bir çeviridir.

V. DEĞERLENDİRMELER

Karşılaştırmalı çeviri analizleri genellikle tümce üzerinden yapıldığından Franz Kafka'nın "*Die Verwandlung*" adlı eserinin, Türkçe'ye aktarılmış dört farklı çevirisinde incelenen toplam 600 cümlede her çeviri metnin ayrı ayrı sayısal değerlendirmesi şeklinde yapılan değerlendirme Algün'ün⁷³ doktora tezinden aldığımız aşağıdaki yönteme dayandırılmıştır:

- I. Yeni tümce ekleme
- II. Yapı ve anlam yönünden tutarlı tümce
- III. Yapı ve anlam yönünden tutarlıya yakın tümce
  1. Orijinal tümceden sözcük(ler) çıkarma
  2. Orijinal tümceye sözcük(ler) ekleme
  3. Orijinal tümceden sözcük(ler) çıkarıp, yerine başka sözcük(ler) koyma
  4. Tümce dizgesinde değişiklik
  5. Zamanda değişiklik
  6. Noktalamada değişiklik
  7. Eylem düzeyinde değişiklik (etken-edilgen, haber kipi-dilek kipi)
- IV. Farklı dil yapılarından dolayı uyarlanmış fakat anlam yönünden tutarlı tümce
- V. Tutarsız tümceler
- VI. Çevrilmeyen tümceler
- VII. Birden fazla tümcenin amaç dilde tek bir tümce biçiminde verilmesi

---

⁷³ Algün, 1982, s. 851

VIII. Tek bir tümcenin amaç dilde birden fazla tümce biçiminde verilmesi

IX. Amaç dilin yapı, kullanım ve noktalama normlarına aykırılık

**V.I. VEDAT GÜNYOL’UN “DEĞİŞİM” ADI ALTINDA YAPTIĞI
ÇEVİRİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

	Cümle Sayısı	Oranı %
I. Yeni tümce ekleme	43	28
II. Yapı ve anlam yönünden tutarlı tümce	2	1
III. Yapı ve anlam yönünden tutarlıya yakın tümce	18	12
1. Orijinal tümceden sözcük(ler) çıkarma	85	56
2. Orijinal tümceye sözcük(ler) ekleme	92	61
3. Orijinal tümceden sözcük(ler) çıkarıp, yerine başka sözcük(ler) koyma	64	42
4. Tümce dizgesinde değişiklik	24	16
5. Zamanda değişiklik	4	2
6. Noktalamada değişiklik	61	40
7. Eylem düzeyinde değişiklik (etken-edilgen, haber kipi-dilek kipi)	11	7
IV. Farklı dil yapısından dolayı uyarlanmış anlam yönünden tutarlı tümce	16	10
V. Tutarsız tümce	111	74
VI. Çevrilmeyen tümce	20	13
VII. Birden fazla tümcenin amaç dilde tek bir tümce biçiminde verilmesi	1	1
VIII. Tek bir tümcenin amaç dilde birden fazla tümce biçiminde verilmesi	30	20
IX. Amaç dilin yapı, kullanım ve noktalama normlarına aykırılık	2	1

Bu karşılaştırmalı metin incelemesinde toplam 150 cümleden 2'si tutarlı çevrilmiştir (II. %1). Orijinal cümleden kelime çıkarma 85 cümlede (III.1. %56), sözcük ekleme 92 cümlede (2. %61) saptanmıştır. Eklenen yeni cümleler 43 adet olup (I.) %28'lik bir oran teşkil etmektedir. Orijinal cümleden sözcükler çıkarıp, yerine başka sözcükler koyulmasına ise 64 cümlede (3. % 42) rastlanmıştır. Cümle dizgesinde değişiklik 24 cümlede (4. %16), zamanda değişikliğe 4 cümlede (5. %2), noktalamada değişikliğe 61 cümlede (6. %40), eylem düzeyinde değişikliğe ise 11 cümlede (7. %7) rastlanmıştır. Yapı ve anlam yönünden tutarlıya yakın cümle sayısı da 18'dir. (III. %12). İncelemede, yapı ve içerik bakımından tutarsız cümle sayısı 111'dir (V. %74). Metinde çevrilmeyen cümle sayısı 20 (VI.) %13'lük bir oranı oluşturmaktadır. İki dilin farklı yapısından dolayı uyarlanmış, ancak anlam yönünden tutarlı 16 cümle tespit edilmiştir (IV. %10). Birden fazla cümlenin amaç dilde tek bir cümle biçiminde verilmesine 1 cümlede (VII. %1), tek bir cümlenin amaç dilde birden fazla cümle biçiminde verilmesine ise 30 cümlede rastlanmıştır (VIII. %20). Amaç dil normlarına uymayan cümle kuruluşlarına da 2 cümlede (IX. %1) rastlanmıştır.

Bu sayısal değerlendirmelere göre, yapılan hataların içinde en yüksek oranı teşkil eden tutarsız cümlelerdir (V. %74). Bunu sırasıyla sözcük eklenmesi (2. %61), sözcük çıkarılması (1. % 56), orijinal cümleden sözcük çıkarılması ve yerine başka sözcükler koyulması (3. % 42), noktalamanın korunmaması (6. % 40), eklenen yeni cümleler (I. % 43) ve bağımsız tek bir cümlenin, amaç dilde birden fazla cümle olarak verilmesi (VIII. % 20) izlemektedir.

Çalışmanın başında da belirtildiği gibi, tezin amacı, Kafka'nın "*Die Verwandlung*" adlı eserinin dil, biçem ve içerik bakımından çevirmenlerce ne ölçüde korunarak

Türkçe'ye aktarıldığını, karşılaştırmalı çeviri yöntemi ile saptamaktı. Ancak hemen belirtilmesi gereken önemli bir nokta, Vedat Günyol'un "Değişim" adıyla Türkçe'ye aktardığı bu metnin, kaynak metnin orijinal dili olan Almanca'dan değil, İngilizce ve Fransızca çevirilerinden yararlanarak, yani amaç dillerden yaptığıdır (bkn. II.IV. bölüm, s. 55). Aktarım eyleminde karşılaşılan güçlükler bir yana, çeviri bir de ikinci dilden yapıldığında sorunların daha da büyüdüğünü, yazarın dil ve biçiminde çevirmen ve yöntem kaynaklı değişimler yaşanabildiğini burada belirtmek gerekir. İkinci dilden çeviri, eserde daha fazla kayıplara yol açmaktadır. Okur yazarı üslup ve içerik bakımından tam anlamıyla tanıyamamaktadır. İkinci elden yapılan çeviriler olumsuzluklarla doludur ve kayıplar sorunu iki katına çıkabilir.

Bu çalışmada incelenen toplam 150 cümle sonucunda, tutarlı çeviri cümle ve tutarlıya yakın çeviri cümlelerin toplam oranının %13 olduğunu görmekteyiz. Kaynak metne eklenen, çıkarılan, cümleleri bölerek amaç dile tek bir cümle halinde verilen ve amaç dilin yapı, kullanım ve noktalama normlarına aykırılık gösteren cümlelerin toplam oranına baktığımızda, bu oranın %62 olduğu saptanmıştır. Bu iki sayısal veriden yola çıkarak, incelenen kaynak cümleler üslup ve içerik açısından doğru ve eksiksiz aktarılmamıştır diyebiliriz. Bunun nedenleri arasında yukarıda da belirtilen ikinci amaç dilden yapılan çeviriden dolayı zaten varolan anlam kayıpları ter almaktadır. Bunların yanı sıra eklenen (% 61), çıkarılan (%56) ya da orijinal cümleden sözcük çıkarıp yerine başka sözcükler kullanılması (%20) oranının yüksek olduğunu görmekteyiz, ki bu da yine anlam kayıplarına ve içerikte tutarsızlıklara yol açmaktadır. Bu çoğu zaman çevirmenin orijinal dildeki bazı sözcüklerin anlamlarını aktarımında yanılığa düşmesinden kaynaklanan bir sorunu olabilir. Örneğin çevirmenin "*şu dünyada*" ve "*de*" sözcüklerini eklediğini ve kaynak cümlelerin

anlamını değiştirdiğini gormekteyiz. *“Andere Reisende leben wie Haremsfrauen”* cumlesinin *“şu dunyada harem kadınları gibi gezenler de vardır”* (s.85, 21.cumle) şeklinde aktarıldığını gormekteyiz. Kaynak dilde yer almayan bu sozcukler kaynak metindeki içeriği ve üslubu farklılaştırmıştır. Günyol’un amaç dil metninin genelinde ön plana çıkan kendi üslubundan dolayı, yazarın üslubunun korunamadığı gözlemlenmektedir.

Örneğin: *“Aman ne kocaman kümbetti o : Koyu renkli, koskoca, bölük bölük kavisli bir kümbet!”* (s.61, 2 cumle)

“Er lag auf seinem panzerartig harten Rücken und sah, wenn er den Kopf ein wenig hob, seinen gewölbten, braunen, von bogenförmigen versteifungen geteilten Bauch...”

Yine *“Der Mensch muß seinen Schlaf haben.”* cumlesi *“İnsan dediğin şöyle doya doya uyumalı.”* örneğinde de çevirmenin üslubunun yazarın üslubunun önüne geçtiği görlmektedir.

Çevirmen, aktardığı metnin bir edebi eser olduğu, dolayısıyla içerik aktarımının yanı sıra, üslup özelliklerinin de korunması gerektiğinin bilincinde olmalıdır. Sozcuk eklemeleri, çıkarmaları ya da anlam farklılıklarına yol açacak bir sozcüğü seçimi gibi farklılıklar değerlendirildiğinde, çevirmenin genellikle kaynak metin ile amaç metin arasında eşdeğerlilik sağlayamadığı sonucuyla karşılaşıyoruz. Örneğin 65’inci sayfadaki 6. cumlede *“Sein Zimmer, ein richtiges, nur etwas zu kleines Menschenzimmer, lag ruhig zwischen den vier wohlbekanntten Wänden.”* *“Menschenzimmer”* sozcüğünün eser bağlamında önemli olduğu düşüncesindeyiz. Yazar, eser kahramanı Gregor’un bir dönüşüm geçirmesine rağmen, odasında bir değerlik meydana gelmediğini anlatmakla bir göndermede bulunmaktadır.

Almanca'da da alışılmadık bir ifadedir, ancak Kafka kendine özgü ifade biçimleri yaratan bir yazardır. Üslubunun “kafkaesk” olarak nitelendirilmesinin nedeni budur. Kafka “*Schlaf-, Wohn-, Kinderzimmer*” kelimelerinden yararlanarak, Gregor’un bir böceğe dönüşmüş olmasına rağmen, odasının bir insanın yaşayacağı biçimde kaldığını belirtmek amacıyla üretmiş olduğu bir sözcüktür ve “*bekar odası*” şeklinde çevrilmesiyle amaç dilde aynı etkiyi yaratmadığı düşüncesindeyiz. Yazarın ürettiği bu sözcüğün doğru aktarılmaması, eserde sembolik ve ironik anlamlar taşıyan benzer sözcüklerin yanlış ya da eksik aktarılması metnin bağlamında anlam daralmalarına ve kopukluklarına yol açmaktadır. Bunların nedenleri arasında, çevirmenin bağlamı göz ardı etmesi, yazarın üslubunu yer yer gözardı etmesi ve yazarın diğer eserlerinde de görülen otobiyografik özelliklerinin dikkate alınmaması yer almaktadır. Günyol’un çevirisinde kullandığı dilin, kaynak metnin dilinden bir hayli uzak olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin: “*Tanrının günü ha babam dolaş dur*” (s.78, 14.cümle) “*İnsanlık hali. Ben de böyle bir şey yapmaya kalkıversem, kimbilir neler der bizim şef? Pasaportumu verir elime muhakkak.*” “*Das sollte ich bei meinem Chef versuchen; ich würde auf der Stelle hinausfliegen.*” (s.87, 23.cümle) “*Anamı babamı düşünüp kendimi tutmasam, şimdiye kadar çoktan basmıştım istifayı. Dosdoğru gider dikilirdim patronun karşısına, açardım ağzımı, yumardım gözümü.*” “*Wenn ich mich nicht wegen meiner Eltern zurückhielte, ich hätte längst gekündigt, ich wäre vor den Chef hin getreten und hätte ihm meine Meinung von Grund des Herzens aus gesagt.*” (s.89, 25.cümle) Günyol’un karşılık olarak seçtiği bazı sözcükler, kaynak dil metninde yer alan

sözcüklerle eşdeğer değildir. Bu nedenle amaç dil metninin, kaynak metin yazarının dilinden ve üslubundan oldukça uzaklaşmış olduğunu söyleyebiliriz. Bu da eserin, kaynak dil okuyucusunda yarattığı etki ile amaç dil okuyucusunda yarattığı etki arasında bir fark oluşmasına neden olmaktadır.

Çevirmen amaç metinde, kaynak metnin yapısal özelliklerinden de uzaklaşmıştır. Noktalamanın korunmaması %40'lık, dizge değişikliği ise %16'lık bir oran oluşturmaktadır. Bunun sonucunda kaynak dilin anlatım tekniği de farklılaşmıştır. Örneğin “ *-man hörte Regentropfen auf das Fensterblech aufschlagen* –“ Günyol tarafından “*Yağmur çinko borulara tıp tıp diye düşüyordu*” (s.71, 9. cümle) şeklinde aktarılmıştır. Oysa Kafka eserinde Gregor'un ve anlatıcının duygu ve düşüncelerini çoğu kez iki çizgi arasında vermiştir. Virgül, noktalı virgül ve iki çizgi arasında yapılan açıklamalar kaynak eserde sıkça görülmektedir. Ayrıca bu cümlede sözcük düzeyinde de örtüşmezlik gözlemlenmektedir.

Çevirmenin, kaynak metindeki “*man*” öznesini amaç dil metnine aktarmayıp özne değişikliğine başvurarak kaynak dildeki edilgen cümleyi, etken cümle halinde aktarmıştır. Özne düzeyinde değişiklik bu incelemede 11 cümlede (7. %7) saptanmıştır.

Kafka'nın eserde birleşik kelimelerden oldukça fazla yararlandığını gözlemlemekteyiz. Mesela “*Die Bettdecke, der Pelzhut, der Pelzmuff, das Fensterblech, der Regentropfen, die Zeitschrift*” gibi. Ayrıca “*schwer, ohnmachtsählich, höher, langsam*” gibi sıfatlara da sıkça yer vermiştir. Bir başka önemli sözcük seçimi de isim yapma ekleriyle türetilmiş olan isimlerdir. Örneğin: “*Die Umdrehung, Richtung, Möglichkeit, Wirklichkeit, Drehbewegung*” gibi. Bunlara ek olarak kaynak metinde yine sıklıkla karşılaştığımız bir başka sözcük türü

son eklerle yapılmış sıfatlar ve zarflardır. (*tatsächlich, natürlich, freundlich, allmählich*)

Kafka ayrıca eser kahramanı Gregor'un mesleği ve mesleğini tanımlayıcı kelimeler kullanmaktadır. Mesela *“Reisende, Musterkollektion, Tuchwaren”* gibi. Tüm bu kelimelerle yazar, bize Gregor'un mesleği olan Pazarlamacılık ile ilgili bilgiler vermekte ve olayı anlamamızı sağlamakta. *“Über dem Tisch, auf dem eine auseinandergepackte Musterkollektion von Tuchwaren ausgebreitet war – Samsa war Reisender –...”*

“Masanın üzerinde örneklik kumaş parçaları duruyordu. Samsa bir ticaret evinin gezici memuruydu.” (s.66, 7.cümle) Görüldüğü gibi *“Reisender”* kelimesi *“ticaret evinin gezici memuru”* olarak açılmış ve aktarılmıştır. Burada *“pazarlamacı”* gibi bir sözcük, *“Reisender”* kelimesini karşılayabilirdi. Çünkü amaç metinde kullanılan *“ticaret evinin gezici memuru”* Türkçe'de çok yadırgatıcıdır. Yukarıda verilen örneklere dayanarak kısaca tekrar belirtmek gerekirse, çevirmen, bir metni çevirirken, sözcük ve üslup bakımından kaynak metne sadık kalmalı kısaltma, ekleme ve çıkarmalardan kaçınılmalıdır. Kültüre özgü kavramların tam anlamıyla çevrilemeyeceğini göz önüne alarak, amaç dilde en doğru ifade ile karşılamaya çalışmalı ve böylece amaç dil okurunun, kaynak metinden uzaklaştırmamalıdır. Çevirmen edebi çeviride içerik kadar, üslubun da önemli olduğunu bilincinde olmalıdır.

V. Günyol'un amaç metninin incelenmesi sonucu yukarıda da verdiğimiz sayısal değerlendirmeler ve kısa örneklerle, amaç metnin içerik, biçim ve üslup bakımından, kaynak metinle bire bir örtüşmediğini söyleyebiliriz.

**V.II. ARIF GELEN'İN “DEĞİŞİM” ADI ALTINDA YAPTIĞI ÇEVİRİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

	Cümle Sayısı	Oran %
I. Yeni tümce ekleme	29	20
II. Yapı ve anlam yönünden tutarlı tümce	15	10
III. Yapı ve anlam yönünden tutarlıya yakın tümce	44	29
1. Orijinal tümceden sözcük(ler) çıkarma	90	60
2. Orijinal tümceye sözcük(ler) ekleme	84	56
3. Orijinal tümceden sözcük(ler) çıkarıp, yerine başka sözcük(ler) koyma	58	38
4. Tümce dizgesinde değişiklik	19	12
5. Zamanda değişiklik	1	1
6. Noktalamada değişiklik	72	48
7. Eylem düzeyinde değişiklik (etken-edilgen, haber kipi-dilek kipi)	8	5
IV. Farklı dil yapılarından dolayı uyarlanmış anlam yönünden tutarlı tümce	17	12
V. Tutarsız tümce	74	49
VI. Çevrilmeyen tümce	11	7
VII. Birden fazla tümcenin amaç dilde tek bir tümce biçiminde verilmesi	3	2
VIII. Tek bir tümcenin amaç dilde birden fazla tümce biçiminde verilmesi	40	26
IX. Amaç dilin yapı, kullanım ve noktalama normlarına aykırılık	2	1

Bu karşılaştırmalı metin incelemesinde toplam 150 cümleden 15'i tutarlı çevrilmiştir (II. %10). Orijinal cümleden kelime çıkarılması 90 cümlede (III.1. %60), sözcük eklemesi 84 cümlede (2. %56) saptanmıştır. Eklenen yeni cümleler 29 adet olup (I.) %20'lik bir oran teşkil etmektedir. Orijinal cümleden sözcükler çıkarıp yerine başka sözcükler koyulmasına ise 58 cümlede (3. % 38) rastlanmıştır. Cümle dizgesinde 19 cümlede (4. %12), dilbilgisel zamanda 1 cümlede (5. %1), noktalamada 72 cümlede (6. %48), eylem düzeyinde değişiklik ise 8 cümlede (7. %5) farklılıklar saptanmıştır. Yapı ve anlam yönünden tutarlıya yakın cümle sayısı da 44'dir. (III. %29). İncelemede, yapı ve içerik bakımından tutarsızlık gösteren cümle sayısı 74'dir (V. %49). Metinde çevrilmeyen cümle sayısı (VI.) 11 olup %7'lik bir oranı oluşturmaktadır. İki dilin farklı yapısından dolayı uyarlanmış fakat anlam yönünden tutarlı 17 cümle tespit edilmiştir (IV. %12). Bağımsız birden fazla cümlenin amaç dilde tek bir cümle biçiminde verilmesine 3 cümlede (VII. %2), bağımsız tek bir cümlenin amaç dilde birden fazla cümle biçiminde verilmesine ise 40 cümlede rastlanmıştır (VIII. %26). Amaç dil normlarına yapı ve kullanım bakımından uymayan cümle kuruluşlarına da 2 cümlede (IX. %1) rastlanmıştır.

Bu sayısal değerlendirmelere göre, yapılan hataların içinde en yüksek oran çıkarılan sözcüklerde görünmekte (1. % 60), bunu sırasıyla kelime eklenmesi (2. % 56), tutarsız cümleler (V. % 49), noktalamanın korunamaması (6. % 48) ve orijinal cümleden sözcük çıkarıp, yerine başka sözcükler koyma (3. % 38) izlemektedir.

Bu çalışmada incelenen toplam 150 cümle sonucunda, tutarlı çeviri cümle ve tutarlıya yakın çeviri cümlelerin toplam oranının %39 olduğunu görmekteyiz. Eklenen, çıkarılan, bölerek amaç dile tek bir cümle halinde verilen ve amaç dilin yapı, kullanım ve noktalama normlarına aykırılık gösteren cümlelerin toplam

oranlarına baktığımızda, bu oranın %52 olduğu saptanmıştır. Bu iki sayısal veriden yola çıkarak, kaynak cümlelerin içeriği doğru ve eksiksiz aktarılmamıştır diyebiliriz. Bunların yanı sıra eklenen (% 56), çıkarılan (%60) ya da orijinal cümleden sözcük çıkarıp yerine başka sözcükler kullanılması (%38) oranının oldukça yüksek olduğunu görmekteyiz ki bu da yine anlam kayıplarına ve içerikte tutarsızlıklara yol açmaktadır. Bu çoğu zaman çevirmenin orijinal dildeki bazı sözcüklerin aktarımında yanlışlığa düşmesinden kaynaklanan bir sorundur. Örneğin bu incelemede;

“Über dem Tisch, auf dem eine auseinandergepackte Musterkollektion von Tuchwaren ausgebreitet war – Samsa war Reisender - , hing das Bild, das er vor kurzem aus einer illustrierten Zeitschrift ausgeschnitten und in einem hübschen, vergoldeten Rahmen untergebracht hatte.” (s.66, 7. cümle)

“Masanın üzerine örnek kumaş parçaları serilmişti (Samsa bir gezgin satıcıydı); üst tarafındaki duvarda, kısa bir süre önce resimli bir dergiden kestiği, yıldızlı güzel bir çerçeveye yerleştirdiği bir resim asılıydı.” şeklinde dilimize aktarılmıştır. Kaynak dildeki “über” sözcüğü bir edattır ve amaç dilde “üstünde, üzerinde, üzerine, üstüne” gibi anlamlara gelmektedir. Amaç metin cümlesine baktığımızda bu cümlenin “ üst tarafındaki duvarda” şeklinde eklemeye yapılarak aktarıldığını ve Gelen’in cümlesinde kelimelerin yanlış anlamda kullanılmasından dolayı bir anlatım bozukluğunun meydana geldiğini söyleyebiliriz. Çevirmen aktardığı metnin bir edebi eser olduğunun, dolayısıyla içeriğin aktarılmasının yanı sıra, üslup özelliklerinin de korunması gerektiğinin bilincinde olmalıdır. Sözcük eklemeleri, çıkarmaları ya da örtüşmeyen anlamlarla verilmesi gibi sapmalar genel olarak değerlendirildiğinde, çevirmenin kaynak metin ile amaç metin arasında bir eşdeğerlilik sağlayamadığı sonucunu ortaya çıkarıyor.

Sözcük düzeyinde yapılan çıkarmalar konusunda ayrıca kaynak eserde yer alan ve *“leitmotif”* özelliği taşıyan sözcüklerin çıkarıldığını görmekteyiz. *“Leitmotif”* özelliği taşıyan sözcükler, özellikle edebi metinlerde anlatım tekniğinin ayrılmaz parçalarıdır. Bu nedenle, *“Leitmotif”* özelliği taşıyan bir sözcüğün amaç dile aktarılması, metinde bir anlam daralmasına yol açacaktır. Örneğin *“Als Gregor Samsa eines Morgens aus unruhigen träumen erwachte, fand er sich in seinem Bett zu einem ungeheueren Ungeziefer verwandelt.”* (s. 59, 1 cümle) Eserin hemen ilk cümlesi, amaç dile *“Gregor Samsa, bir sabah korkulu rüyalarından sonra uyandırdığı zaman yatakta kendini kocaman bir böcek olarak buldu.”* şeklinde aktarılmıştır. Kaynak metinde yer alan *“Bett”* sözcüğü, Kafka'nın bu eseri başta olmak üzere, diğer roman ve öykülerinde sıkça kullandığı bir *“Leitmotif”* özelliği göstermektedir. Gerek bu eserde gerekse *“Der Prozess”* adlı eserinde bu sözcük, kahramanların karşılaştıkları ve belirsizliğin bir göstergesi olan, ürkütücü, şaşkınlık veren olayların yaşandığı ilk anın mekanını betimlemesinden dolayı önem taşımaktadır. Kahraman başına gelen korkunç olayın gerçek olup olmadığını, yataktan kalkamamasından dolayı, doğabilecek sorunları ve buna benzer bir çok şeyi o anda yatağında düşünür. Amaç metin cümlesine baktığımızda *“in seinem Bett”* ifadesi sadece *“yatakta”* olarak çevrilmiştir. Böylece kelimenin anlamı zayıf kalmış, *“seinem”*deki iyelik zamiri aktarılmamıştır.

Çevirmen ayrıca amaç metinde, kaynak metnin bir başka üslup özelliğini de göz ardı etmiştir. Noktalamanın korunamaması %48'lik, dizge değişikliği ise %12'lik bir oran oluşturmaktadır. Bunun sonucunda kaynak dilin anlatım tekniği de farklılaşmıştır. Örneğin :*“Wie wäre es, wenn ich noch ein wenig weiterschliefe und alle Narrheiten vergäße,” dachte er, aber das war gänzlich undurchführbar, denn er*

war gewöhnt, auf der rechten Seite zu schlafen, konnte sich aber in seinem gegenwärtigen Zustand nicht in diese Lage bringen.” cümlesinin dilimize *“Biraz daha uyusam da şu aptalca şeyleri unutsam nasıl olur?”* diye düşündü. Ama olacak şey değildi bu. *Çünkü o, hep sağına yatıp uyumaya alıştı. Şimdiki haliyle sağına bir türlü dönemiyordu”* (s. 72, 10. cümle) şeklinde aktarıldığını görüyoruz. Çevirmenin cümle yapısını değiştirdiği ve bundan dolayı da kelime çıkardığı görülmektedir. Noktalamanın değişmiş olması nedeniyle, virgüllerle birbirinden ayrılan temel cümleler nokta kullanılarak ayrılmıştır. Tüm bunlar yazarın üslubuna yapılan bir müdahalenin göstergesidir. Kaynak metnin cümle yapılarına sadık kalınmamasından dolayı, kaynak metindeki anlatım tekniğinin de farklılaştığı saptanmıştır.

Bir başka nokta ise, çevirmenin, kaynak dilde bulunan *“man”* gizli öznesi ile kurulan cümlelerin yapılarını değiştirdiği, yani dil metninde çevirmediği, dolayısıyla kaynak dildeki edilgen cümleyi etken cümle halinde aktarılmış olduğudur. Eylem düzeyinde değişiklik bu incelemede 8 cümlede (7. %5) saptanmıştır. Örneğin:

“Man hatte sich angewöhnt, Dinge, die man anderswo nicht unterbringen konnte, in dieses Zimmer hineinzustellen,...” cümlesi *“Başka bir yere koyamadıkları eşyaları onun odasına yerleştirmeyi âdet edinmişlerdi...”* (s.257, 149.cümle) şeklinde Türkçe’ye çevrilmiştir. *“man hatte... hineinzustellen”* ve *“da man ... hatte”* cümleleri edilgen iken etken cümleye dönüştürülmüş ve özne eklenmiştir.

Kafka’nın eserde birleşik kelimelerden oldukça fazla yararlandığını gözlemlemekteyiz. Mesela *“Die Bettdecke, der Pelzhut, der Pelzmuff, das Fensterblech, der Regentropfen, die Zeitschrift”* gibi. Ayrıca *“schwer, ohnmachtsählich, höher, langsam”* gibi sıfatlara da sıkça yer vermiştir. Bir başka önemli sözcük seçimi de isim yapma ekleriyle türetilmiş olan isimlerdir. Örneğin:

“*Die Umdrehung, Richtung, Möglichkeit, Wirklichkeit, Drehbewegung*” gibi. Bunlara ek olarak kaynak metinde yine sıklıkla karşılaştığımız bir başka sözcük türü son eklerle yapılmış sıfatlar ve zarflardır. (*tatsächlich, natürlich, freundlich, allmählich*)

Kafka ayrıca eser kahramanı Gregor’un mesleği ve mesleğine ilişkin kelimelere de başvurmuştur. Mesela “*Reisende, Musterkollektion, Tuchwaren*” gibi. Tüm bu kelimelerle yazar, bize Gregor’un mesleği olan pazarlamacılık ile ilgili bilgiler vererek konuyu anlamamızı sağlamaktadır. “*Über dem Tisch, auf dem eine auseinandergepackte Musterkollektion von Tuchwaren ausgebreitet war – Samsa war Reisender –...*”

“*Masanın üzerine örnek kumaş parçaları serilmişti (Samsa bir gezgin satıcıydı);...*” (s 66, 7. cümle) Görüldüğü gibi “*Reisender*” kelimesi “*gezgin satıcıydı*” olarak açıklanmış ve aktarılmıştır. Burada “*pazarlamacı*” kelimesi “*Reisender*” sözcüğünü karşılamaya yetebilirdi. Ayrıca amaç metindeki sözcük seçimi, Türkçe’de yadırgatıcıdır. Yukarıda verilen örneklere dayanarak kısaca tekrar belirtmek gerekirse, çevirmen bir metni çevirirken, kaynak metne sadık kalmalı ve özüne uygun anlamlandırmalarda bulunmalıdır, ayrıca kısaltma, ekleme ve çıkarmalardan kaçınılmalıdır. Kültüre özgü kavramların tam anlamıyla çevrilemeyeceğini göz önüne alarak, amaç dilde en doğru ifade ile karşılamaya çalışmalı ve böylece amaç okuru, kaynak metinden uzaklaştırmamalıdır. Çevirmen edebi çeviride içerik kadar, üslubunda da önemli olduğunun bilincinde olmalıdır. Her çeviri yapıtı bir tekrar yaratımdır, ancak bu çevirmenin tamamen özgür ve keyfi davranabileceği anlamına gelmez.

A. Gelen’in amaç dil metninin incelenmesi sonucunda yukarıda da verdiğimiz sayısal

değerlendirmeler ve kısa örneklerden de anlaşılacağı üzere, amaç metnin içerik, biçim ve üslup bakımından, kaynak metinle tam örtüşme sağlanamadığı saptanmıştır. Bu nedenle çevirmen esere sadık gerektiği ölçüde özgün kalamamıştır.

**V.III. EVRİM TEVFIK GÜNEY’İN “DÖNÜŞÜM” ADI ALTINDA YAPTIĞI
ÇEVİRİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

	Cümle Sayısı	Oran %
I. Yeni tümce ekleme	5	3
II. Yapı ve anlam yönünden tutarlı tümce	62	41
III. Yapı ve anlam yönünden tutarlıya yakın tümce	63	42
1. Orijinal tümceden sözcük(ler) çıkarma	54	36
2. Orijinal tümceye sözcük(ler) ekleme	78	52
3. Orijinal tümceden sözcük(ler) çıkarıp, yerine başka sözcük(ler) koyma	37	24
4. Tümce dizgesinde değişiklik	5	3
5. Zamanda değişiklik	-	-
6. Noktalamada değişiklik	24	16
7. Eylem düzeyinde değişiklik (etken-edilgen, haber kipi-dilek kipi)	5	3
IV. Farklı dil yapılarından dolayı uyarlanmış anlam yönünden tutarlı tümce	15	10
V. Tutarsız tümce	10	6
VI. Çevrilmeyen tümce	2	1
VII. Birden fazla tümcenin amaç dilde tek bir tümce biçiminde verilmesi	-	
VIII. Tek bir tümcenin amaç dilde birden fazla tümce biçiminde verilmesi	2	1
IX. Amaç dilin yapı, kullanım ve noktalama normlarına aykırılık	-	

Bu karşılaştırmalı metin incelemesinde toplam 150 cümleden 62'si tutarlı çevrilmiştir (II. %41). Orijinal cümleden kelime çıkarılması 54 cümlede (III.1. %36), sözcük eklemesi 78 cümlede (2. %52) saptanmıştır. Eklenen yeni cümleler 5 adet olup %3'lük bir oran teşkil etmektedir. Orijinal cümleden sözcükler çıkarıp, yerine başka sözcükler koyulmasına ise 37 cümlede (3. % 24) rastlanmıştır. Cümle dizgesinde 5 cümlede (4. %3), dilbilgisel zamanda incelenen cümleler kaynak metin ile örtüşmektedir (5.), noktalamada 24 cümlede (6. %16), eylem düzeyinde değişiklik ise 5 cümlede (7. %3) saptanmıştır. Yapı ve anlam yönünden tutarlıya yakın cümle sayısı da 63'dir. (III. %42). İncelemede, yapı ve içerik bakımından tutarsızlık gösteren cümle sayısı 10'dur (V. %6). Metinde çevrilmeyen cümle sayısı 2 (VI.) %1'lik bir oranı oluşturmaktadır. İki dilin farklılığından dolayı uyarlanmış, fakat anlam yönünden tutarlı cümleler 15 cümle olarak tespit edilmiştir (IV. %10). Bağımsız tek bir cümlenin amaç dilde birden fazla cümle biçiminde verilmesine ise 2 cümlede rastlanmıştır (VIII. %1). Bağımsız birden fazla cümlenin amaç dilde tek bir cümle biçiminde verilmesine (VII.) ve amaç dil normlarına yapı ve kullanım bakımından uymayan cümle kuruluşlarına da (IX.) bu çeviri metin incelemesinde rastlanmamıştır.

Bu sayısal değerlendirmeye göre, incelenen cümlelerde yapılan hataların en yüksek oranı sözcük eklenmesinde (2. % 52) görülmektedir. Bunu sırasıyla sözcük çıkarma (1. % 36), iki dilin farklılığından dolayı uyarlanmış fakat anlam yönden tutarlı tümceler (IV. % 34), orijinal metinden sözcükler çıkarıp, yerine başka sözcükler eklenmesi (3. % 24), noktalamanın korunamaması (6. % 16) ve tutarsız cümleler (V. % 6) izlemektedir.

İnceleme sonucu, toplam 150 cümlede, tutarlı çeviri cümle ve tutarlıya yakın çeviri

cümlelerin toplam oranının %83 olduğunu görmekteyiz. İki dilin farklılığından dolayı uyarlanmış fakat yapısal ve anlamsal yönden tutarlı tümcelerin oranı da buna eklenirse ki bu da 15 cümlede %10'luk bir orandır, toplamda %93 gibi bir sayısal veri elde ediyoruz. Bu sonuca göre çevirmenin kaynak cümlelerin içeriğini doğru ve eksiksiz aktarmıştır diyebiliriz. Tutarsız cümleler incelenen bu amaç metinde 10 cümlede yani % 6'lık bir oran oluşturmaktadır.

Güney'in amaç metnini genel olarak değerlendirmek gerekirse bazı sapmalar dışında, Kafka'nın üslubunu yansıtabildiği ve kaynak metinde kullanılan dilin özelliklerine, cümle yapılarına bağlı kaldığı, Kafka'nın sıkça kullandığı bağlaçların çevrilmesine de önem verdiği gözlemlenmiştir.

**V.IV. OSMAN ÇAKMAKÇI'NIN “DÖNÜŞÜM” ADI ALTINDA YAPTIĞI
ÇEVİRİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

	Cümle Sayısı	Oran %
I. Yeni tümce ekleme	49	32
II. Yapı ve anlam yönünden tutarlı tümce	12	8
III. Yapı ve anlam yönünden tutarlıya yakın tümce	19	12
1. Orijinal tümceden sözcük(ler) çıkarma	64	42
2. Orijinal tümceye sözcük(ler) ekleme	63	42
3. Orijinal tümceden sözcük(ler) çıkarıp, yerine başka sözcük(ler) koyma	33	22
4. Tümce dizgesinde değişiklik	12	8
5. Zamanda değişiklik	1	1
6. Noktalamada değişiklik	45	30
7. Eylem düzeyinde değişiklik (etken-edilgen, haber kipi-dilek kipi)	4	2
IV. Farklı dil yapılarından dolayı uyarlanmış anlam yönünden tutarlı tümce	10	6
V. Tutarsız tümce	109	72
VI. Çevrilmeyen tümce	25	16
VII. Birden fazla tümcenin amaç dilde tek bir tümce biçiminde verilmesi	3	2
VIII. Tek bir tümcenin amaç dilde birden fazla tümce biçiminde verilmesi	27	18
IX. Amaç dilin yapı, kullanım ve noktalama normlarına aykırılık	-	-

Bu karşılaştırmalı metin incelemesinde toplam 150 cümleden 12'si tutarlı çevrilmiştir (II. %8). Orijinal cümleden kelime çıkarma 64 cümlede (III.1. %42), sözcük ekleme 63 cümlede (2. %42) saptanmıştır. Eklenen yeni cümleler 49 adet olup (I.) %32'lik bir oran teşkil etmektedir. Orijinal cümleden sözcükler çıkarıp, yerine başka sözcükler koyulmasına ise 33 cümlede (3. % 22) rastlanmıştır. Cümle dizgesinde değişikliğe 12 cümlede (4. %8), zamanda değişikliğe 1 cümlede (5. %1), noktalamada değişikliğe 45 cümlede (6. %30), eylem düzeyinde değişikliğe ise 4 cümlede (7. %2) rastlanmıştır. Yapı ve anlam yönünden tutarlıya yakın cümle sayısı da 19'dur. (III. %12). İncelemede, yapı ve içerik bakımından tutarsızlık gösteren cümle sayısı 109'dur (V. %72). Metinde çevrilmeyen cümle sayısı 25 (VI.) %16'lık bir oranı oluşturmaktadır. İki dilin farklılığından dolayı uyarlanmış ancak anlam yönünden tutarlı 10 cümle tespit edilmiştir (IV. %6). Birden fazla cümlenin amaç dilde tek bir cümle biçiminde verilmesine 3 cümlede (VII. %2), tek bir cümlenin amaç dilde birden fazla cümle biçiminde verilmesine ise 27 cümlede rastlanmıştır (VIII. %18). Amaç dil normlarına uymayan cümle kuruluşları ise incelenen çeviri metinde saptanmamıştır (IX.).

Yapılan karşılaştırmalı inceleme sonucu, yukarıda verilen sayısal değerlendirmeye göre, hataların en yüksek oranını tutarsız cümleler teşkil etmektedir (V. % 72). Bunu sırasıyla sözcük ekleme ve çıkarma (1/2. % 42), amaç metne eklenen yeni cümleler (I. % 32), noktalamanın korunmaması (6. % 30), orijinal cümleden sözcükler çıkarıp yerine başka sözcükler koyma (3. % 22), bağımsız tek bir cümlenin, amaç dilde birden fazla cümle biçiminde verilmesi (VIII. % 18), çevrilmeyen cümleler (VI. % 16) ve cümle dizgesinde değişiklik (4. % 8) izlemektedir.

Bu inceleme sonucu, toplam 150 cümlede, tutarlı çeviri cümle ve tutarlıya yakın çeviri cümlelerin toplam oranının %20 olduğunu görmekteyiz. Kaynak metne eklenen, çıkarılan, cümleleri bölerek, amaç dile tek bir cümle halinde verilen ve amaç dilin yapı, kullanım ve noktalama normlarına aykırılık gösteren cümlelerin toplam oranına baktığımızda, bu oranın %56 olduğu saptanmıştır. Bu iki sayısal veriden yola çıkarak, kaynak cümlelerin içeriği doğru ve eksiksiz aktarılmamıştır diyebiliriz. Bunların yanı sıra eklenen (% 42), çıkarılan (%42) ya da orijinal cümleden sözcük çıkarıp yerine başka sözcükler kullanılması oranının %22 olduğunu görmekteyiz ki bu da yine anlam kayıplarına ve içerikte tutarsızlıklara neden olabildiğinin bir göstergesidir. Bu çoğu zaman çevirmenin orijinal dildeki bazı sözcüklerin anlamlarını aktarımında yanılığa düşmesinden kaynaklanan bir sorun olabilir. Örneğin: *“Und er sah zur Weckuhr hinüber, die auf dem Kasten tickte.”* cümlesinin

“Gece masasının üzerindeki tıkr tıkr işlemekte olan çalar saatine baktı” (s. 94, 31. cümle) şeklinde amaç dile aktarıldığını görmekteyiz. Kaynak dildeki *“ticken”* fiili, amaç amaç dilde *“tıkr tıkr işlemekte”* şeklinde çevrildiğini saptanmıştır. Oysa bu sözcüğün eser içinde önemli olduğunu düşündüğümüz bir anlam göndermesi bulunmaktadır. Kafka zaman faktörünü sürekli olarak vurgulamaktadır. Zamanın ilerlemesiyle birlikte, kahramanın endişe ve korkusunun da arttığını görüyoruz, yani yazar bu sözcüğü kullanarak eserde gerilim ve heyecanın arttığını söylemeye çalışmıştır. *“tıkr tıkr işlemekte”* ifadesi *“her şey yolunda gitmek”* anlamına gelmektedir. *“ticken”* ise *“tik tak etmek”* anlamındadır, yani burada bir anlam sapması söz konusudur. Amaç cümlede saatin çıkardığı tik tak sesinden çok, saatin nasıl işlediği vurgulanmaktadır. Oysa kaynak cümlede

tam tersi bir durum söz konusudur. Aynı durum yine bu örnek cümlede görülmektedir.

“Wie nun, wenn er sich krank meldete?”

“Peki Gregor hastalandığı için işe gelemediğini söyleseydi ne kadar inandırıcı olabilirdi ki?” (s.105, 42. cümle) *“sich krank melden”* fiili *“hastalandığını haber vermek, hasta olduğunu söylemek”* gibi anlamlara gelir. Bu cümlede hem sözcüğün yanlış kullanımından, hem de sözcük eklemesinden dolayı bir anlam sapması olduğu gözlemlenmektedir. Sözcük düzeyinde yapılan çıkarmalar, eklemeler ve değişiklikler, özellikle edebi metinlerde anlatım tekniğini bozmaktadır.

Çakmakçı'nın kelimeleri yanlış anlamlarda kullanmasından dolayı bir anlatım bozukluğu oluşturduğunu söyleyebiliriz. Çevirmen aktardığı metnin bir edebi eser olduğu, dolayısıyla içeriğin aktarılmasının yanı sıra, üslup özelliklerinin de korunması gerektiğinin bilincinde olmalıdır. Sözcük eklemeleri, çıkarmaları ya da başka anlamlarla verilmesi genel olarak değerlendirildiğinde, çevirmenin kaynak metin ile amaç metin arasında tam eşdeğerlilik sağlayamadığı sonucunu ortaya çıkarıyor.

Çevirmen ayrıca amaç metinde, kaynak metnin yapısından uzaklaşmıştır. Noktalamanın korunmaması %45'lik, dizge değişikliği ise %12'lik bir oran oluşturmaktadır. Bunun sonucunda kaynak metnin anlatım tekniği de değişmiştir.

Örneğin:

“Er wäre gewiß nicht viel später auch ohne Störung erwacht, denn er fühlte sich genügend ausgeruht und ausgechlafen, doch schien es ihm, als hätte ihn ein flüchtiger Schritt und ein vorsichtiges Schließen der zum Vorzimmer führenden Tür geweckt” şeklindeki kaynak cümlenin:

“Onu uyandıran sesler olmasaydı da bir süre sonra kendiliğinden uyanacaktı. Çünkü kendini yeterince dinlenmiş hissediyordu. Ayak sesleri ve hol kapısının kapanma sesini duydu.” olarak çevrilmesi, çevirmenin kısaltma ve yorumlama yoluyla aktardığını göstermiştir. Ayrıca kaynak cümledeki noktalama kurallarına da uyulmadığı görülmektedir. Kaynak cümle, amaç metin cümlesine, noktalarla birbirinden ayrılan üç ayrı cümle şeklinde verilmiştir. Tüm bunlar yazarın üslubuna yapılan bir müdahalenin göstergesidir. Kaynak metnin cümle yapılarına sadık kalınmamasından dolayı, kaynak metindeki üsluptan uzaklaşmıştır.

Bir başka nokta ise, çevirmenin kaynak dilde bulunan *“man”* gizli öznesi ile kurulan bazı cümle yapılarını değiştirdiği ve amaç metninde çevirmediği, dolayısıyla kaynak dilde edilgen cümleleri, etken cümle halinde aktardığı saptanmıştır. Eylem düzeyinde değişiklik bu incelemede 4 cümlede (7. %2) görülmüştür.

Örneğin:

“Man sah vom Bett aus, daß er auf vier Uhr richtig eingestellt war; gewiß hatte er auch geläutet.” cümlesinde *“man, richtig, eingestellt, vom Bett aus, auch”* kelimelerini çıkarmıştır. Oysa *“man”* kelimesi cümleyi edilgen yapmaktadır. Çevirmen edilgen cümleyi etken cümleye çevirmekle kalmamış, *“dass”*lı (nesne) cümlesini (Objektsatz) temel cümle ile harmanlayarak *“Saatin ibresinin dörtte olduğunu görüyordu. Kuşkusuz zil çalmıştı.”* (s. 97, 35.cümle) şeklinde aktarmıştır. Bir başka örnekte onu takip eden diğer cümlede görülmektedir. *“Ja, aber war es möglich, dieses möbelschütternde Läuten ruhig zu verschlafen?”*

“Ama Gregor Samsa, o yeri göğü inleyen çalar saatine rağmen rahat uykusuna devam mı etmişti?” (s. 99, 36. cümle) edilgen cümle etken cümleye dönüştürülmüş ve özne olarak *“Gregor Samsa”* eklenmiştir.

Eklenen yeni cümleler ve çevrilmeyen cümlelerin oranını tekrar vermek gerekirse bunun %48 oranında olduğunu saptamıştık. Bu oranın yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Amaç metin dışında bırakılan cümlelerin kaynak metinde belli bir bütünlüğün parçası olduklarını varsayarsak, bu cümlelerin çıkarılmasıyla, söz konusu bütünlüğün bozulduğunu söyleyebiliriz. İnceleme sırasında amaç metne eklenen yeni cümlelerin, genellikle çevirmenin kendi yorumu olduğu sonucuna vardık. Örneğin:

“Es ging jetzt meist nur sehr still zu.” cümlesi, çevirmen tarafından yorumlanarak **“Ailesi çoğu zaman sessizdi”** (s.189, 104. cümle) şeklinde Türkçe’ye aktarılmıştır. Aynı durum sayfa 199’daki 110. cümlede de gözlemlenmektedir. Bunun dışında çevirmenin, kaynak metin cümlelerinden bazılarını tamamen çıkardığı görülmektedir. Örneğin:

“Die Mutter zupfte ihn am Ärmel, sagte ihm Schmeichelworte ins Ohr, die Schwester verließ ihre Aufgabe, um der Mutter zu helfen, aber beim Vater verfieng das nicht.” (s.202, 112. cümle)

“Er versank nur noch tiefer in seinen Sessel.” (s. 203, 113. cümle)

Amaç metne eklenen yeni cümle ve çıkarılan cümleler, amaç metinde anlam kopukluğuna neden oldukları için, bu tarz bir çeviri anlayışını benimseyerek, kaynak metni amaç metne aktaran çevirmenin, yazarın üslubuna zararlar verdiğini söyleyebiliriz. Çevirmen edebi çeviride içerik kadar, üslubunda önemli olduğunun bilincinde olmalıdır.

O. Çakmakçı’nın amaç metin incelenmesi sonucu yukarıda verdiğimiz sayısal değerlendirmeler ve kısa örneklerden de anlaşılacağı üzere, amaç metnin içerik, biçim ve üslup bakımından, kaynak metinle bire bir örtüşmediğini söyleyebiliriz.

V. SONUÇ

Çeviri tarih boyunca uluslararası ve kültürler arası etkileşimi sağlayan önemli unsurlardan biri olmuştur. Çağımızda çeviri alanında yapılan çalışmalar da bunun bir kanıtıdır. Çeviri eserler dilden dile aktarılırken özgünlüklerini biraz kaybetse de, özlerini okuyucuya ulaştırabiliyorlarsa, onları bilmedikleri yeni bir dünyaya götürüyorlar demektir.

Kaynak dilde düşünmek çoğu zaman anlatma düzeyindeki zorlukları çözümlenmekten kolaydır. Bunun nedenleri arasında bir dilin kültüründe bulunan bir ifadenin, başka bir dil kültüründe bulunmamasıdır. Bu bağlamda çevirmenin her iki dili iyi bilmesinin dışında, her iki kültürü de iyi tanınması gerekir. Ayrıca amaç metinde, çeviri estetiği ve yorum yeteneğini ortaya koyabilmesi için çevirmenin çeviri eğitimi alması, çevirdiği yazarı gerek edebi kişiliğiyle gerekse yapıtlarıyla yakından tanınması gerekir. Bu, özgün metni amaç dile ulaştırabilmesi ve sanatlı metnin ardalanına inebilmesini sağlayacaktır.

Sanat metinlerinde çeviri bir anlamda yazar ve okuru, yazarın dünyasında buluşturması anlamına gelir. Çevirmen okur ve yazarı buluşturabildiği ölçüde orijinal metnin biçimi ve iletisine sadık kalmış, yapıtı amaç dile aktarırken eşdeğerlilik kurabilmiştir diyebiliriz.

Kafka gibi her sözcüğü seçerek kullanan bir yazarın, okuyucuya aktarmak istediklerini çözebilmek için, kurduğu cümlelerin anlam birimciklerine inilmesi gerekecektir.

Cümleler ancak amaç dilin sözdizim kurallarına uygun olarak çözümlenebileceği, sadece dilbilgisel zorunluluklardan dolayı özgür davranılabileceğini varsayarsak,

çevirmenin özgün metnin anlamına en yakın ifade şekillerini, dizgeler olarak oluşturması gerekecektir.

Kaynak metnin cümle yapısının çevirmenin keyfiyetine göre bölünmesi veya bölünmesi, kaynak metindeki dil düzeyinin korunmaması mesela aslında olmadığı halde argo ifadeler kullanılması çeviride hem sözdizimsel hem de anlam boyutunda kayıplara yol açacaktır, ki bu da orijinal eserin iletisini zayıflatacaktır.

Yapılan bu tez çalışmasının cümle incelemelerinde, bilgi yitimi, anlam ve söz dizim kaymaları olduğu tespit edilmiş ve bu kayıpların daha çok ikinci kaynak dilden yapılan çeviride olduğu gözlemlenmiştir.

Belirtilmesi gereken bir başka önemli nokta ise, çevrilen eserin iletisi ve biçiminin birbirinden ayrı düşünülmemesi gereğidir. Cümleleri bölerek çevirmek yazarın kendine özgü biçimine zarar verdiği için, çevirmenin kaçınması gereken bir yoldur. Çevirmen bu tür bir çeviri tarzını benimsediye bu yazarın biçimini çözememesine ya da kendi biçimini öne çıkarma eğilimine dayanır.

Kaynak dildeki sözcüklere doğru karşılıkları bulmak, cümlelerin anlamını bozmadan, orijinal metnin taşıdığı anlam ve yazarın iletisini bütünüyle aktarmaya çalışmak çevirmenin göz önünde bulundurması gereken önemli noktalardandır.

Çevirmen bir yandan orijinal eserin özelliklerini sözcük, söz dizim ve üslup açısından iyi kavrayıp değerlendirebilmeli, bir yandan da elde ettiği bu sonuçları amaç dilde yeniden yaratabilmelidir. Çevirmenin ulaşması gereken en önemli nokta ise amaç metinde okuru yazarın üslubunu tattırmaktır.

Birbirine yapı bakımından uzak dillerde yapılan çevirilerde, amaç dil kültüründe düşünülmesi, yazarın kendine has anlatımının çözümlenmesi, çevirmenin üslup ve yorum bilgisine sahip olmasıyla mümkündür. Amaç dil okuyucusunun en doğal

hakki, kaynak dilde yazılmış esere sahip olduğu tüm özellikleriyle ulaşabilmesidir. Çevirmen bu nedenle sonsuz özgürlüğe sahip olmadığını bilincinde, özgün metin okurunda oluşan etkiyi, çeviri eser okurunda da oluşturma çabasında olmalıdır. Özgün eseri parçalar halinde kabul eden, uyarlama ve yeniden yazma yolunu tercih eden çevirmen, amaç dil okurunu, yazara ve eserine yabancılaştırdığının da farkında olmalıdır.

Bunların yanı sıra, çeviri bilimi açısından önemli olan, yapılan çevirinin niteliğidir. Bu tarz bilimsel çalışmaların amacı da, kaynak metinlerin nasıl çevrildiğini, örtüşmezliklerin nedenleri ve sonuçlarını inceleyerek, sorun odaklarına çözümler aramaktır.

Çevirmenlerin kaynak dil metnini amaç dile aktarıırken, sözcük ve cümle düzeyinde yaptıkları eklemeler, çıkarmalar ve çeviri sonucunda meydana gelmiş olan sözcük ve cümle düzeyindeki değişikliklerin kaynak metni nasıl etkilediğini görmek, kaynak ve amaç metinler arasındaki eşdeğerliliğin, kaynak metin yazarının üslubunun çevirmenlerce amaç dile nasıl aktarıldığını saptamak için yapılan bu tez çalışmasında varılan sonuçları şu şekilde özetleyebiliriz:

V. Günyol'un incelenen toplam 150 cümlesindeki sayısal değerlendirmeye göre, yapılan hataların içinde en yüksek oranı teşkil eden tutarsız cümlelerdir (V. %74). Bunu sırasıyla sözcük eklemesi (2. %61), sözcük çıkarması (1. % 56), orijinal cümleden sözcük çıkarması ve yerine başka sözcükler koyulması (3. % 42), noktalamanın korunmaması (6. % 40), eklenen yeni cümleler (I. % 28) ve tek bir cümlelerin, amaç dilde birden fazla cümle olarak verilmesi (VIII. % 20) izlemektedir. Tutarlı ve tutarlıya yakın cümlelerin toplam oranı %20'dir.

A. Gelen'in incelenen toplam 150 cümlesindeki sayısal değerlendirmeye göre, yapılan hataların içinde en yüksek oran çıkarılan sözcüklerde görünmekte (1. % 60), bunu sırasıyla kelime eklemesi (2. % 56), tutarsız cümleler (V. % 49), noktalamanın korunmaması (6. % 48) ve orijinal cümleden sözcük çıkarıp, yerine başka sözcükler koyulması (3. % 38) izlemektedir. Tutarlı ve tutarlıya yakın çeviri cümlelerinin toplam oranı ise %39'dur.

E.T. Güney'in incelenen toplam 150 cümlesindeki sayısal değerlendirmeye göre, yapılan hataların en yüksek oranı sözcük eklemesinde (2. % 52) görülmektedir. Bunu sırasıyla sözcük çıkarma (1. % 36) ve orijinal metinden sözcükler çıkarıp, yerine başka sözcükler eklenmesi (3. % 24), noktalamanın korunmaması (6. % 16) ve tutarsız cümleler (V. % 6) izlemektedir. Tutarlı ve tutarlıya yakın çeviri cümlelerinin toplam oranı ise %83'dir.

O. Çakmakçı'nın incelenen toplam 150 cümlesindeki sayısal değerlendirmeye göre, hataların en yüksek oranını tutarsız cümleler teşkil etmektedir (V. % 72). Bunu sırasıyla sözcük ekleme ve çıkarma (1/2. % 42), amaç metne eklenen yeni cümleler (I. % 32), noktalamanın korunmaması (6. % 30), orijinal cümleden sözcükler çıkarıp yerine başka sözcükler koyma (3. % 22), tek bir cümlenin, amaç dilde birden fazla cümle biçiminde verilmesi (VIII. % 18), çevrilmeyen cümleler (VI. % 16) ve cümle dizgesinde değişiklik (4. % 8) izlemektedir. Tutarlı ve tutarlıya yakın çeviri cümlelerinin toplam oranı ise %20'dir.

Çevirmenlerden V. Günyol, A. Gelen ve O. Çakmakçı'nın, amaç metin çevirilerini ekleme, çıkarma, cümleleri bölerek çevirme gibi yollara başvurarak yaptıklarını, aynı zamanda üslup ve dil konusunda yer yer serbest davrandıklarını, bu nedenle de

kaynak metin ile amaç metinler arasında örtüşmezliklerin olduğunu söyleyebiliriz. Bunlara karşın E. T. Güney'in yaptığı çeviride, tutarlı ve tutarlıya yakın cümlelerinin toplam oranının %83 olduğu, bazı sapmalar dışında, Kafka'nın üslubunu yansıtabildiğini ve kaynak metinde kullanılan dilin özelliklerine, cümle yapılarına bağlı kaldığı, Kafka'nın sıkça kullandığı bağlaçların çevrilmesine de önem verdiği gözlemlenmiştir.

Tezde değerlendirmeye çalıştığımız amaç dil metinlerinin her şeye rağmen harcanan bir emekle ortaya çıkan metinler olduğunu ve ülkemizde çeviri alanında her birinin ayrı bir yeri olduğunu vurgulamak gerekir.

Sonuç olarak tekrar edilmesi gereken nokta, bu karşılaştırmalı incelemede amaç, çevirmenlerin yaptığı hataları ortaya çıkarmak değildi. Saptamaya çalıştığımız bir edebi eserin, Almanca'dan Türkçe'ye çevrildikten sonra, özgünlüğünü ne ölçüde koruyabildiğini öğrenmek, daha nitelikli çevirilerin yapılmasına bir katkı sağlamaktır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, N. Berrin Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi, İmge Kitapevi, Ankara 2002.
- Aktaş, Tahsin, Çeviri İşlemine Genel Bir Bakış, Orsen Matbaacılık, Ankara 1996.
- Algün, Rezzan “*Almanca’da Aziz Nesin*”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi, 1982.
- Aydın, Kamil Karşılaştırmalı Edebiyat Günümüz Postmodern Bağlamda Algılanışı, Biray Yay., İstanbul 1999.
- Aytaç, Gürsel Edebiyat Yazıları I., Gündoğan Yayınları, Ankara 1990.
- Aytaç, Gürsel Genel Edebiyat Bilimi, Say Yay., İstanbul 2003.
- Aytaç, Gürsel Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi, Say Yay., İstanbul 2003.
- Brinker, Brinker Linguistische Textanalyse, 1985
- Brod, Max Kafka’da İnanç ve Umutsuzluk”. Çev. Kamuran Şipal. Cem Yayınevi. İst. 1994.

- Canetti, Elias   Öbür Dava, Kafka'nın Felice'ye Mektupları Üzerine", Çev.
Kamuran Şipal. Cem Yayınevi, İst. 1994.
- Cemal, Ahmet   Dönüşüm, Can Yay., İstanbul 1999.
- Cemal, Ahmet   Yaşamdan Çevirdiklerim, İst. İyi Şeyler Yayıncılık, 1996.
- Çakmakçı, Osman   Dönüşüm, Babil Yay., İstanbul 2005.
- Deleuze, Gilles   Kafka, Minör Bir Edebiyat İçin, Çev. Uçkan Hamit-Işık
Ergüden, Yapı Kredi yayınları, İst. 2001.
- Dereli, Hamit   Tercüme Sanatı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1961.
- Dönüşüm,   Çev. Gülçay Teniker, Altıkırkbeş Yayın, İst. 2003
- Eldemir, Aysu   Sassure'den Sonra Yapısal Dilbiliminde Sözdizimi
Konusundaki Tutumlar, Yöntemler ve Dönüşümlü Üretimsel
Dilbilgisinde Chomsky, Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları I.,
Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1980.
- Eruz, F.Sâkine   Çeviribilim, Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul
2003.

Ethemoğlu, Armağan “*Yazınsal eviride Sanatsal Eşdeğerlilik Sorunu*”, ağdaş
Çeviri Kuramları ve Uygulamaları Seminerinde Sunulan
Bildiriler (12-13 Nisan 1990), Ankara: Hacettepe
Üniversitesi Y.D.Y.O. Mütercim-Tercümanlık Bölümü.
1991.

Fischer, Ernst Franz Kafka, (ev. Ahmet Cemal) B/F/S Yay., İstanbul 1985

Fischer, Ernst Sanatın Gerekliliği. ev. Cevat apan, İst., e Yayınları, 1980.

Garaudy, Roger Picasso, Saint-John Perese, Kafka”, ev. Mehmet H. Doğan,
Payel Yayınevi. İst. 1991.

Garaudy, Roger Kafka, (ev. Mehmet Sert), Yenihayat Kütüphanesi Corpus-2,
İstanbul 2003.

Gelen Arif Değişim, Sosyal Yay., İstanbul 2003.

Göktürk, Akşit eviri: Dillerin Dili”, YKY, İst. 1994.

Guatarri, Félix Kredi Yay., İstanbul 2001.

Gümüş, Hüseyin “Üslup ve Tercüme”, Selçuk Üniv. Fen.Ed. Fak. Dergisi.
Sayı:4, Konya 1987.

- Güney, Tevfik Evrim Dönüşüm, Bordo-Siyah Klasik Yay., İstanbul 2004.
- Günyol, Vedat Değişim, Yeni Ufuklar Yay., İstanbul 1955.
- Günyol, Vedat Değişim, Yaba Yay., Ankara 1991.
- Günyol, Vedat Giderayak Yaşarken I., İst., Çağdaş Yayınları, 1989.
- Hauer, Elisabeth “Bir Başka Bahar, Çev. Rezan Kızıltan, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999.
- Hesse, Hermann “Kafka Üzerine”, (Çev. Yüksel Filiz), Yazko Çeviri Kafka Özel Sayısı, Cem Yayınevi. İst. 1984
- İnce, Özdemir Yazınsal Söylem Üzerine, İstanbul: Can yayınları, 1993.
- Kafka, Franz Yapıtları Üzerine Kendi Söyledikleri”, Çev. Fatih Özgüven, İst., Cem yayınevi, 1994.
- Kafka, Franz “Yapıtları Üzerine Kendi Söyledikleri”, Çev. Fatih Özgüven, Yazko Çeviri Kafka Özel Sayısı, İst. Cem Yayınevi 1984.
- Kafka, Franz Dönüşüm, Çev. Ahmet Cemal, Can Yayınları, İst. 1999.

- Kafka, Franz Dava, Çev. Ahmet Cemal, Can Yayınları, İst. 2004.
- Karst, Roman Kafka ve Gogel-Gerçekliği Olan İmgeler ve İmgeleri Olan Gerçek”, Çev. Turgay Kurultay. Yazko Çeviri Özel Sayısı, İst. Cem Yayınevi, 1984.
- Kızıltan, Rezan “*Tarihte Çeviri*”, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 2002.
- Kızıltan, Rezan “*Tarihte Çeviri*”, Ankara Üniversitesi D.T.C.F Fakültesi Dergisi, Cilt: 41-Sayı:1-2. s.61.
- Kindlers Literatur Lexikon, Herst. Wolfgang von Siedel, München: Deutscher Taschenbuch Verlag, 1986.
- Kloepfer, Rolf Die Theorie der Literarischen Übersetzung, Wilhelm Fink Verlag, München.
- Koller, Werner Einführung in die Übersetzungswissenschaft, Quelle&Meyer, Heidelberg-Wiesbaden 1992.
- Koller, Werner Grundprobleme der Übersetzungstheorie, unter besonderer Berücksichtigung schwedisch-deutscher Übersetzungsfälle, Bern: München 1972.

- Onaran, Bertan
- Ülkü Tamer “Öykü Çevirisi Üzerine-Söyleşi”, Metis Çeviri Dergisi, Yaz 1990.
- Özbek, Yılmaz “Die Quellen Der Übersetzungstheorien”, Erzurum 1988.
- Özdemir, Emin Türk ve Dünya Edebiyatı, Ankara: Kültür Bakanlığı Sanat ve Edebiyat Yayını, 1994.
- Özmen, Çiğdem Değişim, Timaş Yay., İstanbul 2004.
- Popoviç, Anton Yazım Çevirisi Terimleri Sözlüğü”, Haz. Suat Karantay-Yurdanur Salman, Metis Yayınları, İst.1987.
- Reiss, Katharina Betik Tipi ve Çeviri, Çev. Ahmet Cemal, Bağlam, 1979.
- Reiss, Katharina “Metis Çeviri”, (Çev. Güzide Refih), Araştırma Dergisi 3, Met 050-D6, İstanbul 1988, s. 72-82.
- Reiss, Katharina Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik, Kategorien und Kriterien für eine Sachgerechte Beurteilung von Übersetzungen. 3. Auflage, München-Hueber, 1986.
- Reverdy, Pierre İmge, Çev. Halil Gökhan, Littera Edebiyat Yazıları, Ankara,

Karşı Yayınları. 1990.

Rıfat, Mehmet   Çeviri ve Çeviri Kuramı Üstüne Söylemler”, Düzlem Yayınları, İst.
1995.

Rıfat, Mehmet   Çeviri (Bilim) Nedir? / Başkasının Bakışı, Dünya Yay., İstanbul
2004.

Rıfat, Mehmet   Çeviri Seçkisi Çeviriyi Düşünenler, Dünya Yay., İstanbul 2003.

Steuerwald, Karl   Almanca Türkçe Sözlük, Otto Harrowitz Verlag, abc
Kitapevi, İstanbul 1996.

Steuerwald, Karl   Türkçe Almanca Sözlük, Otto Harrowitz Verlag, abc
Kitapevi, İstanbul 1998.

Stolze, Redegundis   Übersetzungsmethode, Günther Narr Verlag, Tübingen
1994

Şipal, Kamuran   Değişim, Cem Yay., İstanbul 2003.

Teniker, Gülcay   Dönüşüm, Altıkırkbeş Yay., İstanbul 2003.

Türk, Tuncay   Dönüşüm, Oda Yay., İstanbul 2004.

Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, Ankara 1988.

Uygur, Nermi İnsan Açısından Edebiyat, Remzi Kitapevi Yayınları, İstanbul
1985

Vardar, Berke Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, ABC Kitapevi, İst.
1988.

Yücel, Oğuz Yabancı Dil Eğitiminde Çevirinin Yeri ve Önemi, Yelken
Basım, Yelken Basım, Ankara 2004.